

eul_wid: utq-ac

Ὀλυμπιόδωρος ὁ Νεώτερος ὁ Ἀλεξανδρεὺς · Olympiodorus the Younger of Alexandria

Commentary-Plato's Alcibiades

Σχόλια εἰς τὸν Ἀλκιβιάδην Πλάτωνος

Period: Ὀψιμαρχαία Late Antique
Dialect: Κοινὴ φιλοσοφικὴ Philosophical Koine
Domain: Φιλοσοφία Philosophy
Format: Πραγματεία Treatise
Affiliation: Neoplatonist

- ¹ (1t) ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΝ ΑΠΟ ΦΩΝΗΣ ΟΛΥΜΠΙΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ Ὁ μὲν Ἀριστοτέλης ἀρχόμενος τῆς ἑαυτοῦ θεολογίας φησὶν· ‘ πάντες ἄνθρωποι εἰδέναι ὀρέγονται φύσεϊ, σημεῖον δὲ ἡ τῶν αἰσθήσεων ἀγάπησις· ‘ ἐγὼ δὲ τῆς τοῦ Πλάτωνος φιλοσοφίας ἀρχόμενος φαίην ἂν τοῦτο μειζόνως, ὅτι πάντες ἄνθρωποι τῆς Πλάτωνος φιλοσοφίας ὀρέγονται, χρηστὸν παρ’ αὐτῆς ἅπαντες ἀρύσασθαι βουλόμενοι καὶ κάτοχοι τοῖς ταύτης νάμασιν εἶναι σπουδάζοντες καὶ τῶν Πλατωνικῶν ἐνθουσιασμῶν πλήρεις ἑαυτοὺς καταστήσοντες. τέσσαρες δὲ εἰσιν οὗτοι παρ’ αὐτῷ ἐν τέτρασι διαλόγοις· εἷς μὲν ἐν Τιμαίῳ, ὃν ἐνθουσιᾷ θεόληπτος γενόμενος καὶ ὑποκρινόμενος τὸν δημιουργὸν πρὸς τὰ οὐράνια δημηγοροῦντα περὶ τῆς τῶν τῆδε διοικήσεως, οὗς ‘ νέους θεοὺς ‘ καλεῖ διὸ καὶ ὁ Ἰάμβλικος ὑπομνηματίζων τὸν διάλογον ἐπέγραψεν ‘ εἰς τὴν δημηγορίαν τοῦ Διὸς ‘.
- ² δεῦτερος ἐνθουσιασμός ἐστιν ἐν τῇ Πολιτείᾳ, ἔνθα μουσόληπτος γεγονῶς ὑπεκρίθη τὰς Μούσας διεξιούσας τὴν λύσιν τῆς ὑπ’ αὐτοῦ συστάσης πολιτείας, ἔνθα φησὶν· ‘ παντὶ γὰρ γενομένῳ καὶ φθορὰ ἔπεται ἐξ ἀνάγκης ‘. τρίτος ἐνθουσιασμός ὁ ἐν Φαίδρῳ, ἔνθα ὑπὸ τὴν πλάτανον ὁ Σωκράτης φιλοσοφῶν περὶ τοῦ ἔρωτος νυμφόληπτος ἐγένετο. τέταρτος ὁ ἐν Θεαιτήτῳ, ὅπου κατὰ φιλοσοφίαν ἐνεθουσίασε τὸν κορυφαῖον ὑποκρινάμενος φιλόσοφον, τουτέστι τὸν θεωρητικόν. τούτων τοίνυν ἔνεκεν ἅπαντες τῇ Πλάτωνος φιλοσοφίᾳ προστρέχουσι. Φέρε δὲ καὶ τὸ γένος εἰπῶμεν τοῦ φιλοσόφου, οὐ πολυηκοΐας χάριν, ἀλλ’ ὠφελείας καὶ παιδεύσεως μᾶλλον τῶν προσιόντων αὐτῷ· οὐ γάρ τις οὗτος οὗτις, ἀλλὰ μᾶλλον πολλῶν ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων. λέγεται γὰρ ὁ Πλάτων υἱὸς γενέσθαι πατρὸς μὲν Ἀρίστωνος τοῦ Ἀριστοκλέους, ἀφ’ οὗ τὸ γένος εἰς Σόλωνα τὸν νομοθέτην ἀνέφερεν· διὸ καὶ κατὰ ζῆλον προγονικὸν Νόμους ἔγραψεν ἐν ιβ’ βιβλίῳ καὶ Πολιτείας σύστασιν ἐν ια’ μητρὸς δὲ προῆλθε Περικτιόνης, ἥτις ἀπὸ Νηλέως τοῦ Κόδρου κατήγετο. φασὶν οὖν ὅτι φάσμα Ἀπολλωνιακὸν συνεγένετο τῇ μητρὶ αὐτοῦ τῇ Περικτιόνη καὶ ἐν νυκτὶ φανέν τῷ Ἀρίστωνι ἐκέλευσεν αὐτῷ μὴ μιγῆναι τῇ Περικτιόνη μέχρι τοῦ χρόνου τῆς ἀποτέξεως, ὁ δ’ οὕτω πεποίηκεν. καὶ γεννηθέντα τὸν Πλάτωνα λαβόντες οἱ γονεῖς βρέφος ὄντα τεθείκασιν ἐν τῷ Ὑμηττῷ, βουλόμενοι ὑπὲρ αὐτοῦ τοῖς ἐκεῖ θεοῖς Πανὶ καὶ Νύμφαις καὶ Ἀπόλλωνι νομίῳ θῆσαι. καὶ κειμένου αὐτοῦ μέλιτται προσελθοῦσαι πεπληρώκασιν αὐτοῦ τὸ στόμα κηρίων μέλιτος, ἵνα ἀληθὲς περὶ αὐτοῦ γένηται· τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδὴ ‘. καλεῖ δὲ

ἐαυτὸν πανταχοῦ καὶ τοῖς κύκνοις ὁμόδουλον ὡς ἐξ Ἀπόλλωνος προελθὼν· Ἀπολλωνιακὸν γὰρ τὸ ὄρνεον. Ἐν ἡλικίᾳ δὲ γενόμενος πρῶτον μὲν ἐφοίτησε Διονυσίῳ τῷ γραμματιστῇ πρὸς μάθησιν κοινῶν γραμμάτων, οὗ καὶ ἐν Ἑρασταῖς μέμνηται, ἵνα μήτε Διονύσιος ὁ διδάσκαλος ἄμοιρος εἴη τῆς παρὰ Πλάτωνι μνήμης. εἶτα μετ' ἐκεῖνον γυμναστῇ μὲν ἐχρήσατο διδασκάλῳ Ἀρίστωνι τῷ Ἀργεῖῳ, ὑφ' οὗ καὶ Πλάτων ὡς φασι μετωνομάσθη, πρότερον Ἀριστοκλῆς λεγόμενος τῷ τοῦ πάππου ὀνόματι· ἐκλήθη δὲ οὕτως διὰ τὸ δύο μόρια τοῦ σώματος ἔχειν πλατύτατα, τὸ τε στέρνον καὶ τὸ μέτωπον, ὡς δηλοῦσι πανταχοῦ αἱ ἀνακείμεναι αὐτοῦ εἰκόνες οὕτω φαινόμεναι. ἄλλοι δὲ φασι μὴ διὰ τοῦτο μετονομασθῆναι αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τὸ πλατὺ καὶ κεχυμένον καὶ ἀναπεπταμένον τοῦ ἀνειμένου χαρακτήρος, καθάπερ φασὶ καὶ Θεόφραστον οὕτω μετονομασθῆναι διὰ τὸ θεῖον τῆς φράσεως, πρότερον Τύρταμον λεγόμενον. μουσικῆς δὲ διδάσκαλον ἔσχε Δράκοντα τὸν Δάμωνος μαθητὴν· μέμνηται δὲ τούτου ἐν τῇ Πολιτείᾳ. τρία δὲ ταῦτα ἐπαιδεύοντο οἱ ἐν Ἀθήνῃσι παῖδες, [οὐχ ἀπλῶς,] φημί δὲ γράμματα, μουσικὴν, παλαίειν, οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ γράμματα μὲν διὰ τὸ κοσμεῖν τὸν λόγον τὸν ἐν αὐτοῖς, μουσικὴν δὲ διὰ τὸ τιθασεῦν τὸν θυμόν, παλαίειν δὲ καὶ γυμνάζεσθαι διὰ τὸ ἀναρρωννύναι τὸ τῆς ἐπιθυμίας χαλαρόν. καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης δὲ παρ' αὐτῷ τὰ τρία ταῦτα φαίνεται παιδευθεὶς, διὸ καὶ φησιν πρὸς αὐτόν ὁ Σωκράτης· αὐλεῖν δέ γε οὐκ ἡβούλου· καὶ τὰ ἐξῆς.

2 (50) ἐφοίτησε δὲ καὶ παρὰ γραφεῦσι, παρ' ὧν ὠφελήθη τὴν μίξιν τῶν χρωμάτων, ὧν ἐν Τιμαίῳ μέμνηται. μετὰ ταῦτα δὲ καὶ παρὰ τοῖς τραγικοῖς ἐπαιδεύθη παιδευταῖς ὀνομαζομένοις εἶναι τῆς Ἑλλάδος· προσῆλθε δὲ τούτοις διὰ τὸ ἀπὸ τῆς τραγικῆς γνωμικὸν καὶ σεμνὸν καὶ τὸ ἥρωϊκὸν τῶν ὑποθέσεων. καὶ τοῖς διθυράμβοις δὲ πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου, ἐφόρου λεγομένου τῆς γενέσεως, ὠμίλησεν· τούτῳ γὰρ ὁ διθύραμβος ἀνέκειτο, ἀφ' οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἔσχεν, Διθύραμβος γὰρ ὁ Διόνυσος ὡς ἐκ δύο θυρῶν ἐξελθὼν, τῆς τε Σεμέλης καὶ τοῦ μηροῦ τοῦ Διός. εἰώθεισαν δὲ οἱ ἀρχαῖοι τὰ αἰτιατὰ ὀνομάζειν τοῖς τῶν αἰτίων ὀνόμασι, καθάπερ καὶ τὸν οἶνον Διόνυσον καλοῦσιν· διὸ καὶ ὁ Πρόκλος περὶ τούτου φησὶν· ὅς ς' εἶδον τεκέεσσιν ἐφημίζαντο τοκεῦσιν· ὅτι δὲ καὶ τοὺς διθυράμβους ὁ Πλάτων ἤσκητο, δῆλον ἐκ τοῦ Φαίδρου τοῦ διαλόγου πάνυ πνεύων τοῦ διθυραμβώδους χαρακτήρος, ἅτε τοῦ Πλάτωνος τοῦτον πρῶτον γράψαντος διάλογον, ὡς λέγεται. ἔχαιρεν δὲ πάνυ καὶ Ἀριστοφάνει τῷ κωμικῷ καὶ Σώφρονι, παρ' ὧν καὶ τὴν μίμησιν τῶν προσώπων ἐν τοῖς διαλόγοις ὠφελήθη. λέγεται δὲ οὕτως αὐτοῖς χαίρειν ὥστε καὶ ἡνίκα ἐτελεύτησεν εὐρεθῆναι ἐν τῇ κλίνῃ αὐτοῦ Ἀριστοφάνη καὶ Σώφρονα. καὶ ἐπίγραμμα δὲ τοιοῦτον εἰς Ἀριστοφάνην αὐτὸς πεποίηκεν· αἱ Χάριτες τέμενός τι λαβεῖν τόπερ οὐτι πεσεῖται ζητοῦσαι ψυχὴν εὖρον Ἀριστοφάνους· ἐκωμώδησε δὲ αὐτόν ἐν τῷ Συμποσίῳ τῷ διαλόγῳ ὡς κωμῳδῖαν ὠφελθεῖς· καὶ γὰρ ποιήσας αὐτόν ὕμνουντα τὸν Ἔρωτα εἰσάγει αὐτόν μεταξὺ λυγρῇ περιπεσόντα καὶ μὴ δυνάμενον πληρῶσαι τὸν ὕμνον. ἐποίησε δὲ καὶ τραγικὰ ποιήματα καὶ διθυραμβικὰ καὶ ἄλλα τινὰ, ἅπερ πάντα κατέκαυσε τῆς Σωκράτους πειραθεὶς διατριβῆς, εἰπὼν τι τοιοῦτον ἔπος· Ἥφαιστ' ε , πρόμο λ' ὦδε· Πλάτων νύ τι σεῖο χατίζει ι'· γραμματικὸς δέ τις Ἀνατόλιος ἐνταῦθά ποτε τὸ ἔπος εἰπὼν ἠὲδοκίμησεν εἰς Ἥφαιστον ἄρχοντα ἐπιστάντα τῇ πόλει, εἶπεν δὲ αὐτὸ οὕτως· Ἥφαιστ' ε , πρόμο λ' ὦδε· Φάρος νύ τι σεῖο χατίζει ι'· Φασὶ δὲ ὅτι ἡνίκα ὁ Σωκράτης ἤμελλεν δέχεσθαι, ὄναρ εἶδεν ὅτι κύκνος ἄπτερος ἐν τοῖς γόνασιν αὐτοῦ καθῆστο καὶ παραχρῆμα πτεροφυήσας ἀνέπτη εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἔκλαγξέ τι λιγυρόν, ὡς πάντας θέλξει τοὺς ἀκούοντας· τοῦτο δὲ ἐδήλου τὴν μέλλουσαν δόξαν τοῦ ἀνδρός. μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν Σωκράτους διδασκάλῳ πάλιν ἐχρήσατο Κρατύλῳ τῷ Ἡρακλειτεῖ, εἰς δὲ καὶ διάλογον ὁμώνυμον ἐποίησεν, ἐπιγράφας· Κρατύλος ἢ περὶ ὀρθότητος ὀνομάτων· μετὰ τοῦτον δὲ πάλιν στέλλεται εἰς Ἰταλίαν καὶ διδασκαλεῖον εὐρὼν ἐκεῖ τῶν Πυθαγορείων συνιστάμενον Ἀρχύταν πάλιν ἔσχε διδάσκαλον τὸν Πυθαγόρειον· φέρεται δὲ αὐτοῦ καὶ διάλογος ὁ Φίληβος Πυθαγορείου τινὸς ὁμώνυμος, ἔνθα καὶ Ἀρχύτου μέμνηται. Ἐπειδὴ δὲ δεῖ

τὸν φιλόσοφον φιλοθεάμονα εἶναι τῶν τῆς φύσεως ἔργων, στέλλεται καὶ εἰς Σικελίαν
θεασόμενος τοὺς κρατῆρας τοῦ πυρὸς τοὺς ἐν τῇ Αἴτνῃ, καὶ οὐ Σικελικῆς τραπέζης χάριν, ὧ
γενναῖε Ἀριστείδη, ὡς σὺ φῆς. γενόμενος δὲ ἐν Συρακούσαις πρὸς Διονύσιον τὸν μέγαν
τύραννον ὄντα ἐπειρᾶτο εἰς ἀριστοκρατίαν μεταβάλλειν τὴν τυραννίδα, διὸ καὶ πρὸς αὐτὸν
ἀφίκετο. καὶ τοῦ Διονυσίου ἐρομένου αὐτὸν ‘τίνα νομίζεις ἐν ἀνθρώποις εὐδαίμονα εἶναι;’ ὡς
δὴ νομίζων ὅτι περὶ αὐτοῦ φήσει ὁ φιλόσοφος κολακεύων αὐτόν, ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι
‘Σωκράτην’.

2 (100) πάλιν ἐπανήρετο αὐτὸν ‘τί νομίζεις ἔργον ἀνδρὸς εἶναι πολιτικοῦ;’ ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ‘τὸ τοὺς
πολίτας βελτίους ποιεῖν.’ τρίτον αὐτὸν ἐπανήρετο ‘τί οὖν; τὸ ὀρθῶς δικάζειν σμικρὸν σοι
δοκεῖ;’ δόξαν γὰρ εἶχεν ὁ Διονύσιος ἐπὶ τῷ ὀρθῶς δικάζειν· ὁ δὲ ἀπεκρίνατο μηδὲν
ὑποστειλάμενος ‘σμικρὸν μὲν οὖν καὶ μέρος ἔσχατον· ἀκεσταῖς γὰρ εἰκόασιν οἱ ὀρθῶς
δικάζοντες, οἵτινες τὰ διερωγότα ἱμάτια ἀνυφαίνουσιν.’ τέταρτον αὐτὸν ἐπανήρετο ‘τὸ
τύραννον εἶναι οὐκ ἀνδρεῖον;’ πάντων μὲν οὖν ἔφη ‘δειλότατον, ὁπότε καὶ τὰ κουρευτικά
μαχαιρίδια δέδοικεν, μὴ διὰ τούτων ἀπόληται.’ ἐπὶ τούτοις οὖν ὁ Διονύσιος ἀγανακτήσας
προεῖπεν αὐτῷ ἡλίου ὄντος ὑπὲρ γῆς ἐκ τῶν Συρακουσῶν ἀπαλλάττεσθαι. καὶ οὕτως ἀτίμως ὁ
Πλάτων ἀπὸ τῶν Συρακουσῶν ἐδιώχθη. Τῆς δὲ δευτέρας ὁδοῦ τῆς εἰς Σικελίαν αἰτία αὕτη.
μετὰ τὸν θάνατον Διονυσίου τοῦ μεγάλου διαδέχεται τὴν τυραννίδα Διονύσιος ὁ Διονυσίου,
μητρὸς ἀδελφὸν ἔχων τὸν Δίωνα, ὃς ἐκ τῆς πρώτης ὁδοῦ ὁμιλητῆς ἐγένετο Πλάτωνος. γράφει
οὖν αὐτῷ ὁ Δίων ὅτι ‘ἐὰν παραγένῃ νῦν ἐλπίς ἐστὶ μεταβαλεῖν τὴν τυραννίδα εἰς
ἀριστοκρατίαν.’ διὰ τοῦτο τοίνυν τὴν δευτέραν ὁδὸν ποιησάμενος καὶ διαβληθεὶς ὑπὸ τῶν
δορυφόρων τοῦ Διονυσίου πρὸς αὐτόν, ὡς βουλευέται τὴν ἀρχὴν περιποιῆσαι τῷ Δίῳ καὶ
καταλῦσαι τὸν Διονύσιον, κρατηθεὶς ὑπ’ αὐτοῦ παρεδόθη Πόλλιδι τῷ Αἰγινήτῃ ἐμπορευομένῳ
εἰς Σικελίαν πρὸς πρᾶσιν. ὁ δὲ ἀγαγὼν αὐτὸν εἰς Αἴγιναν εὗρεν Ἀννίκεριν ἐκεῖ τὸν Λίβυν
μέλλοντα πλεῖν ἐπὶ τὴν Ἥλιν ἐφ’ ᾧ τεθρίπῳ ἀγωνίσασθαι. περιτυχὼν οὖν τῷ Πόλλιδι ὠνεῖται
παρ’ αὐτοῦ τὸν Πλάτωνα, κρείττω τὴν δόξαν ταύτην πάσης ἐν τεθρίπῳ νίκης ἀγωνισάμενος
περὶ οὗ καὶ Ἀριστείδης φησὶν ὅτι οὐδεὶς ἐγίνωσκεν Ἀννίκεριν, εἰ μὴ Πλάτωνα ἐπρίματο. Τῆς δὲ
τρίτης ὁδοῦ πάλιν ἀφορμὴ γέγονεν τῆς εἰς Σικελίαν αὕτη. δημευθεὶς ὁ Δίων ὑπὸ τοῦ Διονυσίου
καὶ ἀφαιρεθεὶς τῶν ὄντων ἐν δεσμοτηρίῳ ἐβλήθη. γράφει οὖν τῷ Πλάτῳ ὅτι ὑπέσχετο
Διονύσιος ἀφεῖναι αὐτόν, εἰ Πλάτων αὐθις ἀφίξεται πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ τῷ ἐταίρῳ βοηθήσων
ἐτοίμως ὑπέστη καὶ τὴν τρίτην ὁδόν. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἀποδημίας τοῦ φιλοσόφου τῆς εἰς
Σικελίαν. Ἰστέον δὲ ὅτι καὶ εἰς Αἴγυπτον ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἐκεῖ ἱερατικούς ἀνθρώπους καὶ
ἔμαθεν παρ’ αὐτῶν τὴν ἱερατικὴν. διὸ καὶ ἐν τῷ Γοργίᾳ φησὶν ‘οὐ μὰ τὸν κύνα τὸν παρ’
Αἰγυπτίοις θεόν· ὁ γὰρ παρὰ τοῖς Ἑλλήσι δύναται τὰ ἀγάλματα, τοῦτο παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις τὰ
ζῶα, σύμβολα ὄντα ἐκάστου τῶν θεῶν ᾧ ἀνάκεινται. βουλόμενος δὲ καὶ τοῖς μάγοις ἐντυχεῖν,
διὰ τὸ κατ’ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐν Περσίδι συνεστάναι πόλεμον μὴ δυνηθεὶς παρ’ αὐτοὺς ἐλθεῖν
ἀφίκετο εἰς τὴν Φοινίκην καὶ μάγοις ἐκεῖ ἐντυχὼν παρέλαβεν τὴν μαγικὴν. διὸ καὶ ἐν τῷ
Τιμαίῳ φαίνεται τῆς θυτικῆς ἔμπειρος ὢν, σημειᾷ τε λέγων ἥπατος καὶ σπλάγχχνων καὶ
τοιαῦτά τινα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρὸ τῶν αἰτίων τῶν εἰς Σικελίαν ἀφίξεων ἔδει ρηθῆναι.
Ἀφικόμενος δὲ εἰς τὰς Ἀθήνας διδασκαλεῖον ἐν Ἀκαδημίᾳ συνεστήσατο, μέρος τι τούτου τοῦ
γυμνασίου τέμενος ἀφορίσας ταῖς Μούσαις. καὶ μόνῳ τῷ Πλάτῳ ἐνταῦθα Τίμων ὁ
μιοάνθρωπος συνῆν· πολλοὺς δὲ πάνυ πρὸς μάθησιν ἐφείλκετο καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας
ἀνδρεῖω σχήματι παρασκευάζων ἀκροᾶσθαι αὐτοῦ καὶ κρείττονα πάσης φιλοπονίας τὴν ἑαυτοῦ
φιλοσοφίαν ἐπιδεικνύς.

2 (150) καὶ γὰρ καὶ τῆς Σωκρατικῆς εἰρωνείας ἀπήλλακτο καὶ τοῦ ἐν ἀγορᾷ καὶ ἐπὶ τῶν ἐργαστηρίων
διατρίβειν καὶ τοὺς νέους θηρῶντα ποιεῖσθαι τοὺς λόγους· ἀπήλλακτο δὲ καὶ τοῦ σεμνοῦ ὄγκου

τῶν Πυθαγορείων καὶ τοῦ ἀποκεκλεισμένης ἔχειν τὰς θύρας καὶ τοῦ ‘ αὐτὸς ἔφα ‘ , πολιτικώτερον ἑαυτὸν παρέχων πρὸς ἅπαντας. πολλοὺς τοίνυν ἐραστὰς αὐτοῦ καταστήσας καὶ πλείστους ὠφελήσας, μέλλων τελευτᾶν ἐνὺπνιον εἶδεν ὡς κύκνος γενόμενος ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον μετέρχεται καὶ ταύτῃ πόνον πλείστον παρεῖχε τοῖς ἰξευταῖς, ὁ Σιμμίας ὁ Σωκρατικός ἔκρινεν, ὅτι ἄληπτος ἔσται τοῖς μετ’ αὐτὸν ἐξηγεῖσθαι βουλομένοις αὐτόν· ἰξευταῖς γὰρ εἰκόασιν οἱ ἐξηγηταὶ τὰς ἐννοίας τῶν ἀρχαίων θηρᾶσθαι πειρώμενοι, ἄληπτος δέ ἐστιν ἐπειδὴ καὶ φυσικῶς καὶ ἠθικῶς καὶ θεολογικῶς καὶ ἀπλῶς πολλαχῶς ἐστὶν ἀκούειν τῶν αὐτοῦ, καθάπερ καὶ τῶν Ὀμήρου. δύο γὰρ αὗται ψυχαὶ λέγονται γενέσθαι παναρμόνιοι, διὸ παντοδαπῶς ἐστὶν ἀκούειν ἀμφοτέρων. ἀποθανόντος δὲ αὐτοῦ πολυτελῶς αὐτὸν ἔθαψαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἐπέγραψαν ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ· ‘ δύο Ἀπόλλων φῦς ’ , Ἀσκληπιὸν ἡδὲ Πλάτων α , τὸν μὲν ἵνα ψυχὴ ν , τὸν δ’ ἵνα σῶμα σόο ι . ’ καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ γένους τοῦ φιλοσόφου, λοιπὸν δὲ χωρητέον καὶ ἐπὶ τὸ προκείμενον.

- ³ Ὁ τοίνυν σκοπὸς τοῦ παρόντος διαλόγου, ὡς ὁ Πρόκλος φησὶν, ἐστὶν περὶ τοῦ γινῶναι ἑαυτόν· καὶ τοῦτο πιστοῦται διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων. πρῶτον μὲν ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς, ἐπιγέγραπται γὰρ ‘ Ἀλκιβιάδης μείζων ἢ περὶ ἀνθρώπου φύσεως ’· ‘ μείζων ’ δέ, ἐπειδὴ ἐστὶν ἄλλος αὐτῷ Ἀλκιβιάδης ὁ ἐλάττων, ὥσπερ Ἰππίας μείζων καὶ ὁ ἐλάττων. ἔπειτα δὲ καὶ ἀπὸ ῥησιδίων τινῶν ἐν τῷ διαλόγῳ λεγομένων κατασκευάζει τοιοῦτον εἶναι τὸν σκοπὸν, λέγεται γὰρ ἐν αὐτῷ· ‘ Ἀλλ’ , ὦ μακάρι ε , πειθόμενος ἐμοὶ καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς γράμματι ι , γινῶθι σαυτόν ’ . καὶ πάλιν ἐν τῷ παρόντι διαλόγῳ τὰ τρία ἐκεῖνα προσρήματα διακρίνεται· ἐγώ, τὸ ἐμόν, τὰ τοῦ ἐμοῦ. καὶ τοῦ λέγεσθαι ὅτι πάντες ὅσοι τοῦ Ἀλκιβιάδου σώματος ἠράσθησαν, οὐκ Ἀλκιβιάδου ἠράσθησαν, ἀλλὰ τινος τῶν αὐτοῦ κτημάτων, μόνος δὲ Σωκράτης Ἀλκιβιάδου αὐτοῦ ἠράσθη. ἔτι δὲ καὶ τοῦ παραδίδοσθαι τὸ δίκαιον ἐνταῦθα καὶ τὸ συμφέρον ἀντιστρέφοντα, ὥς δὴλον ὅτι περὶ ψυχῆς ὁ λόγος· ταύτῃ γὰρ μόνῃ συμφέρει τὸ δίκαιον, οὐ γὰρ τῷ συναμφοτέρῳ· ὁ γὰρ Μενεικέως θάνατος δίκαιος μὲν, ὡς ὑπὲρ πατρίδος, οὐ συνήνεγκεν δὲ τῷ σώματι φθαρέντι.
- ⁴ καὶ πάλιν ἐκ τοῦ μετὰ τὸ δεῖξαι ἐν τῷ πέρατι τοῦ διαλόγου ὅτι ψυχὴ ὁ ἄνθρωπος καταπαῦσαι τὸν λόγον, ὡς πάντων τῶν προειλημμένων πρὸς τὴν τούτου κατασκευὴν προλεχθέντων. καὶ ὅτι ὁ Σωκράτης οὐ μόνον ἀνάγειν σπουδάζει τὰ παιδικά, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἥς καὶ αὐτὸς ἀνήχθη· λέγεται δὲ πρὸς φιλοσοφίαν ἐλθεῖν ἐκ τοῦ Πυθικοῦ γράμματος τοῦ ‘ γινῶθι σαυτόν ’ . ἔτι δὲ καὶ τοῦ παραδίδοσθαι ἐνταῦθα ῥησίδιον τοιοῦτον· ‘ αὐτό ’ , ‘ αὐτὸ τὸ αὐτό ’ . τοῦτο δὲ ἄλλως μὲν ἀκούει ὁ Πρόκλος, ἄλλως δὲ ὁ Δαμάσκιος. ὁ μὲν γὰρ Πρόκλος ‘ αὐτό ’ φησιν τὴν τριμέρειαν τῆς ψυχῆς ἥτοι τὴν ἀπλῶς ψυχὴν, ‘ αὐτό ’ δὲ ‘ τὸ αὐτό ’ τὴν λογικὴν ψυχὴν· ὁ δὲ Δαμάσκιος οὐχ οὕτως, ἀλλ’ ‘ αὐτό ’ μὲν φησὶ τὴν λογικὴν ψυχὴν, ‘ αὐτό ’ δὲ ‘ τὸ αὐτό ’ τὸ ἀκρότατον καὶ νοερώτατον τῆς ψυχῆς. καὶ ὁ μὲν Πρόκλειος σκοπὸς οὗτος. Ὁ δὲ Δαμάσκιος ἀκριβέστερον καὶ ἀληθέστερον παραδιδούς τὸν σκοπὸν οὐχ ἀπλῶς φησὶν αὐτὸν εἶναι περὶ τοῦ γινῶναι ἑαυτόν, ἀλλὰ περὶ τοῦ πολιτικῶς γινῶναι ἑαυτόν. τοῦτο δὲ κατασκευάζει ἐκ τοῦ ὀρίζεσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ ψυχὴν λογικὴν ὀργάνῳ κεχηρμένην τῷ σώματι· μόνος δὲ ὁ πολιτικὸς ὀργάνῳ κέχρηται τῷ σώματι, δεόμενος ἔστιν ὅτε θυμοῦ, ὡς ὑπὲρ πατρίδος, ἀλλὰ καὶ ἐπιθυμίας τοῦ εὖ ποιῆσαι τοὺς πολίτας. οὔτε δὲ ὁ καθαρτικὸς οὔτε ὁ θεωρητικὸς δεῖται τοῦ σώματος.
- ⁵ καθαρτικὸς μὲν γὰρ ἐστὶ ψυχὴ ἀπολυομένη τοῦ σώματος, τῶν δεσμῶν μέντοι μενόντων καὶ μὴ λυομένων, καθάπερ τοῦ Ἀμπρακικοῦ μειρακίου, ἀλλὰ διὰ τοῦ συμπαθοῦς λυομένων· ἔστιν γὰρ καὶ ἐνταῦθα ὄντας ἄνω εἶναι διὰ τινὰ συμπάθειαν θεωρητικῶς καὶ ἄνω ὄντας ἐνταῦθα εἶναι, τῆς ψυχῆς πτερορρουούσης καὶ κατιούσης ἐνταῦθα καὶ ἐπτοημένης περὶ αὐτὰ διὰ τὸ φιλοσώματον. θεωρητικὸς δὲ ἐστὶ ψυχὴ ἀπολελυμένη τοῦ σώματος, πάλιν ἐνταῦθα λύσιν νοούντων ἡμῶν κατὰ τὸ ἄσχετον· ἡ γὰρ τοῦ θεωρητικοῦ ψυχὴ κατὰ <τὸ> θειότατον ἐν αὐτῇ

ἐνεργοῦσα, οὕτω τοῦ ὁσπρεῖν καὶ πνευματικοῦ ὀχήματος ἀπολύεται. περὶ ἧς φησὶν καὶ ὁ ποιητὴς ‘ αὐτὰρ ὁ γυμνώθη ῥακέων πολύμητις Ὀδυσσεύς ’ · πολύμητις γὰρ ἀληθῶς ὁ θεωρητικὸς τῶν ῥακῶν τῶν τοιούτων ἀπαλλαγείς. οὐκοῦν περὶ τοῦ πολιτικῶς γινῶναι ἑαυτὸν ὁ σκοπός, εἶγε καὶ ἐμποδῶν τῷ καθαρτικῷ καὶ θεωρητικῷ γίνεται τὸ σῶμα, γνωρίζεται δὲ ὁ μὲν καθαρτικὸς τῇ μετριοπαθείᾳ, ὁ δὲ θεωρητικὸς τῇ ἀπαθείᾳ. οὕτω μὲν ὁ Δαμάσκιος. Εἰ δὲ δεῖ καὶ ἡμᾶς τῷ Πρόκλῳ συνηγοροῦντας εἰς σύμβασιν ἄγειν αὐτῷ τὸν Δαμάσκιον, φησὶν ὅτι περὶ μὲν τοῦ πολιτικῶς γινῶναι ἑαυτὸν ἐστὶν ὁ σκοπὸς προηγουμένως.

⁶ καὶ τοῦτο εἰκότως ῥητέον. ἐπειδὴ γὰρ ὁ Σωκράτης ἐώρα τὸν Ἀλκιβιάδην ἄττοντα πρὸς τὰ πολιτικὰ πράγματα, ἐνόησεν ὅτι οὐχ ἐτοίμως ἀνέξεται τῆς περὶ τοῦ γινῶναι τὴν ψυχὴν καὶ ἑαυτὸν ζητήσεως, εἰ μὴ καὶ περὶ τῆς αὐτῷ προσοῦσης ἐπιθυμίας λόγον ποιήσεται. τοιαύτη γὰρ ἡ Πλάτωνος φιλοσοφία, πολλὴν ὑπερβολὴν ἔχουσα πρὸς τὰς ἄλλας· εἰκασί γὰρ αἱ Σωκρατικαὶ νοουθετήσεις καθαρσίους ἀλύποις καὶ φαρμάκοις μέλιτι δεδευμένοις. οὐ γὰρ διὰ τῶν ἐναντίων ἐπανορθοῦνται τὰς ψυχάς, ὥσπερ Ἱπποκράτης κελεύει τὰ σώματα, λέγων τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἰάματα · οὐδ’ ὥσπερ Ἀριστοτέλης παρακελεύεται τὸν θυμὸν τῇ ἐπιθυμίᾳ παύειν, τὴν δὲ ἐπιθυμίαν τῷ θυμῷ, τουτέστι τοῖς ἐναντίοις οὐδ’ ὥς οἱ Πυθαγόρειοι διὰ τῆς ἀπογεύσεως τῶν παθῶν καὶ τὸ λεγόμενον ἄκρῳ δακτύλῳ . τὸν γὰρ τοῖς πάθεσι φλεγμαίνοντα οὐκ ἂν τις ἰάσαιτο, φασί, μὴ σμικρὸν αὐτοῖς ἐνδούς. διὸ καὶ παρὰ τῷ ποιητῇ πεποιήται ἡ Ἀθηνᾶ προτρέπουσα τὸν Πάνδαρον ἐπιορκεῖν, ὥς ὠδίνοντα πρὸς τοῦτο· εἰ μὴ γὰρ οὕτω νοήσομεν, ἄτοπον ἔσται θεὸν νομίζειν ἐκκαλεῖσθαι πρὸς τὸ ἁμαρτάνειν· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ ποιητὴς τῇ γλώττῃ ποιεῖ αὐτὸν κολαζόμενον, εἰς ἣν καὶ ἐπιώρκησεν.

⁷ ὁ οὖν Σωκράτης οὐχ οὕτως ἐπανορθοῦνται τὰς ψυχάς, ὥσπερ οἱ προειρημένοι, ἀλλὰ διὰ τῶν ὁμοίων μᾶλλον· εἰ μὲν τίς ἐστὶν ἐρωτικός, λέγων ‘ μάθε τίς ὁ τῶν καλῶν ἔρωσ’· εἰ δέ τις φιλοχρήματος, φασὲν ‘ μάθε τί τὸ αὐταρκεσ’· εἰ δὲ φιλήδονος, ‘ τίς ἡ ἀληθῶς ῥαστώνη, ἣν καὶ θεοὶς ὁ ποιητὴς ἀνατίθησι, λέγων “ θεοὶ ῥεῖα ζῶντες σ ” ’ . ὥστε καὶ πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην τοιοῦτος ὢν καὶ περὶ τοῦ πολιτικῶς ἑαυτὸν γινῶναι ποιεῖται τὸν λόγον, παρεμμέμικται δὲ καὶ περὶ τοῦ καθαρτικῶς καὶ θεωρητικῶς. φησὶ γὰρ ἐνταῦθα ὅτι ‘ ὥσπερ εἰ ὁ δημιουργὸς προσέταξε τῷ ὄμματι “ ἴδε σεαυτό ”, διὰ τὸ μὴ εἶναι αὐτοκίνητον οὐκ ἂν ἐδύνατο τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ’ εἰς ἕτερον ἂν ἀπέβλεπεν ὀφθαλμόν, καὶ τούτου οὐκ εἰς τυχὸν μέρος, ἀλλ’ εἰς τὸ τὴν ὀπτικήν ἐμπεπιστευμένον ἐνέργειαν, ὃ καὶ κόρη καλεῖται διὰ τὸ ἐν αὐτῷ φαίνεσθαι τὰ εἶδωλα, οὕτω καὶ σύ, ὦ Ἀλκιβιάδη, ἐπειδὴ τὸ ἐν σοὶ αὐτοκίνητον ἀπετύφλωσας ταῖς ἀλόγοις ἐνεργείαις ἐκδούς σεαυτὸν, ἀπόβλεψον εἰς ἐμέ, τουτέστι τὴν Σωκρατικὴν ψυχὴν, καὶ ταύτης μὴ εἰς τὸ τυχὸν μέρος, ἀλλ’ εἰς τὸ ἀκρότατον, καὶ ὅψει ἐν ἐμοὶ νοῦν καὶ θεόν’.

⁸ διὰ μὲν οὖν τοῦ εἰπεῖν ‘ ἀπόβλεψον εἰς ἐμέ’ δεδήλωκεν ὅτι περὶ τοῦ γινῶναι πολιτικῶς ἑαυτὸν ἐστὶν ὁ σκοπός· διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν ‘ μὴ εἰς τὸ τυχόν’, ὅτι καὶ καθαρτικῶς, τοῦ γὰρ ἀκροτάτου τῆς ψυχῆς τὸ καθαίρειν ἑαυτόν· διὰ δὲ τοῦ ‘ ὅψει ἐν ἐμοὶ νοῦν’, ὅτι καὶ θεωρητικῶς, πρέπει γὰρ τῷ θεωρητικῷ τὸ κατὰ τὸν νοῦν τοῖς πράγμασιν ὀμιλεῖν· διὰ δὲ τοῦ ‘ καὶ θεόν’, ὅτι καὶ ἐνθουσιαστικῶς, κατὰ γὰρ τὸ ἐν ἡμῖν θεῖον ἐνθουσιῶμεν, ἀπλοῦν δὲ ὥσπερ καὶ τὸ θεῖον αὐτό. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ οἱ παῖδες μᾶλλον καὶ οἱ ἐν ἀγροῖς διατρίβοντες, ὥς ἀφελεῖς καὶ ἀπλοῖ, ἐνθουσιῶσιν· ἀφαντασίαστος γὰρ ὁ ἐνθουσιασμός, διὸ καὶ φαντασία λύεται ὥς ἐναντία οὐση. Ἐπειδὴ δὲ τοῦ Δελφικοῦ γράμματος ἐμνήσθημεν τοῦ ‘ γινῶθι σεαυτόν ’, ἰστέον ὅτι οὐ μᾶτην πρὸ τοῦ ναοῦ ἐγέγραπτο· ἀλλ’ ἐπειδὴ πάντας τοὺς ἀφικνουμένους ἐκεῖ ἐώρα ἢ περὶ παίδων ἐρωτῶντας, ὥς ὁ Λαΐος, ἢ περὶ ἀρχῶν, ὥς ὁ Κύλων, ἢ περὶ πολέμων, ὥς ὁ Κροῖσος, ἑαυτοῦ δὲ μηδένα λόγον ποιούμενον κατὰ τὸ Μεγαρικὸν ἐκεῖνο, διὰ τοῦτο ἐγράφη πρῶτον ἑαυτοῦ φροντίζειν καὶ γινώσκειν ἑαυτὸν καὶ τότε τὰ ἄλλα.

διὰ δὲ τοῦ προστάγματος τὸ προσταχθὲν ἐδήλωσε, τουτέστιν ὅτι ψυχὴ λογικὴ ὁ ἄνθρωπος. φησὶ γὰρ ‘ γνῶθι σαυτόν ’, τοῦτο δὲ πρὸς τὴν γνωστικὴν εἶπεν ψυχὴν. οὐ γὰρ τὸ σῶμα γινώσκει, ἀλλ’ οὐδὲ τὸ συναμφοτέρων κατὰ τὸ σῶμα· ἡ δὲ φυτικὴ οὐ γινώσκει. ἀλλ’ εἴποι ἂν τις ὅτι εἰ καὶ μὴ αὕτη, ἀλλ’ οὖν ἡ ἄλογος· ἀλλ’ οὐ περὶ ταύτης φησὶν, ἐπήγαγεν γὰρ ‘ σαυτόν ’· ἡ δὲ ἄλογος οὐχ ἑαυτὴν γινώσκει, οὔτε γὰρ ἐπιστρέφει πρὸς ἑαυτήν, ἀλλὰ μόνῃ ἡ λογικὴ. ἀλλὰ καὶ τὰ οὐράνια καὶ γινώσκουσι καὶ ἑαυτὰ γινώσκουσιν ὡς ἐπιστρέφοντα· ἀλλ’ οὐδὲ τούτοις ἀρμόττει τὸ ‘ γνῶθι σαυτόν ’, ἐξ ἀγνοίας γὰρ φησὶν ἐπὶ γνῶσιν μεταβεβλήσθαι εἰπὼν ‘ γνῶθι ’, ὅπερ τελειότης ἐστὶ τῆς ψυχῆς· ἐκεῖνα δὲ αἰεὶ γινώσκουσιν, ὥστε πρὸς τὴν λογικὴν μόνῃ φησὶν. ὅπερ οὖν παρὰ μὲν τῷ Ἀπόλλωνι τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο, παρὰ δὲ τοῖς Αἰγυπτίων ναοῖς τὰ κάτοπτρα, κείμενα μὲν πρὸ τῶν ἱερῶν, ταῦτόν δὲ δυνάμενα τῷ Πυθικῷ γράμματι (πρὸς γὰρ τὸ γινώσκειν ἑαυτοὺς ἐτίθεσαν ταῦτα, δι’ αἰνιγμάτων αἰεὶ δηλοῦντες τὰ πράγματα καθάπερ οἱ Ἑλληνες διὰ γραμμάτων), καὶ αὖθις ὁ τῷ Πλωτίνῳ τὸ α’ κεφάλαιον τὸ ἐν ταῖς Ἑννεάσι, τί τὸ ζῶον καὶ τίς ὁ ἄνθρωπος, ἔνθα δείκνυσιν ζῶον μὲν τὸ συναμφοτέρων, ἄνθρωπον δὲ τὴν ψυχὴν, τοῦτο καὶ τῷ Πλάτῳ ὁ Ἀλκιβιάδης τοιοῦτον ἔχων σκοπόν. ἐν οἷς ἡ πρᾶξις. Πρᾶξις σὺν θεῷ β’ Ὡ παῖ Κλεινίου, οἷμαί σε θαυμάζειν. Μετὰ τὸν σκοπὸν τριττὸν ὄντα, Πρόκλειον, Δαμάσκειον, ἐξηγητικόν (τουτέστι τὸν τοῖς ἐξηγηταῖς ἀρέσαντα), φέρε καὶ τὸ χρησιμον τοῦ παρόντος διαλόγου πολυπραγμονήσωμεν, καὶ αὐτὸ τριττὸν ὑπάρχον.

¹⁰ συμβάλλεται γὰρ ἡμῖν ὁ παρὼν διάλογος πρῶτον μὲν πρὸς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ τὸ αἴδιον, εἰκότως· εἰ γὰρ ἐν τούτῳ περὶ τοῦ γνῶναι ἑαυτὸν διαλαμβάνει, διὰ δὲ τοῦ ἐπιστρέφειν πρὸς ἑαυτοὺς γινώσκομεν ἑαυτούς, δέδεικται δὲ μυρίαίς γραμμικαῖς τοῖς φιλοσόφοις ὅτι πᾶν τὸ ἐπιστρέφον πρὸς ἑαυτὸ αἴδιον καὶ ἀθάνατον, γνωσόμεθα ἄρα ἐνταῦθα ὅτι ἀθάνατος ἡ ψυχὴ. δευτέρον ἡμῖν συμβάλλεται πρὸς τὴν γνῶσιν πάντων τῶν ὄντων· εἰ γὰρ γινώσκομεν τὴν ψυχὴν, γνωσόμεθα καὶ οὐς ἔχει λόγους ἐν αὐτῇ, πάντων δὲ τῶν ὄντων ἔχει τοὺς λόγους καὶ τοὺς τύπους ὡς ἵνδαλμα τούτων οὔσα· συμβάλλεται ἡμῖν ἄρα ἡ αὐτῆς γνῶσις καὶ πρὸς τὴν τῶν ὄντων πάντων. τρίτον πρὸς τὸ γνῶναι τί ἀγαθὸν τῇ ψυχῇ καὶ τί κακόν· ὥπερ γὰρ εἰ σῶμα ἦν ὁ ἄνθρωπος, τελειότης αὐτοῦ μέγεθος καὶ κάλλος, εἰ δὲ θυμὸς ἦν, τὸ φιλότιμον, εἰ δὲ ἐπιθυμία, τὸ φιλήδονον, οὕτως ἐπειδὴ λόγος ἐστίν, τουτέστι λογικὴ ψυχὴ, αὐτάρκης αὐτῷ καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ ἀρετὴ καὶ πρὸς κακοδαιμονίαν ἢ κακία. ὡς γὰρ φησιν ὁ Πλάτων, ἅπεισιν ἡ ψυχὴ ἐν ἄδου μηδὲν ἔχουσα πλὴν ἀρετῆς καὶ κακίας. τοῦτο τὸ χρησιμον. Περὶ δὲ τῆς τάξεως ῥητέον ὅτι πρῶτον αὐτὸν δεῖ τάττειν τῶν Πλατωνικῶν ἀπάντων. ὡς γὰρ ἐν Φαίδρῳ φησὶ, γελοῖόν ἐστι τὸν ἐπειγόμενον τὰ ἄλλα γινώσκειν ἑαυτὸν ἀγνοεῖν.

¹¹ δευτέρον ὅτι δεῖ Σωκρατικῶς τὰ Σωκράτους μανθάνειν, λέγεται δὲ ὁ Σωκράτης ἐκ τοῦ ‘ γνῶθι σαυτόν ’ ἐπὶ φιλοσοφίαν ἐλθεῖν. ἄλλως τε δεῖ νομίζειν ὅτι προπυλαίοις ἔοικεν οὗτος ὁ διάλογος, καὶ ὥπερ ἐκεῖνα τῶν ἀδύτων προηγοῦνται οὕτω καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην προπυλαίοις δεῖ ἀπεικάζειν, ἀδύτοις δὲ τὸν Παρμενίδην. Περὶ δὲ τῆς εἰς τὰ κεφάλαια ἥτοι μέρη διαιρέσεως ἰστέον ὅτι εἰς τρία διαιρεῖται ὁ διάλογος· ἐλεγκτικόν, προτρεπτικόν, μαιευτικόν. καὶ ἐν μὲν τῷ ἐλεγκτικῷ δείκνυσιν αὐτὸν διπλῇ ἀμαθίᾳ, ὅτι τε ἀγνοεῖ τὰ πολιτικά καὶ ὅτι νομίζει εἰδέναι. ἀγνοεῖ μὲν γὰρ ὡς μήτε παρὰ διδασκάλου μαθὼν μήτε ἀφ’ ἑαυτοῦ ζητήσας. διχῶς γὰρ ἡ γνῶσις προσγίνεται, ἢ διὰ μαθήσεως τῆς διὰ τῶν διδασκάλων ἢ διὰ ζητήσεως ἡμῶν αὐτῶν· κρεῖττον δὲ τὸ αὐτὸν ζητήσαντα γνῶναι ἢ παρ’ ἐτέρου μαθόντα, ὅσον καὶ τὸ αὐτοκίνητον τοῦ ἑτεροκινήτου, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν Ῥητορικαῖς τέχναις φησὶν, καὶ τὸ αὐτοφυὲς κρεῖττον τοῦ ἑτεροδιδάκτου. δείκνυσιν οὖν τὸν Ἀλκιβιάδην, ὡς εἴρηται, μήτε καθ’ ἑνα τρόπον γνόντα τὰ πολιτικά. οὔτε γὰρ διδασκάλους ἐσχόλασεν· μόνον γὰρ γράμματα καὶ μουσικὴν καὶ παλαίειν ἔμαθεν, ἄλλως τε οὐδὲ χρόνος φαίνεται ἐν ᾧ νομίσας ἀγνοεῖν προσῆλθε διδασκάλῳ (παῖς γὰρ ὢν κομιδῇ καὶ νέος ἀστραγαλίζων ἔλεγεν πρὸς τοὺς ἄλλους ἐπομνύμενος ὅτι ‘ἀδικοῦμαι’, ὡς

ἀκριβῶς εἰδὼς τὸ δίκαιον)· οὔτε δὲ ζητήσας φαίνεται. ὥστε ἐκ τούτων ἀγνοεῖ, τί τέλος τοῦ πολιτικοῦ, ὅτι τὸ δίκαιον, ὅτι τὸ συμφέρον, ἔτι καὶ τὸ καλόν. τοῦτο μὲν τὸ ἐλεγκτικόν. Τὸ δὲ προτρεπτικόν ἐστὶν ἐν ᾧ προτρέπει αὐτὸν σοφία τοὺς ἀντιπάλους νικῆσαι· πάτριον γὰρ Ἀθηναίοις σοφία νικᾶν.

12 ἐχθροὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων Λακεδαιμόνιοι καὶ Πέρσαι, ὡς δηλοῦσι τὰ Πελοποννησιακὰ καὶ τὰ Περσικά. Τὸ δὲ μαιευτικόν ἐστὶν ἐν ᾧ ὁ Σωκράτης διὰ τῶν προσφυῶν ἐρωτήσεων ποιεῖ τὸν Ἀλκιβιάδην ἀποφύνασθαι ὅτι ψυχὴ ὁ ἄνθρωπος, ὥστε αὐτὸν ἑαυτοῦ διδάσκαλον εἶναι· δόγμα γὰρ ἐστὶν ἐνταῦθα, ὅτι ὁ ἀποκρινόμενός ἐστιν ὁ λέγων. τοιοῦτος γὰρ ὁ Σωκράτης, τὰς ψυχὰς μαιευόμενος ἀποτίκτειν τοὺς λόγους· διὸ καὶ Φαιναρέτης λέγουσιν αὐτὸν υἱόν, μαίης οὔσης, καθάπερ ὁ Ἑρμῆς. ὥσπερ γὰρ ὁ ἰατρός τὰς λήμας ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μόνον καὶ τὰ ἐμπόδια τῆς ὀπτικῆς ἐνεργείας, καὶ ὥσπερ αἱ μαῖαι φωσφοροῦσι μὲν τὰ ἔμβρυα, οὐκ ἐντιθέασιν δὲ αὐταὶ ταῦτα ταῖς τικτούσαις, οὕτω καὶ ὁ Σωκράτης τὰς ψυχὰς ἐμαιεύετο, οὐχ ὥσπερ ἐν ἀψύχοις ἀγγείοις ἐντιθεὶς τοῖς νέοις τὰ θεωρήματα. φησὶ δὲ καὶ αὐτὸς ἐν Θεαιτήτῳ ὅτι ‘ὁ Θεὸς μαιεύεσθαι μὲν ἐμὲ ἐποίησε ν, ἀπογεννᾶν δὲ κωλύει’. Ἐπὶ τέλει δὲ τοῦ διαλόγου λοιπὸν μεταμείβει τὸ σχῆμα τῆς τύχης, καὶ ποιεῖ ἑαυτὸν μὲν ἐρώμενον, πρότερον ἐρῶντα, τὸν δὲ Ἀλκιβιάδην ἐραστήν, πρότερον ἐρώμενον ὄντα. τοῦτο γὰρ τέλος τῆς ἐρωτικῆς, ὁ ἀντέρω. ἐρωτικὸς δὲ ὁ Σωκράτης, ὡς καὶ ἐν Φαίδρῳ πρὸς τὸν Ἑρωτὰ φησιν· τὴν δὲ ἐρωτικὴν ν, ἣν μοι παρέσχε ς, δέσποτα α, μὴ με ἀφέλης μηδὲ πηρώσης δι’ ὀργὴν τινα ἢ ἄλλην αἰτία ν.

13 ‘λέγεται δὲ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἰδὼν στράτευμά τι καταπεπτωκὸς [ὥς] εἰπεῖν ‘κάκιστα ἀπόλοιτο ὁ τοιοῦτον πλῆθος οὕτω διαθείς’. ἐπὶ τέλει δὲ τοῖς πελαργοῖς ἀπεικάσας τὸν ἑαυτοῦ ἔρωτα κατέπαυσε τὸν λόγον· ἐπειδὴ καὶ οἱ πελαργοὶ πρότερον ὑπὸ τῶν γονέων τρεφόμενοι τελευταῖον αὐτοὺς γηροτροφοῦσιν, εἰς τὸ ἐναντίον κατὰ τοῦτο μεθιστάμενοι. ἐν τούτοις ἡ πρᾶξις. Πρᾶξις σὺν θεῷ γ’ Ὡ παῖ Κλεινίου, οἷμαί σε θαυμάζειν ὅτι πρῶτος ἐραστής σου γενόμενος τῶν ἄλλων πεπαυμένων μόνος οὐκ ἀπαλλάττομαι. Ἐπειδὴ ἐρωτικὸς ὁ διάλογος, διὰ τοῦ προοιμίου τρεῖς διαφορὰς ἡμῖν παραδίδωσιν ἐνθέου ἐραστοῦ πρὸς τὸν φορτικὸν ἐραστήν. πρῶτον μὲν ὅτι ὁ μὲν φορτικὸς ἐραστής θαυμάζει τὰ παιδικὰ, ὁ δὲ ἐνθεὸς ἐραστής θαυμάζεται ὑπ’ αὐτῶν· καὶ τοῦτο δηλοῖ διὰ τοῦ εἰπεῖν, ‘ὦ παῖ Κλεινίου υ, οἷμαί σε θαυμάζει ν, ‘τουτέστιν ‘ἐμέ’. δεύτερον δὲ ὅτι ὁ μὲν φορτικὸς ἐραστής ὥσπερ ὀπώρα τῇ ἡλικίᾳ παραμετρῶν τὸν ἔρωτα ταχέως τῶν παιδικῶν ἀπαλλάττεται, ὁ δὲ ἐνθεὸς ἐραστής ἐκ σπαργάνων μέχρι ταφῆς συμπαρομαρτεῖ τοῖς παιδικοῖς, εἰ τὰ φυσιογνωμονικὰ σημεῖα τὸ τεχθὲν ἀξίεραστον ὑπαγορεύσειαν· δηλοῖ δὲ ταύτην διὰ τοῦ ‘πρῶτος ἐραστής σου γενόμενος τῶν ἄλλων πεπαυμένων μόνος οὐκ ἀπαλλάττομαι’, σημαίνων ὅτι καὶ πρὸ αὐτῶν καὶ μετ’ αὐτῶν καὶ μετ’ αὐτοὺς ἀκολουθεῖ τοῖς παιδικοῖς. τρίτη δὲ ἐστὶ διαφορὰ ὅτι ὁ μὲν ἐνθεὸς ἐραστής θεοειδῶς καὶ ἀπαρουσιάστως σύνεστι τοῖς παιδικοῖς· καθάπερ γὰρ τὸ θεῖον τῇ μὲν ἐλλάμψει πανταχοῦ ἐστί, τῇ δὲ οὐσίᾳ οὐδαμοῦ, καθὸ οὐ περικλείεται ἐν τόπῳ, οὕτω καὶ ὁ ἐνθεὸς ἐραστής πάρεστι τὸν αὐτὸν τρόπον μιμούμενος· ὁ δὲ φορτικὸς ἐραστής πάρεστι τοῖς παιδικοῖς κατὰ τὴν αἴσθησιν βουλόμενος ἐνεργεῖν τοῦ σώματος, καὶ ταύτην κατὰ τὴν ἐσχάτην, τουτέστι τὴν ἀφήν.

14 καὶ τοῦτο δεδήλωκεν ἐκ τοῦ λέγειν ‘ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι δι’ ὄχλου σοὶ ἐγένοντο ο, ἐγὼ δὲ τοσοῦτων ἐτῶν οὐδὲ προσεῖπον’, δηλῶν ὅτι διὰ μὲν τοῦ σιωπᾶν ἄπεστιν, διὰ δὲ τοῦ συνακολουθεῖν καὶ ἐρᾶν πάρεστιν. καὶ αὐταὶ μὲν αἱ διαφοραὶ ἐνταῦθα· φησὶ δὲ καὶ τετάρτην διαφορὰν ἐν τῷ φαίδρῳ τοιαύτην, ὅτι ὁ μὲν φορτικὸς ἐραστής ἐπὶ λύμῃ τῶν παιδικῶν αὐτοῖς πάρεστιν καὶ κατὰ σῶμα καὶ κατὰ ψυχὴν καὶ κατὰ τὰ ἐκτός. κατὰ μὲν σῶμα, ὅτι θηλυπρεπὴ καὶ ἄνανδρον βούλεται ποιεῖν αὐτόν· κατὰ δὲ ψυχὴν, ὅτι ἀνόητον αὐτὸν θέλει εἶναι πρὸς τὸ ἔχειν αὐτὸν πειθήνιον πρὸς ὃ βούλεται· κατὰ δὲ τὰ ἐκτός, ὅτι καὶ πέννητα, ἵνα δεόμενος αὐτοῦ ἔτοιμος ᾖ πρὸς τὰς ἡδονάς· ἔτι δὲ καὶ ἀπάτορα καὶ ἀμήτορα καὶ ἄφιλον βούλεται αὐτὸν εἶναι, ἵνα μὴ

ἔχη τοὺς ἀπείργοντας αὐτὸν τῆς πρὸς αὐτὸν συνουσίας. ὁ δὲ ἔνθεος ἐραστὴς οὐχ οὕτως, οὐδὲ ἐπὶ τοιούτοις ἀλλ' ἐπ' ἀγαθῷ πάρεστιν τοῖς παιδικοῖς, ἐπιστρέφων αὐτὰ πρὸς τὰ καλὰ. Ἐπεὶ τοῖνυν ἔγνωμεν τὰς διαφορὰς τοῦ ἐνθέου ἐραστοῦ πρὸς τὸν φορτικὸν ἐραστήν, ζητητέον διὰ τί, εἰ τοσαύτην ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους διαφορὰν καὶ ἐναντιότητα, ἐνὶ ὀνόματι ἄμφω προσαγορεύονται καὶ οὐ καθάπερ τὰ ἐναντία, οἷον σωφροσύνη καὶ ἀκολασία. φαμέν οὖν ὅτι δι' ὑπερβολὴν δυνάμεως ὁ ἔρως καὶ τὰ ἐναντία χρῶσαι ἐδυνήθη ἑαυτῷ. πᾶς γὰρ ἔρως σύντονός ἐστι μανία, καθὼ ἄμφω ἐν καλῷ βούλονται γεννᾶν, ὁ μὲν ἔνθεος ἐν ψυχῇ μαθήματα, ὁ δὲ φορτικὸς ἐν σώματι ζῶα. Τοῦ δὲ θεοειδῶς παρεῖναι καὶ μὴ προσειπεῖν μέχρι τοῦ παρόντος <τὸ αἷτιον> οὐκ ἀνθρώπειόν φησιν εἶναι, ἀλλὰ τι δαιμόνιον ἐναντίω α, καὶ τοῦτο εἰκότως.

15 εἰ γὰρ τὸ αἷτιατόν οὐκ ἀνθρώπειον, τουτέστι τὸ θεοειδῶς παρεῖναι, πόσω μᾶλλον τὸ αἷτιον τοῦ παρεῖναι οὐ θεῖόν ἐστιν; Ἐπειδὴ δὲ δαιμονίου ἐμνήσθη, ἀνάγκη γέγονε τοῖς ἐξηγηταῖς τὸν περὶ δαιμόνων λόγον περιεργάσασθαι. ἰστέον οὖν ὅτι τρεῖς εἰσὶ διαφοραὶ δαιμόνων· τῶν γὰρ δαιμόνων οἱ μὲν κατ' ἀναλογίαν, οἱ δὲ κατ' οὐσίαν, οἱ δὲ κατὰ σχέσιν. καὶ γνῶμονες οἱ κατ' οὐσίαν τῶν τε κατ' ἀναλογίαν καὶ τῶν κατὰ σχέσιν ὑπάρχουσιν· οἱ μὲν γὰρ κρείττους τῶν κατ' οὐσίαν λέγονται κατ' ἀναλογίαν, οἱ δὲ χείρους κατὰ σχέσιν. κατ' ἀναλογίαν δὲ λέγονται ἐπειδὴ πρῶτοι ὄντες ἔχουσι τοὺς λόγους τῶν κατ' οὐσίαν, τουτέστι κατ' αἰτίαν αὐτοῖς ὑπάρχουσι δαίμονες, δεῖ γὰρ πρῶτον εἶναι τοῦ καθ' ὑπαρξιν τὸ κατ' αἰτίαν. ὅτι δὲ καὶ οὗτοι δαίμονες λέγονται δηλοῖ καὶ Ἰσοκράτης ὁ ῥήτωρ λέγων 'τίμα τὸ δαιμόνιον, ἀεὶ μέν, μάλιστα δὲ μετὰ τῆς πόλεως'· καὶ Ὀμηρος 'μετὰ δαίμονας ἄλλουσ'· καὶ Ὀρφεὺς τὸν Δία ποιεῖ πρὸς τὸν οἰκεῖον πατέρα λέγοντα· ὄρθου δ' ἡμετέρεην γενεήν, ἀριδείκετε δαίμων'. ἐπὶ γὰρ τοῦ θεοῦ ἐν τούτοις τὸ τοῦ δαίμονος ὄνομα τέτακται. κατὰ σχέσιν δὲ λέγονται δαίμονες αἱ ψυχαὶ τῶν εὐβελιωκότων, οἷαί εἰσιν αἱ τοῦ χρυσοῦ γένους, αἵτινες σχετικῶς ἔχουσαι πρὸς τοὺς δαίμονας καὶ αὗται δαίμονες προσαγορεύονται, ὥς φησι καὶ Ἡσίοδος περὶ αὐτῶν· 'οἱ μὲν δαίμονες ἄγνοι ἐπιχθόνιοι καλέοντα, ἔσθλοί, ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων'.

16 'τριττὸν οὖν τὸ τοῦ δαίμονος ὄνομα, ὡς εἴρηται. Ζητητέον δὲ διὰ ποίαν αἰτίαν εἰς ἔννοιαν ἦλθον τοῦ δαίμονος εἰπεῖν εἶναι. φαμέν οὖν ὅτι ὥσπερ ἡ ἡμετέρα ψυχὴ πηγάζουσα τῇ ζωῇ καὶ βλύζουσα ταύτῃ καὶ οὐ δυναμένη χωρὶς εἶναι τοῦ ζωοποιεῖν (κατὰ μὲν γὰρ τὰς γνωστικὰς ἔστιν ὅτε οὐκ ἐνεργεῖ, οἷον ὅτε ληθάργω κατέχεται, κατὰ δὲ τὸ ζωτικὸν οὐδαμῶς), ἐπειδὴ τὸ ὁστρέϊνον σῶμα οὐκ αἰεὶ ἦν αὐτῆς ἐξημμένον, ἐπενοήθη αὐτῇ τὸ ῥοειδὲς ἦτοι αὐγοειδὲς ὄχημα (ἀμφοτέρως γὰρ λέγεται· ῥοειδὲς μὲν διὰ τὸ σχῆμα, οὐ γὰρ ἔστι πάντῃ σφαιρικὸν ὡς τὰ οὐράνια ἀλλ' ἦττον σφαιρικόν, διὸ καὶ διαστροφὴν ποτέ φασιν αὐτὸ πάσχειν, οὐ μὴν φθειρεσθαι· τῆς γὰρ αὐτῆς οὐσίας ἔστιν τῶν οὐρανίων, τουτέστι τοῦ πέμπτου σώματος, διὰ τοῦτο καὶ αἵτιδιον· αὐγοειδὲς δὲ λέγεται ἀπὸ τῆς οὐσίας ὡς διαφανὲς καὶ αἰθέριον)· καθάπερ οὖν τῇ ψυχῇ τὸ αὐγοειδὲς τοῦτο ἀποδεδώκασιν ὄχημα, ἵνα αὐτὸ αἰεὶ ζωοποιῇ ἐξημμένον αὐτῆς διὰ παντός, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν οὐρανίων, μὴ δυναμένων παύσασθαι τοῦ ἐνεργεῖν, ἐξῆψαν αὐτῶν τὸ δαιμόνιον γένος τοῦτο τὸ κατ' οὐσίαν· αἱ γὰρ ἡμέτεραι ψυχαὶ οὐκ αἰεὶ ἦσαν αὐτῶν ἐξημμέναι διὰ τὸ πτερορρυεῖν καὶ κατιέναι εἰς γένεσιν.

17 τοῦτο οὖν διερμηνευτικόν ἐστι τοῖς τῇδε τῶν ἀπὸ τῶν θεῶν ὡς μέσον ὄν. Ἀλλ' ἐπειδὴ πάντα τὰ προσόντα τοῖς οὐρανίοις διερμηνεύει, ἐξ τινῶν ὄντων ἐν τοῖς οὐρανίοις, εἰς ἕξ καὶ αὐτὸ διήρηται, λέγω δὴ τὸ τῶν δαιμόνων γένος τὸ κατ' οὐσίαν. ἔστιν γὰρ ἐν τοῖς οὐρανίοις θεότης, νοῦς, ψυχὴ λογικὴ, ψυχὴ ἄλογος, εἶδος, ὕλη· τοσαῦται οὖν καὶ τῶν δαιμόνων διαφοραί.

18 οἱ μὲν γὰρ πρὸς τὸ θεῖον τῶν οὐρανίων συνδέοντες ἡμᾶς λέγονται θεῖοι, οἵτινες τοῖς ἐνθουσιασμοῖς ἐφεστήκασιν. οἱ δὲ τῷ νῷ συνάπτοντες ἡμᾶς νοεροί, οἵτινες ἐπὶ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν εἰσὶ, δι' ὧν ὑπὲρ ἀπόδειξιν ἐν ταῖς κοιναῖς ἐννοίαις τινὰ γινώσκουμεν καὶ ἀναποδείκτως. οἱ δὲ τῇ λογικῇ ψυχῇ ψυχικοὶ λέγονται, περὶ ὧν φησὶν ὁ ποιητὴς 'ἄλλα δὲ καὶ

δαίμων ὑποθήσεται ‘ καὶ ‘ φᾶρος μὲν μοι πρῶτα ἐνέπνευσεν μέγα δαίμων ‘ . οἱ δὲ πρὸς τὴν τῶν οὐρανίων ἄλογον συνάπτοντες ἡμᾶς ἄλογοι. οἱ δὲ πρὸς τὸ τῶν οὐρανίων εἶδος εἰδικοί ἢ εἰδητικοί. ὅτι γὰρ συνῆπται τοῖς τῶν οὐρανίων εἵδεσιν τὰ ἡμέτερα εἶδη, δῆλον ἐκ τοῦ συναύξεσθαι αὐτὰ καὶ συμμειοῦσθαι τοῖς οὐράνιοις, καὶ γὰρ καὶ οἱ χυμοὶ πρὸς τὴν σελήνην καὶ αὖξονται καὶ μειοῦνται καὶ αἱ τρίχες, διὸ τοὺς ἱερατικῶς ζώντάς ἐστιν ἰδεῖν μὴ ἀποκειρομένους αὐξούσης τῆς σελήνης· δηλοῖ δὲ καὶ τὸ σεληνιακὸν πάθος, ἔτι δὲ καὶ τὰ ἡλιοτρόπια φυτὰ καὶ οἱ σεληνῖται λίθοι συναύζοντες καὶ συμμειοῦμενοι πρὸς τὴν σελήνην· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ὄστρεα, καὶ σχεδὸν ἅπαντα, διὸ καλῶς εἴρηται· ‘ αὖξεις αὐξομένη , μινύθουσα δὲ πάντα χαλέπτεισ ‘ εἰς σελήνην.

- 19 ἀλλὰ μὴν καὶ ὑλῶοι λέγονται, οἱ τήνδε τὴν ὕλην ἐξάπτοντες τῆς τῶν οὐρανίων καὶ διὰ τούτου φρουροῦντες αὐτὴν καὶ μὴ συγχωροῦντες ῥευστὴν οὖσαν πάντῃ φθεῖρεσθαι. φησὶ γὰρ καὶ ὁ Ὀρφεύς· ‘ ὕλης οὐρανίης καὶ ἀστερίης καὶ ἀβύσσου ‘ , ὡς τῆς ὕλης τριττῆς οὕσης, καὶ τῆς μὲν οὐρανίας, ἣτις ταῖς ἑπτὰ σφαίραις ὑπόκειται, τῆς δὲ ἀστρώας, ἣτις τοῖς ἄστροις, τῆς δὲ χθονίας, ἣν ἄβυσσον ἐκάλεσεν διὰ τὸ ἐσχάτην εἶναι καὶ ῥευστήν. Ἐπειδὴ δὲ πρῶτον εἶδος ἐν τοῖς οὐράνιοις ἔφαμεν εἶναι τὸ θεῖον, ἰστέον ὅτι τῶν θεῶν οἱ μὲν ὑπερκόσμιοι, ὧν αἱ ἡμέτεραι ψυχαὶ εἰσιν ἐξημμέναι καὶ οὐδὲ τι σῶμα· οἱ δὲ ἐγκόσμιοι, ὧν τὰ σώματα μόνον ἐξήπται. τῶν δὲ ἐγκοσμίων οἱ μὲν εἰσιν οὐράνιοι, οἱ δὲ αἰθέριοι ἥτοι πύριοι, οἱ δὲ ἀέριοι, οἱ δὲ ἐνύδριοι, οἱ δὲ χθόνιοι, οἱ δὲ ὑποταρτάριοι, ὡς καὶ ὁ ποιητής· ‘ τοὺς θ ’ ὑποταρταρίους καλέουσι ν . ‘ τῶν δὲ χθονίων οἱ μὲν εἰσι κλιματάρχαι, οἱ δὲ πολιοῦχοι, οἱ δὲ κατοικίδιοι.
- 20 Ζητητέον δὲ ποίους τῶν εἰρημένων ἐξ τῶν κατ’ οὐσίαν εἰληχότας ἐκάστου φασίν. λέγουσι οὖν ὅτι οἱ μὲν κατ’ οὐσίαν ἑαυτῶν βιοῦντες καὶ ὡς πεφύκασι τὸν θεῖον δαίμονα ἔχουσιν εἰληχότα, διὸ καὶ εὐδοκιμοῦντάς ἐστιν αὐτοὺς ὁρᾶν ἐν οἷς ἐπιτηδεύουσι. κατ’ οὐσίαν δὲ ἐστὶ ζῆν τὸ πρόσφορον αἰρεῖσθαι βίον τῇ σειρᾷ ὑφ’ ἣν ἀνάγεται· οἷον στρατιωτικὸν μὲν, ἐὰν ὑπὸ τὴν Ἀρεϊκὴν, λογικὸν δέ, ἐὰν ὑπὸ τὴν Ἑρμαϊκὴν, ἱατρικὸν δὲ ἢ μαντευτικόν, ἐὰν ὑπὸ τὴν Ἀπολλωνιακὴν, καὶ ἀπλῶς ὡς εἴρηται τὸ καθὼς πέφυκὲ τι βιοῦν. εἰ δὲ μὴ τὸν κατ’ οὐσίαν τις βίον προβάλλῃται ἀλλ’ ἕτερόν τινα παρὰ τοῦτον καὶ ἀλλοτριοπραγῇ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν, τὸν νοερὸν αὐτῷ λέγουσιν ὑπάρχειν εἰληχότα, διὸ καὶ ὡς ἀλλοτριοπραγῶν ἐν ἐνίοις ἀποτυγχάνει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ἐκάστου εἰληχότος δαίμονος. Περὶ δὲ τοῦ Σωκράτους εἰληχότος δαίμονος τρία τινὰ φασιν ὑπάρχειν ἐξάίρετα.
- 21 πρῶτον μὲν ὅτι αἰεὶ αὐτὸν ἀπέτρεπεν, καὶ σύμβολον ἦν προτροπῆς τὸ ποτὲ μὴ ἀποτρέπειν. εὐεργετικὸς γὰρ ὢν ὁ Σωκράτης καὶ αἰεὶ σπουδάζων πάντας ὠφελεῖν δίκην ὀξέως ἵππου πρὸς δρόμον ἐπειγομένου χαλινοῦ καὶ οὐ μάλιστα ἐδέετο. δεύτερον ὅτι θεῖον εἶχε τὸν εἰληχότα δαίμονα, καὶ τοῦτο δηλοῖ· φησὶ γὰρ ἐν τῷ παρόντι διαλόγῳ ὅτι ‘ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος κρείττων ἐστὶν ἢ ὁ σὸς ‘ , καὶ τοῦ νεανίου εἰπόντος ‘ τίς οὗτο ς ; ‘ ἔφη ‘ θεός ς , ὦ Ἀλκιβιάδῃ , θεός ς . ‘ τρίτον ὅτι ὡς φωνῆς αὐτοῦ ἐδόκει ἀκούειν, οὐχ ὅτι ἐκεῖνος ἐλάλει, ἀλλ’ ἔλλαμψίς τις αὐτοῦ ἐγένετο περὶ τὰ ἀκουστικά ὄργανα, καὶ φωνὴν ἐνόμιζεν εἶναι. οὕτω γὰρ καὶ νῦν ὁρῶμεν ἐν τῇ συνηθείᾳ τοὺς ἱερατικῶς ζώντας εὐώδους ὁσφραινομένους ἄφνω καὶ λέγοντας ἀγγέλου παρουσίαν εἶναι, ἅτε ἐλλάμψεως καὶ αὐτοῖς γινομένης περὶ τὰ ὁσφραντικά ὄργανα. Ἀλλ’ ἐπειδὴ δαίμονας εἰληχότας εἰρήκαμεν, δεῖ γινώσκειν ὅτι καὶ παρὰ τῇ κοινῇ συνηθείᾳ συνέγνωσται ταῦτα, εἰ καὶ μὴ τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασιν. ἀντὶ γὰρ τοῦ δαίμονος ἄγγελον ἐκάστου φασίν· ἀμέλει ἐστὶν αὐτῶν ἀκούειν ‘ τὸν ἄγγελόν σου ‘ , ἐπὶ τῶν μάλιστα θεοφιλῶς ζώντων. καὶ ὁ Πλάτων δὲ ἐμνημόνευσεν ἂν τοῦ τοιοῦτου ὀνόματος τοῦ ἀγγέλου, εἰ μὴ τὸ πλάτος τοῦτο τὸ ἀπὸ τῶν οὐρανίων μέχρι τῶν ὑποσελήνων ἀδιαίρετον εἶασεν, οὐχ ὥσπερ οἱ Χαλδαῖοι τοῦτο διαιρῶν.

ἐκεῖνοι γὰρ εἰς τρία τοῦτο διήρουν, ἀγγέλους, δαίμονας, ἥρωας· καὶ τὸ μὲν πρὸς τοῖς κρείττοσιν ἔλεγον τοὺς ἀγγέλους ἔχειν, τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἥρωας, τὸ δὲ μέσον τοὺς δαίμονας, μέσους ἐν μέσοις ὄντας. Καὶ τὸν Ἔρωτα δὲ ἐν τῷ Συμποσίῳ ποτὲ μὲν θεὸν, ποτὲ δὲ μέγαν καλεῖ δαίμονα. καὶ διὰ τί μὲν θεὸν, σαφές· δαίμονα δὲ ὡς μέσον αὐτὸν προσαγορεύει, μέσος γὰρ ἐστὶν ὁ Ἔρως οὐσίας καὶ ἐνεργείας καὶ ἐρωμένου καὶ ἐραστοῦ· μέγαν δέ, ἐπειδὴ ὑπὲρ αἰσθησιν καὶ νοερῶς ἐνεργεῖ. διὸ φησιν καὶ ὁ Ὀρφεύς· ‘ποιμαίνων πραπίδεςσιν ἀνόμματον ὥκυν Ἔρωτα· ἀνόμματος γὰρ ὁ Ἔρως ὡς τῷ νῷ ὁρῶν καὶ ἀκούων, εἶγε εἴρηται· ‘νοῦς ὁρᾷ καὶ νοῦς ἀκούει’. Καὶ ταῦτα μὲν οἱ ἐξηγηταὶ περὶ τε δαιμόνων καὶ εἰληχότων· ἡμεῖς δὲ συμβιβαστικῶς τοῖς παροῦσι ταῦτα πειρασόμεθα διεξελθεῖν. καὶ γὰρ καὶ Σωκράτους κώνειον κατεψηφίσθη ὡς καινὰ δαιμόνια τοῖς νέοις εἰσηγούμενου καὶ θεοὺς νομίζοντος οὐς ἡ πόλις οὐχ ἡγεῖτο θεοῦς.

23 ῥητέον οὖν εἰληχότα δαίμονα τὸ συνειδὸς ὑπάρχειν, ὅπερ ἄκρον ἄωτόν ἐστι τῆς ψυχῆς καὶ ἀναμάρτητον ἐν ἡμῖν καὶ ἀκλινὲς δικαστὴς καὶ μάρτυς τῶν ἐνταῦθα γινομένων τῷ Μίνωϊ καὶ τῷ Ῥαδαμάνθυϊ. τοῦτο δὲ καὶ σωτηρίας ἡμῖν αἴτιον γίνεται ὡς ἀναμάρτητον αἰεὶ διαμένον ἐν ἡμῖν καὶ μὴ συγκαταψηφιζόμενον τοῖς ὑπὸ τῆς ψυχῆς ἀμαρτανόμενοις, ἀλλὰ καὶ ἀνιλλόμενον ἐπὶ τούτοις καὶ ἐπιστρέφον αὐτὴν πρὸς τὸ δέον. καθάπερ δὲ παιδίον κλαυθυρίζον ἀφ’ ὕπνου γίνεται φαντασίᾳ τινί, οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν ἐπανάγει τὸ συνειδὸς ἀπὸ τῶν πλημμελημάτων, ἡνίκα φησὶν· ‘τί χρῆμ’ ἀλύεις; τίς σε’ ἀπόλλυσι νόσοις;’· κακεῖνος λέγοι· ‘ἡ σύνεσις, ὅτι σύννοιδά σε’· εἰργασμένος’. καὶ τῶν ἐναντίων ὁ λυρικός· ‘ἐλπίς δ’ ἀτάλλοισα καὶ ἀγαθὴ γηροτρόφος’. τὸ συνειδὸς οὖν εἰληχότα καλῶν δαίμονα οὐκ ἂν ἀμάρτοις. ἰστέον δὲ ὅτι τοῦ συνειδότος τὸ μὲν ἐπὶ ταῖς γνωστικαῖς ἡμῶν δυνάμεσι λέγεται <προσεκτικόν, τὸ δὲ ἐπὶ ταῖς ὀρεκτικαῖς δυνάμεσι λέγεται> συνειδὸς ὁμωνύμως τῷ γένει. Ὡς παῖ Κλεινίου· τριχῶς ἐστὶν ἐξηγήσασθαι τοῦτο. ἡ γὰρ ἐκ πατρὸς κληῖσις ἢ κατὰ ἀρχαῖσμον εἴρηται (ὡς ὁ ποιητής· πατρόθεν κικλήσκων ὀνομάζων ἐκ γενεῆς ἄνδρα ἕκαστον, πάντας κυδαίνω)· ἢ ὅτι φιλότιμος ὢν ὁ νέος καὶ σεμνυνόμενος ἐπὶ τῷ πατρί, ἡριστευκότεν ἐν τῇ ἐπὶ Κορωνεῖα μάχῃ· κακεῖ τελευτήσαντι, ἐβούλετο πρὸς ἔπαινον ἐντεῦθεν ὀνομάζεσθαι· ἢ ὅτι διεγυγερμένη ἡ πρὸς πατρὸς κληῖσις <καὶ> οἰκεία τοῖς ἐρωτικοῖς καὶ αὐτοῖς τοιούτοις οὔσι καὶ πολὺ ἔχουσι τὸ ἀρρενωπόν (ἔρως γὰρ ἢ παρὰ τὴν ῥῶσιν καὶ ῥωστικὸν αὐτὸν εἶναι ἢ παρὰ τὸ ἡρωϊκὸν λέγεται)· μόνον οὖν οὐχὶ βοᾷ διὰ τοῦ πατρόθεν αὐτὸν ὀνομάσαι, ‘μηδὲ γένος πατέρων αἰσχυνέμεν’, ἐπιστρέφων αὐτὸν ἐντεῦθεν πρὸς τὸ γνῶναι ἑαυτόν, οἷός ἐστι καὶ ἐκ τίνων, καὶ προτρέπων ἐπὶ τὸ καλόν.

24 Οἶμαί σε· δοκεῖ τοῦτο μὴ ἄξιον εἶναι τῆς Σωκρατικῆς ἐπιστήμης, τὸ εὐθέως ἐν ἀρχῇ ἀμφιβάλλειν καὶ εἰκάζειν περὶ ὧν μέλλει λέγειν. τί οὖν φαμέν; ὅτι ἀγνοίας τοῦτο σημεῖόν ἐστιν; οὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄκρας ἐπιστήμης, τὸ μεθόδῳ τινὶ πρεπούσῃ προσιέναι τοῖς προσώποις. ἐπειδὴ γὰρ ἐνστατικὸν τὸ νέον ἅπαν καὶ φιλότιμον καὶ μάλιστα πρὸς τὰς βεβαίους ἀποφάνσεις, μετ’ εὐλαβείας αὐτῷ πρόσσεισιν, ὥσπερ οἱ ὀρνιθοθήραι μεθ’ ὑποστολῆς τοῖς ὀρνέοις προσέρχονται πρὸς τὸ μὴ ἀποσοβῆσαι τὴν θήραν. οὕτως οὖν καὶ ὁ Σωκράτης ἠθικῶς τὸν λόγον προαγαγὼν διὰ τοῦ διστακτικοῦ πειθόμενον αὐτῷ τὸν νέον ἔμελλεν ἔχειν καὶ οὐκ ἐναντιούμενον. Θαυμάζειν· πρόσφορος ἡ λέξις τῷ σκοπῷ, φιλοσοφίας γὰρ ἀρχὴ τὸ θαῦμα. θαυμάσαντες γὰρ τὸ ὅτι ἐπὶ τὸ διότι ἐρχόμεθα· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ φιλοσοφεῖν, τὸ τὰς αἰτίας τῶν ὄντων ἀποδιδόναι, [καὶ] εἶγε ἐστὶ φιλοσοφία γνῶσις τῶν ὄντων ἢ ὄντα ἐστί.

25 καὶ ἄλλως δὲ φιλοσοφία γὰρ ἡ Ἴρις ὡς περὶ τῶν ὄντων ἐροῦσα, ταύτην δὲ θαύμαντος θυγατέρα μυθεύουσιν οἱ ποιηταί. καὶ αὕτη δὲ ἡ Ἴρις ἐν τῷ ἄερι φαινομένη θαυμαστή ἐστίν, πῶς ἐν ὕλῃ τοιαύτῃ μαθηματικὸν σχῆμα, τὸν κύκλον, ἀποτελεῖ. λέγεται δὲ τι σχῆμα καὶ παρὰ τοῖς γραμμικοῖς καὶ γεωμέτραις θαῦμα. Ὅτι πρῶτος ἐραστής σου γενόμενος· ἑαυτὸν ἕνα καὶ πρῶτον καὶ μόνον φησὶν, τοὺς δὲ ἄλλους καὶ πολλοὺς καὶ τελευταίους καὶ ὄχλον. ἰστέον δὲ

ὅτι ὁ μὲν δῆμος ἐπέκεινα τοῦ ὄχλου πρὸς τάξιν, ὁ δὲ χορὸς ἐπέκεινα τοῦ δήμου. εὐτακτότερος γὰρ ὁ μὲν δῆμος τοῦ ὄχλου (διὸ καὶ ὁ Παιανιεύς πρὸς διαβολὴν τοῦ δήμου φησὶν· εἶγε ὁ μὲν δῆμος ἐστὶν ὄχλος, ἀσταθμητότατος· καὶ τὰ ἐξῆς, παραλαβὼν τὸν ὄχλον ἀντὶ τοῦ δήμου)· ὁ δὲ χορὸς εὐτακτότερος τοῦ δήμου, εἶγε πολλὴν ἔνωσην ἔχει καὶ πρὸς ἓνα μόνον ὁρᾷ τὸν χοροδιδάσκαλον. οὕτως καὶ ὁ Σωκράτης, εἰς ὧν, πρὸς τῇ εὐταξίᾳ ἐστίν, ἐκείνους δὲ δὴ ὁ ὄχλος φησὶν εἶναι. καλῶς δ' εἶπεν αὐτὸν θαυμάζειν ἐπὶ χρόνῳ τῷ πολλῷ καὶ τῷ πρῶτον ἐρασθέντα μήπω ἀπηλλάχθαι· οἱ γὰρ πολλοὶ οὐ πρὸς τὴν ἔξιν ἀποβλέποντες κρίνουσιν, ἀλλὰ πρὸς τὸν χρόνον. οὕτω γὰρ καὶ σοφοὺς νομίζουσι τοὺς πλεῖστον χρόνον ἐν διδασκάλου διατριψάντας, οὐ τοὺς ὀλίγους, εἰ καὶ σοφώτεροι ᾖσιν. φησὶν οὖν ὅτι· καὶ σὺ θαυμάζεις ἐκ τοῦ χρόνου στοχαζόμενος ὃν ἐρῶ σου, δῆλον ὅτι ὡς εἰς ὧν τῶν πολλῶν. Ἐγὼ δὲ τοσούτων ἐτῶν οὐδὲ προσεῖπον· Ἀττικὸν τὸ σχῆμα, τὸ εἰπεῖν· τοσούτων ἐτῶν, δηλοῖ γὰρ ὅτι ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον οὐδὲ προσεῖπον.

26 Τούτου δὲ τὸ αἴτιον οὐκ ἀνθρώπειον· τούτου τίνος; δῆλον ὅτι τοῦ ἀπαρουσιάστως ἐρᾶν· οὐ γὰρ τοῦ ἀπλῶς ἐρᾶν, ἀλλὰ τοῦ θεοειδῶς. φησὶ γὰρ ὅτι <τὸ> αἴτιον τοῦ ἐρῶντα μὴ προσεῖπειν, ὅπερ ἐστὶ θεοειδῶς ἐρᾶν, δαιμόνιον τι καὶ οὐκ ἀνθρώπειον. εὐλόγως τοῦτό φησιν· τοῦ γὰρ αἰτία τοῦ θεοειδοῦς <ὄντος> δῆλον ὅτι καὶ τὸ αἴτιον θεῖον. Οὗ σὺ τὴν δύναμιν καὶ ὕστερον πεύση· τοῦ δαιμονίου. πρόσφορος δὲ ἡ λέξις πρὸς τὸν ἀκούοντα· ἐπειδὴ γὰρ οἶδεν αὐτὸν δυνάμει ὁρεγόμενον, ὑποτίθησιν αὐτῷ ἐλπίδας ὡς περὶ οἰκείων αὐτῷ καὶ ὧν βούλεται διαλέξεσθαι. τὸ δὲ· καὶ ὕστερον· περιττεύει τῷ καὶ συνδέσμῳ. οὐ γὰρ ἐστὶν ἐνταῦθα συμπλεκτικός, ἀλλὰ παραπληρωματικός· οὐδὲ γὰρ καὶ πρὸ τούτου ἐπύθετο τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ἵνα μάθῃ καὶ ὕστερον. χρῆται δὲ τούτῳ καὶ ὁ ποιητὴς ἐν τῷ· Εὐρυτορ, ὃ καὶ τόξον Ἀπόλλων αὐτὸς ἔδωκεν· οὐ γὰρ ὡς καὶ ἄλλο τι παρασχόντος αὐτῷ κεῖται ὁ καὶ ἰ, ἀλλὰ μόνον παραπληρωματικός ἐστιν. ὕστερον· δὲ φησιν, ἐπειδὴ μικρὸν ὕστερον λέγει· νεωτέρῳ μὲν οὖν ὄντι σοὶ καὶ πρὶν τοσαύτης ἐλπίδος γέμειν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ εἶα ὁ θεὸς διαλέγεσθαι, ἵνα μὴ μάτην διαλεγόμην· νῦν δὲ ἐφῆκε, νῦν γὰρ ἄν μου ἀκούσαις. Νῦν δέ, ἐπειδὴ οὐκ ἐναντιοῦται· ζητητέον διὰ τί μὴ καὶ νῦν ἐναντιοῦται τὸ δαιμόνιον προσιέναι τῷ Ἀλκιβιάδῃ, εἶγε μέλλει μετὰ ταῦτα ἀμαρτάνειν. καὶ γὰρ πρὸς Λακεδαιμονίους αὐτομολήσας συνεβούλευσεν ἐπιτείχισαι τῇ πατρίδι τὴν Δεκέλειαν καὶ πρὸ τούτου τὸν πόλεμον αὐτὸς εἰσηγήσατο τῷ Περικλεῖ κινῆσαι διὰ τοῦ γράφαι τὸ κατὰ Μεγαρέων ψήφισμα, ἵνα μὴ δῶ λόγον τῶν ἀνηλωμένων χρημάτων εἰς τὴν Φειδίου Ἀθηνᾶν· ταύτῃ γὰρ αὐτὸς ἐφεισθήκει.

27 καὶ ἄλλο δὲ αἰτίαν γὰρ ἔσχεν τὰ μυστήρια μιμήσασθαι ἐν τῇ Πολυτίωνος οἰκίᾳ. πρὸς ταῦτα οὖν φαμέν ὅτι, ὥσπερ ὁ ἥλιος οὐ διωρισμένως φωτίζει, ἀλλὰ καὶ τοὺς μὴ ὁρῶντας, εἰ καὶ ἐκεῖνοι διὰ τὴν οἰκείαν ἀνεπιτηδεϊότητα οὐκ ἀπολαύουσι τῆς ἐντεῦθεν ἀκτίνος, οὕτως καὶ τὸ δαιμόνιον οὐκ ἐκώλυσε τὸν Σωκράτην, εἰ καὶ ἀνεπιτήδειος ὁ Ἀλκιβιάδης, διαλέγεσθαι. οἶμαι δὲ ὅτι ταύτῃ ἐναντιοῦται τὸ μέχρι τοῦ παρόντος ἐναντιοῦσθαι τὸ δαιμόνιον· πῶς γὰρ ἐξ ἀρχῆς οὐκ ἐπέτρεψεν; ἡ δὲ Ξενοφώντος λύσις ῥητορική μὲν, ἔστιν δὲ αὕτη· ὅτι χείρων ἑαυτοῦ ἔμελλεν εἶναι ὁ Ἀλκιβιάδης, εἰ μὴ συνδιέτριψε Σωκράτει. τρίτη δὲ λύσις ἡ καὶ ἀληθεστέρα, ὅτι εἰ μὴ καὶ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ ἔμελλον ὠφελῆσαι τὰ παρὰ τοῦ Σωκράτους, ἀλλ' οὖν ἐν ἐτέρῳ βίῳ τούτων ἀναμιμνησκόμενος ὠφελεῖτο ἐννοῶν ὡς ἀληθῆ πρότερον ἦσαν τὰ λεγόμενα καὶ μόνον οὐ λέγων· ἀλλ' ἐγὼ οὐ πιθόμην· ἦ τ' ἂν πολὺ κέρδιον ἦεν· ὁπότε ὁρῶμεν καὶ ἐν τῷ αὐτῷ βίῳ τινὰς μετὰ τὴν λώφῃσιν τῶν παθῶν τοῦτο ποιοῦντας καὶ μόνον ἡνίκα φλεγμαίνουσιν αὐτοῖς ἐνδιδόντας. Οὕτως προσελήλυθα· καίτοι διὰ παντὸς παρῆν· πῶς οὖν φησὶν ὅτι· νῦν προσελήλυθα, ἐπειδὴ οὐκ ἐναντιώθη τὸ δαιμόνιον; ἢ λέγομεν ὅτι προσελήλυθα δηλοῖ ἀντὶ τοῦ αἰσθητῶς καὶ οὐχ ὥσπερ πρότερον, μόνον θεοειδῶς καὶ ἀπαρουσιάστως. Εὐελπὶς δὲ εἰμι καὶ τὸ λοιπόν· ἐρωτικὸν καὶ τοῦτο, τὸ τὴν ὠφέλειαν τοῦ νέου οἰκείαν εὐελπιστίαν ἡγήσασθαι.

πρόσκειται δὲ τὸ μὲν εὖ διὰ τὸν Σωκράτην, τὸ δὲ ἔλπις διὰ τὸν Ἀλκιβιάδην. ἀβέβαιον γὰρ ἡ ἔλπις, καὶ ὥς φησιν ὁ Ἡρόδοτος, ἐγρηγορότος ἐνύπνιο ν .

28 Μὴ ἐναντιώσεσθαι· εἰκότως εἰ γὰρ πρὶν ἀκούσῃ τῶν τοῦ σωφρονούντος στόματος λόγων οὐκ ἐναντιώθη, δηλὸν ὅτι μετὰ τὸ ἀκοῦσαι οὐκ ἐναντιωθήσεται. Πρᾶξις σὺν θεῷ δ' ὅσον σχεδὸν οὖν κατανενόηκα ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σκοπούμενος. Δύο εἰπὼν ὁ Σωκράτης, ἐν μὲν ἀνθρώπειον, τὸ δὲ ἕτερον θεῖον, καὶ ἀνθρώπειον μὲν τὸ ἐρᾶν (κοινὸν γὰρ τοῦτο πάντων ἀνθρώπων), θεῖον δὲ τὸ ἀπαρουσιάστως ἐρᾶν, πρῶτον τοῦ δευτέρου τὴν αἰτίαν ἀπέδωκεν, θεὸν ἢ δαίμονα ταύτην εἰπὼν. κατὰ ἀρχαῖσμον δὲ τοῦτο πεποίηκεν, τὸ τὸ πέρας τῶν φθασάντων ἀρχὴν ποιεῖσθαι τῶν μελλόντων. οὕτω καὶ Ὅμηρος· Ἰππόθοόν τε καὶ Λαοδίκην καὶ Λαοδάμειαν· Λαοδαμείῃ μὲν παρελέξατο μητιέτα Ζεὺς· νυνὶ δὲ πρὸς τὸ πρῶτον ἐπίνεισι καὶ τὴν αἰτίαν τούτου φησί, λέγω δὲ τοῦ ἐρᾶν. ἐρᾶ γὰρ αὐτοῦ διότι τῶν ἄλλων ὑπερφρονεῖ, ὑπερφρονεῖ δὲ αὐτῶν διὰ δ' τινὰ διὰ κάλλος σώματος, δι' εὐγένειαν, διὰ τοὺς φίλους πολλοὺς ὄντας, διὰ τὸ Περικλεῖ ἐπιτρόπῳ σεμνύνεσθαι. ὅτι γὰρ καλὸς ἦν τῷ σώματι δηλὸν ἐκ τοῦ κοινὸν ἐρώμενον αὐτὸν λέγεσθαι τῆς Ἑλλάδος, ἐκ τοῦ τοὺς Ἑρμᾶς Ἀθήνησι κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ γράφεσθαι, ἐκ τοῦ τὸν Κυνικὸν Ἀντισθένην λέγειν περὶ αὐτοῦ, εἰ μὴ τοιοῦτος ἦν ὁ Ἀχιλλεύς, οὐκ ἦν ὠραῖος· περὶ οὗ φησὶν ὁ ποιητὴς βουλόμενος τὸν Νιρέα εἰς κάλλος ἐπαινεῖσαι· Νιρεύς, ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν τῶν ἄλλων Δαναῶν μετ' ἀμύμονα Πηλεῖωνα· ἐπὶ δὲ γένει μεγάλα ἐφρόνει, ἐπειδὴ ἐκ πατρὸς μὲν Αἰακίδης ἦν, ἐκ μητρὸς δὲ Ἀλκμαιωνίδης, ὅπερ μέγιστον καὶ πρῶτον γένος ἐν Ἀθήναις καὶ πάσῃ τῇ Ἑλλάδι ἐνομιζέτο.

29 ἐπὶ δὲ φίλοις μέγα ἐφρόνει, ἐπειδὴ κοινὸς ὢν ἐρώμενος τῆς Ἑλλάδος, ὡς εἴρηται, πλείστους ἐκ τούτου φίλους ἐκέκτητο. ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ τῷ Περικλεῖ δικαίως ἐσεμνύνετο, ἐπιτρόπῳ ὄντι καὶ τὰ μέγιστα δυναμένῳ ἐν τῇ πατρίδι, περὶ οὗ φησὶν ὁ συγγραφεὺς· ἐγίνετο δὲ λόγῳ μὲν δημοκρατίᾳ, ἔργῳ δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχή· καὶ ὁ κωμικὸς δὲ περὶ αὐτοῦ φησὶν ὡς· ἐκκαίδεκα ποδῶν ἤρει λέγων τοὺς ῥήτορας· καὶ ταῦτα μὲν ἐστὶ δι' ἃ φησι τὸν Ἀλκιβιάδην ὑπερφρονεῖν τῶν ἄλλων. Ἐπειδὴ δὲ τὸ νέον ἐπαινεῖν ὑπεροψίας αὐτῷ καθέστηκεν αἴτιον (αὐθαδέστερον γὰρ ἔτι μᾶλλον αὐτὸν ποιεῖ), τὸ δὲ καὶ παρόντα, κολακικοῦ σημεῖον ἐστὶν (κολακεύοντες γὰρ τοὺς παρόντας ἐπαινοῦσιν οἱ τινες), τὸ δὲ καὶ ἐρώμενον ἐπαινεῖν πάλιν ὑπεροπτικὸν αὐτὸν ποιεῖ, πῶς ὁ Σωκράτης καὶ νέον καὶ παρόντα καὶ ἐρώμενον ἐπαινεῖ διὰ τούτων τὸν Ἀλκιβιάδην; ἢ λέγομεν πρὸς τοῦτο, ὅτι φαινόμενοι μὲν εἰσὶν ἔπαινοι τὰ παρὰ τοῦ Σωκράτους νῦν λεγόμενα, ἀληθεῖς δὲ ψόγοι καὶ ἔλεγχοι. ἔδει γὰρ αὐτὸν πρὸ τῶν ἀμιγῶν ἐλέγχων καὶ ἀποκεκαλυμμένων τοὺς συμμιγεῖς ἀποδοῦναι, πρὸς τὸ μὴ ἀνασοβῆσαι τὴν θήραν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ δεξιοὶ τῶν ἱξευτῶν ἀψοφητὶ τῇ θήρᾳ προσελθεῖν.

30 ἄλλως τε καὶ πρὸς τοῦ Σωκρατικοῦ ἥθους τὸ τοιοῦτον· ὡς γὰρ εἴρηται πολλάκις, εἰκότως αἱ Σωκρατικαὶ παραινέσεις καθαρσίοις μέλιτι δεδευμένοις καὶ οὐχ ὥσπερ αἱ τῶν ἄλλων ἱατρικαῖς τομαῖς καὶ καύσεσιν. ἔτι δὲ ὅτι καὶ φυσικὰς ἀρετὰς ἐν τοῖς ἐπαίνοις καταριθμεῖται, αὗται δὲ καὶ ἐπαινεταὶ εἰσὶ καὶ ψεκταί· ψεκταὶ μὲν ὡς ἐκ φύσεως καὶ οὐκ ἀσκήσεως προσγιγνόμεναι καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις καὶ ἀνδραπόδοις προσοῦσαι, διὸ καὶ ἀνδραποδώδεις τὰς τοιαύτας ἀρετὰς ὁ Πλάτων ἐκάλεσεν· ἐπαινεταὶ δὲ εἰσὶ καθὼς ἀρεταὶ καὶ αὗται λέγονται, πᾶσα γὰρ ἀρετὴ ἐπαινετὴ. ὅτι δὲ συμμιγεῖς τοῖς ἐπαίνοις οἱ ἔλεγχοι παραδίδονται, δηλὸν ἐντεῦθεν. φησὶ γὰρ ἀρχόμενος τούτων ὡς φῆς, ἀντὶ τοῦ ὡς σὺ λέγεις καὶ οὐκ ἐγώ, κατὰ τὸν τραγικόν, σοῦ τὰδε, κοῦκ ἐμοῦ κλύεισ·. εἴτα δὲ ὅτι καὶ λέγεις μηδενὸς εἰς οὐδὲν δεῖσθαι· προτρεπτὴν γὰρ αὐτὸν εἶναι διὰ τούτων αἰνίττεται, εἶγε ὑπερβαίνει τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν τοῦτο, καὶ μάλιστα τὸν Ἀλκιβιάδην φιλότιμον ὄντα καὶ πρὸς ἅπαντας ὀρῶντα, μόνου γὰρ θεοῦ τὸ μὴ δεῖσθαι.

31 τρίτον ὅτι φησὶ· τὰ ὑπάρχοντά σοι μεγάλα νομίζεις εἶναι καὶ ἐπὶ τούτοις μεγάλα φρονεῖς, ἀντὶ τοῦ οὐκ ἐπὶ σαυτῷ σεμνύνῃ, ἀλλὰ ἐπὶ τοῖς ἕξωθεν, σαυτὸν ἐν οὐδενὶ λόγῳ κατὰ τὸ Μεγαρικόν

ποιησάμενος. τέταρτον ὅτι ἀπὸ τῶν σωματικῶν ἀγαθῶν ἀρξάμενος καὶ τελευτῶν εἰς τὰ ψυχικὰ μεγάλα φρονεῖς, ὅπερ οὐκ ἔδει. νομίζεις γάρ, φησὶν, ‘σαυτὸν εἶναι κάλλιστον, ἐπὶ κάλλει δ’, ὁπώρα ὄντι, οὐ προσῆκεν σεμνύνεσθαι’. ἐπεὶ καὶ Πλάτων ἐν τῷ Λαΐδος ἐπιγράμματι φησιν· ‘τῇ Παφίῃ τὸ κάτοπτρον· ἐπεὶ τοίῃ μὲν ὁρᾶσθαι οὐκ ἐθέλει, οἷα δ’ ἦν πάρος οὐ δύναται’. δηλοῖ γὰρ ἐν τούτῳ μὴ δεῖν ὡς ἐπὶ μονίμῳ τῷ κάλλει μέγα φρονεῖν. πάλιν δέ φησιν ὅτι ‘καὶ ἐπὶ εὐγενεῖα φρονεῖς’, ὡς εἰ ἔλεγεν, ‘ἐπὶ τοιούτῳ σεμνύνῃ ἐφ’ οὗ ἄδηλον εἰ ὁ προπάτωρ πρὸ κε’ προγόνων δοῦλος ἦν’. ἄλλος δὲ ἔλεγχος ἐν οἷς φησὶν ὅτι ‘νομίζεις τοὺς φίλους ὑπηρετάς εἶναι σοί· εἰ γὰρ κατὰ τοὺς Πυθαγορείους ‘φιλότας ἰσότας’ καὶ κατὰ Ἀριστοτέλην ‘φίλος ἄλλος ἐγώ’, τί μᾶλλον ἡμῖν ὑπηρετήσουσιν ἐκεῖνοι ἢ περ ἡμεῖς αὐτοῖς; ἐπὶ δὲ Περικλεῖ τῷ ἐπιτρόπῳ οὐκ εἰκότως φρονεῖς μέγα, εἶγε ἐδείχθη οὗτος ἐν Γοργίᾳ μὴ ὦν πολιτικός.

32 οὐδὲ γὰρ καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς τοὺς πολίτας ἐποίησεν, ἀλλὰ τὸναντίον χειροῦς φρόνημα γὰρ αὐτοῖς φλεγμαίνουσιν ἐντέθεικεν νεώρια καὶ λιμένας καὶ συμμάχους περιποιήσας αὐτοῖς· καὶ ὁ κωμικός δέ φησιν, Ἀριστείδην μόνον ἐπαινῶν ὡς μηδενὸς ἀγαθοῦ γενομένου μετ’ αὐτόν. Ἀλλ’ ἐπειδὴ πᾶσα ψευδὴς δόξα ἐξ ἀληθοῦς ἔχει τὴν ἀρχήν (ἀπόπτωσις γὰρ ὅν τὸ ψεῦδος τοῦ ἀληθοῦς παρυφίσταται αὐτῷ καὶ ἐξ αὐτοῦ ἥρτηται μὴ δυνάμενον αὐθυπόστατον εἶναι· τὸ γὰρ ἀληθὲς διὰ περιουσίαν δυνάμεως καὶ τὸ ἀντικείμενον ψεῦδος ἐαυτῷ ἔχρωσεν καὶ οὐδὲ παντελῶς ἀμαύρωσις ἐγένετο τῶν κοινῶν ἐννοιῶν), ῥητέον πόθεν ὁ Ἀλκιβιάδης τὸ φαινόμενον ἀγαθὸν μέγιστον ἐνόμιζεν εἶναι καὶ τούτῳ μέγιστα ἐφρόνει. φαμέν οὖν ὅτι ἐπὶ κάλλει ἐμεγαλύνει τὸ νοητὸν κάλλος ἐννοιῶν καὶ φαντασίαν μὲν ἔχων αὐτοῦ, μὴ δυνάμενος δὲ ἀληθῶς ἐφικέσθαι περὶ τὸ αἰσθητὸν τοῦτο καὶ φαινόμενον ἐσκιαμάχει, κατὰ τὸ ποιητικὸν ‘ἀμφὶ δ’ ἅρ’ εἰδῶλω Τρῶες καὶ δῖοι Ἀχαιοὶ δῆλουν ἀλλήλοισιν ἐπὶ στήθεσσι βοεῖας ἀσπίδας’. ἐπὶ εὐγενεῖα δὲ πάλιν ἐσεμνύνετο, ἐπειδὴ καὶ ἐν τῷ παντὶ τὰ ἐξ εὐγενεστεράς αἰτίας προελθόντα τιμιώτερα καὶ κρεῖττω κατέστηκεν. οὕτω γὰρ καὶ ὁ Πλάτων τὰ μὲν ἐξ ἀκινήτου αἰτίας ἀΐδία φησι καὶ ἄφθαρτα.

33 ἐπὶ δὲ φίλοις, διότι καὶ ἡ τῶν πάντων ἀρχή, μία οὖσα καὶ ἓν, ἦνεται· τοιαύτη δὲ καὶ ἡ φιλία, ἔνωσις τις οὖσα, πρὸς τῷ ἐνὶ ἐστίν. ἐπὶ δὲ Περικλεῖ ἐπιτρόπῳ, ὡς ἐννοίαν ἔχων τοῦ εἰληχότος ἐπιτροπεύει γὰρ κάκεῖνος ἡμᾶς. τελευταῖον δέ φησιν ὁ Σωκράτης ὅτι ‘καὶ πλούσιος ὢν, ὃ Ἀλκιβιάδης, ὡς ὑπερορῶν χρημάτων καὶ φιλότιμος ὢν οὐκ ἀξιοῖς ἐπὶ τῷ πλούτῳ μέγα φρονεῖν’. ὅτι γὰρ ὑπερορᾷ, δῆλον· λέγεται γὰρ ὅτι ποτὲ τῶν Ἀθηναίων ἐκκλησιαζόντων περὶ πόρου χρημάτων αὐτεπάγγελτος οἴκοθεν ἐπιδέδωκε δέκα τάλαντα. κρεῖττον δὲ τὸ φιλότιμον τοῦ φιλοχρημάτου καὶ φιληδόνου, ἐπειδὴ ὁ μὲν θυμὸς, ἐξ οὗ τὸ φιλότιμον, χωριστὸν ἔχει τέλος, ὅρεξις γὰρ ἐστὶν ἀντιλυπήσεως καὶ ἔφρεσις τοῦ ἀμύνασθαι τὸν προαδικήσαντα· ἡ δὲ ἐπιθυμία, ὅθεν τὸ φιλοχρήματον καὶ φιλήδονον, οὐ χωριστὸν ἔχει τὸ τέλος, ἀλλ’ ἐγκατακέχωσται τῷ σώματι, ἢ τὸ λείπον ἀναπληροῦσα, οἷον σιτία καὶ ποτὰ καὶ τὰ τοιαῦτα ἔξωθεν ἐπεισάγουσα, ἢ τὸ περιττεῦον ἀποκρίνουσα, ὡς ἐν τοῖς ἀφροδισίοις τὸ σπέρμα. καὶ ἄλλως δὲ ὁ θυμὸς ἐπιθυμίας τιμιώτερος· μαχομένου γὰρ τοῦ λόγου καὶ τῆς ἐπιθυμίας σύμμαχος τῷ λόγῳ γίνεται καὶ ὡς εὐγενὴς στρατιώτης καὶ γενναῖος ὑπὲρ αὐτοῦ κατὰ τῆς ἐπιθυμίας τὰ ὅπλα προβάλλεται. Σχεδὸν οὖν κατανενόηκα· σύμφωνος ἡ λέξις τοῖς παρ’ ἡμῶν εἰρημένοις. πάρεστι γὰρ ὁ Σωκράτης διὰ τούτων τοῦ πρώτου τὴν αἰτίαν ἀποδιδούς, λέγω δὲ τοῦ ἐρᾶν· τὸ μὲν οὖν ‘σχεδὸν’ εἴρηται διὰ τὸν Ἀλκιβιάδην, τὸ δὲ ‘κατανενόηκα’ δι’ αὐτὸν Σωκράτην. εἰ γὰρ μὴ οὕτως ἀκούσωμεν, ἐναντίον ἔσται πῶς ‘σχεδὸν’ φησι καὶ ‘κατανενόηκα’· τοῦτο γὰρ οὐκ ἐπιστημονικόν, τῷ δὲ Ἀλκιβιάδῃ νέῳ ὄντι ἀρμόζει τὸ ‘σχεδὸν’.

34 ἢ καὶ ἄλλως πρὸς πειθῶ μᾶλλον ἠθικῶς κεῖται, ὥσπερ ἄνω τὸ ‘οἶμαι’. Ὡς πρὸς τοὺς ἐραστὰς ἔσχε· σαφῶς ἐνταῦθα νοεῖν ἐστὶν τὴν δευτέραν αἰτίαν, ὅτι διὰ τὸ καταφρονητικῶς ἔχειν πρὸς τοὺς ἄλλους ἐραστὰς τὸν Ἀλκιβιάδην φησὶν ὁ Σωκράτης ἐρᾶν. Πολλῶν γὰρ γενομένων καὶ

μεγαλοφρόνων: ζητητέον πῶς ἐνταῦθα μεγαλόφρονας ἐκάλεσε τοὺς φορτικούς ἐραστάς. ἢ λέγομεν ὅτι καθάπερ ἐπὶ τοῦ ἔρωτος πρώην εἰρήκαμεν, ὅτι διὰ περισυσίαν δυνάμεως καὶ τὸ ἀντικείμενον ἔχρωσεν, ὥστε καὶ ἐνὶ ὀνόματι ἄμφω προσαγορεύεσθαι ἐραστάς, οὕτω καὶ νῦν φαμέν, ὅτι ἡ μεγαλοφροσύνη καὶ τῷ ἐναντίῳ μεταδέδωκεν ἑαυτῆς, ὥστε καὶ τοὺς φορτικούς ἐραστάς μεγαλόφρονας ὀνομάζεσθαι. σημειωτέον δὲ ὅτι πανταχοῦ οἰκείοις ὀνόμασι τῷ νέῳ κέχρηται. ἐπειδὴ γὰρ οἶδεν αὐτὸν ἐπὶ τὰ κοινὰ σπαργῶντα παρελθεῖν καὶ στρατηγικῆς ἐφιέμενον, τοιαῦτα τίθησιν ὀνόματα δι' ὧν ὁ νέος ἐλπίζει περὶ τῶν προσδοκωμένων αὐτῷ διαλήψεσθαι. νῦν γὰρ φησι ‘μεγαλοφρόνων’, εἴτα ‘ὑπερβληθεὶς τῷ φρονήματι’, πάλιν δὲ τὸ ‘πέφευγεν’, ἅτινα πάντα πολιτικῶς πρέποντά ἐστιν. Τὸν δὲ λόγον ᾧ ὑπερπεφρόνηκας ἐθέλω διελθεῖν: διὰ τούτων ἐθίζει τὸν νέον ὁ Σωκράτης κατ’ αἰτίαν ζῆν. ἴσως γὰρ ὁ Ἀλκιβιάδης οὐ διὰ σεμνότητα καὶ μεγαλοφροσύνην κατεφρόνησεν τῶν ἄλλων ἐραστῶν, ἀλλὰ διὰ χαυνότητα ψυχῆς: ὁ δὲ ὡς ἐκείνου μετὰ αἰτίας καταφρονήσαντος αὐτῶν, οὕτω φησὶν, οὐκ ἀγνοίᾳ ἀλλὰ ἀπορρήτῳ μᾶλλον ἐπιστήμῃ, προσβιάζων αὐτὸν κατ’ αἰτίαν, ὡς εἴρηται, ζῆν. λέγει γὰρ ὅτι ‘τὸν λόγον καὶ θ’ ὃν ὑπερπεφρόνηκας· οὐ πάντως δὲ λόγῳ τινὶ κατεφρόνησεν αὐτῶν. Οὐδενὸς φῆς: ἐντεῦθεν μὲν οἱ δοκοῦντες ἔπαινοι, συμμιγείς δὲ ἔλεγχοι παραδίδονται· πρῶτος γὰρ ὡς σὺ φῆς’.

35 Ἐνδεὴς εἶναι εἰς οὐδέν: δεύτερος ἔλεγχος οὐ γὰρ ἀνθρωπίνης δυνάμεως τὸ μὴ δεῖσθαι μηδενὸς εἰς οὐδέν, καὶ μάλιστα τοῦ Ἀλκιβιάδου πολιτικοῦ καὶ δημαγωγοῦ βουλομένου εἶναι κἀντεῦθεν πολλῶν δεομένου. Τὰ γὰρ ὑπάρχοντα: τρίτος ἔλεγχος. Ἀπὸ τοῦ σώματος ἀρξάμενα: τέταρτος ἔλεγχος, εἴγε δεικνύται διὰ τούτου προτιμῶν τὰ σωματικά ἀγαθὰ τῶν ψυχικῶν. Οἷοι γὰρ δὴ εἶναι: ‘οὐ γάρ’, φησὶν, ‘ἀκριβῶς ἐπίστασαι, ἀλλὰ νομίζεις μόνον’. Πρῶτον μὲν κάλλιστός τε καὶ μέγιστος: τοῦτο πρῶτον τῶν κατειλεγμένων δ’ ἐν τῇ θεωρίᾳ ἐφ’ οἷς ὁ Ἀλκιβιάδης μέγα φρονῶν ὑπερεῖδεν τοὺς ἐραστάς, ὅτι καλός. Παντὶ δῆλον ἰδεῖν, ὅτι οὐ ψεύδῃ: λεληθότως ἐνταῦθα σκώπτει τὸν Ἀλκιβιάδην καὶ οὐχ ὥσπερ φαίνεται ἐπαινεῖ. ὥσπερ γὰρ τὸ ἐν τῷ θεῷ ἀγαθὸν ἄρρητόν ἐστιν, οὕτω δὴ καὶ τὸ ἐν ἡμῖν ἀγαθὸν μετέχει ἀρρήτου τινός. εἰ δὲ νῦν φησὶ περὶ τοῦ προσόντος τῷ Ἀλκιβιάδῃ ὅτι παντὶ δῆλον ἰδεῖν, δῆλον ὅτι φαῦλον τοῦτο καὶ οὐκ ἀληθῶς ἀγαθόν, ὥστε κἀν τούτοις ἔλεγχός ἐστιν. Ἐπειτα νεανικωτάτου γένους: δεύτερον τοῦτο ἐφ’ ᾧ φρονῶν ὁ Ἀλκιβιάδης ὑπεροπτικός τῶν ἄλλων ἐραστῶν ἐγένετο.

36 εἰρήκαμεν δὲ κἀνταῦθα ἔλεγχον εἶναι: τί γὰρ εἰ πρὸ κε’ γενεῶν προπάτωρ δοῦλος ἦν; Καὶ ἐνταῦθα πρὸς πατρός τέ σοι φίλους: τρίτον ἐστὶ τοῦτο δι’ ὃ τῶν ἄλλων κατεφρόνησεν. Οἱ εἴ τι δέοι ὑπηρετοῖεν ἂν σοι: κἀνταῦθα ἄλλος ἔλεγχος: οὐδὲν γὰρ ἦττον ἡμεῖς τοῖς φίλοις ὑπηρετήσομεν ἢ περ ἡμῖν ἐκεῖνοι, εἴγε ‘φιλότας ἰσότας’ κατὰ τοὺς Πυθαγορείους καὶ ‘φίλος ἄλλος ἐγὼ’ κατὰ Ἀριστοτέλην. Συμπάντων δὲ ὧν εἶπον μείζω οἷοι σοι δύναμιν: ἰδοὺ κἀνταῦθα ἀκολούθως τοῖς ῥηθεῖσιν οἰκείαν πάλιν τῷ νέῳ τέθεικεν λέξιν εἰπὼν ‘οἷοι σοι δύναμιν’, ἥτις στρατηγικοῖς ἀρμόδιος τούτων δὲ ὁ νέος ἐφίεται γενέσθαι. πολλάκις δὲ εἰρήκαμεν ὅτι ὁ Σωκράτης διὰ τῶν ὁμοίων πειράται μετάγειν ἐπὶ τὰ δέοντα τοὺς προσδιαλεγόμενους. διὰ γὰρ τούτου μόνον οὐ βοᾷ: ‘μάθε τίς ἡ ὄντως δύναμις, ὅτι ἡ ἐπιστήμη’. ὡς γὰρ ἐν Θεαιτήτῳ φησὶν, ‘ἐπιστήμης δ’ ἐνούσης ἐν ψυχῇ δυνατώτερον οὐδέν’· μόνη γὰρ αὕτη καὶ ἡ εὐζωΐα οὔτε ἀλίσκεται ὑπὸ τυράννων οὔτε ἀφαιρεῖται. Προσθήσω δ’ ὅτι καὶ τῶν πλουσίων: ταύτην δευτέραν αἰτίαν φησὶν ὁ Σωκράτης τοῦ ἔρᾶν Ἀλκιβιάδου μετὰ τὴν πρώτην, ἥτις εἰς δ’ διήρητο· αὕτη δὲ ἐστὶν ὅτι καὶ πλούτῳ μέγας ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ πολλῶν πλουσίων μείζων. ἀναιρεῖ δὲ αὐτὴν εὐθὲς διὰ τῆς ἐξῆς λέγων· ‘δοκεῖς δέ μοι ἥκιστα ἐπὶ τούτῳ μέγα φρονεῖν’.

37 ‘οὐδαμῶς’ γὰρ φησὶν ‘διὰ πλοῦτον μέγα φρονεῖς, οὐ σεμνύνῃ γὰρ ἐπὶ τούτῳ, ἅτε μὴ ὧν φιλοχρήματος’. Κεκράτηκας τῶν ἐραστῶν: κἀν τούτοις πάλιν ὁ Σωκράτης δελεάζει τῇ τῶν ὀνομάτων οἰκειότητι τὸν νέον πρὸς τὸ ἀνέχεσθαι αὐτοῦ. φησὶ γὰρ ‘κεκράτηκας’ καὶ αὐθις

‘ ὑποδεέστεροι ὄντες ἐκρατήθησαν ’· ταῦτα δὲ πάντα ὁ Ἀλκιβιάδης ἠσπάζετο. Καί σε ταῦτα οὐ λέληθεν· διὰ τούτων ἐπιστρέφει τὸν Ἀλκιβιάδην ὁ Σωκράτης πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τὸ ἑαυτὸν γινῶναι, πρόσφορα ποιῶν τῷ τοῦ διαλόγου σκοπῷ. ἄλλως τε καθάπερ τὸ γινῶναι ἑαυτὸν ἀποκαταστατικόν ἐστιν, οὕτως καὶ ὁ λόγος διὰ τοῦ παρόντος ῥησιδίου καὶ τοῦ ἐξῆς ἀποκαταστατικός ἐστιν. ἐν μὲν γὰρ τῇ ἀρχῇ ἔφη ὅτι ‘ οἶμαί σε θαυμάζειν ’, καὶ νῦν δὲ τοῦτό φησιν ὅτι ‘ οὐ λέληθέν σε ’. Εἴτα συναγωγὴ τῶν Σωκράτους λόγων διὰ τοῦ ‘ ὅθεν δ’ εὖ οἶδα ὅτι θαυμάζεις ’· καὶ ἄξιον θαυμάσαι, πῶς ἐν ἀρχῇ μὲν πρὸ τῶν ἀποδείξεων ἐνδοιαστικῶς τέθεικεν τὸ ‘ θαυμάζεις ’, τὸ ‘ οἶμαι ’ προσθείς, νῦν δὲ μετὰ τὰς ἀποδείξεις ἀποφαντικῶς εἶπεν τὸ ‘ εὖ οἶδα ’· προσφορώτατα γὰρ ἀμφοτέροις ἐχρήσατο. Πρᾶξις σὺν θεῷ ε’ Καὶ ἴσως γε, ὧς Σώκρατες, οὐκ οἶσθ’ ὅτι σμικρόν με ἔφθης. Ἐπειδὴ τοὺς Σωκράτους λόγους μεμαθήκαμεν, φέρε καὶ τὰς Ἀλκιβιάδου φωνὰς ἐξετάσωμεν.

38 καλῶς δὲ τῷ μὲν Σωκράτει τοὺς ‘ λόγους ’ ἀποδεδώκαμεν, τῷ δὲ Ἀλκιβιάδῃ τὰς ‘ φωνάς ’. οἱ μὲν γὰρ λόγοι ἀνθρώποις πρέπουσιν, αἱ δὲ φωναὶ ἀλόγοις· ἐπειδὴ οὖν λογοειδέστερος ὁ Σωκράτης, ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἀλογώτερος, οὕτω ταῖς λέξεσιν ἐχρησάμεθα. δύο δέ τινα ἐν τοῖς Σωκρατικοῖς λόγοις μεμαθήκαμεν· πρῶτον μὲν ὅτι ἐρᾷ ὁ Σωκράτης Ἀλκιβιάδου, δεύτερον δὲ ὅτι θεοειδῶς ἐρᾷ, σιωπῇ παρομαρτῶν αὐτῷ· καὶ ὅτι ἀρχαϊκῶ τρόπῳ τοῦ β’ πρῶτον εἶπεν τὴν αἰτίαν δαιμόνιον ἢ θεῖον ὑπάρχειν ἐναντίωμα, τοῦ δὲ πρώτου τελευταῖον δύο ἐπήγαγεν αἰτίας. μίαν μὲν ὅτι ὑπερφρονεῖ τῶν ἄλλων ἐραστῶν. ὁ δὲ διὰ δ’ τινα εἶπεν αὐτὸν ποιεῖν· κάλλος, εὐγένειαν, φίλους, ἐπίτροπον Περικλέα. δευτέραν δὲ ὅτι ἀνάλωτός ἐστι τῷ φιλοχρημάτῳ πάθει· τὸ γὰρ φιλοχρήματον, εἰ καὶ κρεῖττόν ἐστι τοῦ φιληδόνου (ἔσχατον γὰρ ἐστι τοῦτο πάθος, φημὶ δὲ τὸ φιλήδονον), ἀλλ’ οὖν χειρόν τοῦ φιλοτίμου. ὁ γὰρ φιλότιμος τὰ αὐτὰ ποιεῖ ἅπερ καὶ ὁ σπουδαῖος, ἀλλ’ ὁ μὲν φιλότιμος διὰ τιμὴν. ὁ δὲ σπουδαῖος διὰ τὸ ἀγαθόν· ὥσπερ καὶ ὁ ἐμπειρικός ἰατρός τοσαῦτα ποιεῖ ὅσα καὶ ὁ λογικός, εἰ καὶ ὁ μὲν μετὰ λόγου, ὁ δὲ ἄνευ λόγου καὶ αἰτίας. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐν τούτοις τοὺς Σωκράτους λόγους, ὡς εἴρηται, μεμαθήκαμεν, πολυπραγμονήσωμεν λοιπὸν καὶ τὰς Ἀλκιβιάδου φωνάς. αὗται μὲν οὖν τέσσαρά τινα τοῦ Σωκράτους θαυμάζουσιν· τὴν εὐκαιρίαν τῶν λόγων αὐτοῦ, τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, τὴν δύναμιν, τὴν ἐνέργειαν. καὶ τὴν μὲν εὐκαιρίαν τῶν λόγων ἐν οἷς φησίν, ‘ σμικρόν με ἔφθης ’, ὡς εἰ ἔλεγεν, ‘ εἰ μὴ ὀλίγον με προέλαβες, ἐγὼ σε πρῶτος εἶχον ἐρωτῆσαι, τί δὴ ποτέ μοι τοσοῦτον χρόνον ἀκολουθεῖς ’. εἰ μὴ γὰρ τὸ δαιμόνιον καὶ τὸ θεῖον ἔδει προηγεῖσθαι τοῦ ἀνθρωπίνου (τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ προτραπῆναι τὸν Σωκράτην προσελθεῖν καὶ διαλεχθῆναι τῷ Ἀλκιβιάδῃ διὰ τοῦ μὴ ἀποτραπῆναι) καὶ εἰ μὴ τὸ ἐνεργεῖα πρῶτον ἦν τοῦ δυνάμει.

39 τῷ ἀξιῳματι μέντοι (ἐνεργεῖα δὲ ἐστὶν ὁ Σωκράτης, δυνάμει δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης)· εἰ μὴ ταῦτα, φησίν, ἦν, οὐδὲ τὸ μικρόν προελάμβανε τὸν Ἀλκιβιάδην. θαυμάζει οὖν τὴν εὐκαιρίαν διὰ τούτων· μέγιστα δὲ δύναται ἡ εὐκαιρία. ‘ ψυχαί ’ γὰρ ‘ τῶν θεραπειῶν οἱ καιροί ’· καὶ ὡς Ἀριστοτέλης φησί, ‘ καιρός ἐστὶ χρόνος προσλαβὼν τὸ δέον ’ καὶ ‘ χρόνος προσλαβὼν τὸ εὖ ’· καὶ ὅτι καθάπερ ἐκάστῳ σώματι τόπον οἰκεῖον ὥρισεν ἡ φύσις, οὕτω καὶ ἐκάστη πράξει χρόνον, ὃς λέγεται καιρός. ἔτι δὲ καὶ ὅτι δεῖ τὸ τελειωσόμενον οὕτως ἔχειν ἐπιτηδειότητος πρὸς τὸ τελειοῦν ὡς παρόντος αὐτοῦ, εἰ καὶ μὴ πάρεστιν· καὶ τὸ ἀνάπαλιν οὕτως ἔχειν τὸ τελειοῦν πρὸς τὸ τελειωσόμενον ὡς παρόντος αὐτοῦ, εἰ καὶ μὴ πάρεστι· τοῦτο δὲ ἐπιτηδειότητός ἐστιν, οὐ καιροῦ, τουτέστιν εὐκαιρίας. δεύτερον τὴν οὐσίαν αὐτοῦ θαυμάζει λέγων ‘ τί βούλει ’· τὸ γὰρ βουλευτὸν ἀγαθόν· διὰ τούτου οὖν τὸ ἀγαθοειδὲς τῆς οὐσίας αὐτοῦ τεθαύμακεν. πάντες γὰρ τὰ ἀγαθὰ βουλόμεθα· εἰ δὲ καὶ τὰ κακὰ πράττομεν, οὐχ ὡς βουλόμενοι ἀλλ’ ὡς δοκοῦντα ἡμῖν, ὡς φησιν ἐν τῷ Γοργίᾳ· ἔνθα καὶ τὴν διαφορὰν βουλευτῶν καὶ δοκούντων γνωσόμεθα σὺν θεῷ. ἐφεξῆς δὲ καὶ ἐπὶ λέξεως καλεῖ αὐτὸν ἀγαθόν.

τρίτον τὴν δύναμιν θαυμάζει λέγων ‘ ἐπιμελέστατα παρὼν , ὅπου ἐὰν ᾧ ‘ · τοῦτο δὲ δυνάμεώς ἐστιν ἀγρύπνου καὶ ἀτρύτου, ὅθεν καὶ Ἀτρυτώνη ἢ Ἀθηνᾶ. σημεῖον οὖν μεγίστης δυνάμεως τὸ πανταχοῦ ἀεὶ παρεῖναι. τὴν δὲ ἐνέργειαν αὐτοῦ τέταρτον θαυμάζει διὰ τοῦ ‘ ἐνοχλεῖς μοι ‘ · τοῦτο δὲ ἀνεμποδίστου καὶ ἀπαύστου ἐνεργείας ἐστίν, λέγω τὸ οὕτως ἐνοχλεῖν. οὐ γὰρ ὅμοιον τὸ νῦν ‘ ἐνοχλεῖς ‘ τῷ ἄνω εἰρημένῳ ‘ δι ‘ ὅχλου ‘ . ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν φορτικῶν ἐραστῶν εἰπὼν τὸ ‘ δι ‘ ὅχλου ‘ , οἵτινες ἀπτικῶς εἰς αὐτὸν ἠβούλοντο ἐνεργεῖν, νῦν δὲ τὸ ‘ ἐνοχλεῖς ‘ ἀντὶ τοῦ ‘ ἀπορεῖν με ποιεῖς ‘ εἴρηται, ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἐν ὅχλῳ βαδίζοντων καὶ ἀπορούντων προβαίνειν καὶ οἰονεῖ δεσμωτῶν ὄντων. δεσμός γάρ τις τῆς ψυχῆς ἡ ἀπορία, διὸ καὶ ἡ ταύτης ἴασις, ὥσπερ καὶ ἡ τοῦ δεσμοῦ, ἐπίλυσις λέγεται. φησὶ δὲ καὶ ἐν τῷ Περὶ ἐρμηνείας ὁ Ἀριστοτέλης ‘ καὶ τοσαῦτα μὲν λέγεται πρὸς τὰς σοφιστικὰς ἐνοχλήσεις ‘ , ἀντὶ τοῦ ‘ ἀπορίας ‘ ἐκ μεταφορᾶς τοῦ ὅχλου καὶ αὐτὸς ὅχλησιν εἶπεν τὴν ἀπορίαν. ‘ ἐνοχλεῖς ‘ οὖν ‘ ἀπορεῖν ποιεῖς ‘ . ταῦτα μὲν ὁ Ἀλκιβιάδης. Ἐπὶ τούτοις δὲ ὁ Σωκράτης τὸν κορυφαῖον μιμούμενος φιλόσοφον ἐλαχίστων λόγων δεόμενον διὰ τὸ ἐξ ἀνυποθέτων ποιεῖσθαι τὰς ἀρχάς, ἀπὸ γὰρ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν, αἵτινες ὠμολόγηται—αἱ γὰρ ἄλλαι τέχναι ὥς ἐξ ὑποθέσεως ἔχουσαι τὰς ἀρχὰς πολλῶν δέονται κατασκευῶν οἷον ἡ ἱατρικὴ ἐξ ὑποθέσεως ἄρχεται ὅτι ἐκ τῶν δ’ στοιχείων τὰ ἀνθρώπινα σώματα· τοῦτο δέ, πρῶτον μὲν ὅτι δ’, εἶτα ὅτι ἐκ τούτων εἰσὶ τὰ σώματα ἡμῶν, τοῦ πρώτου φιλοσόφου ἐστὶ δεῖξαι—μιμούμενος οὖν ὁ Σωκράτης τὸν κορυφαῖον φιλόσοφον, ὥς εἴρηται, τὸν ἐξ ἀνυποθέτων ποιούμενον τὰς ἀρχάς, ὀλίγα αἰτεῖ παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου, καὶ ταῦτα εὐτελεῖ· πρῶτον μὲν ἀκροάσασθαι τῶν αὐτοῦ ῥημάτων, ἔπειτα ἀποκρίνασθαι πρὸς τὰ ἐρωτώμενα.

41 εἶτα κατανεύσαντος τοῦ νέου ποιήσιν ταῦτα φησὶν ὁ Σωκράτης ὅτι ‘ ἐὰν οὕτω ποιῇς, δύναμαί σοι δύναμιν περιποιῆσαι ἦν οἱ ἄλλοι ἐρασταὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ‘ . Μετὰ ταῦτα δὲ δέον ἐπαγαγεῖν τὴν γ’ αἰτίαν δι’ ἣν αὐτοῦ ἐρᾷ, ὥς ἐρωτικός ἐκκᾶει τὸν ἔρωτα καὶ ἀναβάλλεται πρὸς τοῦτο, ἵνα πλέον ἔχοι τὸν νέον προσέχοντα τοῖς παρ’ αὐτοῦ. στοιχεῖα δὲ καὶ τεκμήρια ἐνθέου ἐραστοῦ λέγει δύο ταῦτα, ὅτι δεῖ τὸν ἔνθεον ἐραστὴν καὶ κρίσιν ἔχειν καὶ συμπάθειαν. εἰ γὰρ θάτερον τούτων μὴ ἔχοι, οὐκ ἔσται τοιοῦτος· εἴτε γὰρ κρίσιν ἔχοι, συμπάθειαν δὲ οὐ, ἐπιστήμων ἔσται καὶ οὐ σπουδαῖος ἐραστής, εἴτε τὸ ἀνάπαλιν συμπάθειαν μὲν ἔχοι, κρίσιν δὲ οὐ, φορτικός ἐστι μόνον ἐραστής· ὥστε δεῖ ἄμφω παρεῖναι. ποῦ δὲ ταῦτα παραδίδωσιν; ἐν οἷς φησὶν ὅτι ‘ μὴ θαυμάσης ἐ ‘ , καθάπερ μόγις ἠρξάμην , οὕτω καὶ μόγις παύσομαι ‘ . τὸ μὲν γὰρ μόγις ἄρξασθαι σημεῖον κρίσεως (ἥδει γὰρ τὸν Ἀλκιβιάδην ἀνεπιτήδειον ὄντα), τὸ δὲ μόγις παύσασθαι συμπαθείας ἐστὶ καὶ ἐπὶ πλέον ἐφιεμένου τῶν παιδικῶν. ἄλλως τε δι’ αὐτὸν μὲν τὸν Ἀλκιβιάδην μόγις ἠρξάτο, ἐπειδὴ ὥς εἴρηται ἀνεπιτήδειος ἦν, δι’ ἑαυτὸν δὲ ὁ Σωκράτης μόγις παύσεται. ἐπὶ γὰρ ὠφελείᾳ τῶν νέων ὁ Σωκράτης ὢν καὶ τοῦ εὐεργετεῖν ἀεὶ ὀρεγόμενος, οὐ παύσεται πρὶν τελειώσει τὰ παιδικά. φησὶν δὲ ὅτι ‘ χαλεπὸν ἦν καὶ νῦν τὸ προσιέναι σοί ‘ · καλῶς δὲ τὸ ‘ χαλεπὸν ‘ τέθεικεν καὶ οὔτε ‘ εὐκόλον ‘ εἶπεν οὔτε ‘ ἀδύνατον ‘ .

42 εὐκόλον μὲν γὰρ οὐκ ἦν, ἐπειδὴ δέος ἦν μή, καθάπερ τοὺς ἄλλους ἐραστὰς ὑπερφρονεῖ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸν Σωκράτην ἀποστραφήσεται· οὐκ ἀδύνατον δὲ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. ἐπειδὴ γὰρ τῶν ἄλλων κατεφρόνησεν, οὐκ ἀδύνατον ἦν τῷ Σωκράτει προσελθεῖν· ἀδύνατον γὰρ ἦν Σωκράτους ἀκοῦσαι μὴ τῶν ἄλλων καταφρονήσαντα. Ταῦτα εἰπὼν καὶ μέχρι τούτων ἐκκαύσας τὸν ἔρωτα ἀποκαλύπτει τὴν τρίτην αἰτίαν καὶ φησιν ὅτι ‘ διὰ τὸ καταφρονεῖν τῶν ὑπαρχόντων σοι ἐρῶ σου καὶ τοσοῦτον χρόνον οὐκ ἀπαλλάττομαι· οὐ γὰρ ἀληθῶς τούτων τῶν φαινομένων ἐπιθυμεῖς ‘ . καὶ πάντες δὲ ἄνθρωποι οὐκ αὐτῶν τῶν παθῶν ὀρέγονται, οἷον ὁ φιλότιμος, ὁ φιλοχρήματος καὶ φιλόπλουτος, ὁ φιλήδονος, ἀλλ’ ὁ μὲν φιλήδονος τῆς θείας ῥαστώνης, περὶ ἧς εἴρηται τὸ ‘ θεοὶ ῥεῖα ζῶντες ‘ , ἐφίεται καὶ ταύτῃ ἔννοιαν ἔχει μὴ δυνάμενος δὲ τυχεῖν περὶ τὸ εἶδωλον καὶ τὴν ἀπόπτωσιν ἐκείνης σκιαμαχεῖ. καὶ ὁ

φιλοχρήματος τοῦ τελείου καὶ τῆς αὐταρκειᾶς ἐφίεται, αὐταρκες γὰρ καὶ τέλειον τὸ θεῖον· τούτου οὖν ἐπιθυμεῖ μὴ δυνάμενος δὲ τυχεῖν ἐπεκτείνει τὸ φιλοχρήματον. πάλιν δὲ ὁ φιλότιμος τοῦ ἱκανοῦ καὶ μεταδοτικοῦ τοῦ θεοῦ ἐφίεται, εἰ καὶ μὴ δύναται τυχεῖν. οὐ ταῦτόν δὲ τέλειον καὶ ἱκανόν· τέλειον μὲν γὰρ ἐστὶν τὸ μὴ δεόμενον ἑτέρου μόνον, ἱκανὸν δὲ τὸ μὴ μόνον οὐ δεόμενον, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις μεταδιδόναι δυνάμενον.

43 τοιοῦτος δὲ ὁ φιλότιμος σπουδάζει φαίνεσθαι. ὅτι δὲ καταφρονεῖ τῶν ὑπαρχόντων ἑαυτοῦ ὁ Ἀλκιβιάδης, κατασκευάζει ὁ Σωκράτης τὸν τρόπον τοῦτον. εἰσάγει γὰρ θεὸν ἐρωτῶντα αὐτόν· ‘πότερον βούλει, ὦ Ἀλκιβιάδη, διαπεσεῖν τῆς μεγαλουργοῦ ζωῆς καὶ ἐφ’ οἷς εἶ μεῖναι, ἢ τεθνάναι;’ εἶτα ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐκείνου ἀποκρινόμενον ὅτι ‘τεθνάναι μᾶλλον’. Ἐπὶ τούτοις δὲ ἀνατέμνει τὴν Ἀλκιβιάδου ζωὴν ἅπασαν καὶ φησιν ὅτι ‘ἐλπίζεις ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν παρελθεῖν ἐπὶ τὸν δῆμον καὶ συμβουλευέσιν Ἀθηναίους’. οὗτος δὲ ἦν ὁ μέχρι τῆς ἐφηβίας καιρὸς· μετὰ δὲ κ’ ἡμέρας, ὡς ἱστορεῖ ὁ Πρόκλος, ἔμελλεν ἐγγράφεσθαι εἰς ἐφήβους· νόμος δὲ ἦν, πρὶν ἐγγράφεσθαι εἰς τούτους μὴ συμβουλευεῖν τινὰ Ἀθήνησιν. ‘μέλλεις οὖν’, φησὶν, ‘συμβουλευεῖν κακὰ τούτου οἷσι εὐδοκιμήσιν, εἶτα τιμηθήσεσθαι ἐν τῇ πόλει, καὶ μὴ μόνον ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι, εἶτα ἐν τοῖς Ἑλλήσι καὶ ἐν πάσῃ τῇ Εὐρώπῃ, οὐ μόνον δὲ ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ· καὶ μηδένα ἄνθρωπον λόγον ἑτέρου ποιεῖσθαι καὶ θαυμάζειν πλέον σοῦ πλὴν Κύρου καὶ Ξέρξου’. καὶ ταῦτα μὲν ὁ Σωκράτης. Φέρε δὲ ἡμεῖς ἐρευνήσωμεν τὰς ἐρωτήσεις τοῦ θεοῦ <καὶ> τὰς ἀποκρίσεις τοῦ φιλοσόφου πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ τοῦ Ἀλκιβιάδου, τίνα ἐστὶν ἐλεῖν δόγματα ἐκ τῶν τοῦ θεοῦ ἐρωτήσεων κακὰ τῶν τοῦ φιλοσόφου ἀποκρίσεων. πρὸ πάντων δὲ τὴν αἰτίαν εἰπώμεν δι’ ἣν θεὸν πεποίηκεν ἐρωτῶντα τὸν Ἀλκιβιάδην καὶ ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐκείνου ἀποκρινόμενον. θεὸν μὲν οὖν ἐπερωτῶντα πεποίηκεν διὰ τρεῖς αἰτίας· ἡ ἴνα μὴ ἀρνήσῃται ὁ νέος τοὺς οἰκείους λόγους· —πεπεισμεθα γὰρ πάντες καὶ τὴν τυχοῦσαν ἡμῶν κίνησιν εἰδέναι τὸ θεῖον, εἴγε καλῶς εἴρηται· ‘πάντα θεοῦ πλήρη, πάντα δὲ οἱ εἰσὶν ἀκουαί, καὶ διὰ πετράων καὶ ἀνὰ χθόνα καὶ τε δι’ αὐτοῦ ἀνέρος ὅτι κέκευθεν ἐνὶ στήθεσσι νόημα’.

44 δευτέρα αἰτία, ὅτι ζήλω τραγικῷ τοῦτο πεποίηκεν ὁ Σωκράτης. ζηλωτῆς γὰρ τούτων ἐστίν· ὥσπερ οὖν ἐκεῖνοι πολλάκις ἀπὸ μηχανῆς εἰσάγουσι θεὸν ἐπὶ λύσει τῶν συμφορῶν, καθάπερ ἐν τῇ Ἀλκήστιδι Εὐριπίδης τὸν Ἀπόλλω πεποίηκεν ἐν τῇ Ἀδμήτου οἰκίᾳ, οὕτω κἀνταῦθα ὁ Σωκράτης θεὸν εἰσήγαγεν. κατὰ τρίτην αἰτίαν, ὅτι ἐρωτικὸς ὢν ὁ Σωκράτης [καὶ] κατὰ μὲν τὴν συμπάθειαν ἐνῶσαι ἑαυτὸν βούλεται τοῖς παιδικοῖς, καὶ τὸ θεῖον δὲ ἐνάς ἐστιν ὑπερούσιος· κατὰ δὲ τὴν κρίσιν τελειῶσαι βούλεται τὰ παιδικά, τελειωτικὸν δὲ καὶ τὸ θεῖον. ἑαυτὸν δὲ ἐποίησεν ἀποκρινόμενον ὑπὲρ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ἐπειδὴ πολὺ ἦν τὸ μέσον θεοῦ καὶ Ἀλκιβιάδου, καὶ ἔμελλεν κενὸν εἶναι τὸ μέσον, εἰ μὴ οὕτως ἑαυτὸν ἔταξεν ὁ Σωκράτης. Ἰδωμεν δὲ λοιπόν, τίνα δόγματα ἀνακύπτει ἐκ τῶν ἐρωτήσεων τοῦ θεοῦ· προεῖρηται γὰρ αἱ ἐρωτήσεις αὐταὶ καὶ αἱ ἀποκρίσεις. ἐκ μὲν οὖν τῶν ἐρωτήσεων ἀνακύπτει ὅτι καθ’ αἵρεσιν οἱ βίοι καὶ οὐ κατηναγκασμένοι· φησὶν γὰρ ‘τί βούλει;’ οὕτω δὲ καὶ ἐν Τιμαίῳ, ‘αἰτία ἐλομένοιο, θεὸς ἀναίτιος’· καὶ ἔτι ἐν Πολιτείᾳ, ‘ὕμεῖς δαίμονα αἰρήσεσθε, οὐχ ὑμᾶς δαίμων λήξεται’.

45 ἐν ἡμῖν μὲν γὰρ ἐστὶν ἐλέσθαι τοιόνδε βίον, ἐλομένους δὲ πράττειν τὰ ἐπόμενα τῷ βίῳ οὐκ ἐν ἡμῖν, ἀλλ’ ἀναγκαίως· ὥσπερ καὶ λίθον ῥῖψαι μὲν ἐφ’ ἡμῖν, ῥιφέντα δὲ στήσαι οὐκ ἐφ’ ἡμῖν. ὥστε δεῖ λέγειν τὸ ποιητικόν· ‘ἐγὼ δὲ οὐκ αἰτίος εἰμὶ, ἀλλὰ Ζεὺς καὶ Μοῖρα καὶ ἱεροφῶιτις Ἑρινύς’. ἐκ δὲ τῶν ἀποκρίσεων ἐστὶ δόγματα τοσαῦτα· ὅτι συμφέρει μὴ εἶναι ἢ κακῶς εἶναι, φησὶ γὰρ ‘δοκεῖς ἂν μοι ἐλέσθαι τεθνάναι ἢ οὕτω ζῆν’. δεύτερον, ὅτι τὸ σῶμα ἐμπόδιον πρὸς ἀρετῆς κτῆσιν, ἐκ τοῦ αὐτοῦ· εἰ γὰρ τεθνάναι μᾶλλον αἰρεῖται, δηλὸν ὅτι ὡς τοῦ σώματος ἐμποδίου ὄντος ὦν ἐπιθυμεῖ τοῦτο προαιρεῖται. τρίτον δόγμα, ὅτι οὐ διὰ τιμὴν οἰκείαν δεῖ συμβουλευεῖν οἷς τις συμβουλεύει, ἀλλὰ δι’ αὐτῶν τῶν ἀκρωμένων ὠφέλειαν· ὁ δὲ

Ἀλκιβιάδης διὰ τιμὴν μᾶλλον ἐβούλετο παριέναι ἐπὶ τὸν δῆμον. τέταρτον ὅτι δεῖ τὸν φιλότιμον διακρίνειν ὑφ' οἷων τιμᾶται, καὶ μὴ ὑπὸ τῶν τυχόντων ἀξιοῦν θαυμάζεσθαι, καθάπερ ὁ Ἀλκιβιάδης ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων καὶ πάντων ἀνθρώπων βούλεται θαυμάζεσθαι. πέμπτον, ὅτι καὶ ἀνόμοια τὰ παραδείγματα παρήνεγκεν, Κῦρον καὶ Ξέρξην· ὁ μὲν γὰρ Κῦρος διὰ τὸ προσηγὲς τοῦ ἥθους καὶ τὸ πρὸς τοὺς ἀρχομένους ἐπεικὲς πατὴρ ὠνομάζετο, ὁ δὲ Ξέρξης διὰ τὸ λίαν ὀργίλον καὶ κατηναγκασμένον δεσπότης (οὗτος γὰρ οὐ μόνον κατὰ ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς φύσεως αὐτῆς καὶ τῶν στοιχείων ἐπήρετο, καὶ ὥς φησιν ὁ Ἀριστείδης ὅτι 'θάλατταν μὲν ἐπέζευσε ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, γῆν δὲ ἐπλευσε διορύξας τὸν Ἄθω, τὸν δὲ ἥλιον ἐκάλυπτεν ὅτε', φησὶν, 'τοξεύειν κελεύει'), μέσος δὲ τούτων ἦν ὁ Δαρεῖος, ὃς κάπηλος ἐκλήθη διὰ τὸ φιλοχρήματον.

46 αὐτὸς γὰρ ἔταξε τοῖς Πέρσαις τοὺς φόρους, ὥς φησιν ὁ Ἡρόδοτος· ὃς καὶ νόμου ὄντος ἐν Πέρσαις τοὺς παῖδας διαδέχεσθαι τὰς βασιλείας αὐτὸς διὰ χρεμετισμοῦ τοῦ ἵππου ἐκτήσατο τὴν ἀρχήν. ἐν οἷς ἡ θεωρία. Καὶ ἴσως γε, ὧς Σώκρατες, οὐκ οἶσθ' ὅτι σμικρὸν με ἔφθης· ἰδοὺ σύμφωνος ἡ λέξις τοῖς ἐν τῇ θεωρίᾳ. τὴν γὰρ εὐκαιρίαν τῶν Σωκράτους λόγων διὰ τούτων θαυμάζει ὁ Ἀλκιβιάδης, ἥτις μέγιστον ἐν πᾶσι δύναται, ὥς ἐδείχθη. εἰ μὴ γὰρ διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας, οὔτε τὸ σμικρὸν ἂν προέλαβεν ὁ Σωκράτης. τί ποτε βούλει· ἐνταῦθα τὴν οὐσίαν αὐτοῦ θαυμάζει ἀγαθὴν οὔσαν· τὸ γὰρ βουλευτὸν ἀγαθόν. εἰρήκαμεν δὲ καὶ ὅτι οὐ ταῦτ' ἐν βουλευτῷ καὶ δοκητόν, ὥς ἐν Γοργίᾳ λεχθήσεται. Καὶ ἐς τίνα ἐλπίδα βλέπων ἐνοχλεῖς μοι· τὴν ἐνέργειαν διὰ τοῦ 'ἐνοχλεῖς' ἐδήλωσεν. οὐ ταῦτ' ἐν τῷ νῦν 'ἐνοχλεῖς' καὶ τὸ πρῶτον 'δι' ὄχλου', ὥς μεμαθήκαμεν. ἐφεξῆς δὲ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ θαυμάζει. Ὅπου ἐὰν ὧ ἐπιμελέστατα παρῶν· ἰδοὺ καὶ τὴν δύναμιν ἐνταῦθα παραδέδωκεν. τὸ γὰρ πανταχοῦ παρῆναι καὶ συμπαραομαρτεῖν δυνάμει ἀγρύπνου καὶ ἀτρύτου. Καὶ ἥδιστ' ἂν πυθοίμην· εἴρηται καὶ ἐν τῇ θεωρίᾳ ὅτι καὶ ὁ φιλήδονος οὐ ταύτης τῆς φαινομένης ἡδονῆς ὀρέγεται, ἀλλὰ τῆς ἀληθινῆς· οὐ δυνάμενος δὲ τυχεῖν περὶ τὸ φαινόμενον τοῦτο σκιαμαχεῖ.

47 ἐκ δὲ τοῦ 'ἥδιστα' εἰρησθαι ἐπὶ τὴν ἐπίστασιν ἤλθομεν, οἰκεία γὰρ ἡ λέξις τῷ φιληδόνῳ. Ἀκούσει μὲν ἄρα μου· ἐνταῦθα τὸν κορυφαῖον μιμούμενος φιλόσοφον κατὰ τὴν ἀνυπόθετον φιλοσοφίαν ὀλίγα αἰτεῖ· καὶ νῦν μὲν ὥστε ἀκοῦσαι τῶν αὐτοῦ ῥημάτων, μικρὸν δὲ ὕστερον καὶ ὥστε ἀποκρίνασθαι, ἔνθα φησὶν ὅτι 'τοιαύτην δύναμαί σοι περιποιήσαι δύναμιν, ἣν οἱ ἄλλοι ἐρασταὶ οὐκ ἠδυνήθησαν'. Καὶ ὥς ἀκουσομένῳ καὶ περιμενοῦντι λέγω; κατ' ἐρώτησιν τοῦτο εἴρηται καὶ οὕτως ἀναγνωστέον. δηλοῖ γὰρ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀπόκρισις· ἐπάγει γὰρ 'πάνυ μὲν οὖν ὥς ἐκείνου ἐρωτήσαντος. Ὅρα δὴ οὐ γὰρ τοι εἴη θαυμαστὸν εἰ, ὥσπερ μόγις ἠρξάμην, οὕτω μόγις παυσαίμην· ἐνταῦθα δέον εἰπεῖν τὴν τρίτην αἰτίαν, τοῦτο μὲν οὐ πεποίηκεν, ἵνα ἔτι πλέον ἐκκαύσῃ τὸν ἔρωτα τὸν πρὸς τὸν νέον, στοιχεῖα δὲ παραδίδωσιν ἐνθέου ἐραστοῦ, οὐ φανερώς, ἀλλ' ἐξ ὧν τοῖς παρ' αὐτοῦ λεγομένοις ἔπεται. φησὶν γὰρ ὅτι 'ὥσπερ μόγις ἠρξάμην', δηλοῦται δὲ ἐντεῦθεν ἡ κρίσις· κρίσεως γὰρ τὸ μὴ ὥς ἔτυχεν ἄρξασθαι. εἴτα ἐπάγει 'οὕτω καὶ μόγις παυσαίμην', τοῦτο δὲ δηλοῖ τὴν συμπάθειαν· συμπαθείας γὰρ τὸ πολὺν χρόνον συμπαραμένειν τοῖς παιδικοῖς. καὶ τὸ θεῖον δὲ τοιοῦτον· καὶ βραδέως ἄρχεται καὶ βραδέως παύεται, χορηγοῦν τὰ ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις πρὸς τὴν ἐπιτηδειότητα τῶν δεχομένων. ὀρώμεν γὰρ καὶ τοὺς εὐτυχοῦντας μόγις μὲν ἀρχομένους τοῦ εὐτυχεῖν, ἐπιμένοντας δὲ τῇ εὐτυχίᾳ πολὺν χρόνον· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν δυστυχοῦντων καὶ κολαζομένων. ἰστέον γὰρ ὅτι ποιητικὸν αἰεὶ τὸ θεῖον ὑπάρχον τῶν ἀγαθῶν οὐ διαλιμπάνει, ἀλλὰ πηγὴ τούτων ἐστὶν διηνεκῶς. καὶ ἔστιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ γινομένων ἀγαθῶν διαίρεσις, ὅτι τὰ μὲν ἐστὶ πρῶτα, τὰ δὲ δεύτερα.

48 πρωτοῦργὰ μὲν οὖν εἰσὶν ἀγαθὰ, οἷα ἔχουσιν οἱ ἀληθῶς εὐτυχοῦντες, ἐν παισὶν φημι καὶ λόγοις καὶ πλούτῳ καὶ ἀπλῶς ἅπασιν τοῖς τοιούτοις· δεύτερα δὲ ἀγαθὰ αἰεὶ ἐπὶ τῶν ἀμαρτημάτων

κολάσεις, καὶ γὰρ καὶ αὐταὶ ἀγαθαί, εἶγε οὐ δεῖ κακόν τι νομίζειν ποιεῖν τὸ θεῖον· εἰκόσιν τοίνυν οἱ ἐπὶ ταῖς τιμωρίαις ἀνιλλόμενοι παισὶ φεύγουσι τὰς ἱατρικὰς τομάς. τὸ μὲν οὖν θεῖον παρέχει αἰεὶ τὰ ἀγαθὰ, ἡ δὲ ἐπιτηδειότης τῶν δεχομένων ἢ τῶν πρώτων ἀγαθῶν ἀπολαύει ἢ τῶν δευτέρων· καὶ βραδέως ἄρχονται καὶ βραδέως παύονται. Ὡς ἀγαθὸν λέγε· ἀκούσομαι γάρ· ἰδοὺ καὶ ἐπὶ λέξεως ἀγαθὸν αὐτὸν καλεῖ, καὶ οὐ μόνον διὰ τοῦ ‘βούλει’ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ὡς ἀγαθοειδῆ τεθαύμακεν. Χαλεπὸν μὲν οὖν πρὸς ἄνδρα οὐχ ἤττονα· προεῖρηται ὡς οὔτε τῷ ‘ἀδυνάτω’ οὔτε τῷ ‘εὐκόλῳ’ ἐχρήσατο, καὶ ὡς εἰκότως τοῦτο ἐποίησεν διειλήφαμεν. Ὅμως δὲ τολμητέον· καλῶς ‘τόλμαν’ καλεῖ τὴν ἐπὶ τὰ δεύτερα πρόοδον· οὕτω γὰρ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι τὴν δυνάδα ‘τόλμαν’ ἐκάλεσαν ὡς πρώτην τολμήσασαν ἀποσχίσαι ἑαυτὴν τῆς μονάδος. δεῖ δὲ τὴν ψυχὴν κατιοῦσαν εἰς γένεσιν λαβύρινθον οὔσαν καθάπερ μίτῳ κεχρησθαι τῇ μονάδι πρὸς τὴν ἐνταῦθα πλάνην, καθάπερ καὶ ὁ Θησεὺς τῷ τῆς Ἀριάδνης μίτῳ πρὸς τὸν Κρητικὸν λαβύρινθον. Ἐγὼ γάρ, ὧς Ἀλκιβιάδης· ἐντεῦθεν ἡ τρίτη αἰτία, διότι ἐρᾷ ὁ Σωκράτης· φησὶ γὰρ καταφρονεῖν αὐτὸν τῶν ὑπαρχόντων καὶ μὴ ἀληθῶς ἀγαπᾶν ἅ πρὸ μικροῦ διήλθεν, τέσσαρα ὄντα. δειχθήσεται δὲ τοῦτο ἐκ τῶν ἐπαγομένων τοῦ θεοῦ ἐρωτήσεων καὶ τῶν πρὸς αὐτὰς ἀποκρίσεων. Πάλαι ἂν ἀπηλλάγμην· ἐνταῦθα γενόμενος ὁ Ἀποκρατίων καὶ καλῶς προσεσχηκῶς τῷ ῥητῷ, γραμμικαῖς ἀνάγκαις ἔδειξε τὸν Σωκράτην ἔνθεον ἐραστήν· εἴ φησιν ἐνταῦθα ὅτι ‘πάλαι ἂν ἀπηλλάγμην’, ὁ δὲ φορτικὸς ἐραστὴς οὐχ ὅτε θέλει ἀπαλλάττεται ἅτε ἐκ πάθους τοιοῦτος ὢν, τῶν δὲ παθῶν οὐχ ὅτε θέλομεν ἀπαλλαττόμεθα, καθάπερ οὔτε ἀρχόμεθα, δῆλον ὅτι ἔνθεός ἐστιν ἐραστής.

49 οὗτος γὰρ ὅτε θέλει ἄρχεται, θέλει δὲ ὅτε ἀξιέραστα εἶη τὰ παιδικά· οὐκοῦν καὶ ὅτε θέλει παύεται, καθάπερ καὶ ἐνταῦθά φησιν ὅτι ‘εἰ ἐώρων σε ἀληθῶς τῶν φαινομένων ἀγαθῶν ἐφιέμενον, πάλαι ἂν ἀπηλλαττόμην τοῦ ἔρωτος’. Νῦν δὲ ἕτερος αὐτὸν κατηγορήσω διανοήματα σὰ πρὸς αὐτόν σε· ἐπειδὴ, φησίν, οὐ τούτων ἀληθῶς ἐπιθυμεῖς, ἀλλ’ ἐτέρων μειζόνων, ἀγνοίᾳ δὲ περὶ ταῦτα σκιαμαχεῖς, ἐρῶ λογισμοὺς ἅφ’ ὧν δεῖξω μὴ τούτων σε ἐφιέμενον. τὸ δὲ ‘σὰ πρὸς αὐτόν σε’ ἐπήγαγεν δεικνὺς ὅτι κρεῖττον οἶδεν αὐτὸς τὰ ἐκείνου ἢ περὶ ἐκεῖνος τὰ ἑαυτοῦ. διὸ καὶ ἐπήνεγκεν, ‘ὦ καὶ γνώση ὅτι προσέχων γέ σοι τὸν νοῦν διατετέλεκα’, ἀντὶ τοῦ ‘ἐκ τοῦ ἀληθοῦ σοι λέγειν περὶ σοῦ’. ἐρωτικὸν δὲ καὶ τὸ ‘προσέχων γέ σοι τὸν νοῦν διατετέλεκα’. Δοκεῖς γάρ μοι, εἴ τίς σοι εἴποι θεῶν· ἐντεῦθεν αἱ ἐρωτήσεις τοῦ θεοῦ. δι’ ἣν δὲ αἰτίαν θεὸν εἰσήγαγεν ἐρωτῶντα τὸν Ἀλκιβιάδην, ἐν τῇ θεωρίᾳ προεῖρηται. Πότερον βούλει ζῆν ἔχων ἅ νῦν ἔχεις· ἐντεῦθεν ἐστὶν ἐλεῖν δόγμα, ὃ καὶ εἵπομεν, ὅτι καθ’ αἴρεσιν οἱ βίοι καὶ οὐ κατὰ ἀνάγκην. δηλοῖ δὲ τοῦτο καὶ ἐν τῇ Πολιτείᾳ. Δοκεῖς ἂν μοι ἐλέσθαι τεθνάναι· αὕτη ἡ ἀπόκρισις τοῦ φιλοσόφου ὑπὲρ τοῦ νέου· καὶ ἰστέον ὅτι ἐν ἐνὶ προσώπῳ διαλογικὸν σφῶζει χαρακτῆρα ἐνταῦθα, αὐτὸς προάγων τὰς ἐρωτήσεις ὡς ἀπὸ θεοῦ καὶ τὰς ἀποκρίσεις ὡς παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου.

50 δύο δὲ δόγματα ἐκ τοῦ ῥητοῦ ἐστὶν ἐλεῖν· ὅτι κρεῖττον μὴ εἶναι ἢ κακῶς εἶναι καὶ ὅτι πρὸς ἀρετῆς κτῆσιν ἐμπόδιον τὸ σῶμα. Ἀλλὰ νῦν ἐπὶ τίνι δή ποτ’ ἐλπίδι ζῆς, ἐγὼ φράσω· ἐντεῦθεν ἀνατομὴ τῆς Ἀλκιβιάδου ζωῆς· ἀναπτύσσει γὰρ ὁ Σωκράτης τὴν διάνοιαν αὐτοῦ πᾶσαν ἐν τοῖς ἐφεξῆς. Τοῦτο δὲ ἔσεσθαι μάλα ὀλίγων ἡμερῶν· ἰστορεῖ ὁ Πρόκλος ὅτι μετὰ κ’ ἡμέρας ἔμελλεν εἰς τοὺς ἐφήβους ἐντάττεσθαι, εἴτα συμβουλευεῖν Ἀθηναίους. Ὅτι ἄξιός ἐστι τιμᾶσθαι ὡς οὔτε Περικλῆς· ἄλλο δόγμα ἐντεῦθεν ἀνακύπτει· ὅτι δεῖ μὴ τιμῆς χάριν ποιεῖσθαι τὴν συμβουλήν, ὥσπερ νῦν ὁ Ἀλκιβιάδης, ἀλλ’ ὠφελείας τῶν ἀκρωμένων. ἰστέον δὲ ὅτι ἅφ’ ἐστίας ἄρχεται τῆς ἀμίλλης καὶ τῶν οἰκείων, εἰπὼν ‘ὡς οὔτε Περικλῆς’. Ἐὰν δὲ ἐνθάδε μέγιστος ᾖ, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσιν, καὶ οὐ μόνον ἐν Ἑλλήσιν· κλιμακῆδὸν ὁ λόγος αὐτῷ πρόεισιν· ἐπάγει γὰρ ὅτι ‘οὐ μόνον ἐν Ἑλλήσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ καὶ τοῖς βαρβάροις καὶ ἀπλῶς ἀπάσῃ τῇ γῇ ἐπιθυμεῖς εὐδοκίμεῖν’, καὶ μηδένα ἡγεῖσθαι λόγου ἄξιον πλην Κύρου καὶ Ξέρξου. ἐγὼ δὲ φημι

ὅτι οὔτε ἐνταῦθα ἐλθὼν στήσεται τῆς φιλοτιμίας, ἀλλ' ἔτι μειζόνων ἐπιθυμήσει, καὶ κατὰ τὸ κωμικόν· 'κὰν ταῦτα ἀνύσῃ, τετταράκοντα βούλεται'. ὡς γὰρ εἴρηται, πάντες ἄνθρωποι οὐκ αὐτῶν τῶν παθῶν ὀρέγονται (ἄπειρα γὰρ ταῦτα), ἀλλ' ἐτέρων τινῶν ἔχοντες ἔννοιαν καὶ οὐ δυνάμενοι τούτων τυχεῖν ἐφίενται τῶν πλειόνων. ζητητέον δὲ διὰ τί τὸ φιλότιμον πάθος πλέον πάντων ἐστὶ δυσέκνιπτον· οὕτω γὰρ ἐστίν, ὅτι καὶ οἱ μὴ βουλόμενοι φιλότιμοι εἶναι διὰ φιλοτιμίαν ποιοῦσιν αὐτό, ὥστε δοκεῖν ὅτι οὐκ εἰσι φιλότιμοι.

51 φαμέν οὖν ὅτι διὰ τοῦτο δυσαπόλυτον πάθος τὸ φιλότιμον, ὅτι μᾶλλον τῶν ἄλλων πλησιάζει τῷ λόγῳ καὶ συγγενές ἐστὶ τούτῳ· ὁ δὲ λόγος ἀναπόβλητός ἐστιν ἡμῶν· οὐκοῦν καὶ τὰ πλησιάζοντα αὐτῷ δυσαπόβλητα. ἢ δι' ἐτέραν· ὅτι κατιοῦσα ἡ ψυχὴ ἐνταῦθα καὶ φεύγουσα τὸ δουλεύειν τοῖς κρείττοσιν, ἐπιθυμοῦσα δὲ τοῦ ἄρχειν τῶν χειρόνων, πρῶτον τῶν παθῶν ἐνδύεται τὸ φιλότιμον· ἐν τῇ οὖν ἀποβολῇ τούτων τελευταῖον αὐτὸ ἀποδύεται ἐξ ἀνάγκης. ὅτε καὶ ἔστιν λέγειν ἐπ' αὐτῇ· 'αὐτὰρ ὁ γυμνώθη ῥακέων'. ἰστέον δὲ ὅτι τὸ φιλότιμον πάθος ἐν ταῖς ζωτικαῖς [ἡ] ἡμῶν δυνάμεσιν ἐστὶν δυσαπόβλητον, ἢ δὲ φαντασία ἐν ταῖς γνωστικαῖς· πάρεστι γὰρ αἰεὶ τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ ἡ φαντασία, τύπους ἀναπλάττουσα ὧν ἀγνοεῖ ἡ ψυχὴ καὶ τοῖς ἀσωμάτοις σχήματα καὶ μεγέθη καὶ σώματα περιτιθεῖσα καὶ τόπῳ περιορίζουσα τὸν θεόν. Ὁ αὐτὸς θεός· καλῶς ἐπὶ μὲν τοῦ θεοῦ τὸ 'αὐτὸς' ἔταξεν, ἐνὰς γὰρ ὁ θεὸς καὶ ἐνοειδής· ἐπὶ δὲ τῶν πραγμάτων ὧν ὁ Ἀλκιβιάδης ἐφίεται πληθυντικῶς εἶπεν, πολλὰ γὰρ τὰ μετὰ τὸ θεῖον καὶ τὴν μονάδα τὰ ἐξ αὐτῆς παραγόμενα, ὧν πάντες ἐφίεμεθα. ὅτι γὰρ πληθυντικῶς ἐπὶ τούτων εἶπεν, δηλὸν κακὸν τοῦ ἐπαγαγεῖν, 'ἐπιθέσθαι τοῖς ἐκεῖ πράγμασιν'. ἀρμόττουσα δὲ ἡ λέξις, τὸ 'ἐπιθέσθαι', τῷ Ἀλκιβιάδῃ. Πλὴν Κύρου καὶ Ξέρξου· εἴρηται ὅτι ἀνομοίῳ ἐχρήσατο τῷ παραδείγματι· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ οὗτοι προείλοντο, εἶγε ὁ μὲν πατήρ, ὁ δὲ δεσπότης προσηγορεύετο. Εὖ οἶδα καὶ οὐκ εἰκάζω· καλῶς μετὰ τὰς ἀποδείξεις τὸ 'εὖ οἶδα' τέταχεν, ὥσπερ καὶ ἐν ἀρχῇ πεποίηκεν.

52 ἔοικεν δὲ τὸ Ὀμηρικὸν λέγειν, ὥσπερ καὶ ὁ Διομήδης πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν, 'οὐδέ σε λήθω κινούμενος'· ὁ δὲ Σωκράτης ἐκ τοῦ ἐναντίου, 'οὐδέ με λήθεις', εἶγε φησὶν· 'ὅτι μὲν οὖν ἔχεις ταύτην <τὴν> ἐλπίδα, εὖ οἶδα καὶ οὐκ εἰκάζω'. Πρᾶξις σὺν θεῷ· Τί δὴ οὖν, ὦ Σώκρατες, τοῦτ' ἔστι σοι πρὸς λόγον, ὃν ἔφησθα ἐρεῖν, διὸ ἐμοῦ οὐκ ἀπαλλάττη; Δύο τινῶν εἰρημένων ἐν τῷ προοίμιῳ, πρῶτον μὲν τοῦ ἐρᾶν Σωκράτην, δευτέρου δὲ τοῦ ἐρῶντα σιωπῇ παρομαρτεῖν, τουτέστιν ἀπαρουσιάστως ἐρᾶν, καὶ τοῦ μὲν δευτέρου τῆς αἰτίας ἀνατεθείσης εἰς δαιμόνιον ἢ θεῖον, τοῦ δὲ πρῶτου τριῶν εἰρημένων αἰτίων, τοῦ ὑπερφρονεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην τῶν ἄλλων ἐραστῶν, τοῦ ἀνάλωτον αὐτὸν εἶναι τῷ φιλοχρημάτῳ, καὶ τοῦ καταφρονεῖν τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ, νῦν, ἐπειδὴ οὐ μόνον τὰ δύο ταῦτα περιεῖχε τὸ προοίμιον, ἀλλὰ καὶ τρίτον, τὸ τῶν ἄλλων ἐραστῶν πεπαυμένων τὸν Σωκράτην μὴ ἀπαλλάττεσθαι, τούτου τὴν αἰτίαν πάρεστι παραδώσω· ὁ Σωκράτης· φησὶν οὖν ὅτι 'διὰ τοῦτο οὐκ ἀπαλλάττομαι, ἐπειδὴ μόνος δύναμαι περιποιῆσαί σοι δύναμιν, ἣν οἱ ἄλλοι ἐρασταὶ πάντες οὐκ ἠδυνήθησαν'. Καὶ ἀποροῦμεν, πρῶτον μὲν πῶς ὁ Σωκράτης ἐνταῦθα μεγαλορρημονεῖ, ὁ πανταχοῦ εἴρων, περὶ οὗ εἴρηται, 'αὕτη δέ σοι ἡ εἰωθυῖα εἰρωνεῖα, ὦ Σώκρατες'· ὁ λέγων αἰεὶ μηδὲν εἰδέναι, μηδένα διδάσκειν, διὸ καὶ ὁ θεὸς ὁ ἐν Δελφοῖς ἔφη περὶ αὐτοῦ ὅτι 'ἀνδρῶν ἀπάντων Σωκράτης σοφώτατος'· ὅτι οὐ πληγῇ μόνον ἄερος ταῦτα ἔλεγεν καὶ φωνῇ, ἀλλὰ ζωτικῶς καὶ ἐνθέως.

53 ζητητέον οὖν πῶς τοιοῦτος ὢν ἐνταῦθα τοιαῦτα φρονεῖ, μόνος ἐπαγγελλόμενος δύνασθαι περιποιεῖν τῷ νέῳ δύναμιν. ἢ λέγομεν ὅτι πρῶτον μὲν ἐν καιρῷ μεγαλορρημονεῖ ὁ φιλόσοφος· δέος γὰρ ἦν μὴ, καθάπερ τῶν ἄλλων ἐραστῶν κατεφρόνησεν ὁ Ἀλκιβιάδης, οὕτως καὶ αὐτοῦ. οἶδεν οὖν ὁ Σωκράτης ἐν καιρῷ μεγαλορρημονεῖν. καὶ γὰρ πολλαχοῦ τοῦτο πεποίηκεν· οἷον ἐν Θεαιτήτῳ κριτὴν τάξας ἑαυτὸν τῶν γονίμων καὶ ἀνεμιαίων λόγων φησὶν ὅτι 'θεὸς γὰρ δύσνους οὐδεὶς ἀνθρώπῳ οὐδὲ ἐγὼ δυσνοῖα τοῦτο δρῶ, ἀλλὰ μοι ψεῦδός τε συγχωρῆσαι καὶ

ἀληθές ἀφανίσαι οὐδαμῶς θεμιτόν ‘. ἰδοὺ γὰρ ἐνταῦθα τῷ θεῷ συνέταξεν ἑαυτὸν εἰπὼν ‘ θεὸς γὰρ δύσνους οὐδεὶς ἀνθρώπῳ οὐδὲ ἐγὼ δυσνοῖα οὐδεμιᾶ τοῦτο δρῶ ‘. καὶ πάλιν ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ μεγαλορρημονεῖ λέγων, ‘ κρείσσονι δὲ ἀνδρὶ οὐ θεμιτόν ὑπὸ χείρονος ἄρχεσθαι ‘· καὶ αὖθις ἐκεῖ ὅτι ‘ Ἄνυτος καὶ Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν με δύναντα ἰ, βλάψαι δὲ οὐδαμῶς ‘, τοῦ μὲν προτέρου ‘ με ‘ κοινότερον ἐπὶ τοῦ συναμφοτέρου εἰρημένου, τοῦ δὲ δευτέρου κυρίως ἐπὶ τῆς ψυχῆς μόνης. καὶ αὕτη μὲν μία λύσις, ὅτι ἐν καιρῷ οἶδε μεγαλορρημονεῖν· δευτέρα δέ, ὅτι οὔτε μεγαλορρημονεῖ, φαύλων καὶ ἀγελαίων ἀνδρῶν προκρίνων ἑαυτόν.

54 οὐδὲ γὰρ μέγα εἰ ἅπερ εὐτελεῖς οὐκ ἡδυνήθησαν ποιῆσαι, ταῦτα πράξει ὁ φιλόσοφος. τρίτον ὅτι, ἐάν τις ἀκριβῶς ἐννοήσῃ τὰ ῥηθέντα, οὔτε φαίνεται μεγαλορρημονῶν ὁ Σωκράτης. φησὶν γὰρ ὅτι ‘ μετὰ τοῦ θεοῦ μέντοι ‘ καὶ ‘ ἄνευ ἐμοῦ τῶν διανοημάτων τέλος ἐπιτεθῆναι ἀδύνατον ‘. τὸ δὲ ‘ ἄνευ ‘ ὑλικόν ἐστι πρόσρημα καὶ ὕλη πρέπον, ἐπειδὴ ἄνευ τῆς ὕλης οὐδὲν ἐστιν ἐπινοῆσαι ἐνταῦθα ὄν. Δεύτερον ἀποροῦμεν, διὰ τί τοιαύταις ἐλπίσιν ὑποτύφεσθαι ποιεῖ τὸν νέον ὁ Σωκράτης, δύναμιν ἐπαγγελλόμενος αὐτῷ περιποιήσιν. ἢ λέγομεν ὅτι καθάπερ οἱ ἱατροὶ οὐκ ἐπιτίθενται τοῖς νοσοποιοῖς αἰτίοις πρὶν αὐτὰ τιθασεύσουσιν (διὸ καλῶς εἴρηται τῷ Ἱπποκράτει, ‘ πέποντα φαρμακεύειν καὶ κινεῖν, μὴ ὡμὰ μηδὲ ἐν ἀρχῇσιν ‘), οὕτω καὶ ὁ Σωκράτης πρότερον τιθασεύει τὰ πάθη, εἴθ’ οὕτως ἐκκόπτει αὐτὰ πυρὶ καὶ σιδήρῳ, τὸ δὲ λεγόμενον. ἰστέον γὰρ ὅτι, καθάπερ καὶ ἐν ἀρχῇ εἴρηται, τρεῖς εἰσὶ τρόποι καθάρσεως, Πυθαγορικός, Σωκρατικός, Περιπατητικός ἤτοι Στωϊκός. καὶ ὁ μὲν Στωϊκὸς διὰ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία ἰᾶτο, τῷ μὲν θυμῷ τὴν ἐπιθυμίαν ἐπάγων καὶ οὕτω μαλάσσων αὐτόν, τὴν δὲ ἐπιθυμίαν τῷ θυμῷ καὶ οὕτω ῥωννύων αὐτήν καὶ ἀνάγων πρὸς τὸ ἀνδρικώτερον, δίκην τῶν κεκαμμένων ῥάβδων ἃς οἱ θέλοντες εὐθῦναι πρὸς τὸ ἐναντίον περιλυγίζουσιν, ἵνα ἐκ τῆς εἰς τὸ ἐναντίον περιφορᾶς τὸ σύμμετρον ἀναφανῇ· οὕτως καὶ ἐπὶ ψυχῆς ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου ἁρμονίαν ἐμποιεῖν ἐπετήδευον.

55 ὁ δὲ Πυθαγορικός ἐστιν ὁ μικρὸν κελεύων ἐνδιδόναι τοῖς πάθεσι καὶ ὥσπερ ἄκρῳ δακτύλῳ αὐτῶν ἀπογεύεσθαι· ὅ φασιν οἱ ἱατροὶ ‘ σμικρῷ ἔλαττον ‘. ἔλεγον γὰρ ὅτι οἱ φλεγμαίνοντες πάθει τινί, εἰ μὴ κατ’ αὐτὸ ἐνεργήσωσιν, οὐ πρότερον αὐτοῦ ἀφίστανται. οὕτω γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ Πανδάρου πεποίηκεν ἡ Ἀθηνᾶ· θέλοντος ἐπιορκῆσαι ἐνδεδώκεν αὐτῷ· διὸ καὶ τελευταῖον τῇ γλώσῃ πεποιήται κολαζόμενος, εἰς τὴν γενομένην ὄργανον αὐτῷ τῆς ἐπιορκείας. ὁ δὲ Σωκρατικὸς τρόπος τῆς καθάρσεως ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἐπὶ τὰ ὅμοια μεταγεί· εἰ μὲν τίς ἐστι φιλοχρήματος, λέγων ‘ μάθε τίς ἡ ὄντως αὐτάρκεια ‘· εἰ δὲ φιλήδονος, ‘ τίς ἡ θεία ῥαστώνη ‘, καὶ ἀπλῶς ὅσα προεῖρηται. κρεῖττων δὲ ὁ τοιοῦτος τρόπος τῶν ἄλλων· ὁ μὲν γὰρ κακῷ τὸ κακὸν ἰᾶται, εἶγε πάθος πάθει, ὁ δὲ οὐκ ἔῃ τὴν ψυχὴν ἀκηλίδωτον διὰ τῆς ἐπαφῆς τῶν παθῶν. Τρίτον ἀποροῦμεν, πῶς φησὶν ὁ Σωκράτης δύνασθαι περιποιεῖν δύναμιν τῷ Ἀλκιβιάδῃ. πρὸς οὓς τοῦτο ῥητέον ὅτι τὴν ἐπιστήμην αὐτῷ περιποιήσιν φησὶν· δύναμις δέ τις ἡ ἐπιστήμη, εἶγε ἀλλαχοῦ λέγει ‘ ἀποδείξεως δ’ οὔσης ἐν ψυχῇ δυνατώτερον οὐδέν ‘ (ἐπιστήμης δὲ ἡ ἀπόδειξις) καὶ ὅτι ἀνάλωτός ἐστι τυράννῳ ἡ ἐπιστήμη. ἢ ὅτι σπουδαῖος ὢν ὁ Σωκράτης αὐτάρκειας ἐστὶν καὶ τῇ τοῦ θεοῦ αὐταρκεῖα συγγενής· ἐντεῦθεν ὡς ἐρωτικὸς οὖν σπουδάζει τῆς τοιαύτης αὐταρκεῖας μεταδοῦναι τοῖς παιδικοῖς καὶ πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ αὐτάρκειαν τελειώσας ἀναγαγεῖν. τρίτον ὅτι κατὰ τὴν τῶν Στωϊκῶν μεγαλορρημοσύνην ὁ ἀρχικός, τουτέστιν ὁ εἰδὼς ἄρχειν, μόνος ἄρχων ἐστίν, εἰ καὶ μὴ ἔχῃ τὰ ὄργανα τῆς ἀρχικῆς ἐπιστήμης· καὶ ὅτι μόνος ὁ σοφὸς πλούσιος, τουτέστιν ὁ εἰδὼς χρήσασθαι παρόντι τῷ πλούτῳ, εἰ καὶ μὴ πάρεστιν.

56 τὴν τοιαύτην οὖν δύναμιν ὁ Σωκράτης ἐπαγγέλλεται τῷ νέῳ πρὸς τὸ πολιτικὸν αὐτὸν εἶναι· μόνος γὰρ ἀληθῶς ταύτην παρέχειν ἡδύνατο καὶ οὐδεὶς τῶν ἄλλων. Πρὸς δὲ τῷ τέλει τοῦ προοιμίου τὸ ἕτερον ὢν προειρήκαμεν αἰτεῖ αὐτόν, λέγων δὲ τὸ ἀποκρίνασθαι πρὸς τὰ ἐρωτώμενα. καὶ ζητοῦμεν ἐνταῦθα πάλιν, τί δή ποτε ὁ φιλόσοφος τοῦτο τὸν Ἀλκιβιάδην αἰτεῖ.

πρὸς ὃ φαμεν ὅτι ὁ Σωκράτης οὐ νεκροὺς καὶ ἀπεψυγμένους ἐβούλετο προάγειν τοὺς λόγους αὐτοῦ, ἀλλ' ἐνεργοὺς καὶ ζῶας, ὡς εἶπεν, καὶ πρέποντας τοῖς προσδιαλεγομένοις· τοῦτο δὲ θηρᾶται ἐκ τῶν ἀποκρίσεων. ἢ ὅτι ἐρωτικός ὢν ὁ Σωκράτης βούλεται περιπλακῆναι τοῖς παιδικοῖς· ἔοικε δὲ περιπλοκῇ τὸ διαλογικὸν σχῆμα καὶ ἡ κατὰ βραχὺ τῶν λόγων διαπλοκὴ κατὰ πεῦσιν γινομένη καὶ ἀπόκρισιν. ἢ, ὡς φησιν ἐν τῷ Φαίδρῳ, 'δεῖ τὸν λόγον εἰκέναι ζῶν'· καὶ τὸν οὖν ἄριστα κατεσκευασμένον λόγον δεῖ τῷ ἀρίστῳ τῶν ζῶων εἰκέναι. ἄριστον δὲ ζῶον ὁ κόσμος ὥσπερ οὖν οὗτος λειμὼν ἐστὶ ποικίλων ζῶων, οὕτω δεῖ καὶ τὸν λόγον εἶναι πλήρη παντοδαπῶν προσώπων. καὶ ἄλλως ὅτι, καθάπερ ἐν τούτῳ πάντα φθέγγεται καὶ ἐνεργεῖ (αἱ γὰρ τῶν πραγμάτων ἐνέργειαι οἰοῦναι αὐτῶν εἰσίν), οὕτω δὲ καὶ τῷ λόγῳ προσήκει πάντα λαλεῖν τὰ ἐν αὐτῷ πρόσωπα καὶ ὥσπερ πάντας ἐνεργεῖν. τέταρτον, ὅτι τὸ κατ' ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν σχῆμα διεγερτικόν ἐστὶν καὶ ἐπιστρεπτικόν. τοιγαροῦν καὶ οἱ ῥήτορες, ὅτε βούλονται διεγείρειν τὸν ἀκροατὴν ἢ ἐπιστρέψαι <πρὸς> τὸν λόγον, αὐτῷ κέχρηται, οἶον 'ἀλλὰ μοι ἀπόκρινα 1, πρὸς θεῶν'. ὁ δὲ κατὰ ἀποτάδην λόγος καθεύδειν ποιεῖ τοὺς ἀκροατάς· ὡς γὰρ φησιν ὁ Αἰσχίνης, 'ὄναρ δ' ἐώρων τῆς δίκης λεγομένης'.

57 βουλόμενος οὖν ἐπιστρέψαι τὸν Ἀλκιβιάδην αἰτεῖ αὐτὸν ἀποκρίνεσθαι πρὸς τὰ ἐρωτώμενα. ἐν οἷς ἡ θεωρία καὶ τὸ προοίμιον τοῦ διαλόγου· ἄρχεται γὰρ ἐντεῦθεν λοιπὸν τὸ πρῶτον μέρος, τουτέστιν τὸ ἐλεγκτικόν. Τί δὴ οὖν, ὦ Σώκρατες, τοῦτό ἐστίν σοι πρὸς λόγον ὃν ἔφησθα ἐρεῖν, διὸ ἐμοῦ οὐκ ἀπαλλάττη; ἰδοὺ καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης αὐτὸς αἰτίαν ἀπαιτεῖ τὸν Σωκράτην τοῦ τρίτου λεχθέντος ἐν τῷ προοιμίῳ, τουτέστιν διότι τῶν ἄλλων πεπαυμένων μόνος οὐκ ἀπαλλάττεται 1. ἦν μικρὸν ὕστερον καὶ ὁ Σωκράτης ἀποδώσει. Ἐγὼ δὴ σοί γε ἐρῶ, ὦ φίλε παῖ Κλεινίου καὶ Δεινομάχης· οὐκ ἄκαιρος οὐδὲ περιττή, ὡς ἂν τις οἰηθείη, κεῖται νῦν ἡ πρὸς πατρός καὶ μητρὸς κλησίς· ἀλλ' ἐπειδὴ εὐγενὴς ὁ νέος ἐξ ἀμφοτέρων ἐστίν, ἔοικεν ἐν τούτοις λέγειν ὅτι 'οὔτε οἱ πρὸς μητρὸς συγγενεῖς οὔτε οἱ πρὸς πατρός δύνανται περιποιῆσαί σοι δύναμιν ἢνπερ ἐγὼ δύναμαι'. Τούτων γὰρ σοι ἀπάντων τῶν διανοημάτων τέλος ἐπιτεθῆναι ἄνευ ἐμοῦ ἀδύνατόν ἐστιν: 'αὕτη', φησὶν, 'αἰτία τοῦ μὴ ἀπαλλάττεσθαι με, ὅτι ὢν ἐλπίζεις χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασαι τυχεῖν'. 'διανοημάτων' δὲ λέγει ὢν ἀνωτέρω ἀπηριθμήσατο, λέγων ὅτι 'ἡγῇ θάττον παρελθεῖν εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ δεῖξαι ὅτι ἄξιός ἐστι τιμῆς καὶ Περικλέους πλέον καὶ ἔνδοξος φανῆναι ἐν Ἑλλήσι καὶ βαρβάροισ', καὶ ἀπλῶς ὅσα ἐκεῖ εἰρήκαμεν. τὸ δὲ 'ἄνευ ἐμοῦ', ὕλης ὃν πρόσρημα, δείκνυσιν ὅτι οὐ μεγαλορρημονεῖ ὁ φιλόσοφος, ὡς ἐν τῇ θεωρίᾳ προεῖρηται. Εἰς τὰ σὰ πράγματα καὶ εἰς σέ: 'εἰς τὰ σὰ πράγματα' φησὶν ἀντὶ τοῦ 'εἰς τὰς σὰς ἐνεργείας'· 'εἰς σέ' δὲ 'αὐτόν', ἀντὶ τοῦ 'εἰς τὴν σὴν ψυχὴν'. ὥσπερ καὶ τὸ 'ἐμὲ' ἐπὶ τῆς ψυχῆς κυρίως εἶπεν ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ λέγων· 'βλάψαι δέ με οὐ δύνανται'. Διὸ δὴ καὶ πάλοι οἶμαί με τὸν θεὸν οὐκ ἔαν διαλέγεσθαι σοι: ἀντὶ τοῦ 'εἰ πρότερον ὁ θεὸς διὰ τοῦτο ἀπέτρεπεν, ἵνα μὴ εἰς μάτην οἱ λόγοι γένοιτο, νῦν ἐπειδὴ οὐκ ἀποτρέπει, πάντως περιποιήσω σοι τὴν δύναμιν ἣς ἐπιθυμεῖς'.

58 οὐ γὰρ μάτην ὁ θεὸς νῦν οὐκ ἀποτρέπει, εἴγε τότε, ὅτε προσῆκεν, ἀπέτρεπεν. εἰ γὰρ ὁ σπουδαῖος οὐδὲν μάτην ποιεῖ οὐδὲ ἡ φύσις, πολλῷ μᾶλλον ὁ θεός. Ὡσπερ γὰρ σὺ ἐλπίδα ἔχεις ἐν τῇ πόλει: ἀναλογίαν τινά φησιν ἐνταῦθα ὁ Σωκράτης· ἦν γὰρ τάξιν ἔχεις σύ, ὦ Ἀλκιβιάδη, πρὸς τοὺς πολίτας, κρείττων ὢν αὐτῶν ὡς σύμβουλος συμβουλευομένων (δεῖ γὰρ τοιοῦτον εἶναι τὸν σύμβουλον), ταύτην καὶ ἐγὼ πρὸς σέ καὶ ὁ θεὸς πρὸς ἐμέ'. Ἐνδειξάμενος ὅτι παντὸς ἄξιός εἰμι: ἰστέον ὅτι τὸ 'ἐνδειξάμενος' ὁ φιλόσοφος ἐπὶ τοῦ διαλογικοῦ σχήματος ἀεὶ τάττει, τὸ δὲ 'ἐπιδειξάμενος' ἐπὶ τοῦ ἀποτάδην· διὸ καὶ ἀντιδιαρεῖ αὐτὰ ἀλλήλοις πανταχοῦ. οὕτως οὖν καὶ ἐνταῦθα τούτῳ κέχρηται, ὅτι ἐρωτῶν καὶ ἀποκρινόμενος δείξω πόση δύναμις ἔσται σοι δι' ἐμοῦ. Μετὰ τοῦ θεοῦ μέντοι: ἰδοὺ πάλιν σημεῖον τοῦ μὴ τὸν Σωκράτην μεγαλορρημονεῖν· οὐ γὰρ ἀπλῶς ἑαυτὸν ἔφη δύνασθαι, ἀλλὰ 'μετὰ τοῦ θεοῦ'. Νεωτέρῳ μὲν οὖν ὄντι σοι: τὰ αὐτὰ τοῖς ἀνωτέρῳ καὶ ἐνταῦθ' αὖ φησιν.

- 59 ἔλεγεν γάρ, ‘ διὸ δὴ καὶ πάλαι οἶμαί με τὸν θεὸν οὐκ ἔαν διαλέγεσθαι σοι ‘ · τοῦτο οὖν καὶ νῦν λέγει. εἰς τοῦτο δὲ ἤνιττετο τὸ ῥητὸν ἐν ἀρχῇ, ὡς ἐπεσημνήμεθα, ἡνίκα ἔλεγεν, ‘ οὐ σὺ τὴν δύναμιν καὶ ὕστερον πέρυσι ‘ · ὥδε οὖν ἡ ἐκείνου ἀπόδοσις, ὅτι ‘ διὰ τὸ μὴ μάτην διαλέγεσθαι σοι ἐκώλυνε ‘. διὸ ἐπήγαγεν ‘ νῦν δὲ ἐφῆκε, νῦν γὰρ ἄν μου ἀκούσαιο ‘, ἔτι πλέον προτρέπων αὐτὸν διὰ τούτων πείθεσθαι αὐτῷ, εἶγε καὶ ὁ θεὸς ὡς πεισομένῳ αὐτῷ ἐφῆκε διαλέγεσθαι διὰ τοῦ μὴ ἀποτρέψαι. Νῦν ἀτοπώτερος αὖ φαίνεται: παραδοξότερος καὶ θαυμασιώτερος. εἰκότως δὲ νῦν ἐπειδὴ διηλέχθη ὁ Σωκράτης θαυμασιώτερος τῷ Ἀλκιβιάδῃ δοκεῖ ἥπερ σιωπῶν. καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς τὸ θεῖον τότε μᾶλλον τεθήπαμεν ὅτε αἰσθητῶς ἐλλαμπόμεθα καὶ ἐνθουσιῶμεν ἥπερ ὅτε μή. Εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ταῦτα διανοοῦμαι ἢ μή, ὡς ἔοικε, διέγνωκας: ὡς εὐφυῆς ὢν ὁ Ἀλκιβιάδης οὔτε παντελῶς ἀρνεῖται ὅτι οὐ ταῦτα φρονεῖ ἅπερ εἶπεν ὁ Σωκράτης οὔτε συντίθεται, ἀλλὰ τὴν μέσσην χωρεῖ διὰ τοῦ ὑποθετικοῦ σχήματος. καὶ οὐ συντίθεται μὲν, ἐπειδὴ νόμος ἦν ὁ κελεύων μὴ εἶναι σπουδαρχίδην ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ἐντεῦθεν ἐδεδοίκει· οὐκ ἀρνεῖται δέ, ἐπειδὴ ἡβούλετο, πολιτικὸς ἐπιθυμῶν γίνεσθαι, ἀκοῦσαι παρὰ τοῦ Σωκράτους κατὰ ποίους λόγους τοιοῦτος γενήσεται καὶ τοῦ δήμου προσθήσεται. φησὶν οὖν ὅτι ‘ εἰ καὶ ὥσπερ λέγεις ταῦτα φρονῶ, πῶς ταῦτά μοι περιποιήσεις; Πῶς διὰ σοῦ μοι ἔσται; ἐνταῦθα γενόμενος ὁ φιλόσοφος Ἰάμβλιχος ἠπόρησεν ὅτι φαίνεται ὁ Ἀλκιβιάδης τελειότερος ὢν τοῦ Σωκράτους. οὗτος μὲν γὰρ εἶπεν ὅτι ‘ διὰ σοῦ ‘ πρόσρημα ὀργανικῆς αἰτίας, ἐκεῖνος δὲ ὅτι ‘ μετὰ τοῦ θεοῦ ‘, πρόσρημα ποιητικῆς αἰτίας, καὶ συνέταξεν ἑαυτὸν τῷ θεῷ, οὗτος δὲ ὡς ὄργανον ὄντος τῷ θεῷ τοῦ Σωκράτους εἶπεν ‘ διὰ σοῦ ‘.
- 60 ἔλυσεν δὲ αὐτὸς παγκάλως λέγων ὅτι ἐν ἑτέροις φησὶν ὁ Πλάτων ὅτι αἱ μὲν τελειότεραι ψυχαὶ συνεπιτροπεύουσι τὰ τῇδε τῷ θεῷ καὶ συνδιοικοῦσιν, αἱ δὲ ἀτελέστεραι ὡς ὄργανον εἰσι καὶ οὕτως χρῆται αὐταῖς ὁ θεὸς πρὸς τὰ ἐνταῦθα· οὐ μόνον δὲ ταῖς ἀτελεστέραις, ἀλλ’ ἔστιν ὅτε καὶ ταῖς κακαῖς, οἷον φονεῦσιν πρὸς τὸ δίκην ἀξίαν δοῦναι τοὺς ὀφείλοντας. ὁ μὲν οὖν Σωκράτης πρὸς τὰς τελειοτέρας αὐτοῦ δυνάμεις ἀποβλέψας εἶπεν ‘ μετὰ τοῦ θεοῦ ‘ · ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης πρὸς τὰς ἀτελεστέρας, διὸ ‘ διὰ σοῦ ‘ εἶπεν καὶ ἐπήγαγεν πάλιν ‘ καὶ ἄνευ σοῦ ‘, πρόσρημα ὕλης. Ἄρ’ ἐρωτᾷς εἴ τιν’ ἔχω εἰπεῖν λόγον μακρόν, οἷους δὴ ἀκούειν εἴθισαι; βούλεται διὰ τούτων ὁ Σωκράτης παρασκευάσαι τὸν Ἀλκιβιάδην ὥστε μὴ διακεῖσθαι ὡς ἀποτάδην αὐτοῦ ποιησομένου τοὺς λόγους. ἠπίστατο γὰρ ὅτι ῥητορικὸς ὢν ὁ Ἀλκιβιάδης οὕτως αὐτὸν ἠγήσεται διαλέγεσθαι· διὸ φησιν, ‘ οἷους δὴ εἴθισαι ἀκούειν ‘. ἐντίθησι δὲ αὐτῷ ἔννοιαν ὅτι διαλογικῶς αὐτὸς διαλέξεται· ἐπάγει γάρ, ‘ οὐ γὰρ ἐστι τοιοῦτος τὸ ἐμόν· ἀλλ’ ἐνδείξασθαι μὲν σοι ‘, ἀντὶ τοῦ ‘κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν προσδιαλεχθῆναι‘. Ἐὰν ἐν μόνον ἐθέλῃς βραχὺ ὑπηρετῆσαι: ἐνταῦθα τὸ ἕτερον αἰτεῖ τὸν Ἀλκιβιάδην ὁ Σωκράτης, τουτέστιν τὸ ἀποκρίνασθαι. ‘ βραχὺ ‘ δὲ εἶπεν ὡς τὴν ἀνυπόθετον ἀσκῶν φιλοσοφίαν καὶ μὴ δεόμενος πολλῶν λόγων.
- 61 δι’ ἃς δὲ αἰτίας αἰτεῖ αὐτὸν ἀποκρίνασθαι, εἰρήκαμεν καὶ ἐν τῇ θεωρίᾳ· καὶ νῦν δὲ ῥητέον ὅτι διὰ τὸ αὐτοκινήτως ἐνεργεῖν ὑφ’ ἑαυτοῦ ἐλεγχόμενος διὰ τῶν ἀποκρίσεων δόξει διορθοῦσθαι. ἰστέον γὰρ ὅτι πρὸς ἑαυτοὺς ἐπιστρέφοντες αὐτοκινήτως ἐνεργοῦμεν, μὴ δεόμενοι τινος ἕξωθεν πρὸς ἐπιδιόρθωσιν καὶ ἀπαλλαγὴν τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν· ὅτε δὲ διὰ τοῦ ἑτέρου ἐλέγχεσθαι καταπαύσωμεν τὰ πάθη, τότε ἑτεροκινήτως. καθάπερ ἐν Γοργίᾳ· καὶ γὰρ ἐκεῖ διὰ τοῦ Θρασυμάχου τὸν θυμὸν ἐλέγχοντος τοῦ Σωκράτους ἡμεῖς ἐννοοῦμεν καταπαῦσαι τὸν ἐν ἡμῖν Θρασύμαχον. καὶ πάλιν διὰ μὲν τοῦ Καλλικλέους τὸ φιλήδονον, διὰ δὲ τοῦ Πώλου τὸ φιλότιμον. ὁμοίως δὲ καὶ διὰ τοῦ Πρωταγόρου τὴν φαντασίαν· σοφιστῆς γὰρ ὁ Πρωταγόρας, ἔοικε δὲ καὶ ἡ φαντασία σοφιστῇ, τὰ μὴ ὄντα σοφισζομένη καὶ ἀναπλάττουσα. τὸν οὖν Ἀλκιβιάδην ἐνταῦθα αὐτοκινήτως βουλούμενος ἐνεργεῖν παρασκευάζει πρὸς αὐτὸν ὁ Σωκράτης ἀποκρίνασθαι· καὶ τοῦτό φησιν ‘ ὑπηρετῆσαι ‘, ἵνα ὁ πάντων ἄρχειν ἐπιθυμῶν τῷ Σωκράτει φανείη νῦν ὑπηρετῶν. Ἀλλ’ εἶγε δὴ μὴ χαλεπὸν τι λέγεις τὸ ὑπηρετῆμα: εἰκότως πρὸς τὴν

ἐπαγγελίαν τοῦ Σωκράτους ὁ νέος τοιαύτην οὔσαν, ὅτι δύναμιν αὐτῷ περιποιήσῃ ἢ οἱ ἄλλοι οὐκ ἡδυνήθησαν, καὶ τὴν αἴτησιν μεγάλην ἐνόμισεν. διὸ φησιν, ‘ εἰ μὴ χαλεπὸν τι λέγεις ’· ἐνόμιζε γὰρ ἀκόλουθον εἶναι κατὰ τὸ μέγεθος τοῖς ἐπηγγελμένοις τὴν αἴτησιν. ἰδοὺ δὲ καὶ αὐτὸς ὁμολογεῖ τῷ Σωκράτει ὑπηρετεῖν, εἰ μὴ εἴη τοῦτο βαρὺ. ὁ δὲ ἀποκρίνεται, ‘ εἰ χαλεπὸν δοκεῖ τὸ ἀποκρίνεσθαι, ἵνα [ἢ] ἐκεῖνος ὁμολογῶν ὅτι οὐ χαλεπὸν ἐτοίμως ἀποκρίνηται.

62 τοιγαροῦν φησὶν ὁ νέος, ‘ οὐ χαλεπὸν ’· τοῦτο δὲ εὐλόγως. εἰ μὲν γὰρ Ἀριστοτέλης ἦν ὁ ἐρωτῶν ἢ τις ἄλλος ἐριστικός, πρὸς νίκην καὶ μόνην ὀρῶν καὶ διὰ τοῦτο ἀγαπῶν τὰ τοῦ προσδιαλεγομένου πταίσματα, δυσχερὲς ἦν καὶ χαλεπὸν τὸ ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὴ δὲ Σωκράτης ἐστὶν ὁ μαιευτικός καὶ πρὸς ὠφέλειαν καὶ διόρθωσιν τῶν νέων σκοπῶν, εἰκότως οὐ χαλεπὸν, τούναντίον δὲ μᾶλλον τὸ ἐρωτᾶν χαλεπὸν, καθάπερ καὶ ἐν ὁδῷ τὸ ἡγεῖσθαι τοῦ ἔπεσθαι. Οὐκοῦν ὥς διανοουμένου σου ταῦτα ἐρωτῶ; κατ’ ἐρώτησιν ἀναγνωστέον τοῦτο· πάλιν γὰρ ἐκ τῆς ἀποκρίσεως σαφὲς τοιοῦτον ὄν, ἀποκρίνεται γὰρ ‘ ἔστω ’· καὶ ἰστέον ὅτι καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ ἀποκρίσει ὁ Ἀλκιβιάδης ὑποθετικῶς αὐθις ἀποκρίνεται ῥητορικῇ δεινότητι· ἐπεπαίδευτο γὰρ ταύτην ἱκανῶς παρὰ τῷ Περικλεῖ, δεινῷ ὄντι καὶ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ. φησὶν οὖν, ‘ ἔστω, εἰ βούλει, οὕτως, ἵνα εἰδῶ ὅ τι ἐρεῖς ’· ὑποθετικὸν γὰρ τὸ ‘ εἰ βούλει ’· καὶ τὰ λοιπὰ δὲ ἠθικῶς εἴρηται καὶ οὐ χαλεπῶς συγκατανεύοντος. ἐν τούτοις πεπλήρωται τὸ προοίμιον τοῦ διαλόγου καὶ ἀρχὴ λοιπὸν τοῦ ἐλεγκτικοῦ. ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ Πρᾶξις σὺν θεῷ ζ’ Φέρε δὴ διανοῇ γάρ, ὥς ἐγὼ φημι, παρίεναι συμβουλευέων Ἀθηναίους. Τριῶν ὄντων τούτων στοιχείων ἀγαθοῦ συμβούλου, προαιρέσεως ἀγαθῆς, γνώσεως ἀκριβοῦς, δυνάμεως ἀπαγγελτικῆς (δεῖ γὰρ καὶ εὖνουν εἶναι τοῖς ἀκρωμένοις τὸν σύμβουλον, εἰ δὲ μή, οὐκ ἀγαθός· ἀλλὰ μὴν καὶ εἰδέναι ἀκριβῶς περὶ ὧν μέλλει ἐρεῖν, οὐ γὰρ ἀγνοῶν συμβουλευέσει· ἔτι δὲ καὶ δύνασθαι ταῦτα προάγειν καὶ φράζειν ἃ ἐνεθυμήθη, ἐπεὶ ἀνωφελὴ τὰ πρότερα δύο)· τούτων οὖν ὄντων δείκνυσιν ὁ Σωκράτης ἀπὸ τῆς ἀκριβοῦς γνώσεως μὴ ὄντα σύμβουλον ἀγαθὸν τὸν Ἀλκιβιάδην.

63 καὶ πρῶτον μὲν χρῆται συλλογισμῷ τοιούτῳ. ‘ ὁ ἀγαθὸς σύμβουλος οἶδεν περὶ ὧν μέλλει συμβουλευεῖν, καὶ μᾶλλον ἢ οἷς συμβουλευεῖ· οὔτε γὰρ ἐπ’ ἴσης (μάταιον γὰρ τὰ αὐτὰ διδάσκειν τοὺς γινώσκοντας) οὔτε ἐπ’ ἔλαττον (μανικὸν γὰρ τὸν μὴ γινώσκοντα τοῖς ἐπιστήμοσιν εἰσηγεῖσθαι τι)· οὐκοῦν ἐξ ἀνάγκης ὁ ἀγαθὸς σύμβουλος μᾶλλον τῶν ἀκρωμένων οἶδεν περὶ ὧν συμβουλευεῖ· ὁ μᾶλλον εἰδὼς ἢ ἔμαθεν ἢ εὗρεν’. διττὴ γὰρ ἡ γνῶσις, εἰς μάθησιν διαιρουμένη καὶ εὗρεσιν· ἑτεροκινήτως μὲν γὰρ μανθάνομεν, αὐτοκινήτως δὲ εὐρίσκομεν. οὕτω δὲ καὶ οἱ ποιηταὶ τὸν Ἑρμῆν γνώσεως ἔφορον ὄντα καὶ ἄγγελον μυθεύουσιν εἶναι καὶ Μαΐας υἱόν· ἄγγελον μὲν ὥς μανθάνοντα, ἃ γὰρ μανθάνει παρ’ ἐτέρων ὁ ἄγγελος ἀπαγγέλλει· Μαΐας δὲ υἱὸν ὥς εὐρίσκοντα, ἢ γὰρ μαῖα οὐκ αὐτὴ ταῖς τικτούσαις ἐντίθησι τὰ βρέφη, ἀλλ’ ὄντα φωσφορεῖ· οὕτως οὖν καὶ ὁ εὐρίσκων τοὺς ἐνόντας αὐτῷ λόγους ἀποτίκτει. εἰ δέ ποτε τὸ μανθάνειν κρεῖσσόν ἐστι τοῦ εὐρίσκειν, ὥς ἡνίκα παρὰ θεῶν δι’ ὀνειρῶν μανθάνομεν, ἰστέον ὅτι τότε καὶ τὸ ἑτεροκινήτως ἐνεργεῖν τοῦ αὐτοκινήτως αἰρετώτερον· συμφέρει γὰρ ὑπὸ θεοῦ μᾶλλον ἢ ὑφ’ ἑαυτοῦ ἄγεσθαι.

64 εἴτα ‘ ὁ μαθὼν ἢ εὐρὼν ἢ ἐζήτησεν ἢ ἐδιδάχθη (τὰ μὲν γὰρ τέλη, τὸ μαθεῖν καὶ εὐρεῖν, ταῦτα δὲ ὁδοί, τὸ ζητῆσαι καὶ διδαχθῆναι)· ὁ ζητήσας ἢ διδαχθεὶς ἔχει χρόνον εἰπεῖν ἐν ᾧ οὐκ ᾤετο εἰδέναι, ἵνα ἢ φοιτήσῃ εἰς διδασκάλους ἢ ἐνταλαιπωρήσῃ ταῖς ζητήσεσιν· ὁ ἀγαθὸς ἄρα σύμβουλος ἔχει χρόνον εἰπεῖν ἐν ᾧ οὐκ ᾤετο εἰδέναι. ἀλλὰ μὴν ὁ Ἀλκιβιάδης τοιοῦτον οὐκ ἔχει λέγειν· νέος γὰρ ὢν κομιδῇ καὶ τοῖς ἡλικιώταις συναστραγαλίζων ὤμνουν ὑπ’ αὐτῶν ἀδικεῖσθαι ὥς δὴ ἡκριβωμένος τὸ δίκαιον’. Καὶ οὕτω μὲν συνθετικῶς προῆλθεν ὁ συλλογισμὸς· ἔστι δὲ καὶ ἀναλυτικῶς αὐτὸν προαγαγεῖν, οὕτως. ‘ ὁ ἀγαθὸς σύμβουλος ἔχει χρόνον εἰπεῖν ἐν ᾧ οὐκ ᾤετο εἰδέναι· ὁ τοιοῦτος ἢ ἐζήτησεν ἢ ἐδιδάχθη· ὁ τοιοῦτος ἢ ἔμαθεν ἢ εὗρεν· ὁ τοιοῦτος μᾶλλον οἶδεν περὶ ὧν συμβουλευεῖ ἢ οἷς συμβουλευεῖ· ὁ ἄρα ἀγαθὸς σύμβουλος μᾶλλον τῶν

ἄκρωμένων οἶδεν περὶ ὧν συμβουλευεῖ. ἔοικε δὲ ὁ μὲν πρῶτος συλλογισμὸς καθόδῳ ψυχῆς αἰεὶ προσλαμβανούσῃ καὶ ἐνδυομένη τὰ πάθη, ὁ δὲ δεύτερος ἀνόδῳ αἰεὶ ἀποβαλλούσῃ τὰ πάθη· ὅτε καὶ λέγοι ἄν τις περὶ αὐτῆς τὸ ποιητικόν· ‘αὐτὰρ ὁ γυμνώθη ῥακέων’. Ἐλέγχει δὲ ὁ Σωκράτης τὸν Ἀλκιβιάδην οὐ μόνον διὰ τοῦ εἰρημένου συλλογισμοῦ, ἀλλὰ καὶ δι’ ἐτέρου τρόπου τοιοῦτου, λέγων· ‘ἄρα περὶ τίνων ἂν συμβουλευέσῃς Ἀθηναίους; ἄρα περὶ ὧν γινώσκεις καὶ οἶσι εἰδέναι, οἷον περὶ τοῦ παλαίειν καὶ κιθαρίζειν καὶ περὶ γραμμάτων; ταῦτα γὰρ ἔμαθες. ἀλλ’ οὐ περὶ τούτων ἐκκλησιάζουσιν οὐδὲ βουλευόνται· ἀλλ’ εἰ ὅλως, οὐ περὶ τοῦ πῶς δεῖ κιθαρίζειν ἢ παλαίειν, ἀλλ’ εἰ δεῖ γυμναστὰς ἢ κιθαριστὰς ἢ γραμματιστὰς ἐν τῇ οἰκείᾳ πόλει παραλαμβάνειν’.

65 οὕτω γοῦν καὶ ὁ παρ’ Ὀμήρῳ Ἀχιλλεὺς πολιτικὸς ὧν οὐκ αὐτὸς ἐμαντεύσατο τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλὰ συνεβούλευσεν μάντει χρῆσθαι· καὶ πάλιν ὁ Θεμιστοκλῆς οὐκ αὐτὸς ἐναυπήγησε τὰς τριήρεις, ἀλλ’ εἰσηγήσατο κατασκευάζειν ναυτικὸν λύσας τὸν χρησμόν, ‘τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ’. εἰκότως δὲ τοῦτο. αἱ γὰρ ἐπαναβεβηκυῖα τέχναι οὐ φθείρουσι τὰς ὑπ’ αὐτὰς προλαμβάνουσαι τὰ ἐκείνων, ἀλλὰ τὸναντίον καὶ συνιστᾶσιν, ἵνα οὕτως ἡ φιλοσοφία μείνῃ τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν, σφωζομένων τῶν τεχνῶν μετ’ αὐτὴν καὶ οὕτως αὐταῖς παρέχουσα τὰς ἀρχάς. ‘οὐκοῦν οὐ περὶ ὧν γινώσκεις καὶ οἶσι εἰδέναι συμβουλευέσῃς (οὐ γὰρ περὶ τούτων, ὡς εἴρηται, βουλευόνται)· ἀλλ’ οὐδὲ περὶ ὧν ἄγνοεῖς καὶ νομίζεις μὴ εἰδέναι (ἡ γὰρ ἀπλῆ ἄγνοια οὐκ ἔστιν ἀμαρτάδος αἰτία)· ἀλλὰ μὴν οὐδὲ περὶ ὧν ἄγνοεῖς καὶ νομίζεις εἰδέναι (τοῦτο γὰρ διπλῆς ἀμαθίας· εἰδότος δὲ περὶ ἐκάστου ἢ συμβουλῆ, καὶ οὐ πλουτοῦντος)’· τὸ δὲ ἕτερον σκέλος ἀσύστατόν ἐστι, φημὶ δὲ τὸ εἰδέναι μὲν, οἶσθαι δὲ μὴ εἰδέναι, ἥτοι ἄγνοεῖν ὅτι οἶδεν· ἡ γὰρ ἐπιστήμη, φῶς οὖσα, οὐ λανθάνει τὸν ἔχοντα. καὶ αὕτη μὲν ἡ διαίρεσις δι’ ἧς πάλιν ὁ Ἀλκιβιάδης ἐλέγχεται μὴ ὧν ἀγαθὸς σύμβουλος κατὰ γνῶσιν. Τρία δὲ ταῦτα ἐπαιδεύοντο ἐν Ἀθήνῃσι, γράμματα, κιθαρίζειν, παλαίειν, διὰ τὸ ἐπικοσμεῖν, ὡς ἐν ἀρχῇ προεῖρηται, τὴν τριμέρειαν τῆς ψυχῆς· διὰ μὲν τῶν γραμμάτων τὸν λόγον, διὰ δὲ τῆς κιθάρας τὸν θυμὸν τιθασεύοντες, διὰ δὲ τοῦ παλαίειν ῥωννύντες τὴν ἐπιθυμίαν καὶ ἀμάλακτον αὐτὴν ποιοῦντες.

66 ἐπάγει δὲ ὅτι ‘αὐλεῖν δέ γε οὐκ ἤθελες’. διὰ πολλὰς δὲ αἰτίας οὐκ ἐπετήδευον τὸν αὐλόν· πρῶτον μὲν ὅτι ἐκστατικὸς οὗτος καὶ μᾶλλον ἐνθουσιαστικὸς καὶ οὐ παιδευτικὸς. ἐν μὲν γὰρ τῷ κιθαρίζειν δυνατὸν καὶ λόγῳ χρῆσθαι, ἐν δὲ τῷ αὐλεῖν οὐδαμῶς· οὐ μόνον δὲ αὐτὸς οὐ δύναται λόγῳ χρῆσθαι ἢ ἄδειν, ἀλλ’ οὐδὲ ἄλλου ἄδοντος ἀκούειν, θορυβώδης γὰρ οὗτος διὸ ‘κιθαρωδία’ μὲν εἴρηται, ‘αὐλωδία’ δὲ οὐ. καὶ ἡ Ἀθηναῖα δὲ διὰ τοῦτο τὸν αὐλὸν ἀπέρριψεν ὡς ἐμπόδιον ὄντα τῷ λόγῳ (ἔφορος δὲ σοφίας ἢ θεός)· ὡς δὲ φασιν οἱ ποιηταί, διότι τὸ πρόσωπον ἀπρεπὲς ἔωρα. ἡ καὶ τοῦτο νοητέον οὕτως, ὅτι πρόσωπον τῆς ἀπηχήσεως ὁ λόγος, ὁ δὲ αὐλὸς τῷ λόγῳ πολέμιος. καὶ ὁ ποιητὴς δὲ τοῖς Ἕλλησιν ἀποδίδωσι πανταχοῦ τὸ κιθαρίζειν, οὐδαμοῦ δὲ αὐτοὺς εἰσῆγαγεν αὐλοῦντας· ἀλλὰ τοῖς Τρωσὶ βαρβάρους οὓσιν ἀπένειμε τὸν αὐλόν, περὶ ὧν καὶ τὸ ‘Τρῶες μὲν κλαγγῇ ἐνοπῆ τ’ ἴσαν, ὄρνιθες ὥς’, εἴρηκε. καλῶς δὲ τούτοις τὸν αὐλὸν ἀποδεδόκεν, ὡς Φρυγὴν· ἐν Φρυγίᾳ γὰρ λέγεται εὐρεθῆναι ὁ αὐλὸς περὶ τὰ μυστήρια καὶ τοὺς ἐνθουσιασμούς.

67 ἔνθα καὶ ὁ Μαρσύας ἦν, ὃς ἀγωνισάμενος περὶ μουσικῆς πρὸς Ἀπόλλωνα ἡττήθη χρώμενος αὐλῷ, ἐκείνου δὲ κιθάραν ἔχοντος. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης περὶ τῶν Θηβαίων ἔφη· ‘αὐλείτωσαν Θηβαίων παῖδες, διαλέγεσθαι γὰρ οὐκ ἴσασιν’. ἐν οἷς ἡ θεωρία. Φέρε δὴ διανοῇ γὰρ, ὡς ἐγὼ φημι· ζητητέον διὰ τί ἀπὸ τῆς γνώσεως μόνης ἐλέγχει τὸν νέον ὁ Σωκράτης, οὐχὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων. ἡ φαμεν ὅτι ἀπὸ τῆς ἀπαγγελτικῆς δυνάμεως οὐκ ἡδύνατο· ἥδει γὰρ αὐτὸν ταύτην ἔχοντα διὰ Περικλέους, ᾧ συνδιέτριψε πρότερον· ἐκ τούτου οὖν ῥητορικὸς ἦν τὴν φύσιν. ἀλλ’ οὐδὲ ἀπὸ τῆς προαιρέσεως· καὶ γὰρ ἀγαθὸς ἦν ἐκ τοῦ ἀνάλωτος εἶναι τῷ

φιλοχρημάτῳ πάθει καὶ μεγαλοφρονεῖν ἐπὶ τοῖς ὑπάρχουσιν καὶ ὑπερφρονεῖν τῶν ἄλλων ἐραστῶν. Εἰ οὖν μέλλοντός σου ἰέναι ἐπὶ τὸ βῆμα: ὡς πρὸς ῥητορικὸν διαλεγόμενος πανταχοῦ προσφόροις ὀνόμασι κέχρηται, ὥσπερ καὶ νῦν. ἀκροατὰς γὰρ αὐτῷ καὶ θέατρον ἀποδίδωσιν, τίθησι δὲ καὶ βῆμα κάκεῖνον ἄττοντα πρὸς τοῦτο, ἑαυτὸν δὲ χαλινὸν ἐπιτίθησιν, ἵνα τὰ τοῦ νέου πάθη χαλιναγωγῇ καὶ τὴν πρὸς τὸ συμβουλευεῖν ὁρμήν· φησὶ γοῦν, ‘ λαβόμενος ἐροίμην ‘. Ἄρ’ ἐπειδὴ περὶ ὧν σὺ ἐπίστασαι βέλτιον ἢ οὗτοι; ἰδοὺ πρώτη πρότασις, ὅτι ‘ ὁ ἀγαθὸς σύμβουλος μᾶλλον οἶδε περὶ ὧν μέλλει συμβουλευεῖν ἢ περὶ οἷς συμβουλεύει· οὔτε γὰρ ἐπ’ ἔλαττον, μανικὸν γάρ· οὔτ’ ἐπ’ ἴσης, καὶ γὰρ μάταιον ‘. Οὐκοῦν ταῦτα μόνον οἶσθα ἃ παρ’ ἄλλων ἔμαθες ἢ αὐτὸς ἐξεῦρες; ἢ δευτέρα πρότασις, ὅτι ‘ ὁ μᾶλλον εἰδὼς ἢ ἔμαθεν ἢ ἐξεῦρεν ‘· διττὴ γὰρ ἡ γνῶσις, ὡς μεμαθήκαμεν. Τί δέ; ἠθέλησας ἂν ζητῆσαι ἢ μαθεῖν; ἢ τρίτη πρότασις, ὅτι ‘ ὁ μαθὼν ἢ εὐρὼν ἢ ἐζήτησεν ἢ ἐδιδάχθη· τὰ μὲν γὰρ ὁδοί, ταῦτα δὲ τέλη ‘. τὸ δὲ μαθεῖν ἀντὶ τοῦ διδαχθῆναι ἀκουστέον. Ἦν χρόνος ὅτε οὐχ ἡγοῦ εἰδέναι: ἢ τετάρτη πρότασις καὶ τελευταία, ὅτι ‘ ὁ ζητήσας ἢ διδαχθεὶς ἔχει χρόνον εἰπεῖν ὅτε οὐκ ᾔετο εἰδέναι ‘.

68 ἰστέον δὲ ὅτι ὁ μὲν προσυλλογισμὸς ἐν πρώτῳ σχήματί ἐστιν, ὁ δὲ συλλογισμὸς ἐν δευτέρῳ. ἔστι γὰρ ὁ μὲν προσυλλογισμὸς οὗτος· ‘ ὁ ἀγαθὸς σύμβουλος μᾶλλον οἶδε περὶ ὧν συμβουλεύει ἢ οἱ συμβουλευόμενοι· ὁ τοιοῦτος ἢ ἔμαθεν ἢ εὔρεν· ὁ τοιοῦτος ἢ ἐζήτησεν ἢ ἐδιδάχθη· ὁ τοιοῦτος ἔχει χρόνον εἰπεῖν ὅτε οὐκ ᾔετο εἰδέναι· ὁ ἀγαθὸς ἄρα σύμβουλος ἔχει χρόνον ἐν ᾧ οὐκ ᾔετο εἰδέναι ‘. ὁ δὲ συλλογισμὸς λαμβάνων τὴν τελευταίαν ἀποδειχθεῖσαν πρότασιν ἐν τῷ προσυλλογισμῷ προέρχεται ἐν δευτέρῳ σχήματι οὕτως· ‘ ὁ ἀγαθὸς σύμβουλος ἔχει χρόνον εἰπεῖν ὅτε οὐκ ᾔετο εἰδέναι· ὁ Ἀλκιβιάδης οὐκ ἔχει χρόνον εἰπεῖν ὅτε οὐκ ᾔετο· ὁ Ἀλκιβιάδης ἄρα οὐκ ἀγαθὸς σύμβουλος ‘. ἰστέον δὲ ὅτι αὐτὸς μὲν πλατύτερον ἐξήπλωσε τὸν συλλογισμὸν, ἡμεῖς δὲ τάξιν ἀπενείμαμεν αὐτῷ συλλογισμοῦ. Ἀλλὰ μὴν ἃ γε μεμάθηκας σχεδόν τι καὶ ἐγὼ οἶδα: καλῶς τὸ ‘ σχεδόν ‘ πρόσκειται· εἰκὸς γὰρ τὸν Ἀλκιβιάδην εἰδέναι σκευάριον ὃ ἐν τῷ αὐτοῦ οἴκῳ ἔκειτο, ὅπερ ὁ Σωκράτης οὐκ ἐγίνωσκεν. Αὐλεῖν δέ γε οὐκ ἠθέλες: ἀληθές· αὐτοῦ γὰρ ἐστὶ περὶ Θηβαίων εἰπόντος, ‘ αὐλείτωσαν Θηβαίων παῖδες, διαλέγεσθαι γὰρ οὐκ ἴσασιν ‘. Οἶμαι δὲ οὔτε νύκτωρ οὔτε μεθ’ ἡμέραν ἐξῶν ἔνδοθεν: τουτέστιν ‘ οὐ μεμάθηκας ἄλλο τι πλὴν τούτων, εἴγε οὐδέποτε λέληθάς με ‘· καθάπερ ὁ Διομήδης τὴν Ἀθηναῖαν, πρὸς ἣν φησιν, ‘ οὐ νύ σε λήθω κινούμενος ‘. δίκην γὰρ συνειδότος ἐκάστη τῶν πράξεων ἡμῶν παρακολουθοῦντος, οὕτω καὶ ὁ Σωκράτης συνῆν αἰεὶ τῷ Ἀλκιβιάδῃ. Πότερον οὖν ὅταν περὶ γραμμάτων Ἀθηναῖοι βουλευόνται: ἐντεῦθεν ὁ δεύτερος ἔλεγχος, ὃν ἡμεῖς ὑπὸ διαίρεσιν ἀνηγάγομεν, ὅτι ἡ συμβουλὴ ἢ περὶ ὧν οἶδεν καὶ νομίζει εἰδέναι, ἢ περὶ ὧν οὐκ οἶδε μὲν, νομίζει δὲ εἰδέναι, ἢ περὶ ὧν οὔτε οἶδεν οὔτε νομίζει εἰδέναι· καὶ τὸ τέταρτον σκέλος καὶ ἀσύστατον ἔφαμεν εἶναι τὸ εἰδέναι μὲν, νομίζειν δὲ μὴ εἰδέναι.

69 κατὰ πάντα οὖν ταῦτα δεδείχαμεν μὴ δυνάμενον ἀγαθὸν σύμβουλον γενέσθαι. ἢ δὲ λέξις δύο μόνων μέμνηται, τοῦ εἰδέναι καὶ νομίζειν εἰδέναι (περὶ τούτων δὲ οὐδέποτε Ἀθηναῖοι ἐκκλησιάζουσιν, εἴγε κιθαρίζειν καὶ παλαίειν καὶ γράμματα μόνον ἔμαθεν) καὶ περὶ ὧν οὐκ οἶδε μὲν, γινώσκει δὲ ὅτι οὐκ οἶδεν (ἐπάγει γὰρ ὅτι ‘ οὔτε περὶ οἰκοδομίας αὐτοῖς συμβουλεύσεις ‘, ταύτην δὲ μὴ εἰδὼς ὁ Ἀλκιβιάδης ἥδει ὅτι οὐκ οἶδεν). Οὐ γὰρ που ὅταν γε περὶ οἰκοδομίας: ἰστέον ὅτι οὐχ ὡς εὐτελοῦς ὄντος τοῦ περὶ οἰκοδομίας συμβουλεύειν εἶπεν ὁ Σωκράτης ὅτι ‘ οὐ τότε συμβουλεύσεις, ὅτε περὶ οἰκοδομίας βουλευόνται, ἀλλ’ ὡς ἀγνοοῦντος τοῦ Ἀλκιβιάδου τὴν οἰκοδομίαν· ἐπήγαγεν γὰρ ὅτι ‘ ὁ οἰκοδόμος ταῦτά γε σοῦ βέλτιον βουλεύσει ‘, ἀντὶ τοῦ ‘ ἀκριβῶς τὰ περὶ τῆς οἰκοδομίας ‘. φυλαττόμενος γὰρ τοῦτο καὶ παράδειγμα ἀπὸ τιμιωτέρας τέχνης ἐπήγαγεν εἰπὼν ‘ οὐδὲ μὴν ὅταν περὶ μαντικῆς ‘, ἵνα δείξῃ ὅτι οὐ τὸ τίμιον ἢ ἄτιμον τοῦ ὑποκειμένου παρασκευάζει συμβουλεύειν ἢ μὴ, ἀλλ’ ἢ περὶ τῶν προκειμένων ἀκριβῆς γνῶσις· ὡς γὰρ καὶ ἐφεξῆς εὐθέως φησὶν, ‘ εἰδότος γὰρ οἶμαι περὶ

ἐκάστου ἢ συμβουλὴ ἢ , καὶ οὐ πλουτοῦντος . Οὐδὲ μὴν ὅταν περὶ μαντικῆς· διττὴ ἐστὶν ἡ μαντικὴ παρὰ Πλάτωνι, ἡ μὲν μανικὴ τις οὔσα, ὡς ἐν φαίδρῳ φησὶν, ἥτις ἐνθουσιαστικὴ ἐστὶ καὶ θεία, ἡ δὲ οἷον μαστευτικὴ καὶ ζητητικὴ, ἥτις καὶ τέχνη ἐστίν· περὶ ἧς νῦν διαλέγεται, ὅτι ‘περὶ ταύτης ἄμεινον ὁ μάντις συμβουλευέσει ἢ σὺ’.

70 περὶ γὰρ τῆς προτέρας ὡς μήτε διδακτῆς οὔσης οὔτε συμβουλευέσει τις. Πρᾶξις σὺν θεῷ ἢ ‘Ὅταν οὖν περὶ τίνος σκοπῶνται, τότε σὺ ἀνιστάμενος ὡς συμβουλευέσων ὀρθῶς ἀναστήσῃ; Πάλιν ὡς εὐφυῆς ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ῥητορικὸς ἀποφεύγει τὰς Σωκρατικὰς ἐρωτήσεις. δειχθεὶς γὰρ μὴ ἀξιόχρεως ὢν σύμβουλος, μήτε περὶ ὧν οἶδεν καὶ οἶεται εἰδέναι, οἷον γραμμάτων, κιθαρωδίας, πάλης (οὐ γὰρ περὶ τούτων Ἀθηναῖοι συμβουλευόνται, πῶς δεῖ αὐτοῖς χρῆσθαι, ἀλλ’ εἰ ὅλως δεῖ γραμματιστὴν ἢ ἀθλητὴν ἢ κιθαριστὴν ἐν τῇ οἰκείᾳ πόλει παραλαμβάνειν), ἀλλὰ μὴν οὔτε περὶ ὧν οὐκ οἶδεν οὔτε οἶεται εἰδέναι (ἡ γὰρ ἀπλὴ ἄγνοια οὐχ ἀμαρτημάτων αἰτία), ἔτι δὲ οὔτε περὶ ὧν οὐκ οἶδε μὲν, οἶεται δὲ εἰδέναι (‘εἰδότος γὰρ περὶ ἑκάστου ἢ συμβουλὴ ἢ , καὶ οὐ πλουτοῦντος’)· τὸ δὲ ἕτερον σκέλος ἀσύστατον ἐδείχθη, τὸ εἰδέναι μὲν, οἶεσθαι δὲ μὴ εἰδέναι (φῶς γὰρ οὔσα ἢ ἐπιστήμη οὐ λανθάνει τὸν ἔχοντα)· δειχθεὶς οὖν ἐν τούτοις μὴ ἀξιόχρεως ὢν σύμβουλος καὶ ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σωκράτους, ‘ὅτε οὖν περὶ τίνος βουλευόνται Ἀθηναῖοι, συμβουλευέσεις αὐτοῖς;’ εἰδὼς τὴν διαίρεσιν ἄφυκτον οὔσαν ἔα μὲν αὐτὴν, ἔξωθεν δὲ ἀποκρίνεται λέγων· ‘ὅταν περὶ τῶν ἑαυτῶν πραγμάτων βουλευόνται . καὶ εἰ μὲν κατὰ <τὰς> φιλοσόφους ὑποθήκας ‘ἑαυτοῦς’ μὲν ἐκάλει τὰς ψυχὰς καὶ τὰς κυρίως οὐσίας, ‘πράγματα’ δὲ τὰς ἐνεργείας, καλῶς ἂν εἶχεν αὐτῷ ἡ ἀπόκρισις, εἰ καὶ μὴ ἡδύνατο περὶ τούτων συμβουλεύειν. ἐπειδὴ δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ’ ἀδιορίστως ἀπεκρίνατο, ἐρωτᾷ πάλιν αὐτὸν ὁ Σωκράτης· ‘ποίων πραγμάτων; ἄρα ὅτε περὶ ναυπηγίας;’ καὶ καλῶς ἐχρήσατο τῷ παραδείγματι· εἰ γὰρ καὶ μὴ οἰκεῖον πολιτικοῦ τὸ ναυπηγεῖν, ἀλλ’ οὖν τὸ περὶ ναυπηγίας συμβουλεύειν, οἷον ποίας δεῖ εἶναι τὰς ναῦς, ἄρα στενὰς καὶ μακράς, οἷαί εἰσιν αἱ τριήρεις, ἢ στρογγύλας καὶ πλατείας, οἷα αἱ ἐμπορικαί.

71 τοιοῦτος γὰρ καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς μὴ ναυπηγῶν αὐτὸς περὶ ναυτικοῦ συνεβούλευεν λύσας τὸν χρησμόν. ἀποκρίνεται δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης· ‘ὅταν περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης βουλευόνται’. καὶ ἰστέον ὅτι πέντε ὄντων εἰδῶν περὶ ὧν ἐστὶν ἡ συμβουλὴ καὶ γίνεται, ὡς Ἀριστοτέλης ἡμᾶς ἐν Ῥητορικῇ τέχναις ἐδίδαξε, κατὰ συζυγίαν προερχομένων· ἡ γὰρ περὶ νόμων εἰσηγήσεως καὶ ἀρχόντων καταστάσεως (καὶ γὰρ καὶ ὁ νόμος οἷον ἄρχων τίς ἐστὶν ἄψυχος, ὥσπερ καὶ τὸ ἀνάπαλιν ὁ ἄρχων νόμος ἔμψυχος), ἡ περὶ πόρου καὶ ἀναλωμάτων, ἡ περὶ εἰσαγωγίμων καὶ ἐξαγωγίμων, ἡ περὶ φυλακῆς πόλεως καὶ χώρας, ἡ περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης· αὐτὸς ἐάσας τὰ ἄλλα φησὶν, ‘ὅταν περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης’ . τοῦτο δὲ διὰ τρεῖς αἰτίας πεποίηκεν. ἡ γὰρ ὡς φιλόνηκος ὢν καὶ κατὰ τὸ φιλόνηκον εἶδος τῆς ζωῆς ζῶν ‘περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης’ φησὶν. εἰ μὲν γὰρ ἀριστοκρατικὸς ἦν, περὶ νόμων εἰσηγήσεως ἂν εἶπεν καὶ ἀρχόντων καταστάσεως· εἰ δὲ ὀλιγαρχικὸς ἦν, περὶ τῶν δύο τῶν ἐφεξῆς, περὶ πόρου καὶ ἀναλωμάτων καὶ εἰσαγωγίμων καὶ ἐξαγωγίμων (τούτων γὰρ μάλιστα οἱ ὀλιγαρχικοὶ φροντίζουσιν)· εἰ δὲ δημοκρατικὸς ἦν, περὶ τοῦ τετάρτου ἂν ἔλεγεν, τουτέστι περὶ φυλακῆς πόλεως καὶ χώρας (ἀντιποιοῦνται γὰρ ταύτην διὰ τὴν ἰσηγορίαν καὶ τὸ πάντας ἴσον δύνασθαι)· νῦν δὲ ὡς φιλόνηκος περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης εἶπεν.

72 ἡ οὖν διὰ τοῦτο ἢ ὅτι στρατηγικὸς ὢν περὶ τῶν οἰκείων ἑαυτῷ ἐφρόντιζεν· οἰκεῖον γὰρ στρατηγοῦ πόλεμος καὶ εἰρήνη. ἡ διὰ τρίτην αἰτίαν, ὅτι ἐώρα τοὺς Ἀθηναίους θαμὰ περὶ τοῦ πολεμεῖν βουλευομένους ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, ποτὲ μὲν πρὸς Μεγαρέας, ποτὲ δὲ πρὸς Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλούς. Τριχῶς δὲ ἀμαρτάνει κατὰ τὴν ἀπόκρισιν ὁ Ἀλκιβιάδης. πρῶτον μὲν, ὅτι οὐ πρὸς ὀλικώτερον μέρος τοῦ συμβούλου ἦτοι τοῦ πολιτικοῦ ἀπέβλεψεν, κοινὸν ὑπάρχον τῶν ἐ’ προειρημένων εἰδῶν, τουτέστι τὸ συμφέρον, ἀλλὰ πρὸς τὸ δίκαιον, εἶγε, ὡς δεῖξομεν, ὁ

πόλεμος αἰεὶ διὰ τὸ δίκαιον γίνεται. δεύτερον ὅτι καὶ πρὸς μερικὸν ἀπιδὼν οὐ προηγούμενον εἶπεν τοῦτο, ἀλλὰ περιστατικόν· ἐκ περιστάσεως γὰρ ἐρχόμεθα πρὸς τὸ πολεμεῖν. τρίτον ὅτι καὶ περιστατικὸν εἰπὼν οὐκ ἀπὸ τοῦ κρείττονος καὶ κατὰ φύσιν ὄντος ἤρξατο, τῆς εἰρήνης φημί, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πολέμου, χείρονος ὄντος καὶ παρὰ φύσιν. διὸ καὶ ὁ Σωκράτης ἐπανορθούμενος αὐτὸν λέγει ἐφεξῆς ἀπὸ τοῦ κρείττονος ἀρξάμενος, 'περὶ εἰρήνης φῆς καὶ πολέμου;' ὅτι γὰρ παρὰ φύσιν ὁ πόλεμος δῆλον κακὸν τῶν ἡμετέρων σωμάτων. ἡνίκα μὲν γὰρ ἡρεμεῖ τὰ στοιχεῖα, ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἐσμέν· ἡνίκα δὲ μάχεται ἀλλήλοις, πλεονάζοντος ἐκάστου, τότε ἐν τῷ παρὰ φύσιν. οὕτω μὲν τριχῶς ὁ Ἀλκιβιάδης ἀμαρτάνει. Δεικτέον δὲ καὶ ὅτι τέλος τοῦ πολέμου τὸ δίκαιον καὶ ὅτι τούτου ἐφιέμενοι πολεμοῦσιν οἱ ἄνθρωποι· δείκνυμεν δὲ τοῦτο διὰ δ'

73 πρῶτον μὲν, εἰ οἱ μέγιστοι πόλεμοι διὰ τὸ δίκαιον ὁμολογοῦνται γεγενῆσθαι, οἷον ὁ Τρωϊκὸς καὶ ὁ Περσικὸς. δεύτερον, εἰ καὶ ὁ φυσικὸς πόλεμος διὰ τὸ δίκαιον γίνεται, ὅτε τὰ ἐναντία μάχεται ἀλλήλοις περὶ τοῦ ὑποκειμένου τόπου λάφυρον ἔχειν τοῦτο βουλομένου ἐκάστου. τρίτον, ὅτι νεκροὺς καὶ ἀνουςίους ἑαυτοὺς ἡγοῦνται οἱ ἄνθρωποι ἡνίκα ἀδικοῦνται, διὸ κινουσι τὸν πόλεμον. οὐ γὰρ ὥσπερ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἐκάστη δι' ἑνὸς μορίου μόνου πεφοίτηκε τῆς ψυχῆς (οἷον ἡ μὲν σωφροσύνη διὰ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, ἡ δὲ φρόνησις διὰ τοῦ λογικοῦ, ἡ δὲ ἀνδρεία διὰ τοῦ θυμικοῦ), οὕτω καὶ ἡ δικαιοσύνη· οὐκ ἔστι γὰρ <ἐνὸς μορίου> , ἀλλὰ διὰ πάσης τῆς τριμερείας ἐχώρησε τῆς ψυχῆς, διὸ καὶ ὁμοτίμως ἕκαστον μόριον ἀντιποιοῦμενον τῆς δικαιοσύνης αἶρεται τὸν πόλεμον ὑπὲρ αὐτῆς. τέταρτον ὅτι, ὥσπερ ἄλλο μὲν τέλος στρατιώτου, ἄλλο δὲ ῥήτορος, ἄλλο δὲ στρατηγοῦ, οὕτω καὶ ἄλλο τέλος πολιτικοῦ. τῷ μὲν γὰρ στρατιώτῃ τέλος τὸ πλουσίῳ γενέσθαι ἀπὸ τῶν λαφύρων· τῷ δὲ ῥήτορι τὸ διὰ τῶν λόγων πεῖσαι πρὸ τῶν ὅπλων, ἵνα, εἰ μὴ πείσοι, τότε παρασκευάσει τὸν στρατηγὸν διὰ τῶν ὅπλων βιάσασθαι τοὺς ἐναντιουμένους ὥστε τὸ δίκαιον ποιῆσαι (οὕτω γὰρ καὶ οἱ παρ' Ὀμήρῳ ῥήτορες, Ὀδυσσεὺς καὶ Μενέλαος, πρὸ τῆς μάχης πεποίηνται πρεσβευόμενοι πρὸς τοὺς Τρῶας)· στρατηγοῦ δὲ τέλος ἡ νίκη καὶ τὸ τῶν πολεμίων κρατῆσαι. καὶ οὐχ ἀπλῶς ἐνὸς ἐκάστου τὸ τῆς νίκης ἐστίν· εἰ γὰρ τοῦ κοινοῦ παντὸς ἡ νίκη, ἡγεμῶν δὲ τοῦ κοινοῦ ὁ στρατηγός, δῆλον ὅτι καὶ τὸ τοῦ κοινοῦ κατόρθωμα εἰς τοῦτον ὄρεῖ, τουτέστιν ἡ νίκη. διὸ καλῶς εἴρηται· 'ἀλλ' ὁ στρατηγὸς τὴν δόκησιν ἄρνυται'. τοῦ δὲ πολιτικοῦ τέλος τὸ ἀγαθοῦς καὶ χρηστοῦς ποιῆσαι τοὺς πολίτας αὐτοῦ, οὐ γὰρ τὸ νικῆσαι (πολλοὶ γὰρ εἰσι Καδμεῖαι νῖκα ἰ, πολλοῖς ἦται συνήνεγκαν)· ποιεῖ οὖν αὐτοὺς ἀγαθοῦς διὰ τὸ τοὺς πολεμίους ἀδικοῦντας ἀπείργειν καὶ ἀποδιδόναι τοῖς μὲν νικήσασιν τὸ δίκαιον καὶ τὸ μὴ ἀποστερηθῆναι τῶν οἰκείων, τοῖς δὲ ἡττηθεῖσι τὸ μὴ τῶν ἀλλοτρίων κρατεῖν· δίκαιον γὰρ καὶ τοῦτο.

74 ὥστε δέδεικται τέλος ὃν τοῦ πολέμου τὸ δίκαιον. καὶ ταῦτα μὲν ἔξωθεν. Ὁ δὲ Σωκράτης δείκνυσιν τὸν νέον μηδὲ περὶ τούτων ἀξιόχρεων ὄντα σύμβουλον διὰ τῶν αὐτῶν λόγων ὧν καὶ πρότερον. οὐ γὰρ δέος μὴ κατατριβῶσιν οἱ λόγοι δίκην τῶν παλαιῶν σκευαρίων τῶν ἐν πολλῇ χρήσει παραλαμβανομένων. δείκνυται δὲ μήτε περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης ἀγαθὸς ὧν σύμβουλος ὁ Ἀλκιβιάδης, ἐπειδὴ οὔτε ἔμαθεν οὔτε ἠῦρεν οὔτε ἐζήτησεν τὸ δίκαιον, ὅπερ τέλος τοῦ πολέμου. πρὸς δὲ τοῦτο παραλαμβάνει ὁ Σωκράτης δύο παραδείγματα, τὸ τῆς γυμναστικῆς καὶ τὸ τῆς μουσικῆς, οἰκεῖα ὄντα καὶ σαφῆ. δεῖ γὰρ τὰ παραδείγματα καὶ σαφέστερα εἶναι ὧν εἰσὶν παραδείγματα καὶ οἰκεῖα τούτοις. οἷάπερ εἰσὶ καὶ τὰ παρόντα· σαφῆ μὲν, ἐπειδὴ ταῦτα προεπεπαίδευτο ὁ Ἀλκιβιάδης, οἰκεῖα δέ, ἐπειδὴ καὶ ἡ πάλῃ μικρὸς τίς ἐστὶ πόλεμος, ἡ δὲ μουσικὴ καὶ αὕτη οἰκεῖα τῇ εἰρήνῃ διὰ τὸ ἐν ἀμφοτέραις θυμηδία εἶναι. ἐν δὲ τούτοις οὔτε ἄμφω διδάσκει ὁ Σωκράτης (οὐ γὰρ ἐβούλετο διδάσκαλος μόνον εἶναι, ἀλλὰ καὶ μαευτής) οὔτε ἄμφω ἐρωτᾷ (ἄγονος γὰρ ἔμελλεν εἶναι ἢ μαιεῖα μηδὲν προδιδαχθέντος τοῦ νέου)· τὰ μὲν οὖν

διδάσκει, τὰ δὲ ἐρωτᾷ. καὶ προτάττει τὴν διδασκαλίαν τῆς ἐρωτήσεως, οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ἵνα γόνιμος ἐντεῦθεν ἔσεται ἡ μαιεῖα.

75 καὶ διδάσκει μὲν ἔν, ἐρωτᾷ δὲ δύο (ἐπάγει γὰρ τρία, καὶ τί τέλος τοῦ πολιτικοῦ)· οὐ μάτην δὲ δύο ἐρωτᾷ, ἀλλ' ἵνα πλουσιωτέρα τῆς διδασκαλίας ἡ μαιεῖα γένηται. διδάσκει οὖν τὸ πρῶτον λέγων ὅτι 'καθάπερ ἐγὼ τὸ κατὰ τὴν γυμναστικὴν ὁρθῶς ἔχον ἦτοι τὸ τέλος τῆς γυμναστικῆς λέγω εἶναι τὸ γυμναστικῶς, οὕτω καὶ σὺ λέγε μοι τί τὸ τέλος τῆς μουσικῆς'· καὶ μετὰ πολλὰ ἀποκρίνεται ὁ νέος ὅτι 'τὸ μουσικῶς'. ἰστέον δὲ ὅτι τριττόν ἐστι τὸ μουσικῶς, ἢ γὰρ ἐν ᾧδῃ ἢ ἐν ῥυθμῷ ἢ ἐν μέλει. θεωρεῖται δὲ ἡ μὲν ᾧδῃ ἐν μέτρῳ· οὐδὲν γάρ ἐστιν ᾧδῃ ἢ λόγος ἔμμετρος καὶ τέλος αὐτῆς ἢ τὸ ᾠδικῶς ἢ τὸ ἐμμέτρως. πάλιν δὲ ὁ ῥυθμὸς θεωρεῖται ἐν ἄρσει καὶ θέσει καὶ τέλος αὐτοῦ τὸ ἐνῤυθμῶς. τὸ δὲ μέλος ἐστὶν ἐν ἀρμονίᾳ, τέλος δὲ αὐτοῦ ἢ τὸ ἐμμελῶς ἢ τὸ ἀρμονικῶς. πάλιν δὲ ἐρωτᾷ τί τέλος τοῦ πολιτικοῦ, καὶ ὁμοίως μετὰ πολλὰ ἀποκρίνεται ὅτι 'τὸ δίκαιον'. Καὶ ἀπορεῖ ὁ φιλόσοφος Πρόκλος ἐνταῦθα, πῶς ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων παρωνύμως ἔλεγεν τὰ τέλη, ἀπὸ μὲν τῆς γυμναστικῆς τὸ γυμναστικῶς, ἀπὸ δὲ τῆς μουσικῆς τὸ μουσικῶς, ἐπὶ δὲ τοῦ πολιτικοῦ οὐχ οὕτως πεποίηκεν· οὐ γὰρ εἶπεν τέλος αὐτοῦ τὸ πολιτικῶς, καὶ λύει τοῦτο ὁ αὐτὸς παγκάλως λέγων ὅτι καὶ ἐνταῦθα παρωνύμως εἶπεν, τάχα δὲ οὐ παρωνύμως, ἀλλ' ὥς τὰ ἀφ' ἐνός· ἐν δὲ τοῖς ἀφ' ἐνός οὐ χρεῖα κοινωνίας ὀνομάτων καὶ διαφορᾶς, ἀλλὰ μόνον πράγματος καὶ διαφορᾶς. οὐ διαφέρει δὲ δικαιοσύνη πολιτείας ἢ τῷ μικρῷ καὶ μεγάλῳ· ὁ γὰρ δικαιοσύνη ἐν ψυχῇ, τοῦτο πολιτεία ἐν πόλει. διὸ καὶ ὁ Πλάτων τὴν Πολιτείαν ἐπέγραψεν 'Πολιτεία ἢ περὶ δικαίου'. ταῦτα ἔχει ἡ θεωρία. Ὄταν οὖν περὶ τίνος σκοπῶνται καὶ τὰ ἐξῆς· ἐπειδὴ διὰ τῶν φθασάντων ἐδείχθη ὁ νέος ἐν οὐδενὶ σκέλει τῆς εἰρημένης διαιρέσεως ἀξιοχρεῶς ὢν σύμβουλος, ἐρωτᾷ νῦν αὐτὸν ὁ Σωκράτης, 'ἐν ποίοις οὖν αὐτὸς ἀναστήσει συμβουλευέσων, εἴγε ἐν τοῖς προλαβοῦσιν οὐ φῆς συμβουλευέσων;' ὁ δὲ ὡς εὐφυὴς οὔτε ἀπὸ τῆς διαιρέσεως ἀποκρίνεται, εἰδὼς αὐτὴν ἄφυκτον οὔσαν οὔτε δὲ ἀπορεῖ ἀποκρίσεως, ἀλλὰ φησιν ἔξωθεν ἀπροσδιορίστως· 'ὅταν περὶ τῶν ἐαυτῶν πραγμάτων'.

76 Τῶν περὶ ναυπηγίας λέγεις· τοῦ νέου ἀπροσδιορίστως χρησαμένου τῇ ἀποκρίσει ὁ Σωκράτης ἐρωτᾷ ταῦτα. καὶ καλῶς ἐχρήσατο τῷ παραδείγματι· οὐ γὰρ ἀπρόσφορον, εἴγε δυνατόν ἐστιν ὅτε τῷ πολιτικῷ περὶ νεῶν κατασκευῆς συμβουλευέιν, εἰ καὶ μὴ αὐτὸς ναυπηγεῖ. ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἀρνεῖται λέγων 'οὐκ ἔγωγε, ὦ Σώκρατες'. καὶ ἰστέον ὅτι οὐ διὰ τὸ εὐτελὲς τοῦ παραδείγματός φησιν μὴ συμβουλευέιν περὶ τούτου, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀγνοεῖν. ἤδη γὰρ ὠφέλητο παρὰ τοῦ Σωκράτους ὅτι εἰδότος περὶ ἕκαστον ἢ συμβουλὴ ἢ, καὶ οὐ πλουτοῦντο ς. ὅτι δὲ τοῦτο αἴτιον, δηλὸν καὶ ἐκ τῶν ἐπαγομένων· τοῦ γὰρ Σωκράτους ἐρωτήσαντος, 'ἄρα ἐπειδὴ σὺ ναυπηγεῖν οὐκ ἐπίστασαι;' ὁ νέος συνέθετο. Ὄταν περὶ πολέμου, ὦ Σώκρατες, ἢ περὶ εἰρήνης ἢ ἄλλου τοῦ τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων· ἰδοὺ ὁ Ἀλκιβιάδης οὐ μόνον περὶ πολέμου φησὶν συμβουλευέσων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἄλλων [δὲ] τεσσάρων συζυγιῶν· ταύτας γὰρ εἰσάγει διὰ τοῦ εἰπεῖν 'ἢ ἄλλου τοῦ'. καὶ ζητητέον διὰ τί ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ἀνωνύμως εἶπεν, ἐπὶ δὲ τοῦ πολέμου οὐ μόνον ὀνομαστί, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀρχῇ εὐθέως τοῦ λόγου αὐτὸν ἔταξεν.

77 ἢ φαμεν ὅτι καθ' ἣν ζωὴν ζῶμεν, κατὰ ταύτην καὶ τὰ πρῶτα ῥήματα φθεγγόμεθα· δηλοῦται γὰρ διὰ τῶν πρώτων ἡμῶν φωνῶν, ποῖος ὁ βίος ἡμῶν καὶ τίσιν ἡδόμεθα. ἐπειδὴ οὖν στρατηγικὸς καὶ ἀήττητος ὠμολόγηται γενέσθαι, οὕτω προήγαγε τὸν λόγον. ἱστορεῖται γὰρ ὅτι ἔνθα ἂν ἔρρεψεν ἐνίκῃ, καὶ πολλὴν ἐποίει ῥοπήν. ὥστε εἰκότως περὶ τῶν οἰκαιοτέρων αὐτῷ καὶ ὅπου μάλιστα ἴσχυεν ἀπεκρίνατο. Ἄρα λέγεις ὅταν βουλευόμενοι πρὸς τίνος χρὴ εἰρήνην ποιεῖσθαι καὶ τίσιν πολεμεῖν καὶ τίνα τρόπον; ἰστέον ὅτι ἐπανορθούμενος τὸν νέον ὁ Σωκράτης, ὡς προεῖρηται, τὸ κατὰ φύσιν προέταξεν εἰπὼν 'πρὸς τίνος χρὴ εἰρήνην ποιεῖσθαι'. παραλαμβάνει δὲ ἐνταῦθα πάντα τὰ περιστατικά, οἷον πρόσωπον, πρὸς τίνος δεῖ πολεμεῖν, ὁμόρους ἢ ξένους· τίνα τρόπον, ναυμαχοῦντας ἢ πεζομαχοῦντας ἐν ποίᾳ γῇ, τῇ ἡμετέρᾳ ἢ τῶν

πολεμίων· ἐν ποίῳ χρόνῳ, θέρους χειμῶνος· καιρῷ, νύκτωρ μεθ' ἡμέραν. Εἰ οὖν βουλευοῖντο Ἀθηναῖοι τίσιν χρή προσπαλαίειν ἢ τίσιν ἀκροχειρίζεσθαι· ἐντεῦθεν ἄρχεται τῶν παραδειγμάτων ὁ Σωκράτης καὶ παραλαμβάνει πάλιν καὶ ἐνταῦθα πάντα τὰ περιστατικά. ἰστέον δὲ ὅτι εἰκόσκει τὰ παραδείγματα τοῦ Σωκράτους σπινθῆρι· ὥσπερ γὰρ ὁ σπινθὴρ ἐν θημωνιᾷ ἀχύρων ἐμπεσὼν μεγάλην ἐγείρει πυρκαϊάν, οὕτω καὶ ἐκ τῶν παραδειγμάτων τοῦ Σωκράτους ἐκλάμπουσιν οἱ καθόλου λόγοι τῆς ψυχῆς. Σὺ δ' ἐκεῖνο τί καλεῖς; Οὐκ ἐννοῶ· διδάξας ὁ Σωκράτης τί τέλος τῆς γυμναστικῆς, μαιεύεται τὸν νέον εἰπεῖν τί τέλος τῆς μουσικῆς· ὁ δὲ φησιν ἀπορεῖν.

- 78 καὶ ζητητέον, πῶς εὐφυῆς ὢν ὁ Ἀλκιβιάδης οὔτε μαιευόμενος λέγει τὸ ἐρωτώμενον. πρὸς τοῦτο δὲ οἱ μὲν φασιν· ἐπειδὴ καὶ κοινὸν ἦν τέλος τῆς μουσικῆς, τὸ μουσικῶς, ἦν δὲ καὶ τοῦ κατ' εἶδος, οἷον τῆς μὲν ὥδης τὸ ὠδικὸν <ἦ> τὸ ἔμμετρον, τοῦ δὲ ῥυθμοῦ τὸ ῥυθμικὸν ἢ τὸ ἀρμονικόν, τοῦ δὲ μέλους τὸ ἐμμελές, ἡπόρει πότερον τὸ κοινὸν ἀπαιτεῖται τέλος ἢ τὸ κατ' εἶδος ἕκαστον, καὶ διὰ τοῦτο εἶπεν ' οὐκ ἐννοῶ ' . ἀλλ' αὕτη ἡ ἐξήγησις οὐ συνάδει τῷ ῥητῷ· μικρὸν γὰρ ὕστερον ἐπὶ λέξεως ἀπάσης τῆς μουσικῆς ἐρωτώμενος τὸ τέλος οὐδ' οὕτω λέγει. ἔστιν οὖν ἡ ἀληθινὴ λύσις ὅτι ὁ μὲν Σωκράτης τὰ τρία εἶδη ὡς ἐν εἰδῶς ὡς ἐν καὶ ἠρώτησε τὸν νέον, ὁ δὲ τὰ τρία μαθὼν ὡς τρία ἡπόρει ποῖον ἀποκρίνεται, ἄρα τὸ ὠδικὸν ἢ τὸ ἐμμελές ἢ τὸ ἔρρυθμον. ὅτι γὰρ ὡς ἐν ὁ Σωκράτης ᾗδει τὰ τρία δῆλον ἐντεῦθεν, ἐκ τοῦ πολιτικὸν αὐτὸν εἶναι· ὁ δὲ πολιτικὸς βουλομένῳ τινὶ τυχὸν ἀνδρεῖα ἦθη μαθεῖν πρῶτον ἐντίθησιν αὐτῷ τοιαύτας ἐννοίας, εἴτα καὶ λέξεις αὐταῖς ἐπιτηδεῖας ἐφευρίσκει καὶ μέτρον (ἡ γὰρ ὥδῃ λόγος ἔμμετρος), τελευταῖον δὲ καὶ μέλη ἐπάγει τοιαῦτα, ἐξ ὧν ἀπάντων ἀνδρεῖα ἦθη παρασκευάζει. Ὅρθῳς δὲ δήπου ἔχει τὸ κατὰ τὴν τέχνην γινόμενον· ἰστέον ὅτι οὐ τὸ τίμιον ὑποκείμενον ὀρθῳς ἔχειν ποιεῖ. οὐ γὰρ ταῦτόν κάλλιστον καὶ τὸ κατὰ τέχνην γινόμενον· κἂν γὰρ αἰσχροὺς ἢ τὸ ὑποκείμενον, κατὰ δὲ τέχνην γίνεται, ὀρθῳς ἔχει. οἷον οὐχ ὁ κάλλιστος γράφων τὸν Θεορίτην, οὗτος κατὰ τέχνην γράφει αὐτόν, οὐδ' ὁ τὸν ὀφθαλμὸν ἀπὸ τοῦ τιμιωτάτου τῶν χρωμάτων, οἷον τοῦ κυανοῦ· ἀλλὰ τότε ἐστὶν εἰπεῖν ταῦτα ὀρθῳς ἔχειν, ὅτε κατὰ τέχνην γράφει τις τὸν Θεορίτην, κἂν αἰσχροὺς ἦ, καὶ ἐκ τῶν προσφόρων χρωμάτων τὸν ὀφθαλμὸν, εἰ καὶ μὴ ἐκ τοῦ τιμίου. Ἴθι δὴ καὶ σύ· πολὺ τὸ ' ἴθι ' ἐστὶν εὐρεῖν παρὰ τῷ Πλάτῳ, οἰκεῖον δὲ τοῦτο ψυχῇ μεταβατικῶς νοοῦση τὰ πράγματα καὶ οὐκ ἀθρώως καθάπερ ὁ νοῦς.
- 79 ἐπάγει δὲ τὸ 'πρέπει γὰρ ἄν που καὶ σοὶ τὸ καλῶς διαλέγεσθαι', τουτέστι 'καλῶ ὄντι σοὶ πρέπει τὸ καλῶς περὶ τῶν πραγμάτων εἶναι'. Τίς ἡ τέχνη ἥς τὸ κιθαρίζειν καὶ τὸ ᾄδειν καὶ τὸ ἐμβαίνειν ὀρθῳς; συνάπασα τίς καλεῖται; ἰδοὺ ἐνταῦθα κοινῶς τῶν τριῶν εἰδῶν ἐρωτώμενος εἰπεῖν τὸ τέλος οὐ λέγει. τὸ μὲν οὖν κιθαρίζειν ἐπὶ τοῦ μέλους εἶπεν, τὸ δὲ ᾄδειν ἐπὶ τῆς ὥδης, τὸ δὲ ἐμβαίνειν ἐπὶ τοῦ ῥυθμοῦ· κοινὸν γὰρ ὄνομα ἡ βάσις ἄρσεως καὶ θέσεως, ἅπερ εἰσὶ τοῦ ῥυθμοῦ. πῶς οὖν οὔτε ὅλης τῆς μουσικῆς δύναται τὸ τέλος εἰπεῖν; ἢ τοῦτο λυτέον κατὰ τὴν εἰρημένην δευτέραν ἐξήγησιν. ἰστέον δὲ ὅτι τὸ ὅλον παρὰ τῷ Πλάτῳ τριττόν ἐστιν, ἢ πρὸ τῶν μερῶν ἢ ἐν τῷ μέρει ἢ ἐν τοῖς μέρεσι. καὶ πρὸ μὲν τῶν μερῶν ἐστὶν ὧ λόγῳ τις ἀποβαλὼν ὁδόντα πάλιν φύει ἕτερον, ὡς τῆς φύσεως ἐχούσης τοὺς λόγους τοῦ καθόλου· ἐν δὲ τῷ μέρει ἐστίν, ὡς ὅταν τις ἀπὸ μέρους γνῶ τὸ ὅλον, ὥσπερ οἱ Πελοπίδαι ἀπὸ τοῦ ὤμου ἐλεφαντίνου ὄντος, καὶ τὸ ἐν τῇ παροιμίᾳ λεγόμενον ' ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα ', ὡς τοῦ μέρους ἑκάστου τοὺς καθολικοὺς λόγους ἔχοντος· ἐν δὲ τοῖς μέρεσιν ἐστὶ τὸ ἐν τῇ ἀθροίσει τῶν μερῶν καὶ τῇ συστάσει πάντων θεωρούμενον, ὅπερ οὐ συνίσταται μέρους ἀφαιρουμένου. ἐνταῦθα οὖν ἐπὶ τῆς μουσικῆς τὸ πρὸ τῶν μερῶν λέγει καὶ τὸ ἐν τῷ μέρει καθόλου ἐν τῷ λέγειν τὸ ' συνάπασα '· καὶ γὰρ καὶ χωρὶς ὄντος ἑνὸς τῶν εἰδῶν τὰ λοιπὰ μουσικὴ λέγεται. Τίνες αἱ θεαὶ ὧν ἡ τέχνη; Τὰς Μούσας, ὧ Σώκρατες· τοῦ νέου ἐπὶ πολὺ ἀποροῦντος ὁ Σωκράτης μαιευόμενος τοῦτον, ὥστε ἀποτεκεῖν ἄφ' ἑαυτοῦ τί τὸ τέλος τῆς μουσικῆς, εἰς μνήμην ἄγει τὰς Μούσας καὶ διὰ

αὐτῶν τὴν Μνημοσύνην, ἵνα ἐντεῦθεν ἀνακινήσῃ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ μνήμην τοῦ νέου καὶ διὰ τοῦ τῶν Μουσῶν ὀνόματος χειραγωγούμενος εἴπῃ τὸ τέλος τῆς μουσικῆς εἶναι τὸ μουσικῶς.

80 Πρᾶξις σὺν θεῷ Θ' Ἴθι δὴ καὶ τὸ ἐν τῷ πολεμεῖν βέλτιον. Ἐρωτηθεὶς ὁ Ἀλκιβιάδης, τί τὸ τοῦ πολέμου τέλος, καὶ δέον αὐτὸν εἰπεῖν ὅτι τὸ δίκαιον, διότι ἔνεκεν τοῦ δικαίου ἐρχόμεθα ἐπὶ τὸ πολεμεῖν, καθάπερ καὶ οἱ ἱατροὶ ἐπὶ τὰς νόσους ἔνεκεν τῆς ὑγιείας καὶ τοῦ εἰς κρᾶσιν ἀγαγεῖν τὰ στοιχεῖα καὶ συμφωνίαν (δίκαιον γάρ πως καὶ τοῦτο. ὥστε μὴ πλεονάζειν ἕτερον ἐτέρου), ὁ δὲ οὐ τοῦτο ἀποκρίνεται, ἀλλὰ φησιν ὅτι ἐρχόμεθα ἐπὶ τὸ πολεμεῖν ἢ ἀπατῶμενοι ἢ βιαζόμενοι ἢ ἀποστερούμενοι. τριχῶς δὲ ἐν τούτοις ἀμαρτάνει. πρῶτον μὲν ὅτι ἐν ἐρωτηθεὶς τρία ἀπεκρίνατο. δεύτερον ὅτι οὐχ ἀπλᾶ ταῦτα, ἀλλ' ἐπαμφοτερίζοντα· δύναται γάρ τις τούτοις καὶ ἐπ' ἀγαθῷ χρῆσασθαι, οἷον ἔάν τινος παρακαταθήκην δόντος ξίφος, εἴτα μανέντος, καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς μανίας ἀπαιτοῦντι τοῦτο μὴ παράσχοιμεν, δι' ὅρκων αὐτὸν ἀπατήσαντες καὶ ψευσάμενοι. οὐ γὰρ ἀποδεκτέον νῦν τὸν ποιητὴν ἐν τῷ 'ψευδός δ' οὐκ ἐρεῖς', ἀλλ' ἐν ἐκείνῳ μᾶλλον· 'ψευδόσυνος κέκαστο, θεὸς δ' ὡς τίετο δῆμῳ'. ἔστιν δὲ ὅτε οὔτε ψευδόμεθα ὁμνύντες μηδὲν εἰληφέναι παρ' αὐτοῦ· καὶ γὰρ ὅτε δέδωκεν ὑγιαίνων δέδωκεν, νῦν δὲ ἀπαιτεῖται μαινόμενος, καὶ τότε μὲν ὡς παρακαταθήκην παρέσχε, νῦν δὲ ὡς ὄργανον ἀπαιτεῖ· ὥστε οὔτε ὁ αὐτός ἐστιν ὁ δεδωκώς, ἀλλὰ ἄλλος, οὔτε τὸ αὐτό, ἀλλὰ ἄλλο.

81 καὶ βιαζόμενοι δὲ καὶ ἀποστεροῦντες τὸν τοιοῦτον ἐπ' ἀγαθῷ πράττομεν ταῦτα. τρίτον ἀμαρτάνει ὅτι αὐτὸς μὲν ὡς τρία προήγαγε τὸ ἀπατᾶσθαι ἢ βιάζεσθαι ἢ ἀποστερεῖσθαι, κοινὸν δὲ ἐστὶν εἰπεῖν ἐπ' αὐτῶν τὴν ἀδικίαν· καὶ γὰρ καὶ ἀπατῶμενοι καὶ ἐρχόμενοι ἐπὶ τὸ πολεμεῖν ὡς ἀδικούμενοι τοῦτο ποιοῦμεν, καὶ βιαζόμενοι ὁμοίως καὶ ἀποστερούμενοι. ἔδει οὖν αὐτὸν τὸ κοινὸν εἰπόντα μὴ οὕτως ὡς τρία ταῦτα προαγαγεῖν. οὕτω μὲν τριχῶς ἀμαρτάνει. διχῶς δὲ ἀποδεκτέον ἐν τούτοις τὸν νέον. πρῶτον μὲν ὅτι διὰ πάσης τῆς τριμερείας τῆς ἡμῶν ψυχῆς διήλθεν κατὰ τὴν ἀπόκρισιν· διὰ μὲν γὰρ τοῦ εἰπεῖν 'ἀπατῶμενοι', διὰ τοῦ λόγου (τούτου γὰρ καὶ ἡ γνῶσις), διὰ δὲ τοῦ 'βιαζόμενοι', διὰ τοῦ θυμοῦ (τούτου γὰρ καὶ τὸ κρατεῖν), διὰ δὲ τοῦ 'ἀποστερούμενοι', διὰ τῆς ἐπιθυμίας (ταύτης γὰρ καὶ τὸ φιλοχρήματον). δεύτερον δὲ κατορθοῖ ἐν τῇ ἀποκρίσει, ὅτι καὶ τὴν δέουσαν τάξιν ἐφύλαξεν ἐπὶ τῶν τριῶν· ὥσπερ γὰρ ὁ λόγος θυμοῦ πρωτεύει καὶ θυμὸς ἐπιθυμίας, οὕτω καὶ ὁ νέος πρότερον εἶπεν τὸ μὲν ἀπατᾶσθαι τοῦ βιάζεσθαι, τὸ δὲ βιάζεσθαι τοῦ ἀποστερεῖσθαι. Εἴτα ὁ Σωκράτης δείκνυσι τὸν νέον ἀγνοοῦντα τὸ δίκαιον διὰ τῶν αὐτῶν λόγων. ὡς γὰρ προεῖρηται, οὐκ ἔστι δέος μὴ κατατριβῶσιν οἱ λόγοι πολλάκις παραλαμβανόμενοι, δίκην τῶν παλαιῶν σκευαρίων. φησὶν οὖν ὅτι 'οὔτε ἔμαθες οὔτε εὔρεσ' καὶ τὰ ἐξῆς. δύο γὰρ τρόποι γνῶσεως, μάθησις καὶ εὔρεσις, καθὼς πολλάκις εἴρηται. ὡς μὲν οὖν αὐτοκινήτως ἐνεργοῦντες εὐρίσκομεν, ὡς δὲ ἑτεροκινήτως μανθάνομεν. ἰστέον γὰρ ὅτι, καθάπερ ἡ ψυχὴ μεταδέδωκεν ἵχνος αὐτοκινήσεως τῷ σώματι. οὕτως καὶ αὕτη μετέλαβεν παρ' αὐτοῦ ἑτεροκινήσεως ἵχνος. τοῦτο δὲ καὶ ἐφ' ἐτέρων ἐστὶν ἰδεῖν· καὶ γὰρ καὶ ὁ χρόνος μεταδέδωκε μὲν τῇ κινήσει τοῦ μετρεῖσθαι, μετέλαβε δὲ παρ' αὐτῆς τοῦ διαστατὸς εἶναι· καὶ πάλιν τὸ εἶδος μεταδέδωκε μὲν τῆς μορφῆς τῇ ὕλῃ, ἀμερὲς δὲ ὃν μετέλαβεν ἐξ αὐτῆς τοῦ διαστατοῦ, διὸ πολλάκις φαμέν 'ὠδὶ μὲν πόδας, ὠδὶ δὲ κεφαλὴν'.

82 αἱ δὲ εὐφύεστεραι τῶν ψυχῶν ὡς αὐτοκίνητοι μᾶλλον εὐρίσκουσι καὶ ἀποτίκτουσιν ἢ περ μανθάνουσιν, ὥσπερ καὶ τὸ ἀνάπαλιν αἱ ἀφύεστεραι ὡς ἑτεροκίνητοι μᾶλλον μανθάνουσιν ἢ περ εὐρίσκουσι. ταῦτα δὲ δηλοῖ τὴν μεσότητα τῆς οὐσίας τῆς ἡμετέρας ψυχῆς· οὔτε γὰρ αἰεὶ ἀτελής ἐστίν, ὡς εὐρίσκουσα, οὔτε αἰεὶ τελεία, ὡς μανθάνουσα. Ἐφ' οἷς ἀποροῦμεν δύο τινά. πρῶτον μὲν πῶς ὁ Ἀλκιβιάδης μὴ εἰδὼς τὸ δίκαιον οἶεται εἰδέναι· καὶ δεύτερον πῶς τοῦ Σωκράτους ἐρωτῶντος αὐτὸν εἰπεῖν χρόνον ἐν ᾧ οὐκ ᾔετο εἰδέναι τὸ δίκαιον, ἀπορεῖ τοῦτον λέγειν. καὶ πρὸς μὲν τὸ πρῶτόν φαμεν ὅτι ᾔετο εἰδέναι τὸ δίκαιον μὴ εἰδὼς, ἐπειδὴ ὑπὸ τῶν καθόλου λόγων ἐσαίνετο ἐμπεφυτευμένων τῇ ψυχῇ· καὶ ἐώκει τοῖς κατ' ὄναρ πλουτοῦσι καὶ

ἀνισταμένοις καὶ εὐρίσκουσι κενὰς τὰς χεῖρας. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον ῥητέον ὅτι ἀπορεῖ, ἐπειδὴ ὁ μὲν Σωκράτης πρὸς τὴν κατ' ἐνέργειαν ἐπιστήμην ἀφορῶν ἡρώτα λέγειν χρόνον ἐν ᾧ οὐκ ᾔετο εἰδέναι, ὁ δὲ πρὸς τὴν καθ' ἕξιν ἐπιστήμην ἀφορῶν ἠπόρει λέγειν, διότι ἐξ αἰδίου συνῆν αὐτῇ τῇ ψυχῇ καὶ διὰ τοῦτο οὐκ εἶχεν εἰς χρόνον ἀνενεγκεῖν τὴν ἄγνοιαν. ἐν οἷς ἡ θεωρία. Ἰθὶ δὴ καὶ τὸ ἐν τῷ πολεμεῖν βέλτιον: ὥς καὶ ἐν τοῖς φθάσαι προεῖρηται, κατακέχρηται ὁ Πλάτων τῷ ἴθι· οἰκείῳ ὄντι ψυχῇ μεταβατικῶς νοούσῃ τὰ πράγματα καὶ οὐκ ἀθρόως, ὥσπερ ὁ νοῦς.

83 φησὶν οὖν ἐνταῦθα ὁ Σωκράτης ὅτι· καθάπερ ἐπὶ τῶν δύο τῶν προλαβόντων παραδειγμάτων εἴρηκας τὰ τέλη, εἰ καὶ τοῦ μὲν μαιευόμενος, τοῦ δὲ διδασκόμενος, οὕτω καὶ νῦν εἰπέ τί τὸ τέλος τοῦ πολέμου· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ 'βέλτιον νομίζεις'. τὰ γὰρ τέλη τῶν πραγμάτων ἢ αἰρετὰ ἐστὶν ἢ φευκτὰ καὶ τούτων ἕνεκεν ποιοῦμεν αὐτὰ ἢ οὐ. Ὡσπερ ἐκεῖ ἐφ' ἐκάστῳ ἔλεγε: τὸ 'ἐφ' ἐκάστῳ' ἀκουστέον ἐπὶ τῶν εἰδῶν τῆς μουσικῆς. ἦσαν γὰρ τρία, καὶ τέλη αὐτῶν ὁμοίως τρία, ἢ τὸ ὠδικῶς ἢ τὸ ἐμμελῶς ἢ τὸ ἐρρυθμῶς. εἰ γὰρ καὶ ἐν εἶπεν τέλος τῆς μουσικῆς τὸ μουσικῶς, ἀλλ' οὖν ὥς ἐν κοινῷ καὶ γενικῷ περιέχονται τούτῳ τὰ τρία. ἐνταῦθα τὸ 'ἕκαστον' ἐπ' αὐτῶν δεῖ λαμβάνειν καὶ οὐ τῶν δύο παραδειγμάτων, εἴγε τὸ ἕλαττον ἐπὶ τριῶν λέγεται τὸ 'ἕκαστον'. ὅτι γὰρ τὸ ἐν τῶν παραδειγμάτων, τὸ τῆς μουσικῆς, λαβὼν εἶπεν περὶ τῶν εἰδῶν αὐτῆς τὸ 'ἕκαστον', δηλόν, εἴγε ἐπάγει περὶ τοῦ ἄλλου παραδείγματος, τουτέστι τῆς γυμναστικῆς, 'καὶ ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ', ὅτι γυμναστικώτερον. Ἀλλ' οὐ πάνυ ἔχω: τοῦτο ἐγκαταδυομένου ἐστὶ καὶ ἐρυθριῶντος ἐφ' οἷς ἀπορεῖ περὶ ὧν ἐπαγγέλλεται σύμβουλος εἶναι. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ 'οὐ πάνυ', εἰρημένον ὡς αἰσχυνομένου τοῦ νέου ἐπὶ τῇ ἀπορίᾳ. Ἀλλὰ μέντοι αἰσχύρον γε εἰ μὲν τίς σε λέγοντα: μέλλων ὁ Σωκράτης ἐπιτιμᾷν τῷ νέῳ ἐφ' οἷς ἀγνοεῖ τί τὸ τέλος τοῦ πολέμου, καὶ δεδιὼς τὴν ἀπὸ τοῦ ἐλέγχου δυσμένειαν, οὐχ ἀπλῶς οὐδὲ ἀπαρακαλύπτως ἐπὶ τὴν ἐπιτίμησιν ἔρχεται, ἀλλ' ἐκ παραθέσεως γνώσεως ἐτέρας τοῦ νέου, ταύτῃ παραμυθούμενος τὴν ἀπὸ τοῦ ἐλέγχου δριμύτητα. φησὶ γοῦν ὅτι· αἰσχύρον ἐστὶ περὶ μὲν ἱατρικῶν τινῶν εἰδέναι σε συμβουλευεῖν, ὧν οὐ προσποιῇ σύμβουλος εἶναι οὐδὲ σπουδάζεις περὶ αὐτῶν, περὶ δὲ ὧν νομίζεις ἐπιστήμων εἶναι καὶ μέλλεις συμβουλευεῖν ἀγνοεῖν. καλῶς δὲ καὶ τὸ 'αἰσχύρον γε' εἶπεν· ἐναντίον γὰρ φιλοτίμῳ τὸ αἰσχύρον καὶ τῷ ἐπὶ κάλλει σεμνῷ καὶ λαμπρῷ φαινομένῳ.

84 Ὅτι βέλτιον τόδε τοῦδε καὶ νῦν καὶ τοσοῦτον: τὰ περιστατικά φησιν· διὰ μὲν τοῦ 'τόδε τοῦδε' τὸ ποῖον τοῦ σιτίου, εἰ ἐφθόν καὶ οὐκ ὠμόν, εἰ εὐαλλοίωτον καὶ εὐπεπτον ἢ τοῦναντίον· διὰ δὲ τοῦ 'νῦν', εἰ ἐσπέρᾳ θρεπτέον καὶ οὐ νύκτωρ, διὰ τὸν καιρὸν τῆς πέψεως· τὸ δὲ 'τοσοῦτον' ἀντὶ τοῦ εἰ μὴ πλῆθος προσακτέον, διὰ τὸ παρὰ Ἱπποκράτει· ἔνδεια μήτηρ ὑγείης. Οὐδὲ οἶσθα, ἐπειδὴν πόλεμον ποιῶμεθα, ὅ τι ἐγκαλοῦντες ἀλλήλοις: τοῦ Ἀλκιβιάδου πλέον ἀπομένοντος τῇ ἀπορίᾳ δαιμονίως ὁ Σωκράτης ἐπὶ τὸ σαφέστερον τὴν μαιεῖαν μετήγαγεν. ἐπειδὴ γὰρ τὰ μετέχοντα τῶν μετεχομένων σαφέστερα καὶ τὰ σύνθετα τῶν ἀπλῶν, φησὶν· τί ἐγκαλοῦντες ἀλλήλοις ἐρχόμεθα ἐπὶ τὸ πολεμεῖν; 'τουτέστιν ὥς ἀδίκους οὖσιν'. ὁ δὲ ἄδικος μετέχει, κἀντεῦθεν σύνθετος, ἢ δὲ ἀδικία μετέχεται, καὶ ἀπλοῦν ἐστὶ. διὸ καὶ τελευταίαν αὐτὴν ἔταξε διὰ τοῦ εἰπεῖν· καὶ τί αὐτὸ ὀνομάζοντες ἐρχόμεθα, δηλονότι· ἀδικίαν· αὐτὸ δὲ φησὶ τὸ πάθημα. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἐπάγει· τὰ τρία ἐκεῖνα ἐγκαλοῦντες πολεμοῦμεν, ἢ ἀπατῶμενοι ἢ βιαζόμενοι ἢ ἀποστερούμενοι. Ἔχε· πῶς ἕκαστα τούτων πάσχοντες; τοῦτο κατὰ ζῆλον ποιητικόν· ἀλλὰ σὺ σῆσιν ἔχε φρεσὶν. Ἰστέον δὲ ὅτι οὔτε τὸ πρῶτον ἐγκαλεῖ αὐτῷ (τουτέστιν ὅτι τρία πρὸς ἓν ἀπεκρίνατο) οὔτε τὸ τρίτον (παρῆκε γὰρ καὶ τοῦτο, ὅ ἐστι, διότι οὐχ ὡς τρία πάσχοντες ἐρχόμεθα ἐπὶ τὸ πολεμεῖν, ἀλλὰ κατὰ τὸ κοινόν, τὴν ἀδικίαν)· ἐγκαλεῖ οὖν αὐτῷ τὸ δεύτερον ἀμάρτημα, ὅτι οὐχ ἀπλᾶ ἀλλ' ἐπαμφοτερίζοντα ταῦτα εἶπεν. φησὶ γοῦν ὅτι· πῶς ἕκαστα τούτων πάσχοντες; 'τουτέστιν ἀδίκως ἢ δικαίως· εἴτα ἐρωτᾷ αὐτόν, εἰ διαφέρουσι ταῦτα ἀλλήλων, τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ 'πειρῶ εἰπεῖν τί διαφέρει τὸ ὧδε ἢ τὸ ᾧδε'.

καὶ ἀντερωτήσαντος τοῦ νέου ὅτι ‘ εἰ τὸ ὧδε λέγεις τὸ δικαίως ἢ ἀδίκως ; ‘ καὶ συνθεμένου τοῦ Σωκράτους ἐπάγει ὁ Ἀλκιβιάδης ὅτι ὅλον τε καὶ πᾶν διαφέρουσιν ἀλλήλων ταῦτα. ἰστέον δὲ ὅτι τὸ ὅλον τε καὶ πᾶν παροιμία ἐκράτησεν ἐπὶ τῶν πολὺ διαφερόντων ἀλλήλων καὶ ἀντιδιηρημένων· τὸ γὰρ ‘ ὅλον ‘ καὶ τὸ ‘ πᾶν ‘ ἀντιδιήρηνται ἀλλήλοις. εἰ γὰρ καὶ ἄμφω τὸ καθόλου δηλοῦσιν, ἀλλ’ οὖν τὸ μὲν ‘ ὅλον ‘ σημαίνει τὸ συνεχές, τὸ δὲ ‘ πᾶν ‘ τὸ διωρισμένον. καὶ δύναται τις κατὰ μὲν τὸ ὅλον κρείττων εἶναι, κατὰ δὲ τὸ πᾶν χεῖρων· οἷον ἔαν εἴπωμεν τὸ ὅλον, τὸ ἀνδρεῖον γένος ὡς ὅλον κρείττον ἐστὶ τοῦ γυναικείου, οὐ μὴν καὶ πᾶν παντός, οὔτε γὰρ Θερσίτης κρείττων Θεανοῦς, ἢ Κόροιβος. Εἰ γὰρ καὶ διανοεῖται τις ὡς δεῖ πρὸς τοὺς τὰ δίκαια πράττοντας πολεμεῖν· ὁ μὲν Καλλικλῆς καὶ ὁ Θρασύμαχος ἔφασαν ἐν Γοργίᾳ καὶ διανοεῖσθαι δεῖν πολεμεῖν πρὸς τοὺς τὰ δίκαια πράττοντας, ἀλλὰ μὴν καὶ ἔργῳ πολεμεῖν· ὁ δὲ Σωκράτης οὔτε διανοεῖσθαι τὴν ἀρχὴν παντελῶς οὔτε πολεμεῖν· ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ὡς μέσος ὦν διανοεῖσθαι μὲν φησιν, οὐ μὴν πολεμεῖν.

⁸⁶ λέγει γὰρ ‘ εἰ γὰρ καὶ διανοεῖται τις ‘ ὡς τοῦτο συγχωρῶν, ἐπάγει δὲ καὶ ὅτι οὔτε διανοοῦμενός τις ὁμολογεῖ τοῦτο. Οὐ γὰρ νόμιμον τοῦθ’, ὡς ἔοικεν. Οὐ δῆτα. Οὐδὲ γε καλὸν δοκεῖ εἶναι· νόμιμον μὲν ἐστὶ τὸ θέσει δίκαιον, καλὸν δὲ τὸ φύσει. φησὶν οὖν ὁ Σωκράτης ὅτι οὔτε κατὰ τὸ θέσει δίκαιον, τουτέστι τὸ νόμιμον, οὔτε κατὰ τὸ φύσει, τουτέστι τὸ καλόν, προσήκει πολεμεῖν τοῖς τὰ δίκαια πράττουσιν. καὶ συνομολογεῖ τούτοις ὁ νέος ὡς προκόπτων ἐπὶ τὸ τέλειον. Ἄλλο τι οὖν, ὃ νῦν δὴ ἐγὼ ἡρώτων, βέλτιον πρὸς τὸ πολεμεῖν· μετὰ τὸ διὰ πολλῶν συνθέσθαι τὸν νέον ὅτι τέλος τοῦ πολέμου τὸ δίκαιον καὶ ὅτι οὐ δεῖ τοῖς δικαιοπραγοῦσι πολεμεῖν, ἀλλὰ τοῖς ἀδικοῦσι δηλονότι (καὶ γὰρ ἂν οὕτως ἔνεκεν τοῦ δικαίου πολεμοίημεν), ἀναμιμνήσκει τὸν νέον ὁ Σωκράτης τῆς ἐρωτήσεως πρὸς ἣν ἠπόρει ἀποκρίνασθαι. αὕτη δὲ ἦν, τί τέλος τοῦ πολέμου· ταῦτόν γὰρ δηλοῖ τὸ ‘ τί βέλτιον ‘, ὡς εἴρηται. φησὶν οὖν, ‘ ἄλλο τι οὐ ν , ὃ νῦν δὴ ἐγὼ ἡρώτων ‘, ἀντὶ τοῦ ‘ εἰ μὴ τοῦτο ‘. τῆς γὰρ Πλατωνικῆς φράσεως τὸ ‘ ἄλλο τι οὐν ‘ κατὰ παράλειψιν τοῦ ‘ εἰ μὴ τοῦτο ‘ λέγειν. μετὰ δὲ τῶν περιστατικῶν ἀναμιμνήσκει τί τὸ βέλτιον τοῦ πολεμεῖν, λέγων ‘ οἷς δεῖ ‘ καὶ ‘ ὁπότε ‘. Πῶς οὖν, ὧ φίλε Ἀλκιβιάδη; πότερον σαυτὸν λέληθας ὅτι οὐκ ἐπίστασαι, καὶ τὰ ἐξῆς; οὐ μάτην ἐνταῦθα κεῖται τὸ ‘ ὧ φίλε ‘, ἀλλ’ ἐπειδὴ, ὡς πολλάκις εἴρηται, μέλιτι δεδευμένοις φαρμάκοις εἰκόασιν αἱ Σωκρατικαὶ παραινέσεις καὶ ἔλεγχοι, μέλλει δὲ τὸν νέον ἐπὶ τῷ μὴ γινώσκειν τὸ δίκαιον λυπεῖν τοῖς ἐλέγχοις καὶ πρὸς ὀργὴν ἐξάγειν, προτιθασεύει αὐτὸν πρῶτον ‘ φίλον ‘ ὀνομάζων, καὶ πάλιν ὁμνὺς μικρὸν ὕστερον ‘ μὰ τὸν φίλιον τὸν ἐμόν τε καὶ σόν ‘.

⁸⁷ καὶ ζητοῦσιν ἐκεῖ, τίνα θεὸν καλεῖ φίλιον . καὶ οἱ μὲν φασὶ τὸν Ἑρωτα, οὐκ ἔστι δὲ ὁ γὰρ φίλος φίλῳ φίλος, ἐνταῦθα δὲ ὁ μὲν Σωκράτης ἐρᾷ τοῦ νέου, ὁ δὲ νέος οὐκ ἀντερᾷ τοῦ Σωκράτους· τοῦ γὰρ τέλους τοῦ διαλόγου τοῦτό ἐστιν, ἐνθα ὁ ἀντέρως παραδίδοται. τίνα οὖν καλεῖ φίλιον ; ἢ φαμεν ὅτι τὸν Δία· καὶ γὰρ ἀμφοτέροις προσήκει κατὰ τὸ ἀρχικὸν ὁ Ζεὺς. Σωκράτει μὲν διὰ τὴν φιλοσοφίαν (ἡγεμῶν γὰρ αὕτη πασῶν τῶν ἄλλων τεχνῶν) καὶ ὅτι κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς ὁ εἰδὼς πῶς δεῖ ἄρχειν ἄρχων ἐστίν, εἰ καὶ μὴ κέχρηται τῇ ἀρχῇ· τοιοῦτοι δὲ οἱ φιλόσοφοι· διὸ καὶ ἐν Φαίδρῳ φησὶν, ‘ μετὰ μὲν δὴ Διὸς εἰμι ‘. Ἀλκιβιάδης δὲ ὡς φιλάρχῳ καὶ στρατηγικῷ ἀρμόττει, ὥστε οὐ μάτην τὸ εἰπεῖν ‘ τὸν ἐμόν τε καὶ σόν ‘. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἀρμόττει λεχθῆναι· ἐνταῦθα δὲ φησὶν ὅτι ‘ πότερον σαυτὸν λέληθας ἀγνοῶν τὸ δίκαιον ‘ (οἰκεῖον δὲ ἡ λήθη τῇ ἀγνοίᾳ, ἄμφω γὰρ γνώσεώς εἰσιν ἀπουσία) ‘ ἢ ἐμὲ ἔλαθες μαθὼν ; ‘ ἀντὶ τοῦ ‘ πῶς, εἴγε δίκην συνειδότος ἐφ’ ἐκάστη ἡμῶν ἐνεργείᾳ παρόντος κἀγὼ συνακολουθῶ σοι, λαθεῖν με ἔμελλες; ‘ Καὶ φοιτῶν εἰς διδασκάλου· ἐντεῦθεν ἐστὶ μαθεῖν ὅτι καὶ οἱ μανθάνοντες παρὰ ἄλλου ἔχουσιν αὐτοκίνητον, τουτέστι τὸ προαιρεῖσθαι μανθάνειν καὶ φοιτᾶν εἰς διδασκάλου καὶ μὴ βία καὶ μοχλείᾳ προσλαμβάνειν τὸ μανθάνειν, εἰ καὶ παρ’ ἐτέρων αὐτοῖς ἡ γνῶσις προσέρχεται.

- 88 Καὶ τίς ἐστιν οὗτος; φράσον καὶ ἐμοί, ἵνα αὐτῷ φοιτητὴν προξενήσης ἐμέ: ζητητέον πῶς, εἰ δεῖ καὶ τὰς εἰρωνείας τοῦ φιλοσόφου ἀληθεῖς εἶναι, νῦν ὁ Σωκράτης εἰδὼς τὸ δίκαιον λέγει πρὸς τὸν νέον ὅτι ‘φράσον μοι παρ’ ὅτου τὸ δίκαιον ἔμαθες, ἵνα αὐτῷ φοιτήσω’. ἢ φαμεν ὅτι δεῖ τὸν ἐρωτικὸν καὶ συναγνοεῖν καὶ συνανάγεσθαι τοῖς παιδικοῖς: ὥς μὲν οὖν ἐρωτικὸς ὁ Σωκράτης ἡγνόμενος τὸ δίκαιον ἀγνοοῦντος τοῦ νέου, ὥς δὲ διδάσκαλος ἡπίστατο. ἢ καὶ β’ λύσιν· ὅτι ἢ πρὸς κρείττονα ἐφοίτα ὁ Σωκράτης καὶ ὠφέλητο, ἢ πρὸς χείρονα καὶ ὠφέλει, ἢ πρὸς ἴσον, καὶ ‘κοινὰ τὰ φίλων’. ‘Ὅν ἐγὼ ἤκιστ’ ἂν ἐπιорκήσαιμι: ἐνταῦθα ζητητέον πῶς φησὶν, ‘ὅν ἐγὼ οὐδαμῶς ἂν ἐπιорκήσω’. τί γάρ; ἕτερον ἐπιώρκει; ἢ φαμεν ὅτι προσυπακουστέον τὸ ‘πρὸς σέ’. μετριώτερον γάρ τὸ πρὸς ἀλλοτρίους καὶ ξένους ἐπιорκεῖν ἢ πρὸς φίλους. ἢ ὅτι δεινότερόν ἐστιν τοὺς μετὰ ιδιότητος θεοὺς ἐπιорκεῖν ἢ τοὺς ἄλλους; αἱ γὰρ ιδιότητες καὶ οἱ προσδιορισμοὶ παραβαινόμενοι χαλεπώτερα ποιοῦσι τὰ ἀμαρτήματα, πρόσκειται δὲ τὸ ‘φίλιον’. οὕτω καὶ ἐν Κρατύλῳ φησὶν μὴ δεῖν ἐπιорκεῖν τὸν ξένιον ἢ ὁμόγνιον, δηλονότι ὥς τῶν προσδιορισμῶν μὴ ὀφειλομένων παραβαίνεσθαι. ἢ ὅτι οὐ πρὸς ἀντιδιαστολὴν ἐνταῦθα τὸ ‘ὄν’ εἴρηται. Τί δέ, εἰ μὴ ἔχω; οὐκ ἂν οἶμι με ἄλλως εἰδέναι; ἐν τούτοις ἀναλυτικῶς παραδίδοται ὁ συλλογισμὸς, ὃν ἀνωτέρω συνθετικῶς προήγαγεν.
- 89 εἰπὼν γὰρ ὁ Σωκράτης ὅτι ‘ἡπίστασο ἂν τὰ δίκαια, εἰ ἐφοίτησας παρὰ διδασκάλῳ’, καὶ τοῦ νέου εἰπόντος ‘τί δέ; οὐκ ἐνδέχεται ἄλλως με γινώσκειν;’ ἐπάγει ὁ Σωκράτης ἑτέραν πρότασιν, ὅτι ‘εἴ γε εὖροις’, καὶ πάλιν ‘εἰ ἐζήτησας ἐζήτησας δὲ ἂν, εἰ ἐνόμισας μὴ εἰδέναι· ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔχεις χρόνον εἰπεῖν ὃν ἡγήσω ἀγνοεῖν’. ἀναλογίζεται γὰρ πᾶσαν τὴν ἡλικίαν τοῦ νέου κἀντεῦθεν δείκνυσιν αὐτὸν ἀγνοοῦντα τὸ δίκαιον. Καὶ μάλα γ’, εἰ ζητήσας; οὐχ ἀπλῶς ἐνταῦθα πρόσκειται τὸ ‘μάλα’, ἀλλὰ θαρροῦντός ἐστι τῇ εὐφυΐᾳ τοῦ νέου, ὅτι εἰ ἐζήτησε πάντως ἂν ἤμελλεν εὐρεῖν. Καὶ τάληθ’ ἀποκρίνου, ἵνα μὴ μάτην οἱ διάλογοι γίνωνται: ἄνω μὲν, ἔνθα καθολικαὶ ὑπῆρχον αἱ προτάσεις, οὐκ ἦται τὸν νέον ἀληθῆ ἀποκρίνασθαι· εἰ γὰρ καὶ ἐψεύσατο, ἀλλ’ οὖν ἐξ ἐτέρων διὰ τοῦ καθολικοῦ τῶν προτάσεων ἡλέγχετο. ἐνταῦθα δέ, ἐπειδὴ μερικά ἐῖσι καὶ ἀπὸ ἱστορίας εἰλημμένοι, αἰτεῖ αὐτὸν ἀληθεῦσαι· εἰ γὰρ μὴ τὰ ἀληθῆ ἀποκρίνηται, οἴχεται καὶ μάταιος ἔσται ὁ συλλογισμὸς. καὶ ἔστιν ἐντεῦθεν ἐλεῖν Πλατωνικὸν δόγμα, ὅτι ἐκ ψευδῶν προτάσεων οὐδὲν ἀναγκαῖον συνάγεται, ἀλλὰ μάταιος ἔσται ὁ συλλογισμὸς· φησὶ γὰρ ‘ἵνα μὴ μάτην’. εἰ γὰρ καὶ ἀληθές ποτε ἐκ ψευδῶν συναχθήσεται, οὐ διὰ τὸ ἀναγκαστικὸν τῶν προτάσεων, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐνδεχόμενον τῆς ὕλης τοῦτο γίνεται. Ἀλλὰ μὴν τό γε πρὸ τούτου παῖς ἦσθα: διαφέρει παῖς παιδίου· παιδίον μὲν γὰρ ἐστὶν ὁ μέχρι ἐπτὰ ἐτῶν, παῖς δὲ ὁ ἀπὸ ἐβδόμου ἔτους μέχρι τεσσαρεσκαίδεκάτου, ὅτε καὶ λοιπὸν ἔφηβος γίνεται.
- 90 καλῶς οὖν ὁ Σωκράτης παῖδα τὸν νέον εἶπεν εἶναι πρὸ πέντε ἐτῶν, εἴγε νῦν κ’ ἐτῶν οὕπω ἐστίν. Ὡς πονηρὸς καὶ ἄδικος εἴη: τοῦτο σημεῖον μεγάλης καὶ δεξιᾶς φύσεως τοῦ νέου, εἰ ἐκ παιδὸς πονηροὺς ἡγεῖτο τοὺς ἀδίκους εἶναι, ἀπὸ τῆς κοινῆς ἐννοίας μόνον γινώσκων τοῦτο. οὐ γὰρ εἰς διδασκάλων πω τοιούτων ἐπεφοιτῆται, δυναμένων διδάξαι τὸ δίκαιον. Σὺ δὲ εἰ τύχοις ἀγνοῶν εἴτ’ ἀδικοῖο εἴτε μή, καὶ τὰ ἐξῆς: τί φησι; τοῦ νέου εἰρηκότος ‘τί γάρ με προσῆκε ποιεῖν ἀδικούμενον ἢ λέγειν ὅτι ἀδικοῦμαι;’ ὁ Σωκράτης λέγει, ‘εἰ δὲ ὅλως ὥς ἀγνοῶν τὸ δίκαιον ἡγνόεις εἴτε ἀδικῇ εἴτε μή, τότε λέγεις τί ἔδει σε ποιεῖν;’ δηλον γὰρ ὅτι ὑπελείπετό σοι τὸ φιλεῖν μανθάνειν’. ¶ τὸ ‘τότε λέγεις τί σε ἐχρῆν ποιεῖν;’ ¶ εἴτα πρὸς ταῦτα πάλιν τοῦ νέου ὁμνύντος μὴ ἀγνοεῖν, ἀλλὰ σαφῶς εἰδέναι ὅτι ἡδικεῖτο, ὁ Σωκράτης πάλιν τῷ αὐτῷ συλλογισμῷ κέχρηται, ὅτι ‘ἐν ποίῳ χρόνῳ ἐξευρώ ν;’ πότε, ὁμολογήσας ἀγνοεῖν, ἐζήτησας; εἰ δὲ μήτε ζητήσας εὖρες μήτε ἔμαθες μὴ φοιτήσας εἰς διδασκάλου (τοῦτο γὰρ ἀνωτέρω ὠμολόγησας), δηλονότι οὐκ οἶσθα τὸ δίκαιον. Τὸ δὲ ἄνω εἰρημένον, ‘πολλάκις σοῦ ἐν διδασκάλων ἤκουον’, ἐπὶ κῆθαρστοῦ καὶ γραμματιστοῦ καὶ παιδοτρίβου μόνων δεῖ νοεῖν· ταῦτα γὰρ μόνον ἐπαιδεύθη ὁ νέος. Πῶς οἶσθα καὶ πόθεν; πῶς; ἄντι τοῦ ‘μὴ ζητήσας καὶ εὐρών·’ πόθεν ν; ἄντι τοῦ ‘μὴ

φοιτήσας παρ' ἄλλω καὶ μαθών'. Πρᾶξις σὺν θεῷ ἰ' Ἄλλ' ἴσως τοῦτό σοι οὐκ ὀρθῶς ἀπεκρινάμην. Δειχθεὶς ὁ Ἀλκιβιάδης μὴ εἰδὼς τὸ δίκαιον (οὔτε γὰρ ἔμαθεν οὔτε εὔρεν, ὡς προαποδέδεικται), ὡς εὐφυῆς ὢν ἀντιτίθεται πρὸς τὴν μίαν τῶν προτάσεων τὴν λέγουσαν ὅτι γινώσκει τὰ δίκαια ὡς εὐρών.

91 ἐπειδὴ γὰρ προσεχῶς ἐλήλεγκεται αὕτη, φησὶν μὴ καλῶς τοῦτο ἀποκρίνασθαι· 'γινώσκω γὰρ οὐχ εὐρών, ἀλλὰ μαθών'. καὶ τοῦ Σωκράτους μέλλοντος τοῖς αὐτοῖς λόγοις χρῆσθαι, ὅτι 'ἐν ποίῳ χρόνῳ, παρὰ ποίοις διδασκάλοις;' καὶ τὰ τοιαῦτα, ὁ Ἀλκιβιάδης διδασκάλους προβάλλεται τοὺς πολλοὺς καὶ λέγει μεμαθηκέναι τὰ δίκαια παρὰ τῶν πολλῶν. οὐ γὰρ μόνων τῶν δικαίων, φησὶν, εἰσὶν οὗτοι διδάσκαλοι, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐλληνίζειν. ᾧ τοι δὲ αὐτοὺς ταῦτα εἰδέναι καὶ διδάσκειν ὡς ἄμφω νομίζων θέσει εἶναι· τούτων γὰρ δεσπότηαι εἰσὶν οἱ πολλοί· καὶ γὰρ γινώσκουσιν ἃ τεθείκασιν, οἷον τὰ ὀνόματα. οὐ μὴν τὸ δίκαιον θέσει ἐστίν· διὸ ὁ Σωκράτης τὸ μὲν ἐν ἀποδέχεται, τὸ διδασκάλους εἶναι τοὺς πολλοὺς τοῦ ἐλληνίζειν, τὸ δὲ ἕτερον οὐδαμῶς, τὸ διδάσκειν τὰ δίκαια. Πρῶτον μὲν γὰρ φησιν· 'πῶς οἱ τὰ εὐτελέστερα καὶ χεῖρω μὴ γινώσκοντες, οἷον τὸ πεττεύειν, τὰ κρείττω γινώσκοντες, οἷον τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα, δύνανται περὶ αὐτῶν διδάσκειν;' καὶ ἄπορος ὁ λόγος οὗτος, πῶς ὁ Σωκράτης φησὶ τοὺς πολλοὺς μὴ εἰδέναι τὰ δίκαια διότι τὰ χεῖρω μὴ γινώσκουσιν. οὔτε γὰρ Ἱπποκράτης, ἐπειδὴ τὰ τεκτονικὰ οὐκ ἠπίστατο, διὰ τοῦτο καὶ τὰ δ' στοιχεῖα ἠγνόει, ἐξ ὧν ἔφη συγκεῖσθαι τὰ ἀνθρώπινα σώματα· καίτοι ταῦτα κρείττω τῶν τεκτονικῶν. πρὸς τοῦτο οὖν ὁ Πρόκλος οὕτως ἐπιλύεται· φησὶ γὰρ ὅτι οἱ τὰ εὐτελέστερα καὶ οἰκειότερα μὴ γινώσκοντες, οὗτοι οὐδὲ τὰ κρείττω γινώσκουσιν. ὁ δὲ Δαμάσκιος οὐχ οὕτως· οὐ γὰρ φησιν χρεῖαν εἶναι τῆς προσθήκης ταύτης, τοῦ εἰπεῖν 'οἰκειότερα', ἀλλ' ἐπιλύεται λέγων οὕτως. οἱ τὰ εὐτελέστερα μὴ δυνάμενοι μαθάνειν, οὗτοι οὐδὲ τὰ κρείττω γινώσκουσιν· εὐτελέστερον δὲ τὸ πεττεύειν τοῦ τὰ δίκαια εἰδέναι, τοῦτο δὲ ἀγνοοῦσιν· δηλὸν ὅτι καὶ τὰ δίκαια ἀγνοοῦσιν οἱ πολλοί.

92 Εἴτα δὲ ἐπὶ τούτοις ὁ Σωκράτης λέγων τοὺς πολλοὺς μὴ εἰδέναι τὰ δίκαια, φησὶν αὐτοὺς διαφωνεῖν περὶ τούτου πρὸς ἀλλήλους· ἄλλοι γὰρ ἄλλο δίκαιον ἡγοῦνται. σημεῖον δὲ ἀγνοίας καὶ ἀνεπιστημοσύνης ἢ ἀσυμφωνίας· οὐχ ὅτι οἱ συμφωνοῦντες ἀλλήλοις πάντως ἐπιστήμονες εἰσιν (διὰ τοὺς Δημοκριτεῖους, συμφωνοῦντας μὲν περὶ τοῦ κενοῦ ὅτι ἐστίν, ἀνεπιστήμονας δὲ διὰ τοῦτο ὄντας, οὐκ ἔστι γὰρ), ἀλλ' οἱ μὲν ἐπιστήμονες συμφωνοῦσιν ἀλλήλοις, κατὰ τὴν σὺν ἀντιθέσει ἀντιστροφὴν ἀπὸ τοῦ ἐπομένου γινομένην οἱ μὴ συμφωνοῦντες ἀνεπιστήμονες εἰσιν. αὐθις δὲ ἐπάγει καὶ ἐπίτασιν τῆς διαφωνίας, ὅτι καὶ στασιάζουσιν οἱ πολλοὶ περὶ τῶν δικαίων πρὸς ἀλλήλους, οὐ μόνον δὲ στασιάζουσιν, ἀλλὰ καὶ πόλεμοι μέγιστοι διὰ τοῦτο γεγόνασιν. ἢ μὲν γὰρ στάσις μικρὰ μάχη ἐστίν (εἰ καί, ὅτι πρὸς οἰκείους γίνεται, χείρων ἐστὶ τοῦ πολέμου), ὁ δὲ πόλεμος μεγάλη μάχη. καὶ γὰρ, ὡς προεῖρηται, ἐπειδὴ διὰ πάσης τῆς οὐσίας ἡμῶν καὶ τῆς τριμερείας τῆς ψυχῆς διήλθε τὸ δίκαιον, διὰ τοῦτο οἱ ἀδικοῦμενοι νεκροὺς καὶ ἀνουςίους ἑαυτοὺς ἡγοῦνται, εἰ μὴ τύχωσι τοῦ δικαίου· δι' ὃ καὶ τοὺς μεγίστους πολέμους κινοῦσι. καὶ παραδείγματα τοῦ διὰ τὸ δίκαιον τοὺς πολέμους γίνεσθαι φησιν τὴν τε Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν εἶναι. οὐδὲν γὰρ ἐστὶν ἡ Ἰλιάς ἢ ῥαψωδία δικαιολογίας βαρβάρων πρὸς Ἕλληνας, τῶν μὲν βαρβάρων λεγόντων προηδικῆσθαι διὰ τὸν Ἰάσονα Ἕλληνα ὄντα καὶ τὴν Μήδειαν ἀρπάσαντα βάρβαρον οὔσαν, τῶν δὲ Ἑλλήνων μᾶλλον λεγόντων ἡδικῆσθαι διὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης.

93 ταῦτα δὲ ὁ Ἡρόδοτος εὐθέως ἐν ἀρχῇ τῆς οἰκείας ἱστορίας φησὶν. καὶ ἐν Ὀδυσσεΐα δὲ δικαιολογία ἐστὶ μνηστήρων καὶ Τηλεμάχου, τῶν μὲν μνηστήρων λεγόντων μὴ δεῖν γυναικὰ χήραν τοὺς πρώτους τῆς Ἰθάκης μετὰ πολλῶν ἔδνων προσιόντας ἀποστρέφεσθαι, τοῦ δὲ Τηλεμάχου λέγοντος μήπω φανερόν εἶναι εἰ τέθηκεν ὁ πατήρ, καὶ ὅτι οὐ δίκαιόν ἐστι τὸν πατρῶον οἶκον ὑπ' αὐτῶν κείρεσθαι. ἐπὶ δὲ καὶ ἄλλο παράδειγμα τὴν ἐν Κορωνεΐα μάχην

λέγων, ὅτι καὶ αὕτη διὰ τὸ δίκαιον γέγονεν, καὶ δυνάμενος ἕτερον πόλεμον μείζονα παραγαγεῖν οὐ πεποίηκεν τοῦτο, καταποικίλλων τὴν ἑαυτοῦ διδασκαλίαν. τὸν μὲν γὰρ Τρωϊκὸν διὰ τὸ λαμπρότερον τοῦ ὑποκειμένου τέθεικεν, τὸν δὲ ἐν Κορωνείᾳ διὰ τὸ οἰκειότερον αὐτὸν εἶναι τῷ νέῳ· καὶ γὰρ Κλεινίας ὁ Ἀλκιβιάδου πατὴρ ἀριστεύσας ἐκεῖ ἐτεθνήκει. κατὰ ζῆλον δὲ ποιητικὸν τοῦτο πεποίηκεν· καὶ γὰρ παρὰ τῷ ποιητῇ διαλεγόμενος ὁ Νέστωρ πρὸς τὸν Ἀχιλλέα τοῦ πολέμου μέμνηται τῶν Λαπιθῶν, ἐν ᾧ ὁ Πηλεὺς ἠρίστευσεν, ὡς καὶ ὁ Ἰσοκράτης ἐν Εὐαγόρᾳ φησὶν. οὕτω δὲ καὶ ὁ Πρίαμος πρὸς τὸν Ἀχιλλέα· ‘μνησαί πατρός σε ἰο, θεοῖς ἐπιείκελ λ’ Ἀχιλλεῦ’· ἐν οἷς ἡ θεωρία. Ἀλλ’ ἴσως τοῦτο οὐκ ὀρθῶς ἀπεκρινάμεν, τὸ φάναι εἰδέναι αὐτὸς ἐξευρών· ἐνταῦθα, ὡς προεῖρηται, πρὸς τὴν μίαν τῶν προτάσεων ἀντιτίθεται, λέγων μὴ καλῶς εἰρηκέναι ὅτι οἶδε τὰ δίκαια ἐξευρών· οὐ γὰρ ἐξευρών ἀλλὰ μαθὼν, φησί, γινώσκω ταῦτα. καὶ τοῦ Σωκράτους ἀπαιτοῦντος εἰπεῖν τοὺς διδασκάλους, ἵνα καὶ αὐτὸς φοιτήσῃ πρὸς αὐτούς, ὁ νέος φησὶ παρὰ τῶν πολλῶν μεμαθηκέναι.

94 εἴτα δείκνυσιν ὁ Σωκράτης ὅτι οὐκ εἰσιν οὗτοι τῶν δικαίων ἀκριβεῖς διδάσκαλοι, ἀλλὰ μὴν οὔτε ‘κρήγυοι’, ὡς ἐπὶ λέξεως μικρὸν ὑστερόν φησιν. τὸ δὲ ‘κρήγυοι’ ἀντὶ τοῦ ‘ἀγαθοὶ’ κεῖται, ὡς καὶ ἐκ τῆς πρὸς τὸ κακὸν ἀντιθέσεως παρὰ τῷ ποιητῇ δῆλον τοῦτο· εἰπὼν γὰρ ‘μάντι κακῶν, οὐπώποτέ μοι τὸ κρήγυον εἶπεσ’, ἐπήγαγεν ‘αἰεὶ τοι τὰ κακὰ’ ἐστὶ φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι· ἀντέθηκε γὰρ ‘τὰ κακὰ’ πρὸς ‘τὸ κρήγυον’ ὡς ἀγαθὸν ὄν. Οὐκ εἰς σπουδαίους τε διδασκάλους καταφεύγεις εἰς τοὺς πολλοὺς ἀναφέρων· τὸ ἀπόφθεγμα τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἐν τούτοις παρωδεῖ· οἱ πλείονες κακίους· ζητοῦμεν δὲ πῶς, εἰ τὸ κατὰ φύσιν πλέον ἐστὶ τοῦ παρὰ φύσιν—κατὰ φύσιν γὰρ εἰσι πάντες ἄνθρωποι πενταδάκτυλοι, καὶ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐστὶ, παρὰ φύσιν δὲ ἑξαδάκτυλοι, καὶ τοῦτο ἐπ’ ἔλαττον·—πῶς οὖν, εἰ τὸ κατὰ φύσιν πλεονάζει τοῦ παρὰ φύσιν οἱ πλείους κακοὶ λέγονται εἶναι; ἢ φαμεν ὅτι, καθάπερ ἐν λοιμώττοντι χωρίῳ οὐ θαυμάζομεν εἰ πολλοὶ νοσοῦσιν, ἀλλ’ εἰ ὀλίγοι ὑγιαίνουν, οὕτω καὶ ἐν τούτοις δεῖ νομίζειν ὅτι κατελθοῦσαι ἐνταῦθα αἱ ψυχαὶ μᾶλλον νοσοῦσιν ἢ περὶ ὑγιαίνουν ὡς ἐν τόπῳ οὔσαι ἀνοικεῖω, καὶ διὰ τοῦτο οἱ πλεῖστοι κακοί. πατὴρ γὰρ ἡμῶν καὶ πατρὶς ἀληθὴς ἄνω μόνον ἐστίν. Καίτοι φαυλότερα αὐτὰ τῶν δικαίων εἶναι· ἐνταῦθα ἡ ἀπορία ἦν ἐν τῇ θεωρίᾳ προειλήφαμεν, καὶ τὰς πρὸς αὐτὴν δύο λύσεις Πρόκλου καὶ Δαμασκίου.

95 Τὰ δὲ σπουδαιότερα τοῦ πεττεύειν. Ποῖα ταῦτα; Οἷον τὸ ἐλληνίζειν· ὅτι οὐ μόνον τῶν δικαίων εἰσιν οἱ πολλοὶ διδάσκαλοι, φησὶν ὁ νέος· ὅτι καὶ τὸ ἐλληνίζειν οὗτοι διδάσκουσιν, εἰ καὶ τὰ φαυλότερα οὐκ ἐπίστανται, οἷον τὸ πεττεύειν. καὶ κατὰ ζῆλον Πυθαγόρειον πρῶτον ἐξαίρει τὸ ἐλληνίζειν διὰ τοῦ εἰπεῖν σπουδαιότερα οἷους τ’ εἶναι διδάσκειν, καὶ ἐπαγαγεῖν τὸ ἐλληνίζειν. ἰστέον γὰρ ὅτι οἱ Πυθαγόρειοι ἐθαύμαζον τοὺς πρῶτους εὐρόντας τοὺς ἀριθμούς, λέγοντες ἐγνώκεναι τούτους τὴν οὐσίαν τοῦ νοῦ, εἴγε ἀριθμοὺς ἐκάλουν τὰς ιδέας, αἱ δὲ ιδέαι ἐν τῷ νῷ εἰσίν. ἐθαύμαζον δὲ καὶ τοὺς πρῶτους θέντας τὰ ὀνόματα· οὗτοι γάρ, φασί, τὴν οὐσίαν ἐγνώσαν τῆς ψυχῆς· ταύτης γὰρ τὸ ὀνοματοθετεῖν καὶ οὐ νοῦ, εἴγε ὁ μὲν νοῦς φύσει πάντα παράγει, ἡ δὲ ψυχὴ θέσει, θέσει δὲ τὰ ὀνόματα. οὕτως οὖν καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης προεξυμνεῖ τὸ ἐλληνίζειν, μέλλων τούτου διδασκάλους ἐρεῖν τοὺς πολλοὺς, παρ’ ὧν αὐτὸς ἔφη μεμαθηκέναι τὸ δίκαιον. τὸ δὲ ἐλληνίζειν διττόν· ἢ τὸ ἀπλῶς Ἑλλάδι φωνῇ μόνῃ κεχρησθαι, οὗ διδασκαλοὶ εἰσιν οἱ πολλοί· ἢ τὸ ἀπταιστώως διαλέγεσθαι, οὗ διδασκαλοὶ εἰσιν οἱ γραμματικοί, περὶ γὰρ ἑλληνισμοῦ ἢ γραμματικῆς. Ἀλλ’, ὧ γενναῖε, τούτου μὲν ἀγαθοὶ διδάσκαλοι· ἐπειδὴ ἀγενεῖς οἱ πολλοί, ἐξαίρει τῶν πολλῶν ὁ Σωκράτης τὸν νέον ‘γενναῖον’ αὐτὸν προσεῖπών.

96 καὶ ἰδοὺ καθὼς προεῖρηται τοῦ μὲν ἐνός, τοῦ ἐλληνίζειν, ἀποδέχεται διδασκάλους εἶναι τοὺς πολλοὺς, τοῦ δὲ ἐτέρου οὐδαμῶς, τῶν δικαίων. διελέγχει γὰρ αὐτοὺς ἐν τούτῳ διὰ τῶν ἐφεξῆς ἐπαινεῖ γὰρ αὐτοὺς ὡς συμφωνοῦντας περὶ τὸ ἐλληνίζειν, ἵνα περὶ τὸ δίκαιον δειχθῶσιν ἀμαθεῖς μὴ συμφωνοῦντες ἀλλήλοις. Οὐ ταύτην ὁμολογοῦσι καὶ ἐπὶ ταύτην ὁρμῶσι· τὸ μὲν

‘ὁμολογοῦσι’ γνώσεώς ἐστι, τὸ δὲ ‘ὀρμῶσι’ ζωῆς. συνέπλεξεν δὲ ἀλλήλοις καὶ συνῆψεν ἀμφοτέρω, δεικνύς ὅτι καὶ ἡ ζωὴ δόγματα γεννᾷ καὶ τὰ δόγματα ζῆν. καὶ γὰρ ὁ δοξάζων ἀγαθὸν εἶναι τὴν ἡδονὴν πειρᾶται ἡδεσθαι καὶ κατὰ ταύτην ζῆν, καὶ τὸ ἀνάπαλιν ὁ ἡδονικῶς ζῶν καὶ δόγματα τοιαῦτά φησιν, ἀγαθὸν εἶναι τὴν ἡδονήν. Σχεδὸν γὰρ τι μανθάνω τὸ ἐλληνίζειν ἐπίστασθαι ὅτι τοῦτο λέγεις: ἰδοὺ κἀντεῦθεν δῆλον ὅτι διττὸν τὸ ἐλληνίζειν. ὁ γὰρ Σωκράτης μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸν νέον ὅτι λίθον καὶ ξύλον καὶ τὰ τοιαῦτα ἅπαντες ὡσαύτως ἴσασι καλεῖν καὶ οὐχ οἱ μὲν ἄλλως οἱ δὲ ἄλλως, ὅπερ δηλοῖ τὸ ‘Ελλάδι φωνῇ μόνον χρῆσθαι, ἐπήγαγεν λοιπὸν ἐκ τούτων ὅτι ‘μανθάνω σχεδὸν τοῦτό σε λέγειν’, καὶ οὐ τὸ ἐλληνίζειν <τὸ> ἕτερον, περὶ δὲ οἱ γραμματικοί· ἐκεῖνο γὰρ οὐ περὶ τὸ ὡσαύτως ταῦτα καλεῖν καταγίνεται, ἀλλὰ περὶ τὸ τὰ κείμενα ὀνόματα ἀπταιστως προάγειν. Ἀλλὰ καὶ τίνες αὐτῶν δρομικοί τε καὶ μή: μέλλων ὁ Σωκράτης μεταβαίνειν ἐπὶ τὸ δεῖξαι τοὺς πολλοὺς ἀμαθεῖς περὶ τὸ δίκαιον προλαμβάνει ταῦτα, λέγων ὅτι ‘εἰ μὴ μόνον θελήσωμεν γινῶναι ποῖόν ἐστιν ἄνθρωπος ἢ ποῖόν ἐστιν ἵππος’ (ὥσπερ ἄνω λίθον ἢ ξύλον, ἅτινα τοῦ ἐλληνίζειν εἰσίν), ‘ἀλλὰ καὶ τίνες δρομικοί’ (καί, ὡς ἐφεξῆς ἐπάγει, τίνες ὑγιεινοί), ‘ἄρα καὶ περὶ τούτων γινώσκουσιν οἱ πολλοί;’ καὶ ὁ νέος φησὶν ‘οὐδαμῶς’· δῆλον γὰρ ὅτι τέχναι περὶ ταῦτα εἰσιν, ἃς οὐ γινώσκουσιν οἱ πολλοί, περὶ μὲν τὰ ὑγιεινὰ ἱατρικὴ, περὶ δὲ τοὺς δρομικοὺς διακρίνειν φυσιογνωμονικῆς.

97 ἰστέον γὰρ ὅτι διαφέρει δρομεὺς δρομικοῦ· τὸ μὲν γὰρ ἐστὶν ἕξωθεν ὄνομα, τὸ τοῦ δρομέως, τὸ δὲ ἐπιτηδειότητος, τὸ τοῦ δρομικοῦ. ἴσως οἱ πολλοὶ περὶ μὲν δρομέων, οἷον ἵππων, δύνανται διδάξαι, τίνες αὐτῶν μᾶλλον ὀξύτερον θέουσι, τίνες δὲ ἥττον, ὁπότε καὶ τοῦτο γυμναστικῆς ἐστί· πλὴν εἰ καὶ τοῦτο ἴσασιν, ἀλλ’ οὖν τοὺς δρομικοὺς οὐ δύνανται διαγνῶναι, τέχνης γὰρ τοῦτο μεγίστης, τῆς τοῦ φυσιογνώμονος, εἰπεῖν τίνες δρομικοὶ ἔσονται ἢ πυκτικοὶ καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἦκιστα νὴ Δία, ὦ Σώκρατες; ἐπειδὴ τὸ ‘μὰ’ ἀποφατικόν ἐστὶν, καθάπερ τὸ ‘ναί’ καταφατικόν, ἔδει αὐτὸν ἀποφατικὸν τὸ ‘μὰ Δία’ εἰπεῖν, ὁ δὲ οὐδὲν ἥττον τὴν ἀπὸ τοῦ ‘νὴ Δία’ κατάφασιν ἀνείλεν διὰ τοῦ ‘ἦκιστα’, δηλοῦντος τὸ ‘οὐδαμῶς’, ὅπερ ἐστὶ καὶ αὐτὸ δῆλον ὅτι ἀποφατικόν. Ἀκήκοας γοῦν ἄλλων τε πολλῶν καὶ Ὀμήρου: ζητητέον πῶς, εἰ τρία μόνον ἔφαμεν γινώσκειν τὸν Ἀλκιβιάδην, γράμματα, κιθαρίζειν, παλαίειν, νῦν ὁ Σωκράτης καὶ ποιητικὴν αὐτὸν λέγει μεμαθηκέσθαι. ἢ φαμεν ὅτι ἐκεῖνα μὲν τὰ τρία ὡς τέχνας ἥδει, ποιημάτων δὲ εἰ καὶ ἠκροάσατο, ἀλλ’ οὖν οὐχ ὡς τέχνην μαθών. Περὶ ὧν οὕτω πλανᾷ: μετὰ τὸ δειχθῆναι τοὺς πολλοὺς μὴ εἰδότας τὸ δίκαιον καὶ τοῦτο τὸν νέον ὁμολογῆσαι, φησὶν ὁ Σωκράτης ὅτι ‘πῶς εἰκός ἐστιν γινώσκειν σὲ τὰ δίκαια, περὶ ὧν οὕτω πλανᾷ;’ (καὶ γὰρ πλανᾶται ὁ νέος περὶ ταῦτα, ποτὲ μὲν λέγων τοὺς πολλοὺς εἰδέναι τὰ δίκαια καὶ παρὰ τούτων μαθεῖν, νῦν δὲ διὰ τῶν ἐλέγχων ὁμολογῶν αὐτοὺς ἀγνοεῖν) καὶ ὅτι ‘πρὸ τούτων ὥφθης μὴ ἐξευρών, νῦν δὲ ὅτι οὕτε μαθών, οὐ γὰρ ἔσχες διδασκάλους’.

98 Πρᾶξις σὺν θεῷ ἰα’ Ἐκ μὲν ὧν σὺ λέγεις οὐκ εἰκός. Δειχθεὶς ὁ Ἀλκιβιάδης διπλῇ ἀμαθαίνων περὶ τὸ δίκαιον (οὐτε γὰρ ἥδει τοῦτο καὶ μὴ εἰδὼς ὥτε εἰδέναι· καὶ ὅτι διδασκάλους ἑαυτῷ τοὺς πολλοὺς ἐπεγράφετο μὴ εἰδότας τὸ δίκαιον, ὡς ἐδήλωσεν ἢ περὶ τούτου αὐτοῖς διαφωνία) ὡς εὐφυῆς καὶ ῥητορικός φησιν ὅτι ‘ὡς σὺ λέγεις, εἰκός με μὴ εἰδέναι τὸ δίκαιον’. φησὶν ‘ἐκ μὲν ὧν σὺ λέγεις οὐκ εἰκός’, διὰ τοῦ ‘εἰκός’ καὶ τοῦ ‘σὺ’ τὸ φιλότιμον ἦθος ἑαυτοῦ δεικνύς. δυσσπόβλητον γὰρ πάθος, ὡς εἴρηται πολλάκις, τὸ φιλότιμον, διότι ἂν πρῶτον ἐνεδύσατο ἢ ψυχὴ, ταῦτα ὕστερον ἀποβάλλεται. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα πάθη ταχέως παύεται, ὥσπερ τὸ φιλήδονον ἐν γήρᾳ· δηλοῖ γοῦν ἐν τῇ Πολιτείᾳ Σοφοκλῆς λέγων ‘ἀσμενέστατα μέντοι διέφυγον αὐτά’. Ὁ δὲ Σωκράτης λέγει τὸν Ἀλκιβιάδην μὴ καλῶς εἰρηκέναι, αὐτὸς γὰρ περὶ αὐτοῦ ἐμαρτύρησεν ὡς μὴ εἰδότος τὸ δίκαιον. καθόλου γὰρ ἐν οἷς ἐρωτήσεις εἰσὶ καὶ ἀποκρίσεις ὁ ἀποκρινόμενός ἐστιν ὁ λέγων, ἀλλ’ οὐχ ὁ ἐρωτῶν. καὶ ἐπειδὴ ἐν ταῖς διαλεκτικαῖς

ἐρωτήσεσιν τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ ἐρωτῶν καὶ ὁ ἀποκρινόμενος (οἷον ἡ ψυχὴ ἀθάνατος ἢ οὐκ ἀθάνατος; καὶ ἀποκρίνεται ὅτι ἡ ἀθάνατος ἢ οὐ) καὶ λανθάνει ἐπὶ τούτων τίς ἐστὶν ὁ λέγων, ἐπὶ δὲ τῶν πυσματικῶν ἐρωτήσεων, ἐν αἷς ἄλλα μὲν λέγει ὁ ἐρωτῶν, ἄλλα δὲ ὁ ἀποκρινόμενος (δεῖται γὰρ λόγου), ἐπὶ τοῦ σαφεστέρου δείκνυσιν τὸν λόγον ὅτι ὁ ἀποκρινόμενός ἐστιν ὁ λέγων.

99 ἡμεῖς δὲ δεῖξομεν ὅτι καὶ ἐν τῷ διαλεκτικῷ λόγῳ ὁ ἀποκρινόμενός ἐστιν ὁ λέγων, ἀλλ' οὐχ ὁ ἐρωτῶν. εἰ μόνος ὁ ἀποκρινόμενος ἀληθεύει καὶ ψεύδεται (μόνος γὰρ ἀποφαντικῶς αὐτὸς λέγει, ἐκεῖνος γὰρ ἐρωτηματικῶς, ἀντιδιαρεῖται δὲ ὁ ἀποφαντικὸς λόγος τῷ ἐρωτηματικῷ καὶ μόνος τῶν λόγων ἀληθεύει καὶ ψεύδεται), καὶ ὅτι μόνος λέγει δηλόν· ὁ γὰρ μήτε ἀληθεύων μήτε ψευδόμενος οὐ λέγει. δεύτερον, εἰ σύγκειται ὅλος ὁ συλλογισμὸς ἐκ τῶν ἐρωτήσεων τοῦ προσδιαλεγόμενου, ὁ ἐρωτῶμενός ἐστιν ὁ λέγων. καὶ ὅτι πολλάκις δίδωσιν ὁ προσδιαλεγόμενος προτάσεις τοιαύτας μὴ δοκούσας τῷ ἐρωτῶντι, ἐξ ὧν σύγκειται ὁ συλλογισμός. καὶ ὅτι εἰ καὶ οἱ ἄλλοι ἐρωτῶντες λέγουσιν, ἀλλὰ Σωκράτης ὡς μαιευτικὸς οὐ λέγει, διότι, ὥσπερ ἡ μαῖα οὐ τίκει ἀλλὰ τὰς ὠδινούσας γεννᾷν παρασκευάζει, οὕτω καὶ οὗτος. τί οὖν; οὐδὲν λέγει ὁ ἐρωτῶν; ἢ καὶ αὐτὸς λέγει, ἀλλ' οὐ τὰς προτάσεις, ἀλλὰ τὴν πλοκὴν καὶ τὸ συμπέρασμα· τὸ γὰρ συμπέρασμα οὐκ ἐρωτᾶται, ἐπόμενον ἐξ ἀνάγκης ταῖς προτάσεσι. διὸ καὶ μεμφόμεθα, εἰ μὲν ψευδὲς συναχθῇ, τῷ ἀποκρινόμενῳ ὡς κακῶς ἀποκρινόμενῳ (εἰ μὴ γὰρ δεδώκει μίαν ψευδῆ πρότασιν, οὐκ ἂν ψευδὲς συνήγετο)· εἰ δὲ μηδὲν συναχθῇ ἐκ τῶν προτάσεων, τῷ ἐρωτῶντι ὡς μηδὲν ἐκ τῶν ἐρωτήσεων συναΐσαντι. ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἐρωτῶν λέγει, πῶς φησὶν ὁ Σωκράτης τὸν ἀποκρινόμενον μόνον λέγειν; ἢ οὐχ ἀπλῶς φησὶν μὴ λέγειν τὸν ἐρωτῶντα, ἀλλ' ἐν οἷς ἐστὶν ἐρώτησις καὶ ἀπόκρισις, φησὶν, ὁ ἀποκρινόμενός ἐστιν ὁ λέγων· οὐδὲ γὰρ ἂν λέγει ὁ ἐρωτῶν ἐρωτᾷ, οἷον τὴν πλοκὴν καὶ τὸ συμπέρασμα, ταῦτα γὰρ οὐκ ἐρωτᾶται. καὶ αὐτὸς δὲ οὐκ ἠγνόησεν ὁ Πλάτων ἀμφοτέρω, ἀλλ' οἶδε τὸ μὲν λέγειν τὸν ἀποκρινόμενον ἐνταῦθα (ἐν οἷς ἐρώτησις ἐστὶ καὶ ἀπόκρισις, ὁ ἀποκρινόμενός ἐστιν ὁ λέγων), τὸ δὲ ἄλλο ἐφεξῆς λέγων· δεῖξόν μοι ὅτι οἶδας τὸ δίκαιον ἢ αὐτὸς ἐρωτῶν ἢ ἀποτάδην τὸν λόγον ποιούμενος, ἅτε εἰδὼς ὅτι ποτὲ καὶ ὁ ἐρωτῶν λέγει.

100 διὸ, ὡς εἴρηται, καὶ μεμφόμεθα αὐτῷ ὡς μηδὲν συναγαγόντι. Ταῦτα εἰπὼν καὶ πληρώσας τὸν τρίτον συλλογισμόν (ἦν γὰρ ὁ πρῶτος ἐν ᾧ ἐδείκνυ αὐτὸν διπλῇ ἀμαθαίνοντα περὶ τὸ δίκαιον, μὴ γὰρ εἰδὼς ὥτε εἰδέναι· δεύτερος, ἐν ᾧ ἐκ τῶν πολλῶν τοῦτο κατεσκεύαζεν, διδασκάλους γὰρ ἑαυτοῦ τοὺς πολλοὺς ἐπεγράφετο· καὶ τρίτος, ἐν ᾧ καθόλου ἔδειξεν ὅτι ἐν οἷς ἐρώτησις ἐστὶν καὶ ἀπόκρισις ὁ ἐρωτῶμενός ἐστιν ὁ λέγων, ἀλλ' οὐχ ὁ ἐρωτῶν)· πληρώσαντος οὖν τὸν τρίτον ἀνατίθεται πάλιν ὁ νέος ὡς εὐφυῆς πρὸς τὴν λοιπὴν πρότασιν. πάλαι μὲν γὰρ ἀνέθετο πρὸς τὴν ἐτέραν λέγων ὅτι· κακῶς εἶπον ὅτι οὐκ ἔμαθον, ἔμαθον γὰρ ἐκ τῶν πολλῶν· νῦν δὲ πρὸς τὴν λοιπὴν, ὅτι· οὐκ ὀρθῶς ἀπεκρινάμην τοὺς Ἀθηναίους περὶ δικαίων βουλευομένους, οὐ γὰρ περὶ δικαίων βουλεύονται, ἀλλὰ περὶ συμφερόντων· τοῦτο δὲ ὡς ῥητορικὸς, ἐπειδὴ ἥδει ὅτι τοῦ συμβουλευτικοῦ τέλος ἐστὶ τὸ συμφέρον, ἀλλ' οὐ τὸ δίκαιον. καὶ πάλιν φησὶν ὁ Σωκράτης· ἀλλὰ διὰ τῶν αὐτῶν λόγων δειχθήσῃ μὴ εἰδὼς τὸ συμφέρον, ἢ γὰρ ἔμαθες ἢ εὔρες. οὐ γὰρ δέος μὴ κατατριβῶσιν οἱ λόγοι δίκην σκευαρίων τῷ χρόνῳ κατατριβομένων. ἢ γὰρ ταῦτόν ἐστι τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον, καὶ δειχθεὶς μὴ εἰδὼς τὸ δίκαιον συναπεδείχθης μηδὲ τὸ συμφέρον εἰδὼς· ἢ ἄλλο καὶ ἄλλο, καὶ δειχθήσῃ δύο ἀνθ' ἑνὸς ἀγνοῶν. οὐ γὰρ ἔχεις χρόνον εἰπεῖν τὸν ὅτε οὐκ ὥου εἰδέναι τὸ ἀγαθόν, πάντα γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ ἐφίεται. ταῦτα ἔχει ἡ θεωρία. Ἐκ μὲν ὧν σὺ λέγεις οὐκ εἰκός· ἰδοὺ πῶς τὸ φιλότιμον ἐνδείκνυται ὁ Ἀλκιβιάδης διὰ τοῦ· οὐκ εἰκόσ'· καὶ· ἐξ ὧν σὺ λέγεις, μὴ ἀνεχόμενος ἀπλῶς ὁμολογήσαι ὅτι οὐκ οἶδεν τὸ δίκαιον.

101 δυσαπόθετον γάρ ἐστι τὸ πάθος τοῦτο καὶ οὕτως ὅτι, κἂν θέλωμεν μὴ εἶναι φιλότιμοι, λανθάνομεν πάλιν καὶ οὕτως τῷ πάθει τῷ αὐτῷ περιπίπτοντες καὶ διὰ τὸ φιλότιμον τοῦτο ποιοῦντες, ὥστε καταφρονοῦντες τιμῆς διὰ τὸ πλεον τιμᾶσθαι τὸ τοιοῦτο ποιεῖν. καὶ ὥσπερ ὁ

Ἐπίκτητος ὁ Στωϊκός, γενόμενος Στωϊκὸς τὴν ψυχὴν, φησὶν ‘ἀπαιδεύτου ἔργον ἄλλοις ἐγκαλεῖν ἐφ’ οἷς αὐτὸς πράσσει κακῶς· ἡργμένου δὲ παιδεύεσθαι τὸ ἑαυτῷ ἐγκαλεῖν, μὴ μέντοι ἄλλοις· πεπαιδευμένου δὲ τὸ μῆτε ἑαυτῷ μῆτε ἄλλοις’, οὕτως οὖν καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης ὡς ἀπαιδεύτος τῷ Σωκράτει ἐγκαλεῖ λέγων ‘ὡς σὺ φῆς, οὐκ οἶδα τὸ δίκαιον’· ἀρχόμενος δὲ παιδεύεσθαι ἐφεξῆς ἑαυτῷ ἐγκαλέσει· εἰ δὲ ἐτελειώθη ἐν τῷ παρόντι διαλόγῳ, οὐκ ἂν οὔτε ἑαυτῷ οὔτε τοῖς ἄλλοις ἐνεκάλει. παρὰ δὲ τῷ ποιητῇ πεποιήται ἄλλοις ἐγκαλῶν ἐν τῷ ‘ἐγὼ δ’ οὐκ αἵτιός εἰμι, ἀλλὰ Ζεὺς καὶ Μοῖρα καὶ ἱεροφοῖτις Ἑρινύς’. Τί δ’, οὐ σὺ λέγεις; τὸ τῆς Φαίδρας φησὶν ἐνταῦθα ὁ Σωκράτης· τῆς γὰρ τροφῆς εἰπούσης ὅτι ‘τὸν Ἱππόλυτον λέγεις;’ φησὶν ὅτι ‘σοὺ τάδε κοῦκ ἐμοῦ κλύεις’.

102 οὕτως οὖν καὶ ὁ Σωκράτης ‘σὺ ταῦτα εἶπας, οὐκ ἐγώ’. καὶ ἐνταῦθα πάροδος γίνεται τοῦ τρίτου συλλογισμοῦ, ἐν ᾧ δείκνυσι γραμμικαῖς ἀνάγκαις ὅτι ὁ ἀποκρινόμενός ἐστιν ὁ λέγων, ἀλλ’ οὐχ ὁ ἐρωτῶν. Ἐάν σε ἔρωμαι τὸ ἐν καὶ τὰ δύο· ἰδοὺ πυσματικὰς ἐρωτήσεις προσάγει, ὅτι ‘ἐὰν ἔρωμαί σε ποῖα πλείω, τὸ ἐν ἢ τὰ δύο, φήσεις τὰ δύο· καὶ πόσῳ πλείω, φήσεις ὅτι ἐνί’. ἐν οἷς γὰρ χρειαί λόγου πάντως καὶ οὐκ ἀρκεῖ πρὸς ἀπόκρισιν τὸ ‘ναί’ ἢ τὸ ‘οὐ’ ἢ ἀνάνευσις ἢ κατάνευσις, αὕτη πυσματικὴ ἀπόκρισις ἐστίν, ἀλλ’ οὐ διαλεκτική. Ὅτι τὰ δύο τοῦ ἐνὸς ἐνὶ πλείω· συνάγει τὰς δύο ἀποκρίσεις τοῦ νέου ὁ Σωκράτης. Ἔγωγε. Τί γάρ; ἐγὼ ἐὰν ἔρωμαι ποῖα γράμματα Σωκράτους; ἰδοὺ φαίνεται ὠφελήθεις ὁ νέος, διὰ τοῦ ‘ἔγωγε’· φαίνεται γὰρ ἑαυτῷ ἐγκαλῶν· εἰ δὲ τελείως ὠφελήθη, οὔτε ἑαυτῷ ἡμέλλεν ἐγκαλεῖν οὔτε ἄλλοις. πάλιν δὲ κέχρηται ἐτέρᾳ πυσματικῇ ἐρωτήσῃ, ὅτι ‘ἐὰν ἔρωμαί σε ποῖα εἰσι τὰ γράμματα Σωκράτους, φήσεις τυχὸν ὅτι ταῦτα σὺ εἶ ὁ λέγων;’ ὁ δὲ φησὶν ὅτι ‘ναί’. Ἰθὶ δὴ, ἐνὶ λόγῳ εἰπέ· ἀντὶ τοῦ ‘καθόλου εἰπέ, ἐν οἷς ἐστὶν ἐρώτησις καὶ ἀπόκρισις, τίς ἐστὶν ὁ λέγων;’ ὁ δὲ φησὶν ‘ὁ ἀποκρινόμενος’. καὶ καλῶς τὸ ‘ἐν οἷς ἐστὶν ἐρώτησις καὶ ἀπόκρισις’· εἰ γὰρ καὶ ὁ ἐρωτῶν φάσκει, ἀλλ’ οὐκ ἐν οἷς ἐστὶν ἐρώτησις καὶ ἀπόκρισις. Φαίνομαι, ὦ Σώκρατες; ἰδοὺ πάλιν πῶς φιλότιμος ὢν οὐκ ἀνέχεται τελείως ὁμολογῆσαι ἄγνοιαν, ἀλλὰ φησι ‘φαίνομαι’. Οὐκοῦν ἐλέχθη ὅτι περὶ δικαίων ὁ Ἀλκιβιάδης; τὸ λεγόμενον τοῦτό ἐστιν ὅτι ‘οὐκ ἐλέχθη’ (πρόσθε· ὑπὸ Ἀλκιβιάδου) ‘ὅτι ὁ Ἀλκιβιάδης ὁ καλὸς οὐκ ἐπίσταται;’ ἐν καιρῷ γάρ, ἐπειδὴ ὠμολόγησεν μὴ εἰδέναι τὸ δίκαιον, κέχρηται καταδρομῇ ἐλέγχων κατὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου. καὶ ἐπειδὴ φορτικόν ἐστι τὸ ἐξ οἰκείου προσώπου προσφέρειν τοὺς ἐλέγχους—οὕτω γὰρ καὶ παρὰ τῷ ποιητῇ ὁ Φοῖνιξ βουλόμενος καταδρομῇ χρήσασθαι ἐλέγχων κατὰ τοῦ Ἀχιλλέως οὐκ ἐκ προσώπου οἰκείου εἰσάγει τοὺς λόγους, ἀλλ’ εἰσαγαγὼν τὸν Πηλέα οὕτως ἐλέγχει· οὕτως καὶ ὁ Δημοσθένης ἐλέγξει θέλων τοὺς Ἀθηναίους τῇ καταδρομῇ χρῆται ὡς ἐκ τῶν Ἑλλήνων πάντων· ὁ δὲ Σωκράτης οὐκ ἀρκεῖται τῷ ἄλλῳ προσώπῳ χρήσασθαι, ἀλλὰ χρῆται καὶ τῷ ἐλεγχόμενῳ πρὸς μείζονα καταδρομὴν, λέγων ὅτι ‘ἐλέχθη ὑπὸ Ἀλκιβιάδου ὅτι μὴ εἰδὼς τὸ δίκαιον μέλλει συμβουλευεῖν περὶ ὧν οὐκ οἶδεν’.

103 καὶ ἐξέπεσεν ὁ Ἀλκιβιάδης τῶν τριῶν ἀρχικῶν ὑποστάσεων, νοῦ, θεοῦ, ψυχῆς. ψυχῆς μὲν διότι οὐκ οἶδεν, ψυχῆς δὲ ἴδιον τὸ γινώσκειν. νοῦ δὲ ἐξέπεσεν ὅτι μὴ εἰδὼς οἶεται εἰδέναι, νοῦ γὰρ ἴδιον τὸ ἐπιστρέφειν· σφαίρα γὰρ ἀναλογεῖ ὁ νοῦς, ἕκαστον σημεῖον ποιούσῃ καὶ ἀρχὴν καὶ πέρας. θεοῦ δὲ διότι καὶ κακοποιός ἐστι· περὶ γὰρ ὧν οὐκ οἶδεν μέλλει συμβουλευεῖν, ἵνα κακοῖς περιβάλῃ τοὺς συμβουλευομένους, ὁ δὲ θεὸς ἀγαθότητι χαρακτηρίζεται. ὥσπερ γὰρ ὁ μὴ εἰδὼς ἰατρικὰ καὶ μὴ συμβουλευὼν περὶ ἰατρικῶν οὐ πταίει [οὐ ποιεῖ], ὁ δὲ μὴ εἰδὼς καὶ ἐπιχειρῶν συμβουλευεῖν τὸ ἀνάπαλιν, καὶ ὁ περὶ τεκτονικῶν συμβουλευὼν μὴ εἰδὼς ταῦτα, ἐκεῖνος ἀμαρτάνει (οὐ γὰρ ἀμαρτάδος αἰτία ἡ ἀπλὴ ἄγνοια, ἀλλ’ ἡ διπλῇ), οὕτω καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης, καὶ ἔοικε τοῖς μαινομένοις ὁ Ἀλκιβιάδης ὥσπερ γὰρ ὁ παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ Αἴας ἐφόνευε τὰ πρόβατα οἰόμενος αὐτὰ τοὺς Ἑλληνας εἶναι, οὕτως καὶ οὗτος μὴ εἰδὼς τὰ δίκαια οἶεται εἰδέναι, διὸ καὶ κακοῖς περιβάλλει τοὺς συμβουλευομένους· καὶ ὅτι ὥσπερ ἄχρηστός

ἐστὶν ὁ διδάσκαλος παρὼν πρὸς διπλῇ ἀγνοοῦντα, οὐδὲν γὰρ ὀνήσει αὐτὸν οἰόμενον εἰδέναι, οὕτω καὶ ἰατρὸς πρὸς μαινόμενον· διὸ καὶ ‘μανικὸν’ αὐτὸν ἀποκαλεῖ. Ὁ καλὸς ὁ Κλεινίου· τοῦτο ἐμφατικόν ἐστιν ὅτι ‘οὐδὲν σε ὥνησεν πρὸς τὸ εἰδέναι τὰ δίκαια οὐ κάλλος, οὐ πλοῦτος, οὐκ εὐγένεια’.

104 Φαίνεται. Τὸ τοῦ Εὐριπίδου ἄρα· διδάσκει ἡμᾶς ὁ Πλάτων πῶς δεῖ παρῶδεῖν χρήσεις, ὅτι οὐ δεῖ αὐτὰς τὰς χρήσεις εἰσάγειν (προσκορὲς γὰρ τοῦτο καὶ ἐκλυτικὸν τῶν λόγων), ἀλλὰ λέξεις τινὰς διὸ οὐ πᾶσαν τὴν χρῆσιν παρατίθεται. Κινδυνεύει· οὐ μόνον ἐν τοῖς πράγμασιν ἐστὶν ὁ κίνδυνος, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς λόγοις, ἐφ’ ὧν ἡ συγκατάθεσις γίνεται διὰ τὴν βίαν τῶν λόγων καὶ τὴν ἐξέτασιν· διὸ τὸ ‘κινδυνεύειν’. Οὐδὲ ἐγὼ εἰμι ὁ ταῦτα λέγων· ἀναλογεῖ γὰρ ὁ μὲν ἐρωτῶν θεῶ τῷ προτείνοντι ταῖς ψυχαῖς αἵρεσιν βίου, διὰ τοῦ προτείνειν αὐτοῖς τὴν ἀντίφασιν (οὕτω γοῦν καὶ ἐν Πολιτείᾳ· ‘ὕμεις δαίμονα αἰρήσεσθε, οὐχ ὑμᾶς δαίμων λήξεται’). ὁ δὲ ἀποκρινόμενος ἀναλογεῖ ψυχῇ αἰρουμένη τοὺς βίους. Μανικὸν γὰρ ἔχεις ἐν νῷ ἐπιχείρημα· ἰδοὺ ‘μανικὸν’ αὐτὸν καλεῖ, ὡς προεῖρηται. Οἶμαι μὲν, ὦ Σώκρατες, ὀλιγάκις· ἰδοὺ ὡς ῥητορικὸς ἀποφεύγει τῷ λέγειν· ‘οὐ βουλευόνται Ἀθηναῖοι περὶ δικαίων, ἀλλὰ περὶ συμφερόντων· τοῦτο γὰρ τέλος ἐστὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ’. ἕτερον δέ ἐστι τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον παρὰ τοῖς ῥήτορσιν, διότι [ἐστὶ] τὸ ἐκ πόρων ἀδίκων ἔχειν ἔλεγον εἶναι συμφέρον, οὐ μὴν δίκαιον, καὶ τὴν ὑπὲρ πατρίδος ἀναίρεσιν δικαίαν μὲν, οὐ μὴν συμφέρουσαν, οὐ γὰρ συνήνεγκεν τῷ σώματι. διὸ καὶ ὁ Σωκράτης πολλάκις ἡρᾶτο τοῖς πρώτοις διαστήσασσι ταῦτα ἀπ’ ἀλλήλων ὡς μέγιστον ὄλισθον ταῖς ψυχαῖς εἰσαγαγοῦσι καὶ συγχέασσι καὶ τὴν ψυχικὴν οὐσίαν καὶ τὴν τελειότητα ἡμῶν. εἰ γὰρ δειχθῇ τὸ δίκαιον ἀντιστρέφον τῷ συμφέροντι, καὶ πᾶν δίκαιον καὶ συμφέρον καὶ τὸ ἀνάπαλιν, ὁ ἄνθρωπος ἢ ψυχὴ ἔσται, ἀλλ’ οὐ τὸ συναμφοτέρον· οὕτω μὲν τὴν οὐσίαν ἡμῶν συνέχεαν.

105 ἔτι δὲ καὶ ὅτι ἔσται αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν καὶ ἡ κακία πρὸς κακοδαιμονίαν· διὸ καὶ τὴν τελειότητα ἡμῶν συνέχεαν· εἰ δὲ μή, οὐδὲν ὀνήσεται ὁ εἰπὼν ‘πίσσε’. ἀλλὰ πόθεν ὁ Ἀλκιβιάδης ἦλθεν εἰς τὸ εἰπεῖν ὅτι οὐ περὶ τούτων Ἀθηναῖοι βουλευόνται, οἷον τῶν δικαίων; ἐπειδὴ ἑώρα αὐτοῦς, ὡς ῥητορικὸς καὶ πολλὴν παρασκευὴν ἔχων ἀπὸ ῥητορικῆς διὰ Περικλέους, ἄλλο μὲν λέγοντας τὸ δικανικὸν τέλος ἔχειν, ἄλλο δὲ τὸ συμβουλευτικόν, ὅτι τὸ συμφέρον, ἐκ τῶν κεφαλαίων· ποτὲ μὲν γὰρ ἔλεγον κεφάλαιον εἶναι ἀπὸ τοῦ νομίμου ἢ ἀπὸ τοῦ δικαίου ἢ ἀπὸ τοῦ συμφέροντος. ἢ ὅτι ἐπειδὴ θέσει πάντες οἴονται τὸ δίκαιον εἶναι, τὰ δὲ ἀγαθὰ φύσει· οὐδεὶς γὰρ ἀνθρώπων θέσει τὰ ἀγαθὰ ᾤθη, εἰ μὴ μόνος Κλειτοφῶν ἐν τῇ Πολιτείᾳ, διὸ καὶ οὔτε ἠξίωσεν αὐτὸν ὀνομάσαι, ἀλλὰ φησιν ‘εἶπεν τις τῶν παρόντων’ ὡς παρὰ τὴν κοινὴν ἔννοιαν εἰπόντος —διὰ τοῦτο οὖν διάφορον ᾤθη εἶναι τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον. Ἀλλὰ μέντοι εὖ λέγεις· τὸ ‘εὖ λέγεις’ ὁ μὲν Δημόκριτος ἐπὶ κλην χνα’ (διότι μετρούμενον τὸ ὄνομα αὐτοῦ χνα’ ποιεῖ) ὡς ἀπὸ Σωκράτους ἐκδέχεται, ὁ δὲ Δαμάσκιος ὡς ἀπὸ Ἀλκιβιάδου.

106 καὶ ἄμεινον τὸ β’, διότι, ὡς ἐλέγετο, ἤρξατο ὠφελεῖσθαι ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ἐλέγχει ἑαυτόν. Τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἡγοῦνται δηλαδὴ· καλῶς ὁ Ἀλκιβιάδης ὡς μὲν γὰρ θέσει ὄντα τὰ δίκαια καὶ ποιηταὶ ὄντες αὐτῶν οὐκ ἀξιούσι διδάσκειν οὔτε συμβουλεύειν, περὶ δὲ τῶν συμφερόντων βουλευόνται. Τί οὖν; εἰ ὅτι μάλιστα ἕτερα μὲν τὰ δίκαια· ἄρχεται τοῦ ἐλέγχου καὶ δείκνυσιν αὐτὸν μὴ εἰδότα τὰ συμφέροντα ἐκ τῆς ἀντιπαραστάσεως, διότι πολλῶν λόγων δεῖται ἢ ἔνστασις εἰς τὸ δεῖξαι ὅτι ταῦτόν δίκαιον καὶ συμφέρον, ὃ ἐφεξῆς ποιήσει· νῦν δὲ φησιν ὅτι ‘εἰ μὲν ταῦτόν ἐστι τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον, ἐδείχθη δὲ μὴ εἰδὼς τὸ δίκαιον, οὐκοῦν καὶ τὸ συμφέρον· εἰ δὲ ἕτερον, δειχθείης δὲ μὴ εἰδὼς τὸ συμφέρον διὰ τῶν αὐτῶν λόγων, δύο ἀνθ’ ἑνὸς δειχθήσῃ ἀγνοῶν’. Τί γὰρ κωλύει, ὦ Σώκρατες; εἰ μὴ με αὖ ἐρωτήσεις; ‘τί κωλύει’, φησὶν ὁ Ἀλκιβιάδης, ‘εἰδέναι με τὸ συμφέρον, εἰ καὶ ἀγνοῶ τὰ δίκαια; εἰ μὴ ἐρωτήσης με πάλιν τοὺς

αὐτοὺς λόγους· εἰ γὰρ ἐρωτήσης με, δειχθήσομαι μὴ εἰδώς· Δι' οὐπὲρ καὶ τὸ πρότερον ὁ λόγος·
ἔοικε γὰρ ὁ Ἀλκιβιάδης τρυφῶντι ἐν τοῖς λόγοις. διὸ οὐκ ἀρκεῖται μιᾷ ἀποδείξει, ἀλλὰ διὰ
πολλῶν ἀποδείξεων θέλει τὸ αὐτὸ δεῖκνυσθαι, ὁμοίως τοῖς τρυφῶσιν ἐν τροφαῖς καὶ μὴ μιᾷ
τροφῇ ἀρκουμένοις. Ὡς τῶν προτέρων οἷον σκευαρίων κατατετριμμένων· τὰ 'σκευάρια' οὐ τὰ
σκευή, ὡς ἡ συνήθεια, δηλοῦται ὑπὸ Πλάτωνος, ἐπάγει γὰρ 'καὶ οὐκ ἐστὶν ἂν αὐτὰ ἀμπίσχοιο',
ἀλλὰ 'σκευάρια' φησὶν τὰς σκευὰς τὰς τῶν κωμικῶν καὶ τῶν τραγικῶν.

107 εἰ δ' ἄρα βούλει καὶ περὶ τῶν σκευῶν ἐκλαβεῖν τὸν λόγον, γ' ἀποδείξει τὰ σκευάρια παρὰ Πλάτωνι·
ἢ τὰ σκευή ἢ τὰ ἐνδύματα (δι' ὧν ἐπάγει 'καὶ οὐκ ἐστὶν ἂν αὐτὰ ἀμπίσχοιο') ἢ τὴν τρυφήν, πολλῇ
γὰρ τρυφῇ ἐκέχρητο ὁ Ἀλκιβιάδης, ὡς πολλοὺς πολὺστιχα βιβλία γράψαι περὶ τῆς τρυφῆς τῆς
Ἀλκιβιάδου· καὶ ταῦτα γὰρ ὡς τῶν ἐκτὸς ὄντα σκευαῖ εἰσιν. ἀλλὰ τί δήποτε ἐφίεται ἡ ψυχὴ τῆς
σκευῆς τῆς ἔξωθεν τῶν ἱματίων; ἢ ἄλλων ἐφίεται καὶ περὶ ἄλλα ἐνείλεται· ἔννοιαν γὰρ
ἔχουσα τῶν ἐνδοθεν χιτῶνων αὐτῆς, τοῦ αὐγοειδοῦς καὶ τοῦ πνευματικοῦ καὶ τοῦ ὀστρεῖνου,
ἐφίεται διὰ τῆς φαινομένης στολῆς ταύτης καθαρὸς ἔχειν τοὺς ἐνδον χιτῶνας (οὕτω καὶ ὁ
ποιητὴς 'εἵματά τ' ἀμφιέσαι')· ἔξω οὖν σπίλων βούλεται τούτους ἔχειν. τὰς σὰς προδρομάς·
'προδρομὴ' λέγεται ὅταν ἐν πολέμῳ καταλάβῃ τις φρουρίον τι ἐξ οὗ δύναται ἀσφαλῶς
πολεμεῖν· προδρομάς οὖν ᾤετο ὁ Ἀλκιβιάδης τὸ μὴ ἐρωτᾶσθαι διὰ τῶν αὐτῶν λόγων ὑπὸ τοῦ
Σωκράτους. Ὅποθεν μαθὼν αὐτὰ συμφέροντα· συντόμως παρέχεται τὰς ἐρωτήσεις ὁ Σωκράτης
ἐκ τοῦ 'πόθεν μαθὼν ἢ εὐρών;'· διότι ἤδη εἴρηται αὐτῷ ταῦτα, ὥσπερ ὁ ποιητὴς 'χαλεπὸν δέ
κεν εἴη αὐθις ἀριζήλως εἰρημένα μυθολογεῖν'. Πότερον δὲ ταῦτά ἐστι δίκαιά τε καὶ
συμφέροντα· τὴν ἔνστασιν διὰ τούτων φησὶν, ὅτι 'ἔδει σε δεῖξαι ὅτι οὐ ταῦτά ἐστι τὰ δίκαια καὶ
τὰ συμφέροντα· εἰ γὰρ μὴ δείξης, δειχθήσῃ δύο ἄνθ' ἐνὸς ἀγνοῶν'.

108 Εἰ μὲν βούλει, ἐρωτῶν ὥσπερ ἐγὼ σέ, εἰ δέ, καὶ αὐτὸς ἐπὶ σεαυτοῦ λόγον διέξελθε· ἰδοὺ οἶδε καὶ
τὸν ἐρωτῶντα λέγοντα καὶ οὐδαμοῦ ἐπήγαγεν 'ἐρωτῶν καὶ ἀποκρινόμενος', εἰδὼς ὅτι ἐὰν
ἀπόκρισις καὶ ἐρώτησίς ἐστιν ὁ ἀποκρινόμενός ἐστιν ὁ λέγων. ἀλλὰ διὰ τί ἐβούλετο ὁ
Σωκράτης ἐρωτᾶν τὸν Ἀλκιβιάδην ἢ ἀποτάδην τὸν λόγον ποιεῖσθαι; ἢ ἐπειδὴ ᾔδει ὅτι οὐκ
ἐβούλετο ἔτι ἀποκρίνασθαι ὡς ἐλεγχθεὶς ὑπὸ Σωκράτους, ταύτη μετήγαγε τὸ εἶδος τῶν λόγων.
ἀποτάδην δέ, διότι εἰ μὲν Σωκράτης ἦν ὁ διαλεγόμενος, δέος ἦν μὴ πρὸς καθεύδοντα τὸν λόγον
ποιήσεται, ὡς φησιν Αἰσχίνης· οὕτω δὲ τῆς δίκης λεγομένης ὄναρ ἔβλεπον οἱ δικασταί· ἐπειδὴ
δὲ Σωκράτης ἐστίν, οὐ δέος μὴ πάθοι τοῦτο. Ὡς Σώκρατες, πρὸς σέ διεξελεθῆν· οὐκ οἶδα', φησὶν,
'εἰ δυνατός εἰμι πρὸς σέ διαλεχθῆναι· καὶ τὸ 'πρὸς σέ' μάχης καὶ φιλονεικίας ἦν. ἐν οἷς σὺν
θεῷ ἢ πρᾶξις. Πρᾶξις σὺν θεῷ ἢ' Ἀλλ' οὐκ οἶδα εἰ οἷός τε εἶην, ὧς Σώκρατες, πρὸς σέ διεξελεθῆν.
'Ἀναθέμενος ὁ Ἀλκιβιάδης ὡς εὐφυῆς πρὸς τὴν λοιπὴν πρότασιν λέγων 'ἀλλ' οὐ βουλευόμενος
'Ἀθηναῖοι περὶ δικαίων, ἀλλὰ περὶ συμφερόντων ὅτι τέλος ἐστὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ οὐ τὸ
δίκαιον, ἀλλὰ τὸ συμφέρον· καὶ ἐλέγξας αὐτὸν διὰ τῆς ἀντιπαραστάσεως λέγων ὅτι ' <εἰ> καὶ
δῶμεν ὅτι διάφορόν ἐστι τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον, ἀλλὰ διὰ τῶν αὐτῶν λόγων δειχθήσῃ μὴ
εἰδὼς τὸ συμφέρον δι' ὧν καὶ τὸ δίκαιον ἐδείχθη μὴ εἰδὼς (οὐδὲ γὰρ δέος μὴ κατατριβήσονται
οἱ λόγοι δίκην τῶν σκευαρίων)· ἐντεῦθεν καὶ ἐπὶ τὴν ἔνστασιν ἔρχεται, ἵνα διελέγξῃ αὐτόν, ἐν
ᾗ δείκνυσιν ὅτι πᾶν δίκαιον συμφέρον καὶ πᾶν συμφέρον δίκαιον, ἵνα διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τὴν
ταυτότητα δικαίου καὶ συμφέροντος δείξῃ.

109 Καὶ συμβάλλεται ὁ παρὼν συλλογισμὸς καὶ πρὸς τὴν οὐσίαν ἡμῶν καὶ πρὸς τὴν τελειότητα.
πρὸς μὲν τὴν οὐσίαν, ὅτι εἰ δειχθῇ ταῦτόν τὸ δίκαιον καὶ συμφέρον, ἔνθα ἐστὶν <τὸ> δίκαιον,
ἐκεῖ καὶ τὸ συμφέρον· ἐν ψυχῇ δέ ἐστὶ τὸ δίκαιον, ἐν ψυχῇ ἄρα ἐστὶ καὶ τὸ συμφέρον· καὶ ἐπειδὴ
τὸ συμφέρον εὖ εἶναι ἐστίν, ἔνθα δὲ τὸ εὖ εἶναι καὶ τὸ εἶναι πάντως, καὶ τὸ εἶναι ἄρα ἡμῶν ἐν
ψυχῇ ἐστίν. ἀλλὰ καὶ τὴν τελειότητα ἡμῶν διὰ τούτου δείκνυσιν· εἰ γὰρ ταῦτόν ἐστι δίκαιον
καὶ συμφέρον, τέλος ἡμῶν ἐστὶ τὸ δίκαιον καὶ διὰ τοῦτο αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν

καὶ ἡ κακία πρὸς κακοδαιμονίαν, κἂν τὰ ἄλλα τὰ ἔξωθεν εὖ ἔχοι. Ἀλλὰ πῶς ταῦτα λέγεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, ὅτι πᾶν δίκαιον συμφέρον ἐστὶν καὶ πᾶν συμφέρον δίκαιόν ἐστιν καὶ ἀντιστρέφει ταῦτα· ἐφεξῆς δὲ δείξει ὅτι καὶ τὸ καλὸν τούτοις ἀντιστρέφει καὶ τὸ ἀνάπαλιν; εἶγε κανὼν ἐστὶ Πρόκλειος τὰ ὑψηλότερα μὴ συμπαύεσθαι μήτε συνάρχεσθαι τοῖς κοιλοτέροις, ἀλλ' ἐπὶ μείζονα πρόοδον προῖεναι, δίκην τριῶν ἀνίσων κατὰ τὴν δύναμιν τοξοτῶν καὶ τῶν ἰσχυροτέρων ἐπὶ πολὺ τὸ βέλος ἀφιέντων. καὶ τὸ μὲν συμφέρον πρὸς τῷ ἀγαθῷ ἐστί, τὸ δὲ καλὸν πρὸς τῷ νῷ (διότι ἀφρὸς καὶ ἄνθος τοῦ εἵδους ἐστὶ τὸ κάλλος, τὸ δὲ εἶδος πρὸς τῷ νῷ ἐστὶν ἐπιστρεπτικῷ ὄντι· καὶ τοῦτο γὰρ ὡς ἀμερεὲς ἐπιστρεπτικόν ἐστι, διὰ γὰρ τὴν ὕλην μερίζεται· ἐπεὶ πάντες οἱ λόγοι ἐν τῷ σπέρματι εἰσιν ὡς ἀμερεῖς, ὅθεν καὶ μέρους ἐκριπτομένου τὸ λοιπὸν τὴν χρεῖαν ἀποπληροῖ), τὸ δὲ δίκαιον ἀπὸ ψυχῆς ἄρχεται.

110 διὸ τὸ μὲν ἀγαθὸν καὶ ἄχρι τῆς ὕλης κάτεισιν (ἀγαθὴ γὰρ καὶ αὐτὴ καὶ χρεῖαν ἐκτελοῦσα τῷ παντί)· ἡ δὲ δόσις τοῦ νοῦ ἄχρι τῶν εἰδοπεποιημένων· ἡ δὲ τῆς ψυχῆς δόσις ἄχρι τῆς ἀλόγου ψυχῆς (ἐστὶν γὰρ καὶ ἐν αὐτῇ τὸ δίκαιον, διὰ τοὺς πελαργούς). μάθοις δ' ἂν τὸ λεγόμενον ἐπὶ ἄλλων παραδειγμάτων· ἐπειδὴ τὸ ὄν πρὸ ζωῆς, ζωὴ δὲ πρὸ τοῦ νοῦ, ὡς ἐν τῷ Σοφιστῇ ἐν τοῖς περὶ τοῦ ὄντος λόγοις ἀκριβέστερον μαθησόμεθα, διὰ τοῦτο οὖν πλείονα ἐστὶν ἢ περὶ ζῆ καὶ πλείονα ζῆ ἢ περὶ νοεῖ. πῶς οὖν ταῦτα ἀντιστρέφει, τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον; ἡ ἐπὶ ἀνθρώπου ἀγαθοῦ καὶ συμφέροντος καὶ καλοῦ ἀληθῆς ἡ ἀντιστροφή, ὥσπερ καὶ περὶ τοῦ ὄντος τοῦ ἐν ψυχῇ καὶ νοῦ καὶ ζωῆς ταῦτα ἀντιστρέφει· ἔνθα γὰρ ἔν, καὶ τὰ λοιπά. οὕτω μὲν κατὰ τὸν φιλόσοφον Πρόκλον. ὁ δὲ θεῖος Ἰάμβλιχος οὐ διακρίνει τὰ ὑψηλότερα ἀπὸ τῶν κοιλοτέρων τῇ πλείονι μεταδόσει (πάντα γὰρ ἄχρι τῆς ὕλης κάτεισι· δόγμα γάρ ἐστιν, ἀφ' οὗ ἂν τι ἄρξῃται ἐνεργεῖν μὴ παύεσθαι ἄχρι τῶν ἐσχάτων· εἰ γὰρ καὶ ἰσχυρότερόν ἐστιν, ἀλλὰ δύναται διὰ τῆς πόρρω διαστάσεως ἀντανίσωσις γίνεσθαι πρὸς τὸ ἀσθενέστερον), ἀλλὰ διακρίνει τῷ δριμυτέραν τὴν μετάδοσιν τῶν ὑψηλοτέρων εἶναι.

111 μᾶλλον γὰρ ἐφίεμεθα εἶναι ἢ περὶ ζωῆς, καὶ μᾶλλον τοῦ ζῆν ἢ περὶ τοῦ νοεῖν. Καὶ τοῦ Σωκράτους ἐφέντος τὴν αἴρεσιν τῷ Ἀλκιβιάδῃ, διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι αὐτὸν ἀποκρίνεσθαι, εἴτε ἐρωτᾶν εἴτε ἐφ' ἑαυτοῦ ἀποτάδην τοὺς λόγους ποιήσασθαι, ὁ Ἀλκιβιάδης φησὶν· οὐκ οἶδα εἰ οἷός τέ εἰμι πρὸς Σωκράτην τὸν λόγον ποιήσασθαι τοῦ συμφέροντος. διὸ ἐπάγει ἄλλον συλλογισμόν ὁ Σωκράτης, ὅτι· καὶ πῶς πείσεις Ἀθηναίους συμβουλεύων; ὁ γὰρ ἓνα πείθων καὶ πολλοὺς πείθει καὶ ὁ πολλοὺς πείθων καὶ ἓνα πείθει. καὶ διὰ τούτου τοῦ συλλογισμοῦ ἀναφαίνεται ἡ τελειότης ἡμῶν ὅτι ἀσώματός ἐστιν, εἶγε τὸ μὲν σῶμα οὐ δύναται μεταδοῦναι ἑαυτοῦ ἄλλοις ἀμειώτως, ἡ δὲ τελειότης ἡ ἐν ψυχῇ δύναται καὶ ἐνὶ καὶ πολλοῖς μεταδοῦναι ἑαυτῆς ἀμειώτως· τάχα δὲ καὶ μείζονα ἐπίδοσιν προσλαμβάνουσα, διότι τελειοῦται ὁ διδάσκαλος διὰ τοῦ τοὺς λόγους προφέρειν. Καὶ πῶς τοῦτο λέγεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος; τί οὖν; ὁ ἓνα ἀνόητον πείθων καὶ πλῆθος φιλοσόφων πείθει; ἡ ὁ πλῆθος φιλοσόφων πείθων καὶ ἓνα ἀνόητον πείθει; πρὸς ὃ φαμεν ὅτι διὰ μιᾶς λέξεως ταῦτα πάντα ἔλυσεν ὁ Πλάτων εἰπὼν· ἓνα ἕκαστον· ὁ γὰρ ἓνα πείθων καὶ πολλοὺς πείθει, ἐπειδὴν τὰ ἓνα ἐκεῖνα, ἵνα οὕτως εἴπω, μέρος ἢ τοῦ πλῆθους, ἐδήλωσε δὲ ταῦτα διὰ τοῦ· ἕκαστον· καὶ ἐπειδὴν τὸ πλῆθος συγκεκριμένον ἢ ἐκ τῶν ἐνάδων, τότε ὁ πολλοὺς πείθων καὶ ἓνα πείθει.

112 καὶ πρὸς τούτοις, ἐὰν περὶ ὧν πείθει ἐπιστήμων ἢ· ὁ γὰρ ἀριθμητικὸς δύναται περὶ τῶν ἀριθμῶν καὶ ἓνα καὶ πολλοὺς πείσαι ἐπιστήμονας. ταῦτα ἔχει ἡ θεωρία. Ἀλλ' οὐκ οἶδα εἰ οἷός τε εἶην, ὧ Σώκρατες· ἰδοὺ ἀρνεῖται τὴν πρὸς Σωκράτην ἀπόκρισιν· διὸ φησιν· πῶς οὖν συμβουλεύεις Ἀθηναίους; ὁ γὰρ ἓνα καὶ πολλοὺς πείθει. καὶ εἰσφέρει ἐκκλησίαν καὶ δικαστήριον καὶ δῆμον, διότι ῥητορικὸς ὁ νέος. Καὶ ἐκεῖ τοι σὲ δεήσει ἓνα ἕκαστον πείθειν· ἰδοὺ ὁ κανὼν, ὅτι ὁ πείθων ἓνα καὶ πολλοὺς πείθει· καὶ διὰ τοῦ· ἕκαστον· ἐδήλωσεν ὅτι δεῖ μέρος εἶναι τοῦ πλῆθους. Οὐκοῦν τοῦ αὐτοῦ ἓνα τε οἷόν τε εἶναι κατὰ μόνας καὶ συμπόλλους· ἰδοὺ

πάλιν διὰ τοῦ εἰπεῖν ‘κατὰ μόνας καὶ συμπόλλους’ ἐδήλωσεν ὅτι τοῦ αὐτοῦ ἐστὶ τὸ πείθειν πολλοὺς καὶ ἕνα, ὅταν συγκέηται τὸ πλήθος ἐκ τῶν ἐνάδων. καὶ πῶς ἀδολεσχεῖ; καὶ ἄνω γὰρ τοῦτο εἶπεν. ἢ ποῦ μὲν λαμβάνει τὸν ἕνα μέρος ὄντα τοῦ πλήθους, ὥσπερ ἐνταῦθα, ποῦ δὲ κατὰ μόνας ἀφηρημένον τοῦ πλήθους, ὥσπερ ἀνωτέρω, οἷος Σωκράτη περὶ αὐτοῦ· οὗτος γὰρ ἀφῆρητο τῶν πολλῶν, δυνάμενος συγκαταριθμηθῆναι αὐτοῖς. Περὶ ὧν ἂν εἰδῇ, ὥσπερ γραμματιστής· ἰδοὺ ὁ δεῦτερος προσδιορισμός, ὅτι δεῖ καὶ αὐτὸν εἰδέναι. ὁ γὰρ εἰδὼς περὶ γραμμάτων, οὗτος πείσει καὶ ἕνα καὶ πολλοὺς. Οὗτος λέγεται ὁ εἰδὼς ἀριθμητικός· οὐκ ἠρκέσθη ταῖς μαθηματικαῖς ἀνάγκαις πειθούσαις (καὶ γὰρ ὁ ἀριθμητικός τοῦ μαθηματικοῦ), ἀλλ’ ἐπήγαγεν καὶ ‘ὁ εἰδὼς περὶ τούτων’.

113 ‘Ὅτι ὁ μὲν ἀθρόους πείθει τὰ αὐτά, ὁ δὲ καθ’ ἕνα· ἰδοὺ πάλιν τῷ ἀθρόῳ τὸ καὶ θ’ ἕνα ἀντέταξεν· δηλονότι τοὺς αὐτοὺς βούλεται, ποτὲ μὲν κατὰ μόνας ὄντας, ποτὲ δὲ ἀθρόους. Κινδυνεύει· περὶ τῶν διὰ κλιμακτῆρα ἀνάγκης μελλόντων διὰ τὴν ἀνάγκην μετατρέπεσθαι εἰς τὸ ἐναντίον δόγμα τὸ ‘κινδυνεύειν’ λέγεται. Ὑβριστὴς εἶ, ὦ Σώκρατες· ὑβριστὴν ‘ἀποκαλεῖ τὸν ἐλεγκτικόν. ὁ δὲ Σωκράτης καταδέχεται τοῦτο καὶ φησιν· ‘οὐ μόνον ὑβριστὴς, ἀλλὰ καὶ ὑβριστικώτατος ὡς οὐ μόνον ψευδεῖς βουλόμενος ἐλέγξει τοὺς λόγους σου, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον δεῖξαι ἀληθές, ὅτι πᾶν δίκαιον συμφέρον καὶ τὸ ἀνάπαλιν’. εἰσὶ γὰρ τινα ψευδῆ μὲν, οὐ μέντοι διὰ τῶν ἐναντίων ἐλεγχόμενα, ἀλλὰ διὰ τοῦ μέσου, ὡς ἔχει ἐπὶ τοῦ ‘πᾶς ἄνθρωπος περιπατεῖ’. οὐδὲ γὰρ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐλέγχεται τοῦτο (κάκεῖνο γὰρ ψεῦδός ἐστιν), ἀλλὰ διὰ τοῦ μέσου. Νῦν γοῦν ὑφ’ ὕβρεως μέλλω σε πείθειν τὰναντία· τουτέστιν ‘ὡς ὑβριστὴς οὐ μόνον ἐλέγχω σε, ἀλλὰ καὶ μέλλω σε πείθειν τὰ ἐναντία, εἴ μοι ἀποκρίναιο’. ὁ δὲ οὐ βούλεται ἀποκρίνασθαι, διότι ὡς εὐφυῆς ᾗδει ὅτι ἐπὶ ἐρώτησίν ἐστιν καὶ ἀπόκρισις ὁ ἀποκρινόμενός ἐστιν ὁ λέγων. ἀλλ’ οὐχ ὁ ἐρωτῶν. κάκεῖνος ἐπιτίθεται αὐτῷ ἀποκρίνεσθαι, διότι ἀνυσιμώτατός ἐστιν ὁ τοιοῦτος ἔλεγχος, διότι μᾶλλον πειθόμεθα ὑφ’ ἑαυτῶν ἐλεγχόμενοι, ἔχεται <δὲ> ἐν ταῖς διαλεκτικαῖς ἐρωτήσεσιν ὁ ἐλέγχων τοῦ ἐλεγχομένου μᾶλλον ἢ περὶ τοῦ σώματος τὰ τῆς ἐχίδνης δῆγματα. Ἀλλὰ σὺ αὐτὸς λέγε· τὸ ‘λέγε’ ἐνταῦθα παρὰ Πλάτωνι ‘ἀποτάδην εἰπέ’. Τί δ’; οὐκέτι μάλιστα βούλει πεισθῆναι; ὁ Σωκράτης· ‘τί ἄλλο θέλεις εἰ μὴ πεισθῆναι ὅτι πᾶν δίκαιον συμφέρον καὶ τὸ ἀνάπαλιν;’ διὰ γὰρ τοῦ λόγου τούτου δύο συλλογισμοὶ δειχθήσονται.

114 Ἀποκρίνου δὴ καὶ ἂν εἰ μὴ αὐτὸς σὺ σαυτοῦ ἀκούσης· ‘ἀποκρίνου’, φησί, ‘τὰ ἐρωτώμενα· καὶ εἰ μὴ σὺ σαυτοῦ λέγοντος ἀκούσης ὅτι πᾶν δίκαιον συμφέρον καὶ τὸ ἀνάπαλιν, ἄλλω λέγοντι μὴ πιστεύσῃς’. δεῖ γὰρ τοὺς ὠφελουμένους ἐκ τῶν κατ’ ἀποτάδην λόγων λέγειν· ‘πῶς ἂν σύ μοι λέξεως ἅ με χρὴ λέγειν;’ αὐτὸν γὰρ ἔδει ἀποκρίνεσθαι ταῦτα, ἵνα μὴ ἔξωθεν οἱ λόγοι ἐπιπλάττωνται δίκην ἀγγείου ἀψύχου ἔξωθεν ἑαυτοῦ τὸ ὕδωρ ἔχοντος, ἀλλὰ δεῖ ἀφ’ ἑαυτοῦ προβάλλεσθαι τοὺς ἐλέγχους· οὕτω γὰρ αἱ μαθήσεις εἰσὶν ἀναμνήσεις. Ἀλλ’ ἀποκριτέον· καὶ γὰρ οὐδὲν οἶμαι βλαβήσεσθαι· ὡς εὐφυῆς πάλιν ἄλλην ἀποφυγὴν εὐρίσκει, ὅτι ‘ἀποκρίνομαι, οὐδὲν γὰρ οἶμαι βλαβήσεσθαι’. ὁ δὲ ἀποδέχεται αὐτὸν καὶ φησιν ‘μαντικός εἶ’· καὶ γὰρ ὁ μαντικός εὐστόχως ἐπιβάλλει καὶ ὁ εὐφυῆς περὶ τῶν μελλόντων. ἔμελλεν δὲ οὐ μόνον οὐδὲν βλαβήσεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὠφεληθήσεσθαι. οὐκ εἶπεν δὲ ‘μάντις’, διότι ὁ μάντις ἐπιστήμων ἐστίν, ὁ δὲ μαντικός ἀτελής ἐστίν· ὥσπερ οὐ ταῦτ’ ἰατρὸς καὶ ἰατρικός. καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης δὲ οὐκ ἐπιστημονικῶς ταῦτα ἔλεγεν, ἀλλὰ κατὰ δόξαν ἀπεμαντεύετο. ἐν οἷς ἡ πρῶξις. Πρῶξις σὺν θεῷ ιγ’ Καί μοι λέγε· τῶν δικαίων φῆς ἕνια μὲν συμφέρειν, ἕνια δὲ οὐ; Δέκα ὄντων συλλογισμῶν τοῦ παρόντος διαλόγου ὁ πέμπτος προτίθεται δεῖξαι ὅτι ταῦτ’ ὁ δίκαιον καὶ συμφέρον. τοῦτο δὲ δείκνυσιν διὰ δύο συλλογισμῶν· διὰ τοῦ δεῖξαι πᾶν δίκαιον καὶ συμφέρον, καὶ δεῦτερον πᾶν συμφέρον δίκαιον· ἢ γὰρ ἀντιστροφὴ τὴν ταυτότητα εἰσάγει.

καὶ προάγει τὸν συλλογισμόν οὕτως· πᾶν δίκαιον καλόν· πᾶν καλὸν συμφέρον· πᾶν ἄρα δίκαιον συμφέρον· καὶ ὁ νέος πρὸς μὲν τὴν ἐλάττονα πρότασιν τὴν λέγουσαν ‘πᾶν δίκαιον καλόν’ οὐκ ἀντιλέγει ὡς φιλότιμος, διότι ᾗδει τὰ δίκαια ἐπαινετὰ (διὸ καὶ αὐτεπάγγελτος δέδωκε τῇ βουλῇ δέκα τάλαντα)· πρὸς δὲ τὴν μείζονα μάχεται τὴν λέγουσαν ‘πᾶν καλὸν συμφέρον’, λέγων εἶναι τινα καλὰ [κακὰ], κακὰ δέ, καὶ ἄλλα αἰσχροῦ ἀγαθὰ. καὶ οὐκ ἀντίφασις ταῦτα. δύο γάρ εἰσιν ἀντιθέσεις· καλὸν αἰσχρόν, ἀγαθὸν κακόν· καὶ ἀντίκειται τὸ μὲν καλὸν τῷ αἰσchrῳ, τὸ δὲ ἀγαθὸν τῷ κακῷ, οὐ μὴν τὸ καλὸν τῷ κακῷ. ἔστιν γάρ, φησί, καλὸν κακόν, ὡς τὸ πολεμῆσαι ὑπὲρ πατρίδος καὶ τὸ ὑπὲρ φίλου τεθνάναι· τοῦτο καλὸν διότι ἐπαινετόν (ὑπὲρ γὰρ τοῦ φίλου), οὐ μὴν ἀγαθόν, διότι οὐ συνήνεγκεν τῷ σώματι· ἔστιν καὶ τὸ ἀνάπαλιν αἰσchrόν ἀγαθόν, ὡς τὸ μὴ ἀποθανεῖν ὑπὲρ φίλου. καὶ ἄμφω ταῦτα καὶ ὁ χρησμὸς ἐδήλωσεν, τὸ μὲν μὴ ὑπὲρ φίλου ἀποθανεῖν εἰπών· ‘ἀνδρὶ φίλῳ θνήσκοντι παρὼν πέλας οὐκ ἐπαμύνας ἦλυθες οὐ καθαρὸς· περικαλλέος ἔξιθι νηοῦ’ περὶ δὲ τοῦ ὑπὲρ φίλου ἀνατείναντος τὴν χεῖρα καὶ ἄκοντος πλήξαντος αὐτὸν οὕτως· ‘ἔκτεινας σὸν ἐταῖρον ἀμύνων· οὐ σε μαιίνει αἶμα, φόνου δὲ πέλεις καθαρώτερος ἢ πάρος ἦσθα’.

116 Καὶ ἐνῆν μὲν ἐλέγξει τὸν Ἀλκιβιάδην λέγοντα· ἄλλ’ ἡ ψυχὴ ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος καὶ οὐ τὰ τοῦ ὀργάνου κακὰ ἀνάγεται ἐπὶ τὸν χρώμενον. τὰ μὲν γὰρ τῶν μερῶν κακὰ ἀνάγεται ἐπὶ τὸ ὅλον· εἰ οὖν συνέκειτο ὁ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, τότε τὰ τοῦ σώματος κακὰ ἀνήγετο ἐπὶ τὸ ὅλον· ἀλλ’ ἐπειδὴ ὄργανόν ἐστι καὶ χρώμενον, οὐ δεῖ τὰ τοῦ ὀργάνου ἀμαρτήματα ἐπὶ τὸ χρώμενον ἄγειν, ὥσπερ οὐδὲ τὸ ἀμβλὺ τοῦ σκεπάρνου ἐπὶ τὸν χρώμενον· ἀλλ’ ἐπεὶ ταῦτα φιλοσοφώτερα (καὶ τὸ ἐν ἀρχῇ δὲ ἡτεῖτο· πόθεν γὰρ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ψυχῆ;) δείκνυσιν διὰ τριῶν λόγων ὅτι ταῦτόν τὸ δίκαιον καὶ συμφέρον· καὶ πρῶτον ὅτι πᾶν καλὸν συμφέρον ἐστίν. καὶ ἔστιν ὁ πρῶτος λόγος τοιοῦτος· οὐχ ἐνί, τυχὸν τῇ ἀνδρείᾳ, δύο τινὰ ἔπεται, καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν, ἀλλὰ δύο δυσὶν. τῇ μὲν γὰρ ἀνδρείᾳ τῇ ὑπὲρ φίλου ἔπεται τὸ καλόν, τῷ δὲ θανάτῳ τὸ κακόν· οὐ ταῦτόν δὲ ἀνδρεία καὶ θάνατος, εἴγε μὴδὲ πᾶς ἀνδρεῖος ἐν πολέμῳ ἀποθνήσκει μὴδὲ πᾶς ἐν πολέμῳ ἀποθνήσκων ἀνδρεῖός ἐστιν. ὥστε δύο δυσὶν ἔπεται καὶ οὐχ ἐνί, τῇ ἀνδρείᾳ, καὶ τὸ κακόν τὸ ἐκ τοῦ θανάτου καὶ τὸ καλόν· καὶ ταῦτά φησι συγχωρῶν ὅτι ὁ θάνατος κακόν, διότι πρὸς Ἀλκιβιάδην τοὺς λόγους ποιεῖται. Δεύτερος λόγος· εἰ καὶ δῶμεν ὅτι τῇ ἀνδρείᾳ ὡς ἀνδρεία δύο ἐπηκολούθησαν, τὸ καλὸν καὶ τὸ ἐκ τοῦ θανάτου κακόν, ἀλλ’ οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος· τῇ μὲν γὰρ ἀνδρείᾳ ὡς ἀνδρεία ἐπηκολούθησε τὸ καλόν, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὸ κακόν, τῷ φθεῖραι τὸ ὑποκείμενον καὶ ἔᾶσαι τὴν ἀνδρείαν ὡς ἀνδρείαν. εἰ γὰρ ἔφθειρεν τὴν ἀνδρείαν ὡς ἀνδρείαν, δειλὸς ἂν ἐγίνετο καὶ οὐ θάνατος αὐτῷ· ἡ γὰρ δειλία φθείρει τὴν ἀνδρείαν ὡς ἀνδρείαν· Εἴτα ἐπειδὴ ταῦτα οὐχ ὡς Σωκράτης διαλέγεται, ἀλλ’ ὡς διδάσκαλος, καὶ παράγγελμα θεοῦ παραβαίνει τὸ λέγον· ‘μαιεύεσθαί με ὁ θεὸς ἐποίησεν, γεννᾶν δὲ κωλύει’· — νῦν γὰρ διδάσκει ταῦτα, ἀλλ’ οὐ μαιεύεται, ἔδει γὰρ ἡμᾶς τούτων ἀκοῦσαι ἀπὸ Ἀλκιβιάδου, ἀλλ’ οὐχ ὑπὸ Σωκράτους· — καὶ ὅτι μαίας υἱὸς ἦν, μεταβάλλει τὸ σχῆμα καὶ αὐτὰ ταῦτα ἐρωτῶν τὸν Ἀλκιβιάδην ποιεῖ ἀποκρίνασθαι.

117 καὶ γυμνάζει τὸν λόγον ἐπὶ ἀνδρείᾳ, διότι πρὸς στρατηγικὸν διελέγετο· καὶ δείκνυσιν ὅτι ἡ ἀνδρεία τί καλὸν οὔσα ἀγαθὸν ἐστίν. εἴπερ γὰρ πρὸς Χαρμίδην διελέγετο τὸν σωφρονέστατον (διὸ καὶ ἐπιγράπται αὐτῷ διάλογος ‘Χαρμίδης ἢ περὶ σωφροσύνης’), περὶ σωφροσύνης ἂν ἐγύμνασε τὸν λόγον. ἐρωτᾷ οὖν αὐτὸν ‘πότερον αἰρῇ δειλὸς εἶναι ἢ τεθνάναι;’ ὁ δὲ αἰρεῖται τεθνάναι διὰ τὸ εἶναι ἀνδρεῖος. καὶ πάλιν ‘ἴσον ἡγεῖ τὸ τεθνάναι τῷ δειλὸν εἶναι;’ ὁ δὲ συγκατατίθεται καὶ ἐνταῦθα, ἀμαρτάνων· ἄμεινον γὰρ τεθνάναι ἢ δειλὸν εἶναι, διότι ἡ ἀνδρεία εὖ εἶναι ἡμᾶς ποιεῖ, ἡ δὲ ζωὴ εἶναι· οὐκοῦν καὶ ἡ ἀπόπτωσις χείρων τῆς ἀποπτώσεως, τὸ κακῶς τοῦ μὴ εἶναι. ἀλλ’ ἐπειδὴ ταῦτα φιλοσοφώτερα, παρεῖ ταῦτα ὁ Σωκράτης καὶ δείκνυσιν ὅτι πᾶν καλὸν ἀγαθὸν ἐκ τῶν αὐτοῦ λόγων. καὶ πάλαι μὲν πρὸ τῆς μαιείας δείκνυσιν ὅτι πᾶν καλὸν

ἀγαθόν, τοῦτον τὸν τρόπον· ἡ ἀνδρεία τὶ καλόν· (τοῦτο γὰρ συνεχώρησεν ὁ νέος καὶ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης)· πᾶν καλὸν ἢ καλὸν ἀγαθόν· (τοῦτο γὰρ ἔδειξεν ὁ δεύτερος συλλογισμὸς ὁ λέγων· ‘καθ’ αὐτὸ τῇ ἀνδρείᾳ καλῇ οὐσῃ ἐπηκολούθησε τὸ ἀγαθόν, κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ ἐπηκολούθησε τῷ τινὶ καλῷ ὁ θάνατος, ὅ ἐστι κακόν·)· καὶ ἐπειδὴ τὸ “ἢ” ἐπὶ ἀντιστρέφοντων λέγεται, καὶ ἢ ἀγαθὸν καλόν ἐστι. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ἐπὶ σωφροσύνης, φησὶν, ‘καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ποιήσαντες ἔξομεν ὅτι πᾶν καλὸν ἢ καλὸν ἀγαθόν ἐστι, καὶ διὰ τοῦτο ταυτόν ἐστι’. μετὰ δὲ τὴν μαιεῖαν ἄλλως πλέκει τὸν συλλογισμόν, λέγων· ἡ ἀνδρεία ἐφετὸν τῷ Ἀλκιβιάδῃ· πᾶν ἐφετὸν ἀγαθόν, ὅτι συνεπιτείνεται καὶ συνανίεται τῷ ἀγαθῷ ἢ ἔφεσις (τοῦ γὰρ μείζονος ἀγαθοῦ μείζων ἢ ἔφεσις)· ἡ ἄρα ἀνδρεία ἀγαθόν· τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν· ὥστε πᾶν καλὸν ἀγαθόν·.

118 εἰ γὰρ ἡ ἀνδρεία τὶ καλὸν οὐσα ἐφετὸν ἐστίν, εἴγε καὶ ἐραστόν ἐστι (τὸ γὰρ καλὸν πρὸς τῷ ἔρωτι), τὸ δὲ ἐφετὸν ἀγαθόν ἐστίν, ἡ ἀνδρεία ἄρα ἀγαθόν ἐστι· τὰ δὲ αὐτὰ καὶ ἐπὶ σωφροσύνης ποιήσαντες καὶ δείξαντες τὶ ἀγαθὸν οὐσαν τὴν σωφροσύνην καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ὁμοίως, ἔξομεν ὅτι πᾶν καλὸν ἀγαθόν, ὡς εἴρηται. καὶ ἐπειδὴ ἡ μερική κατάφασις ἂν <τι> στρέφει πρὸς ἑαυτήν, δέδεικται δὲ πᾶν καλόν, καὶ τὸ ἐκ τῶν μερικῶν καταφατικῶν χύμα, ἀγαθόν, καὶ τὸ ὅλον χύμα ἀντιστρέφει. Ἐφ’ οἷς δείκνυσιν καὶ διὰ τρίτου συλλογισμοῦ ὅτι πᾶν <καλόν> ἀγαθόν καὶ τὸ ἀνάπαλιν· καὶ κέχρηται δείξει ἣν ὠφελήθη Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Περὶ οὐρανοῦ. λαβὼν γὰρ δύο ἀντιθέσεις καὶ τούτων ἑκάτερον σκέλος ἑκατέρῳ τῆς λοιπῆς ἀντιθέσεως ἀντιστρέφον, δείκνυσιν ὅτι αἱ διαγώνιοι οὐ δύνανται συναληθεῦσαι. εἰσὶ δὲ αἱ δύο ἀντιθέσεις αὗται· γενητόν, ἀγέννητον· φθαρτόν, ἀφθαρτον. ἐπεὶ οὖν δέδεικται ὅτι τὸ γενητόν τῷ φθαρτῷ ἀντιστρέφει (πᾶν γὰρ γενητόν φθαρτόν ἐστι καὶ τὸ ἀνάπαλιν), ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης συζυγίας (πᾶν ἀγέννητον ἀφθαρτον καὶ πᾶν ἀφθαρτον ἀγέννητον), οὐ δύνανται ἐπὶ τῶν διαγωνίων ἀληθεῦσαι, οἷον φθαρτόν καὶ ἀγέννητον· εἰ γὰρ συναληθεύσωσιν, ἐπειδὴ δέδεικται πᾶν φθαρτόν γενητόν, ἔσται τὶ γενητόν ἀγέννητον, καὶ συναληθεύσει ἡ ἀντίφασις. ταύτῃ τῇ ἀποδείξει κέχρηται ἐνταῦθα ὁ Πλάτων λαβὼν δύο ἀντιθέσεις· ἀγαθόν, κακόν· καλόν, αἰσχρόν· καὶ δείξας ὅτι ἀντιστρέφει τὸ ἀγαθὸν τῷ καλῷ καὶ τὸ κακὸν τῷ αἰσχρῷ, δείκνυσιν μὴ δυνάμενον εἶναι τι καλὸν κακόν. εἰ γὰρ ἢ, ἐπειδὴ δέδεικται ὅτι τὸ καλὸν ἀγαθόν ἐστίν, ἔσται τι ἀγαθὸν κακόν, ὅπερ ἀδύνατον. ταῦτα ἔχει ἡ θεωρία. Καί μοι λέγε· τῶν δικαίων φῆς ἕνια μὲν συμφέρειν, ἕνια δὲ οὐ; τίς ὁ σκοπὸς τῆς πράξεως; δείξαι διὰ τριῶν λόγων ὅτι ταυτόν ἐστι δίκαιον καὶ συμφέρον· δείκνυσιν δὲ τοῦτο διὰ τῆς ἀντιστροφῆς δικαίου καὶ συμφέροντος.

119 καὶ σκόπει ὅτι οὐκ ἠρώτησεν αὐτὸν ὅτι εἰ μὴδὲν τῶν δικαίων οἶται συμφέρον εἶναι, ἀλλὰ τὸ πιθανώτερον μᾶλλον, ὅτι εἰ τὶ δίκαιον οἶται συμφέρον, τί δὲ οὐ. καὶ προάγει τὸν συλλογισμόν ἐκεῖνον, ὅτι ‘πᾶν δίκαιον καλόν’, καὶ ταύτῃ συγχωρεῖ τῇ δὲ μείζονι τῇ λεγούσῃ ‘καὶ πᾶν καλὸν συμφέρον’ μάχεται. Πῶς τοῦτο ἐρωτᾷς; οὐ μάτην ἀμφέβαλλεν ὁ νέος, ἀλλ’ ἐπειδὴ ὁ Σωκράτης δύο εἶπεν, δίκαια καὶ συμφέροντα, καὶ ἠρώτησεν εἰ τούτων τινὰ μὲν καλὰ ἐστὶ, τινὰ δὲ αἰσχρά, ἀμφέβαλλε πρὸς τί ἀποκρίνεται. Εἴ τις ἤδη σοι ἔδοξεν αἰσχρά μὲν, δίκαια δὲ πράττειν; ἰδοὺ ἐρωτᾷ αὐτὸν τὴν ἐλάττονα, καὶ δίδωσιν ὡς φιλότιμος ὁ νέος ὅτι πᾶν δίκαιον καλόν. Ἐνια τῶν καλῶν κακὰ εἶναι· ἰδοὺ τῇ μείζονι μάχεται, ὅτι οὐ πᾶν καλὸν ἀγαθόν, διὰ τὰ ἐν πολέμῳ τραύματα. Οὐκοῦν τὴν τοιαύτην βοήθειαν καλὴν μὲν λέγεις; τὰ αὐτὰ δὲ ἦν δυνατόν καὶ ἐπὶ σωφροσύνης εἰπεῖν, ἀλλ’ ἐπειδὴ πρὸς στρατηγικὸν ὁ λόγος, τοιοῦτον εἶπεν παράδειγμα. ἡ γὰρ Ἱπολύτου σωφροσύνη καλὸν μὲν, οὐ μὴν ἀγαθή, διὰ τὸν θάνατον. Ἄρα οὖν οὐκ ἄλλο μὲν ἢ ἀνδρεία, ἄλλο δὲ ὁ θάνατος; ἡ πρώτη λύσις, ὅτι δύο δυσὶν ἐπηκολούθησεν, οὐ δύο ἐνί· οὐ γὰρ ταυτόν ἀνδρεία καὶ θάνατος. Ὅρα τοίνυν εἰ, ἢ γε καλόν, καὶ ἀγαθόν· ὁ δεύτερος συλλογισμὸς ὁ λέγων ὅτι ‘εἰ καὶ δῶμεν ὅτι ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ πράγματι, οἷον τῇ ἀνδρείᾳ, καὶ τὸ καλόν καὶ τὸ

κακὸν τὸ ἐκ τοῦ θανάτου ἐπηκολούθησεν, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως, ἀλλὰ τῇ μὲν ἀνδρείᾳ ὡς ἀνδρεία τὸ καλόν, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὸ κακόν, διὰ τὸ ἀφεῖναι τοῦτο καὶ μάχεσθαι τῷ ὑποκειμένῳ'.

120 διό φησιν· 'σκόπει <εἰ> , ἢ ἢ καθὸ ἢ καλὸν ἐστὶ, καὶ ἀγαθὸν ἐστὶ' (τοῦτο δὲ τὸ 'ἢ' ἐπὶ ἀντιστροφόντων λέγεται), ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος παραδείγματος τῆς ἀνδρείας. πάλαι γὰρ δύο πράγματα δυσὶν ἐλέγετο μὲν ἀκολουθεῖν, νῦν δὲ δύο ἐνί· τῇ γὰρ ἀνδρείᾳ τὸ καλὸν καθ' αὐτό, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὸ κακόν. σκόπει οὖν, εἰ τὸ καλὸν τοῦτο ἀγαθὸν ἐστὶν ἢ κακόν'. Ὡδε δὲ <σκόπει> πότερον ἂν δέξαιό σοι εἶναι ἀγαθὰ ἢ κακὰ; μεταβάλλει τὸν λόγον ἐπὶ τὴν μαιείαν, ἵνα μὴ παράγγελμα τοῦ θεοῦ παραβῇ· 'μαιεύεσθαι γάρ με', φησίν, 'ὁ θεὸς ἐποίησεν, γεννᾷν δὲ ἀποκωλύει'. καὶ ἐρωτᾷ αὐτὸν τὸν συλλογισμὸν λέγων ὅτι 'ἡ ἀνδρεία ἐφετόν· πᾶν τὸ ἐφετόν ἀγαθόν, διότι συνεπιτείνεται ταῦτα ἀλλήλοις (τῷ γὰρ μείζονι ἀγαθῷ μείζων ἔφεσις ἐστὶν)· ἡ ἀνδρεία ἄρα ἀγαθόν'. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων καλῶν γυμνάσαντες, διότι ἄθροισμα τῶν ἀρετῶν τὸ κάλλος—οἷον ἐπὶ σωφροσύνης· 'ἡ γὰρ τοῦ Ἱππολύτου σωφροσύνη κατὰ συμβεβηκὸς κακὴ ἐστὶν, διότι ἐπηκολούθησε θάνατος'— Ἐξ Ἰσοῦ τοῦ τεθνήαι· ἰδοὺ ἐνταῦθα ἀμαρτάνει ὁ νέος· χειρόν γάρ ἐστὶ τὸ μὴ εἶναι τοῦ κακῶς εἶναι. Τὸ ἄρα βοηθεῖν ἐν πολέμῳ· ἐντεῦθεν τὸ πρῶτον ἐπιχείρημά φησιν, ὅτι δύο πράγμασι δύο ἐπηκολούθησε, θανάτῳ γὰρ καὶ ἀνδρείᾳ καλὸν καὶ κακόν, διὰ μαιείας. Οὐκοῦν ὥδε δίκαιον προσαγορεύειν ἐκάστην τῶν πράξεων· τὸ δεύτερον ἐπιχείρημα, ὅτι 'τὸ καλὸν ἢ καλὸν ἀγαθὸν ἐστὶν'.

121 Ἄρα οὖν καὶ ἢ ἀγαθὸν καλὸν ἐστὶν· τῇ ἀντιστροφῇ χρῆται νῦν, ὅτι, ἐπειδὴ τὸ 'ἢ' ἐπὶ ἀντιστροφόντων λέγεται, καὶ ἢ ἀγαθὸν καλὸν ἐστὶ. Καλὴν μὲν εἶναι, κακὴν δέ· ἐντεῦθεν τὸν τρίτον συλλογισμὸν φησὶ τὸν ἐκ τῶν δύο ἀντιθέσεων, ὃν ὠφελήθη ὁ Ἀριστοτέλης. καὶ φησιν ὅτι 'τὴν πρᾶξιν τὴν καλὴν, κακὴν δέ, φαίνει μὴ λέγων ἀντίφασιν, δυνάμει δὲ ἀντιφάσκεις σαυτῷ, διότι οὐδὲν ἄλλο φῆς ἢ τὸ κακὸν ἀγαθόν, διὰ τὸ ἀντιστρέφειν τὸ καλὸν τῷ ἀγαθῷ καὶ πᾶν καλὸν εἶναι ἀγαθόν'. Πρᾶξις σὺν θεῷ ἰδ' Ἔτι τοίνυν καὶ ὥδε σκέψαι· ὅστις καλῶς πράττει. Ἐπειδὴ ἔδειξεν ὁ Σωκράτης πᾶν καλὸν ἀγαθὸν παραδείγματι χρησάμενος τῇ ἀνδρείᾳ (ἔλεγε γὰρ 'τὸ καλὸν ἢ καλὸν ἐφετόν ἐστὶ· πᾶν ἐφετόν ἀγαθόν ἐστὶ· πᾶν ἄρα καλὸν ἀγαθόν'), τὴν δὲ ἀνδρείαν τί καλὸν ἐδίδου ὁ Ἀλκιβιάδης, ἡ ἀνδρεία ἄρα ἀγαθόν. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ποιήσαντες, ἐπειδὴ οἷον ἄθροισμα καὶ οἷον ἄνθος τῶν ἀρετῶν ἐστὶν τὸ καλόν, ἔχομεν ὅτι καὶ πᾶν καλὸν ἀγαθόν. ἐπειδὴ οὖν καὶ πρὸ Ἀριστοτέλους ἦδει ὅτι ἀσθενής ἐστὶν ἡ διὰ τῶν καθ' ἕκαστα ἀπόδειξις, βούλεται καὶ διὰ τοῦ καθόλου λόγου δεῖξαι τοῦτο· καὶ λαμβάνει καθολικὰς προτάσεις, δι' ὧν δείκνυσιν ὅτι πᾶν καλὸν ἀγαθὸν καὶ τὸ ἀνάπαλιν. καὶ ἔστιν ὁ συλλογισμὸς τοιοῦτος· 'ὁ καλὰ πράττων εὖ πράττει· ὁ εὖ πράττων εὐδαιμονίαν ἔχει· ὁ εὐδαιμονίαν ἔχων ἀγαθὰ πράττει· ὁ ἄρα καλὰ πράττων ἀγαθὰ πράττει, καὶ διὰ τοῦτο τὸ καλὸν ἄρα ἀγαθόν'. καὶ τούτων ῥηθέντων ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος πολλὴν ἄδειαν εὐρίσκουσιν οἱ διασύρειν τὸν συλλογισμὸν τοῦτον βουλόμενοι, λέγοντες ὅτι 'τί διαφέρουσιν αἱ προτάσεις ἀλλήλων; τί γὰρ διαφέρει τὸ τὰ καλὰ πράττειν τοῦ εὖ πράττειν; ἢ τὸ εὖ πράττειν τοῦ εὐδαιμονεῖν; λέγομεν δὲ ἡμεῖς πρὸς τὸ πρῶτον ὅτι οὐ ταῦτόν τὸ καλῶς πράττειν τῷ εὖ πράττειν.

122 τὸ μὲν γὰρ εὖ μέσον ἐστὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ καλοῦ· ἀπόρροια γὰρ καὶ οἷον ἔλλαμψις ἐστὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἐπὶ τὸ καλὸν τὸ εὖ, ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τοῦ ἀγαθοῦ, τελευτῶν δὲ εἰς τὸ καλόν. διὸ καὶ τὸ καλὸν 'εὖ' λέγεται, φαμέν γὰρ τοὺς καλῶς λέγοντας εὖ λέγειν. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀγαθοῦ φέρεται τὸ 'εὖ', διὸ καὶ τοὺς προσηνεῖς ἡμῖν καὶ ἀγαθὰ ἡμῖν θέλοντας 'εὖνους' ἡμῖν φαμέν. καὶ ὡς ἐφετόν ἐκάτερον τὸ εὖ ἔχει· καὶ γὰρ καὶ τὸ καλὸν ἐφετόν ἐστὶν ὡς καλοῦν ἐφ' ἑαυτὸ καὶ τὸ ἀγαθὸν ὡς ἄγαν θεῖν ἐπὶ αὐτὸ ποιοῦν πάντας. διὸ καὶ ὁ δαιμόνιος Ἀριστοτέλης ἀρχὴν ὑποθέμενος οὐ τὸ πρῶτον αἴτιον, ἀλλὰ τὸν νοῦν, ἐν τῇ Μετὰ τὰ φυσικὰ περὶ αὐτοῦ διαλεγόμενος ἔλεγεν διττὸν εἶναι τὸ εὖ, τὸ μὲν ἐν τῷ στρατηγῷ, τὸ δὲ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ

αἴτιον εἶναι τὸ ἐν τῷ στρατηγῷ τοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ· οὕτως ῥα κείνῳ τῷ καλῷ τὸ εὖ, οἰκεῖον γὰρ τῷ νῷ τὸ καλόν. εἰ γὰρ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ τὸν λόγον ἐποιεῖτο, οὐκ ἂν τὸ εὖ παρελάμβανεν, διότι ὑπὲρ τοῦτο ἐστὶ τὸ πρῶτον. ἀλλὰ καὶ ἡ δευτέρα οὐκ ἔστιν ἡ αὐτή, ἄλλο γὰρ ἐστὶ τὸ εὖ πράττειν παρὰ τὸ εὐδαιμονεῖν· τὸ μὲν γὰρ ὡς αὐτοκινήτοις ἀρμόττει (τὸ γὰρ κατὰ ἀρετὴν ζῆσαι αὐτοκινήσιας ἴδιον), τὸ δὲ εὐδαιμονεῖν ἄνωθεν ἡμῖν ἐφήκει τοῖς κατ' ἀρετὴν ζήσασιν· τοῖς γὰρ ἐπιτηδεύουσιν ἑαυτοὺς ποιήσασιν ἢ θεόθεν ἔλλαμψις παραγίνεται, ἥτις εὐδαιμονία ἐστὶ, καὶ κρεῖττον τὸ τοιοῦτον ἑτεροκίνητον τοῦ αὐτοκινήτου· κρεῖττον γὰρ τὸ θεόθεν ἄγεσθαι ἢ ὑφ' ἑαυτῶν.

123 Εἴτα ἐπισυνάπτει τοῖς εἰρημένοις δύο προτάσεις καὶ οὕτως συνάγει τὸ προκείμενον, ἄνωθεν μίαν καὶ κάτωθεν. κάτωθεν μὲν, ὅτι ὁ τὰ ἀγαθὰ ποιῶν συμφέροντα ποιεῖ (ταῦτόν γὰρ ἐστὶν ἀγαθὸν καὶ συμφέρον)· ἄνωθεν δέ, διότι ὁ τὰ δίκαια ποιῶν καλὰ ποιεῖ (τοῦτο γὰρ ἦν συγχωρήσας ὁ Ἀλκιβιάδης, 'πάν δίκαιον καλόν')· καὶ συνάγει ὅτι 'οὐκοῦν καὶ πᾶν δίκαιον συμφέρον'. Εἴτα μίαν τῶν προτάσεων τῶν ῥηθειῶν μεταξὺ ἀντιστρέφει λέγων 'καὶ ὁ εὖ πράττων καλὰ πράττει'. τοῦτο δὲ ποιεῖ ἐνδεικνύμενος ὅτι πᾶσαι αἱ προτάσεις ἀντιστρέφουσιν καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ συμπέρασμα. προέθετο μὲν γὰρ δεῖξαι ὅτι οὐ μόνον πᾶν δίκαιον συμφέρον, ἀλλὰ καὶ πᾶν συμφέρον δίκαιον, ἵνα ἢ ἡ ἀντιστροφή αὕτη· 'τὸ συμφέρον ἀγαθόν· τὸ ἀγαθὸν εὐδαιμονίαν ποιεῖ· τὸ εὐδαιμονίαν ποιοῦν εὐπραξία ὑπάρχει· τὸ τοιοῦτον καλὰ πράττειν ἐστὶ· τὸ τοιοῦτο δικαιοσύνη ὑπάρχει· τὸ ἄρα συμφέρον δίκαιόν ἐστὶ'. Καὶ οὕτω προελθόντος τοῦ Σωκρατικοῦ λόγου ὁ Ἀλκιβιάδης ἀπαλλαγεῖς τῆς διπλῆς ἀμαθίας, μήπω δὲ ἐπὶ ἀπλῇ ἀμαθίᾳ ἐλθὼν, ἀλλ' ἐν μεθορίῳ διπλῆς ἀμαθίας ὦν καὶ ἀπλῆς, ὁμολογεῖ μὴ εἰδέναι ποίοις συγκαταθέσθαι, εἴτε τούτοις εἴτε ἐκείνοις. φησὶ γὰρ 'οὐκ οἶδα ὅ τι λέγω· ποτὲ μὲν γὰρ ἑτερά μοι δοκεῖ, ποτὲ δὲ ἄλλα'· μέσον δὲ ἐστὶ τοῦτο ἀπλῆς ἀγνοίας (τουτέστι τοῦ εἰδέναι ὅτι οὐκ οἶδε ν) καὶ διπλῆς (τουτέστι τοῦ οἶσθαι βεβαίως ὅτι οἶδε ε), τὸ ποτὲ μὲν οἶσθαι ι, ποτὲ δὲ μὴ οἶσθαι ι, ὥσπερ ἡ δόξα μέση ἐστὶ διπλῆς ἀγνοίας καὶ ἐπιστήμης. ἐκείνων γὰρ ἐκ διαμέτρου ἀντικειμένων ἀλλήλοις ὁ δοξαστικός εἰδὼς μὲν τὸ ὅτι ι, ἀγνοῶν δὲ τὴν αἰτία ν, ἐν μεθορίῳ πῶς ἐστ ι.

124 διὸ καὶ ἐλέγετο ὅτι οὐδὲν διαφέρει τοῦ ἐπιστήμονος, εἰ μὴ τῇ αἰτίᾳ· πάντα γὰρ τὰ αὐτὰ ποιεῖ, ὥσπερ ὁ ἐμπειρικός ἰατρός τὰ αὐτὰ ποιεῖ τῷ λογικῷ ἰατρῷ. 'Εφ' οἷς βουλόμενος ὁ Σωκράτης τελείως ἀπαλλαγῆναι τὸν Ἀλκιβιάδην τῆς διπλῆς ἀγνοίας κατατρέχει ταύτης καὶ ἐκτραγωδεῖ αὐτήν, λέγων αὐτὴν πλάνης αἰτία ν, ἀμαρτάδος αἰτία ν, αἰσχιστοτάτη ν. αἰσχίστη μὲν γὰρ ἡ ἀπλῇ ἀγνοία, αἰσχιστοτάτη δὲ αὕτη ἡ ἐπονειδιστοτάτη. ἐκείνη γὰρ ἐπονειδιστοτάτη ν, πλάνης μὲν γὰρ αἰτία· διότι οὔτε ὁ εἰδὼς τὴν ὁδὸν πλανᾶται οὔτε ὁ μὴ εἰδὼς γινώσκων ὅτι οὐκ οἶδεν· οὗτος γὰρ οὐδὲ ἐπιχειρήσει πορεύεσθαι ταύτην, ἀλλ' ὁ μὴ εἰδὼς, οἰόμενος δὲ εἰδέναι. οὗτος δὲ καὶ ἀμαρτημάτων ἐστὶν αἴτιος· ἐπιχειρεῖ γὰρ καὶ ἄλλους διδάσκειν ἃ μὴ οἶδε καὶ μοχθηρὰς δόξας ἐντίθησιν αὐτοῖς. 'αἰσχιστοτάτην' δὲ φησιν αὐτήν, διότι καὶ ἡ ἀπλῇ ἀγνοία αἰσχίστη ὡς ἀγνοία οὔσα. ἡ γὰρ ἀγνοία αἵσχος ποιεῖ τῇ ψυχῇ· ἄλλο δὲ αἵσχος καὶ ἄλλο νόσος. τὸ μὲν γὰρ αἵσχος ἐν τῷ λόγῳ μόνῳ θεωρεῖται, ἡ δὲ πονηρία νόσος οὔσα τῆς ψυχῆς οὐκ ἐν ἐνὶ μορίῳ μόνῳ, οἷον ἐν τῷ λόγῳ (οὐ γὰρ ἐν ἐνὶ ἡ νόσος, ὡς φησιν ὁ Ἱπποκράτης· 'εἰ γὰρ ἐν ἦν ὁ ἄνθρωπος, οὐκ ἂν ἤλγεεν'), ἀλλ' ἐν τῇ διαμάχῃ τῶν μορίων τῆς ψυχῆς.

125 αὕτη δὲ αἰσχιστοτάτη ὡς διπλῇ ἀγνοοῦσα καὶ ἐπονειδιστοτάτη ν, διότι ὀνειδίζομεν οὐ τοὺς μὴ ἔχοντας, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας καὶ μὴ χρωμένους ἢ τοὺς κακῶς χρωμένους. οὕτως καὶ ἡ ἀπλῇ ἀμαθία ἐπονειδιστός ἐστι, διότι ὁ ἔχων ταύτην ἔχων τοὺς λόγους συνουσιωμένους οὐ χρῆται αὐτοῖς ἐπονειδιστότατος δὲ ὁ καὶ ἔχων καὶ κακῶς τούτοις χρώμενος, ὡς ἐπὶ διπλῆς ἀμαθίας. 'κακουργοτάτη' δὲ ἐστὶ, διότι σπουδάζει παραλογίζεσθαι καὶ πείθειν περὶ ὧν οὐκ οἶδεν. καὶ ἐξέπεσεν ὁ ἔχων ταύτην καὶ ψυχῆς καὶ νοῦ καὶ θεοῦ. ὡς μὲν γὰρ διπλῇ ἀμαθαίνων, ψυχῆς, ἥς

οἰκεία ἢ γινώσις ἐστίν· ὡς δὲ αἴσχιςτο ς , νοῦ ἐξέπεσεν, ὡς μὴ δυνάμενος ἐπιστρέψαι πρὸς ἑαυτόν, ὃ ἴδιον νοῦ, καὶ ὅτι οἰκεῖον τὸ καλὸν τῷ νῷ· ἐξέπεσεν οὖν αὐτοῦ ὡς αἴσχιςτος· ὡς δὲ κακουργοτάτη καὶ ἐπονείδιστος ἐξέπεσε θεοῦ, ᾧ οἰκεία ἢ ἀπλότης, ἐξ οὗ ἐφήκει καὶ τὸ εὖ. τὸ γὰρ ‘εὖ’ πρόσρημά ἐστιν ἀπλότητος, διὸ καὶ τοὺς ἀπλοὺς τοὺς τρόπους εὐήθεις φαμέν. ‘καὶ πῶς συμβουλευσεις, ὦ Ἀλκιβιάδῃ, φιλότιμος θέλων εἶναι, ἐπονείδιστος ὢν; καὶ κάλλιστος θέλων εἶναι, αἴσχιςτος ὢν; τὸ συμφέρον θέλων εἰδέναι καὶ συμβουλεύειν, κακουργότατος ὢν;’ ἰστέον δὲ <ὅτι> ὡς ἐπονείδιστότατος ἐξέπεσεν θεοῦ καὶ ὡς μακαρίου· ‘μακάριος’ γὰρ εἴρηται οὗ κῆρες οὐκ ἐφάπτονται, διὸ καὶ ἀντίκειται τῷ μακαρίῳ τὸ ἐπονείδιστον ἐν τῷ ‘ὁ γὰρ μακάριος ς , κοὐκ ὀνειδίζει τύχας’. ταῦτα ἔχει ἡ θεωρία. Ἔτι τοίνυν καὶ ὧδε σκέψαι: διὰ τοῦ ‘ἔτι’ ἐδήλωσεν ὅτι τὸ αὐτὸ βούλεται κατασκευάσαι καὶ διὰ ἄλλου λόγου.

126 πάλαι μὲν γὰρ διὰ τῶν καθ’ ἕκαστα τοῦτο κατεσκευάσεν, νῦν δὲ διὰ τῶν καθόλου προτάσεων. Ὅστις καλῶς, οὐκ εὖ πράττει; τὴν πρώτην πρότασιν φησιν, ὅτι ὁ τὰ καλὰ πράττων εὖ πράττει. οὐκ ἐπειδὴ δὲ ταῦτόν εἶναι φησι δίκαιον καὶ συμφέρον διὰ μέσου τοῦ καλοῦ, ἥδη τὰ αὐτὰ ἄντικρυς βούλεται εἶναι (ἄλλη γὰρ φύσις τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἄλλη τοῦ καλοῦ· καὶ γὰρ καὶ ἄνωθεν ἐπαναβέβηκεν τὸ ἀγαθὸν τοῦ καλοῦ καὶ κάτωθεν διὰ τὴν ὕλην αἰσχροὺς οὔσαν, μετασχοῦσαν δὲ τοῦ ἀγαθοῦ), ἀλλ’ ὅτι ὡς ἐν ἀνθρώπῳ ἀντιστρέφουσιν· τῷ γὰρ ὑποκειμένῳ ἀντιστρέφουσιν. ὥσπερ γὰρ φαμεν τὸν ἀνθρώπον μὴδὲν διαφέρειν τοῦ γελαστικοῦ, οὐχ ὅτι τὸ αὐτό ἐστίν, ἀλλ’ ὅτι οὐδὲν ἐκπέφυγεν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀνθρώπου οὗ τὸ γελαστικὸν μὴ κατηγορεῖται, οὕτως καὶ ταῦτα ὡς ἐν ἀνθρώπῳ ἀντιστρέφει. καὶ ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώπῳ δίκαιον λαμβάνει καὶ ἀγαθόν, δῆλον, εἶγε καὶ ἀνωτέρῳ ἔλεγεν περὶ ἀνδρείας, ὅτι αὕτη ἀγαθόν· καὶ ἐνταῦθα δὲ φησιν ὅτι οἱ τὰ καλὰ πράττοντες εὖ πράττουσιν καὶ διὰ τοῦτο εὐδαίμονες καὶ διὰ τοῦτο ἀγαθὰ πράττουσι, τὸ δὲ πράττειν ψυχῶν ἐστὶ καὶ τὸ εὐδαίμονεῖν καὶ τὸ εὖ πράττειν· καὶ ὅτι ἐν τῇ λέξει φησὶν ‘ἕκ γε τούτου τοῦ λόγου ταῦτόν ἐστι καλὸν καὶ ἀγαθόν’, ἀντὶ τοῦ ‘κατὰ τὸ ὑποκείμενον τὰ αὐτά ἐστι τῷ μὴδὲν ἐκφεύγειν τὸ ὑποκείμενον’. καὶ οὕτω μὲν ὁ φιλόσοφος Πρόκλος· ὁ δὲ γε Δαμάσκιος καὶ ἄλλως αὐτὸ ἐξηγεῖται, ὅτι οὐδὲ εἰ κατὰ τὸ ὑποκείμενον ταῦτά ἐστι τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον καὶ συμφέρον, ἥδη καὶ κατὰ τὴν ιδιότητα τὰ αὐτά ἐστιν, ἀλλὰ μείναντα ἀσύγχυτα κατὰ τὴν ιδιότητα ἑαυτῶν ἀντιστρέφουσι, καὶ ἢ ἀντιστρέφουσι λέγονται τὰ αὐτά εἶναι. ὥσπερ γὰρ αἱ ἀρεταὶ ἀσύγχυτον φυλάξασαι τὴν ιδιότητα ἑαυτῶν ἀντιστρέφουσιν· οὐ γὰρ ἐπειδὴ ἀντιστρέφουσιν αἱ αὐταὶ εἰσιν, οὐδὲ ἐπειδὴ ἀντιστρέφει τὸ γελαστικὸν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ αὐτό ἐστίν, ἀλλὰ ἀντιστρέψαν ἔμεινεν ἐκάτερον κατὰ τὴν οἰκείαν ιδιότητα· οὕτως οὐδὲ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ καλὸν ταῦτά ἐστιν, εἰ καὶ ἀντιστρέφει.

127 διὸ καὶ ἡ λέξις φησὶν ‘πάν ὃ ἂν εἴη τοιοῦτον’, ἀντὶ τοῦ ‘τὰ αὐτὰ ὄντα κατὰ τὸ ὑποκείμενον διαφέρει κατὰ τὴν ιδιότητα’. Οἱ δὲ εὖ πράττοντες οὐκ εὐδαίμονες; ἡ δευτέρα πρότασις καὶ εἴρηται αἱ ἀπορίαι αἱ πρὸς ταύτην καὶ αἱ λύσεις. Κτῶνται δὲ ταῦτα τῷ εὖ καὶ καλῶς πράττειν; συνέχεεν αὐτά, τὸ εὖ πράττειν καὶ καλῶς πράττειν· τοῦτο δὲ οὐ μάτην, ἀλλ’ ὅτι μέσον ἐστὶ τὸ εὖ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἐφήκει ἀπὸ τοῦ ἀγαθοῦ ἐπὶ τὸ καλὸν τὸ εὖ, καὶ δεσμός ἐστι. διὸ καὶ δέον ἐν τῷ συμπεράσματι εἰπεῖν ‘ὁ ἄρα καλῶς πράττων ἀγαθὰ πράττει’, φησὶν ἀντὶ τούτου ‘τὸ εὖ ἄρα πράττειν ἀγαθόν ἐστίν’ ὡς πάντα ταῦτα εἰδώς. Οὐκοῦν καλὸν ἢ εὐπραγία; ἰδοὺ ἐνταῦθα ἀντιστρέφει μίαν πρότασιν ἔννοιαν ἡμῖν διδοὺς καὶ τὰς ἄλλας ἀντιστρέφειν καὶ διὰ τοῦτο πᾶν συμφέρον <δίκαιον> εἶναι· τοῦτο γὰρ προέκειτο δεῖξαι. ἀντέστρεψε γὰρ εἰπὼν ‘ἡ εὐπραγία καλὸν ἐστὶ’. Ταῦτόν ἄρα ἐφάνη ἡμῖν πάλιν: οὐ μάτην τὸ ‘πάλιν’, ἀλλ’ ὅτι δέδεικται τοῦτο ἥδη καὶ διὰ τῶν καθ’ ἕκαστα συλλογισμῶν, νῦν δὲ διὰ τῆς καθόλου προτάσεως. Ὅτι οὖν ἂν εὕρωμεν καλόν, καὶ ἀγαθὸν εὐρήσομεν ἕκ γε τούτου τοῦ λόγου: ἰδοὺ πῶς συμφώνως ἐξηγήσατο ὁ φιλόσοφος Πρόκλος. φησὶ γὰρ ὅτι ‘πάν ὃ ἂν εὕρωμεν καλόν, καὶ ἀγαθὸν εὐρήσομεν’ ἀντὶ τοῦ ὅτι ‘ἀντιστρέφει διὰ τὸ ὑποκείμενον’. οὐδὲ γὰρ ἐκφεύγει τι τοῦ

ὑποκειμένου τῇ δικαιοσύνῃ ᾧ μὴ ὑπάρχει τὸ ἀγαθόν. χάρις γὰρ τῷ φιλοσόφῳ οὕτω ταῦτα ἐξηγησαμένῳ. Τί δέ; τὰ ἀγαθὰ συμφέροντα; ἐντεῦθεν προστίθῃσι τὰς ἄλλας δύο προτάσεις· πρώτην μὲν τὴν κάτωθεν, ὅτι ‘τὰ ἀγαθὰ συμφέρει’, ὕστερον δὲ τὴν ἄνωθεν, ὅτι ‘τὰ δίκαια ὡμολόγησας καλὰ εἶναι’. καὶ διὰ τοῦτο πᾶν δίκαιον συμφέρον καὶ τὸ ἀνάπαλιν.

128 Τὰ δίκαια ἄρα, ὧς Ἀλκιβιάδης, συμφέροντά ἐστιν· ὅτε ἐπήγαγεν τὸ συμπέρασμα, εἰκότως καὶ τοῦ ὀνόματος ἐμνήσθη τοῦ Ἀλκιβιάδου, ἵνα τὸ προσεκτικὸν αὐτοῦ διεγείρῃ καὶ δείξῃ ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ταῦτα δούς, καὶ οὐ Σωκράτης. Τί οὖν; ταῦτα οὐ σὺ ὁ λέγων; ‘τίς οὖν’, φησὶν, ‘ἀπεκρίθη ταῦτα καὶ δέδωκεν; ἄρα οὐ σὺ ὁ ἀποκρινόμενος;’ διότι, ὡς εἴρηται πολλάκις, ὁ ἀποκρινόμενός ἐστιν ὁ λέγων καὶ οὐχ ὁ ἐρωτῶν. Εἰ οὖν τις ἀνίσταται συμβουλευσών· εἰ μὲν ἦν ἄλλος συγγραφεὺς ὁ ταῦτα λέγων, καὶ οὐ Σωκράτης, πάντως ἂν φορτικὰ ῥήματα ἔλεγεν ἂν πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην μετὰ τὸν ἔλεγχον, ὅτι ‘καὶ πῶς ἐπαγγέλλῃ συμβουλεύειν περὶ ὧν οὐκ οἶδας;’ ἀλλ’ ἐπεὶ Σωκράτης ἐστὶν ὁ λέγων, φησὶν πρὸς αὐτὸν ὅτι ‘ἄρα οὖν εἰ ἀνέστη τις συμβουλευσών περὶ ὧν οὐκ οἶδεν, οὐκ ἂν σὺ παρεστὼς κατεγέλας ἂν αὐτοῦ;’ καὶ κατέστησε τὸν γελῶμενον γελῶντα ἄλλους. οὗτος γὰρ καρπὸς τῆς συνουσίας Σωκράτους, τὸ καταστήσαι ἀντὶ γελῶντος γελῶμενον. Τὸ δὲ εἶτε Πεπαρηθίσις, διότι ἡ Πεπάρηθος εὐτελής ἦν νῆσος· ἐνδεικνύμενος ἐντεῦθεν ὅτι οὐδὲν ὀνήσει τὸ κλεινὸν ὄνομα τῆς Ἀττικῆς πρὸς τὸ ποιῆσαι ἐπιστήμονα τῶν δικαίων τὸν διπλῇ ἀμαθαίνοντα περὶ ταῦτα. ‘εἰδότος γὰρ περὶ ἕκαστον ἢ συμβουλὴ ἢ, ἀλλ’ οὐκ Ἀθηναίου· προσφορώτερον γὰρ οὕτω λέγειν ἐνταῦθα. Ἀλλὰ μὰ τοὺς θεοὺς, ὧς Σώκρατες· ἰδοὺ ἀπηλλάγη τῆς διπλῆς ἀμαθίας ὁ νέος καὶ ἐν τῷ μεταξύ ἐγένετο· φησὶν γὰρ ὅτι ‘ποτὲ μὲν δοκεῖ μοι ἄλλα, ἄλλοτε δὲ ἄλλα’.

129 οὐκ ἄκαιρος δὲ ὁ ὅρκος, ἀλλὰ δηλοῖ ἐν ἀφασίᾳ αὐτὸν ὄντα· ἐπεὶ διὰ τί πάλα οὐκ ὤμνουν; διὸ καὶ ὁ Σωκράτης ἐπεγκαλούμενος αὐτὸν ‘φίλον’ ὀνομάζει, καὶ διότι ἓνα βαθμὸν ἀνῆλθεν· ἀπὸ γὰρ διπλῆς ἀγνοίας εἰς μέσην ἔξιν ἀπλῆς καὶ διπλῆς ἐνέπεσεν. Οἶε ἂν οὖν, εἴ τις ἐρωτῇ σε δύο ὀφθαλμοὺς ἔχεις ἢ τρεῖς; ἐντεῦθεν βούλεται δεῖξαι ὅτι διὰ τὴν ἀγνοίαν διαφωνεῖ ἑαυτῷ. καὶ κέχρηται πολλοῖς παραδείγμασιν οἰκείοις τῷ προκειμένῳ λέγων ὅτι ‘εἴ τις ἐρωτῇ σε εἰ δυνήσῃ ἀνελεῖν εἰς τὸν οὐρανόν· οἰκεῖον δὲ πῶς τοῦτο διὰ Περικλέα οἰκεῖον ὄντα αὐτῷ, ὃς Ὀλύμπιος ἐλέγετο. διὸ περὶ αὐτοῦ εἴρηται· ἥστραπτε ν, ἐβρόντ α, συνεκύκα τὴν Ἑλλάδα’, καὶ ταῦτα οὐκ ἐπ’ ἀγαθοῖς πράγμασι σεμνυνόμενος, ἀλλ’ ἐπὶ χρήμασιν, ὡς ἡ ἐλευθέρα ἡμᾶς κωμῳδία ἐδίδαξεν· ὃς διὰ τὸ μὴ ποιῆσαι λόγους τῶν ἀνηλωμένων χρημάτων εἰς τὴν Φειδίου Ἀθηναῖον ἐκίνησε τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον. ‘πάλιν εἴ τις σε ἐρωτήσῃ περὶ κυβερνητικῆς, ἀπεκρίνω ἂν αὐτῷ; ἢ περὶ ὀψοποιίας; καίτοι ἐνταῦθα οὐ διαφωνεῖς σαυτῷ, διότι οἶδας ὅτι ἀγνοεῖς’. οἰκεῖα δὲ καὶ ταῦτα τὰ παραδείγματα· τὸ μὲν πρῶτον διότι δηλοῖ ὅτι δεῖ ἐξηρησθαι τὸν πολιτικὸν τῶν ἐπιτροπευομένων· τὸ δὲ τοῦ κυβερνήτου διότι δεῖ, ὥσπερ ὁ κυβερνήτης προνοεῖται τῆς νεώς, πρόνοιαν ποιεῖσθαι τῶν ἐπιτροπευομένων, εἰ καὶ ἐξηρημένος εἴη· τὸ δὲ τρίτον, τὸ τοῦ ὀψοποιοῦ, διότι δεῖ τὸν πολιτικὸν προσηνῇ εἶναι κατὰ τοὺς λόγους τοῖς συμβουλευομένοις. εἰ μὴ γὰρ πεισθῶσιν οἱ συμβουλευόμενοι ὅτι ἐπ’ ὠφελείᾳ συμβουλεύει ὁ συμβουλευών, οὐκ ἂν ποτε πεισθεῖεν αὐτῷ.

130 διὰ γὰρ τὸ προσηνὲς μόνον καὶ ὁ παρὰ τοῖς Ἑλλήσι σύμβουλος ἤκουσε· τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδὴ· ἐρωτᾷ <δὲ> οὐ τὸ ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ τὸ ἀδύνατον. οὐ γὰρ ἠρώτησεν εἰ ‘δύο ἢ ἓνα ἔχεις;’ ἐπειδὴ τοῦτο ἐνδεχόμενον ἦν καὶ ἡδύνατο ποτὲ μὲν τόδε ἀποκρίνασθαι, ποτὲ δὲ τόδε· ἀλλ’ εἰ τρεῖς ἔχοι ὀφθαλμοὺς, ἢ δύο ἢ τέσσαρας χεῖρας. Δέδοικα μὲν ἔγωγε ἤδη· φοβεῖται ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ πρὸς τὰ οὕτω σαφῆ ἀποκρίνασθαι. τοῦτο δὲ ἐνδεικνυμένου ἐστὶν τὴν περιουσίαν τῆς διαλεκτικῆς δυνάμεως τοῦ Σωκράτους· ὡς γὰρ προπειραθεὶς ταύτης φοβεῖται ἀποκρίνασθαι. ‘ἴσασι γὰρ Ἀργείων οἱ πεπληγμένοι’, τὸ δὴ λεγόμενον. Ἀναγκαῖον περὶ τούτου πλανᾶσθαι τὴν ψυχὴν· ἐντεῦθεν, ἐπειδὴ ὠφελήθη ὁ

Ἀλκιβιάδης παχυμερῶς, καταδρομῇ κέχρηται ὁ Σωκράτης κατὰ τῆς διπλῆς ἀγνοίας καὶ λέγει πάντα ἐκεῖνα μικρὸν ὕστερον κατ' αὐτῆς. Ἐννοεῖς οὖν ὅτι καὶ τὰ ἀμαρτήματα ἐν τῇ πράξει διὰ ταύτην τὴν ἄγνοιάν ἐστιν; καλῶς τὸ ' διὰ ταύτην τὴν ἄγνοιαν ' , διότι τὰ ἐν λόγῳ ἀμαρτήματα διὰ τὴν ἄγνοιαν γίνεται· νῦν δὲ ἀμαρτήματα κατὰ γνώσιν ἐξετάζομεν, ἔνθα λόγος ἐστὶ διπλῆς καὶ ἀπλῆς ἀγνοίας.

131 ἔστι γὰρ καὶ ἄλλοθεν γίνεσθαι ἀμαρτήματα, οἷον διὰ βίαν· διττὰ γὰρ τὰ ἀμαρτήματα, ἢ διὰ ἄγνοιαν ἢ διὰ βίαν. ἐντεῦθεν δὲ δείκνυσιν ὅτι καὶ ἀμαρτημάτων αἰτία. οὐ γὰρ ἀμαρτάνουσιν οὔτε οἱ εἰδότες, διότι ἐπιτυχάνουσιν, οὔτε οἱ ἀπλῇ ἀγνοοῦντες, διότι οὐκ ἐπιχειροῦσι ποιεῖν. Καὶ ἡ ἐπονείδιστος ἀμαθία· τουτέστιν ὅτι καὶ ὡς ἐπονείδιστος τοῦ ἀγαθοῦ ἐξέπεσεν. ἀντίκειται γὰρ τῷ μακαρίῳ τὸ ἐπονείδιστον, τὸ δὲ μακάριον τοῖς θεοῖς πρέπει, παρ' οἷς κῆρες οὐκ εἰσιν. Τί οὖν; ἔχεις μεῖζον εἰπεῖν δικαίων τε καὶ καλῶν· ' μέγιστα ' λέγει τὰ δίκαια καὶ ἀγαθὰ καὶ συμφέροντα, διότι πάντες ἐκ παίδων ὡς ἀπὸ κοινῆς ἐννοίας ἐπιχειροῦσι τούτοις χρῆσθαι καὶ οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν τινὲς ἀφωρισμένως ἔχουσι ταύτας· οἷόν τινες τῶν ἀνθρώπων καὶ οὐ πάντες χρῶνται γραμματικῇ ἢ φιλοσοφίᾳ, ἀλλὰ πάντες ἐπιχειροῦσι καὶ προτρέπουν καὶ ἀποτρέπουν καὶ ἐπαινεῖν καὶ ψέγειν καὶ κατηγορεῖν καὶ ἀπολογεῖσθαι, καὶ ἀπλῶς τοῖς τρισὶν εἴδεσι τῆς ῥητορικῆς χρῆσθαι. καὶ οὐδὲν διαφέρουσιν, εἰ μὴ τῷ εὐμεθόδῳ καὶ ἀμεθόδῳ, οἱ ῥήτορες τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· ταῦτόν δὲ εἰπεῖν τεχνικῶς τε καὶ ἀτέχνῳ. διὸ ' μέγιστα ' αὐτὰ φησι διήκοντα διὰ πάντων. τοῦτο οὖν μόνῃς ἐστὶ τῆς ῥητορικῆς, ὥσπερ ἑλληνίζει πάντων Ἑλλήνων ἐστίν, τὸ δὲ κατὰ τέχνην ποιεῖν ἑλληνίζει μόνῃς γραμματικῆς. Πρᾶξις σὺν θεῷ ἰε' Βαβαί, ὧς Ἀλκιβιάδης, οἷον πάθος πέπονθας. Δύο ὄντων μορίων τῆς ψυχῆς, τοῦ μὲν γνωστικοῦ, τοῦ δὲ ζωτικοῦ, καὶ τοῦ μὲν γνωστικοῦ δι' ἐλέγχου καθαιρομένου, τοῦ δὲ ζωτικοῦ δι' ἐπιπλήξεως, τὸ μὲν γνωστικὸν τοῦ Ἀλκιβιάδου καθάρως ὁ Σωκράτης διὰ τοῦ δεῖξαι αὐτόν διπλῇ ἀμαθαίνοντα, τὸ δὲ ζωτικὸν διὰ τοῦ ἐκτραγωδεῖν πόσα καὶ ποῖα κακὰ ἔπεται τῇ διπλῇ ἀμαθίᾳ (εἶπεν γὰρ αὐτὴν ἀμαρτημάτων αἰτίαν, αἰσχίστην ν , ἐπονείδιστοτάτην ν , κακουργοτάτην ν), ἐντεῦθεν μετὰ τὰ κοινὰ ὑπάρχοντα τῇ διπλῇ ἀμαθίᾳ λέγει καὶ τὰ ἴδια ἐπόμενα τῷ Ἀλκιβιάδῃ λέγων ' βαβαί , ὧς Ἀλκιβιάδης ' .

132 τοῦτο δὲ σχετλιάζοντός ἐστι καὶ ἀποδυρομένου τὸν Ἀλκιβιάδην ὡς ἀπολόμενον καὶ ὡς περὶ ἀποικομένου τὸν λόγον ποιουμένου. τοῦτο δὲ Πυθαγόρειόν ἐστιν· ἐκεῖνοι γὰρ τοὺς ἀνεπιτηδεῖους ἐξέβαλλον ἐκ τοῦ ὁμακοῖου σὺν τοῖς οἰκείοις χρήμασι καὶ κενοτάφιον αὐτῶν ποιοῦντες ἀπωδύροντο αὐτοὺς καὶ ὡς περὶ ἀποικομένου διελέγοντο. Καὶ τὸ 'οἷον' δὲ 'πάθος πέπονθας' ὁμοίον τῷ τῆς τραγωδίας ' οὐκ ἔστιν οὐδὲν δεινὸν οὐδὲ εἰπεῖν ἔπος ' . "Ὁ ἐγὼ μὲν ὀνομάζω ὀκνῶ· ὁ οἰκεῖον τῇ ἀποσιωπῇ, ἐξαίρει τὸν ἔλεγχον, τουτέστιν ἀνέκπυστον καὶ ἐξαίσιον ἐστὶ καὶ ἄφραστον τοῦτο'.

133 καλῶς δὲ καὶ τὸ ' ὀνομάζω ὀκνῶ ' , διότι ὡς πρὸς τῇ ὕλῃ ὃν ἄφραστόν ἐστι τοῦτο καὶ ἄρρητον, ὥσπερ ἡ ὕλη ἄρρητός ἐστι καὶ ἀνείδεος. εἰ δὲ καὶ τὸ πρῶτον αἷτιον ἄρρητόν ἐστιν, ἀλλ' ὡς ὑπὲρ εἶδος ὃν· ἡ δὲ ὕλη ὡς χεῖρων παντὸς εἶδους ἄρρητός ἐστιν. "Ὁμως δέ, ἐπειδὴ μόνῳ ἐσμέν, ῥητέον· πολέμιον γὰρ φιλοτίμῳ ἦθει ἢ ἐπὶ πολλῶν ἔγκλησις. διὸ καὶ τις Πυθαγόρειος ἐγκαλούμενος ὑπὸ τοῦ διδασκάλου παρὰ πολλοῖς μὴ φέρων τὴν αἰσχύνην ἐξήγαγεν ἑαυτόν.

134 καὶ παρὰ τοῖς φιλοσόφοις δὲ ἔθος ἦν ἰδίᾳ ἐγκαλεῖν, ἀλλ' οὐ πρὸς τοὺς πολλούς. "Ἀμαθία συνοικεῖς τῇ ἐσχάτῃ, ὧς βέλτιστε· καλῶς τὸ ' συνοικεῖς ' , εἶγε διὰ τοῦτο χεῖρων ἢ στάσις τοῦ πολέμου, διότι ὁ μὲν ὑπὸ τῶν ἔξωθεν γίνεται καὶ πόρρω ὄντων, ἡ δὲ ὑπὸ τῶν ἔνδον καὶ πλησίον ὄντων· περὶ ἧς εἴρηται ' ἀφρήτω ρ , ἀθέμιστος ' καὶ τὰ ἐξῆς· πολλῶ μᾶλλον χεῖρον τῆς στάσεως τὸ σύνοικον εἶναι τῷ πολέμῳ, ὅσῳ καὶ πλησιαίτερον. οὐχ ἀπλῶς δέ φησιν ' ἀμαθία συνοικεῖς ' , ἀλλὰ ' τῇ ἐσχάτῃ ' . "Ὡς ὁ λόγος σου καταμαρτυρεῖ καὶ σὺ σαυτοῦ· καὶ ἰσχυροὺς μάρτυρας ἔχεις τούτου, ὃ τε γὰρ λόγος καταμαρτυρεῖ σου (δέδεικται γὰρ ὅτι ἐρωτήσεως καὶ

ἀποκρίσεως οὔσης ὁ ἀποκρινόμενός ἐστιν ὁ λέγων, ἀλλ' οὐχ ὁ ἐρωτῶν), ἀλλὰ δὴ καὶ ἀνυπόστατον ἔχεις μάρτυρα σαυτόν. 'Διὸ καὶ ἄττεις ἄρα ἐπὶ τὰ πολιτικά· τουτέστιν ὅτι 'τὰ δόγματα ζῶν γεννᾷ ἐν σοί· ἐπειδὴ γὰρ διπλῇ ἀμαθαίνεις καὶ οἷε εἰδέναι τὰ δίκαια πρὶν μαθεῖν, ὁρμᾷς ἐπὶ τὰ πολιτικά πράγματα'. Πέπονθας δὲ τοῦτο οὐ μόνος, ἀλλὰ καὶ οἱ πολλοί· καὶ Ἀλκιβιάδῃ μὲν παραψυχή, μετὰ τῶν πολλῶν εἶναι κακῶ· Σωκράτει δὲ οὐ τοῦτο ἦν παραψυχή, πάντας γὰρ ἠβούλετο εἶναι ἀγαθοὺς, εἶγε κηδεμῶν ἦν τῆς ἀνθρωπότητος.

135 'Πλὴν ὀλίγων καὶ ἴσως τοῦ σοῦ ἐπιτρόπου Περικλέους'. καὶ ζητοῦμεν πῶς ἐνταῦθα ἐπαινεῖ τὸν Περικλέα λέγων αὐτὸν σοφόν, μετὰ μικρὸν δὲ κατατρέχει αὐτοῦ λέγων αὐτὸν μὴ εἶναι πολιτικόν, ὥσπερ καὶ ἐν τῷ Γοργίᾳ δείκνυσιν αὐτὸν μὴ ὄντα πολιτικόν, διὸ καὶ τὸν Ἀριστείδην πρὸς ἀντιλογίαν ἐκίνησεν διὰ τὰ ἐν Γοργίᾳ λεγόμενα. ὁ μὲν οὖν φιλόσοφος Πρόκλος φησὶν· ἐλέγχει αὐτὸν ὡς μὴ ὄντα ἐπιστήμονα, ἀποδέχεται δὲ αὐτὸν ὡς ὄντα ὀρθοδοξαστικόν. ὁ δὲ γε φιλόσοφος Δαμάσκιος οὐκ ἀποδέχεται τοῦτο, οὐδὲ γὰρ διαφέρει ὁ ὀρθοδοξαστικὸς τοῦ ἐπιστήμονος εἰ μὴ τῷ εἰδέναι τὴν αἰτίαν, ὥσπερ οὐδὲ ὁ λογικὸς ἱατρός τοῦ ἐμπειρικοῦ διαφέρει, ἐν τῇ πράξει γὰρ τὰ αὐτὰ ποιοῦσιν· εἰ οὖν ἦν ὀρθοδοξαστικὸς, οὐκ ἂν ἡμάρτανεν. λύει οὖν αὐτὸς τοῦτο ὅτι ἀποδέχεται αὐτὸν ὡς στρατηγόν, διότι τέλος ἐστὶ τούτου τὸ νικᾶν, οὐ μὴν ὡς πολιτικόν, διότι οὐκ ἐποίησε τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς. εἴτα λαβὼν ὀλίγην ἀνάπαυσιν ὁ Ἀλκιβιάδης ὡς οἰκείου αὐτῷ ἐπαινεθέντος, ἵνα μὴ πάλιν ἃ ἠρώτησεν αὐτὸν ἐρωτήσῃ καὶ ἐπὶ τοῦ Περικλέους, ὅτι 'πόθεν γέγονεν σοφός, μαθὼν ἢ εὐρών;' προλαμβάνει καὶ ἀπαριθμεῖται τοὺς διδασκάλους αὐτοῦ. ἐν μὲν γὰρ φιλοσοφίᾳ γέγονεν μαθητὴς Ἀναξαγόρου, ἐν δὲ μουσικῇ Πυθοκλέους.

136 εἴτα ἐξαίρων τοὺς αὐτοῦ διδασκάλους φησὶν 'καὶ νῦν ὑπάρχων ἐπὶ γήραος οὐδῶ φοιτᾷ παρὰ Δάμῳ τῷ μουσικῷ'. ὁ δὲ φησιν· 'ἀλλ' οὐδὲ οὗτός ἐστι πολιτικὸς, διότι οὐ δύναται ποιεῖν καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς τοὺς πολίτας'. καὶ καλῶς οὐκ εἶπεν 'ποιεῖ', διότι οὐκ ἔστιν χαρακτηρίσαι ἐκ τούτου τὸν σοφόν. τί γὰρ εἰ μὴ περὶ τὰ δεύτερα ἀσχολοῖτο, ἀλλὰ ἢ καθάρσει σχολάζοι ἢ θεωρία, ὅτε χωρίζει ἑαυτὸν ἐκ τῶν πολλῶν· τί δὲ εἰ πολιτικῶς ζῶν ἀνεπιτηδεῖους σχοίῃ τοὺς ὁμιλοῦντας αὐτῷ; ἀλλ' εἶπεν ὅτι 'εἰ ἦν σοφός, δυνατὸς ἦν ποιῆσαι ἄλλον σοφόν· καίτοι οὔτε σὲ οὔτε τὸν ἀδελφόν σου Κλεινίαν οὔτε τοὺς οἰκείους υἱεῖς σοφοὺς ἐποίησεν'. οὐς ἔσχεν ἀπὸ Ἀσπασίας τῆς Μιλησίας, ἣτις καὶ διδάσκαλος αὐτοῦ ἐγένετο. ἦν γὰρ ὁ Περικλῆς γυναικοδίδακτος, ὥσπερ Ἀρίστιππος μητροδίδακτος. εἰ δὲ λέγοις ὅτι 'ἀλλὰ πολιτικὸς ἦν διὰ τοὺς φόρους οὓς ἔταξεν', ἀλλ' οὐδὲ οὕτω σοφὸς ἦν. διότι φλεγμαινούση πόλει δυνάμεις περιποιεῖτο, δυνάμενος μεταβάλλειν τὴν οἰκίαν πολιτείαν ἀπὸ δημοκρατίας εἰς ἀριστοκρατίαν (ἦν γὰρ ἡ κατ' αὐτὸν πολιτεία, ὡς ὁ συγγραφεὺς φησιν, 'λόγῳ μὲν δημοκρατία, ἔργῳ δὲ ἐνὸς ἀνδρὸς δυναστεία').

137 καλῶς δὲ εἰς ἀριστοκρατίαν εἶπεν ὁ Πλάτων, ἀλλ' οὐκ εἰς βασιλείαν, διότι ὑπόπτως ἔχει ὁ Πλάτων πρὸς τὴν βασιλείαν διὰ τὸν θάνατον τοῦ γινομένου βασιλέως. διὰ οὖν τὸ σφαλερὸν πλείοσι κατεπίστευσε τὴν ἑαυτοῦ πολιτείαν), καίτοι φυσικοῦ νόμου κελεύοντος 'τὰ μὴ καθαρὰ τῶν σωμάτων ὁκόσῳ ἂν θρέψῃς μᾶλλον βλάψει'. ἐν οἷς πληροῦται σὺν θεῷ τὸ πρῶτον τμήμα τοῦ διαλόγου, ἐν ᾧ καὶ κατὰ τὸ γνωστικὸν καὶ κατὰ τὸ ζωτικὸν ἤλεγξε τὸν Ἀλκιβιάδην. ταῦτα ἔχει ἡ θεωρία. Διὸ καὶ οἱ πολλοὶ τῶν πραττόντων: διὰ ταῦτα ὁ Σωκράτης κατεδικάσθη κωνείου, διότι τοὺς πολλοὺς διέβαλλεν ὡς μὴ εἰδότας τὸ δίκαιον καὶ ἐπιχειροῦντας αὐτοῖς. Λέγεται γάρ τοι, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἀπὸ ταῦτομάτου σοφὸς γεγονέναι: ἰδοὺ πῶς ἀνανήψας ὁ νέος δείκνυσιν τὸν Περικλέα διδασκάλους ἐσχηκότα, ἵνα μὴ καὶ ἐπὶ αὐτοῦ οἱ αὐτοὶ λόγοι ἀρμόσωσιν οἷοι καὶ ἐπὶ Ἀλκιβιάδου γεγόνاسι. διὸ καὶ φησιν 'οὐκ ἀπὸ ταῦτομάτου ἐγένετο σοφός, ἀλλ' ἀπὸ διδασκάλων'. καὶ ἰδοὺ πῶς εὐφυῶς ἀπαντᾷ πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ὁ Ἀλκιβιάδης. Καὶ Πυθοκλεῖ δὴ καὶ Ἀναξαγόρᾳ: παρὰ μὲν Ἀναξαγόρου ὠφελήθη τὸ ἄρχειν, πρῶτος γὰρ οὗτος

τὸν νοῦν εἰσήγαγε τοῖς πράγμασιν, ἐξηρημένως ἄρχοντα τῶν μετ' αὐτόν, μὴ ἐγκατατεταγμένον αὐτοῖς ὄντα· οὕτως οὖν καὶ ὁ Περικλῆς ἐν δημοκρατίᾳ ἀσύγκριτος ἦν πρὸς τοὺς πολλοὺς καὶ ἤρχεν αὐτῶν, οἷον νοῦς αὐτῶν γενόμενος.

138 Πυθοκλέους δὲ μέμνηται οὐχ ἀπλῶς ὡς μουσικοῦ, ἀλλ' ὡς ἀρμόζοντος διὰ τῶν προσηκόντων μελῶν τοὺς πολίτας. ὥσπερ γάρ εἰσι σωφρονικὰ μέλη (διὸ καὶ ὁ Αἰγισθος οὐκ ἄλλως ἠδυνήθη τὴν Κλυταιμνήστραν διαφθεῖραι εἰ μὴ πρότερον τὸν ᾠδὸν ἀπέκτεινεν ἐν τῇ ἐρήμῃ νήσῳ, ὃν ὁ Ἀγαμέμνων φύλακα καταλέλοιπεν, ὡς ὁ ποιητής φησιν), οὕτως εἰσὶ καὶ ἀρμόζοντα τοὺς πολίτας μέλη, ἃ ὠφελήθη ὁ Περικλῆς παρὰ Δάμωνος, δι' ὧν ἤρμοζε τὴν πόλιν. Καὶ νῦν ἔτι τηλικούτος ὢν Δάμωνι: 'τηλικούτος', ἀντὶ τοῦ 'ἐπὶ γήραος οὐδῶ', παρὰ τῷ Δάμωνι ἐφοίτησεν. τούτου δὲ μέμνηται πάλιν ὁ Πλάτων ἐν τῇ Πολιτείᾳ ὡς παρ' αὐτοῦ ὠφεληθεὶς μουσικῇν. Τί οὖν; ἤδη τινὰ εἶδες σοφόν; ἐντεῦθεν κατατρέχει τοῦ Περικλέους καὶ δείκνυσιν αὐτόν μὴ ὄντα σοφὸν ἐκ τοῦ μὴ ποιῆσαι ἄλλους σοφοὺς. τρία γάρ εἰσι χαρακτηριστικὰ σοφῶν, τὸ μὲν ἀπὸ τῶν προηγησαμένων, τὸ δὲ ἀπὸ τῶν συνόντων, τὸ δὲ ἀπὸ τῶν μεθυπαρξάντων. ἀπὸ μὲν τῶν προηγησαμένων, εἰ ἔχοι εἰπεῖν διδασκάλους· ἀπὸ δὲ τῶν συνόντων, εἰ συμφωνῇ καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς σοφοῖς· ἀπὸ δὲ τῶν μεθυπαρξάντων, εἰ ἔχοι εἰπεῖν εἰ ἄλλους τοιούτους ἐποίησεν. καὶ ἐκάστου τούτων μέμνηται ὁ Πλάτων ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ μέρει τοῦ διαλόγου· τοῦ μὲν πρώτου ὅτε ἐζήτηι εἰπεῖν διδασκάλους τῶν δικαίων, τοῦ δὲ δευτέρου ὅτε ἔλεγεν 'οὐκ ἴσασι οἱ πολλοὶ τὸ δίκαιον, διότι μὴ συμφωνοῦσιν· τοῦ δὲ τρίτου ἐνταῦθα, εἰ ἔχοι Περικλῆς εἰπεῖν ἄλλους τοιούτους ἑαυτὸν ποιήσαντα.

139 Καλὸν γὰρ δήπου τοῦτο τεκμήριον: κρήγυν γὰρ τοῦτο τεκμήριον σοφοῦ, τὸ δύνασθαι ποιῆσαι καὶ ἄλλους σοφοὺς. Τί δέ; ἔχεις εἰπεῖν ἂν Περικλῆς τινὰ ἐποίησεν σοφόν; 'τί οὖν;' φησὶν ὁ Σωκράτης, 'τοὺς υἱεῖς αὐτοῦ ἐποίησε σοφοὺς;' ὁ δὲ φησιν 'τί δέ, εἰ ἡλίθιοι ἐγένοντο καὶ ἀνεπιτήδαιοι πρὸς τὸ μανθάνειν;' ὁ δὲ ἐρωτᾷ 'τί οὖν; Κλεινίαν τὸν ἀδελφόν σου ἐποίησεν;' ὁ δὲ κατηγορεῖ αὐτοῦ μανίαν λέγων 'τί δέ, εἰ μὴ δυνατὸς ἦν;' 'τί δὲ σέ;' ὁ δὲ φησιν 'διὰ τὴν ἐμὴν ῥαθυμίαν'. τρία γὰρ αἷτια ταῦτα τοῦ μὴ γίνεσθαι σοφόν, ἡλιθιότης, μανία, ῥαθυμία. ὅμοιον δὲ ἐστὶ τούτῳ καὶ τὸ ποιητικόν· 'νήπιος εἶς, ὧς ξεῖν ε, τόσον χρόνον, ἢ χαλίφρων; διὰ γὰρ τοῦ πρώτου ἄνοιαν ἐδήλωσεν, διὰ δὲ τοῦ 'ἢ χαλίφρων' τὴν μανίαν, διὰ δὲ τοῦ 'ἢ ἐκὼν μεθίης καὶ τέρπει ἄλγεα πάσχων; τὴν ῥαθυμίαν. τὸ δὲ 'καὶ τέρπει ἄλγεα πάσχων' ἐκφράζων ὁ Εὐριπίδης φησὶν 'μακρὴ τε λέσχη καὶ σχολὴ τερπνὸν κακόν'. Ἀλλὰ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἢ τῶν ξένων: ἐρωτᾷ αὐτόν· 'τί οὖν; ἄλλον τινὰ ἐποίησεν σοφόν;' εἰ γὰρ εἴποις ὅτι 'ἀλλὰ πάντες ἀνεπιτήδαιοι ἦσαν', ἀλλὰ τοῦτο Τίμωνός ἐστι τοῦ μισανθρώπου, τὸ τὴν ἐπιτηδειότητα ἐξορίζειν ἀπὸ πάντων τῶν ἀνθρώπων.

140 Καὶ Καλλιᾶν τὸν Καλλιᾶδου: Καλλιᾶν φησὶν, οὐ τὸν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ, οὗτος γὰρ ἦν Ἰππονίκου υἱός· τοῦτον δὲ Καλλιᾶδου φησὶν. Ἐκατὸν μναῖς τελέσας σοφός τε καὶ ἐλλόγιμος; ἐλλόγιμον 'τὸν λόγου ἄξιόν φησιν, ἀλλ' οὐχ ὃν νῦν φαμέν, τὸν λόγους εἰδότα, εἶπεν γὰρ περὶ ἐκείνου 'σοφός'. ἀλλὰ διὰ τί, εἰ φιλόσοφος ὁ Ζήνων, μισθὸν ἐπράττετο; ἢ φαμεν ὅτι ἵνα συνεθίσῃ τοὺς μαθητὰς καταφρονεῖν χρημάτων· ἢ ἵνα τοῖς δεομένοις ἐπαρκῇ παρὰ τῶν εὐπόρων λαμβάνων· ἢ ἵνα ἀντανίσωσιν ποιήσῃται τῆς περιουσίας καὶ ἰσότητα φυλάξῃ τοῖς ἥττον ἔχουσι παρέχων. προσεποιεῖτο γὰρ λαμβάνειν μὴ λαμβάνων· τοιοῦτος γὰρ ἦν ὁ Ζήνων, προσποιεῖσθαι ἱκανός, ὃς καὶ διὰ τοῦτο 'ἀμφοτερόγλωσσοσ' ἤκουεν, οὐχ ὅτι ἐκατέρω τῶν ἀντικειμένων συνηγόρει, ἀλλ' ὅτι προσεποιεῖτο. διὸ καὶ τινος τυράννου ἐρομένου αὐτὸν τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπιβουλεύσαντας τῇ τυραννίδι τοὺς δορυφόρους αὐτοῦ ὑπέδειξεν, ὁ δὲ ἀνελὼν ἐκείνους ἐτοίμως ἀνηρέθη. καὶ ἔχεις ἐκ τούτου ὅτι πρῶτος Πλάτων ἐπετήδευσεν ἀμισθίαν, εἶγε σύγχρονος γέγονεν Ζήνωνι εἰσπραττομένῳ μισθοῦς, ἀλλὰ διὰ τί μόνῃ ἢ φιλοσοφίᾳ οὐκ εἰσπράττεται μισθοῦς, τῶν ἄλλων τεχνῶν τοῦτο ποιουσῶν; ἢ ἐπειδὴ οἱ μὲν ἄλλοι τεχνῖται οὐκ

ἐπαγγέλλονται ἀγαθοὺς ποιῆσαι τοὺς προσιόντας ἀλλὰ μόνον τεχνίτας, οἷον οἱ ἱατροὶ ἱατροὺς καὶ ὁ τέκτων τέκτονας· ὁ δὲ φιλόσοφος ἀγαθοὺς ἐπαγγέλλεται ποιεῖν καὶ ταύτη ἐλπίζει μὴ ἀγνωμονηθῆσθαι ὑπ' αὐτῶν.

141 ἴσως δὲ ὁ Πλάτων ὡς εὐπορῶν ἀμισθίαν ἐπετίθουσεν· διὸ καὶ μέχρι τοῦ παρόντος σφύζονται τὰ διαδοχικά, καὶ ταῦτα πολλῶν δημεύσεων γινομένων. Τέλος σὺν θεῷ τοῦ α' τμήματος. ΑΡΧΗ ΤΟΥ Β' ΤΜΗΜΑΤΟΣ Πρᾶξις σὺν θεῷ ις' Εἶεν· τί οὖν διανοῇ περὶ σεαυτοῦ; πότερον ἔαν.

142 (1t) Ἐλέγξας ὁ Σωκράτης τὸν Ἀλκιβιάδην ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι, καὶ κατὰ τὸ γνωστικὸν δείξας αὐτὸν διπλῇ ἀμαθαίνοντα καὶ κατὰ τὸ ζωτικὸν ἐκτραγωδήσας τὰ ἐπόμενα τῇ διπλῇ ἀμαθίᾳ κακά, καὶ εἰπὼν αὐτὴν αἰσχίστην, κακουργοτάτην, ἐπονειδιστοτάτην, πλάνης αἰτίαν, ἀμαρτημάτων αἰτίαν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιγραφομένῳ ἐλεγκτικῷ, καὶ καταβαλὼν αὐτὸν διὰ τούτων, ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι καταβληθέντα αὐτὸν ἀνεγείρει καὶ ἀνυψοῖ λέγων αὐτῷ· 'εὐελπις ἔσο, ὦ Ἀλκιβιάδη· ἔχεις γάρ τι ἐν σοὶ ἐπιτήδειον πρὸς πολιτικὴν ἐπιστήμην καὶ πρὸς τὸ διοικεῖν τὰ τῆς πόλεως πράγματα, τὸ ἡγεμονικόν· διὸ δεῖ σε πολλὴν πρόνοιαν σεαυτοῦ ποιήσασθαι διὰ τῆς ἐπιμελείας'. ἀνεγείρει δὲ αὐτὸν ἐν τούτῳ τῷ τμήματι, προτρεπτικῷ ὄντι, ἵνα ἐν τῷ τελευταίῳ μαιευόμενος αὐτὸν παρασκευάσει αὐτὸν εἰπεῖν, τίς ὁ πολιτικὸς ἄνθρωπος, ὅτι ψυχὴ λογικὴ ὡς ὀργάνῳ χρωμένη τῷ σώματι· διότι οὗτός ἐστιν ὁ ὀρισμὸς τοῦ πολιτικοῦ, ὁ γὰρ καθαρτικὸς καὶ ὁ θεωρητικὸς οὐδὲ ὀργάνῳ χρῶνται τῷ σώματι, εἴγε ἐμποδῶν αὐτοῖς γίνεται.

143 Ὁ δὲ ὡς ῥάθυμος καὶ φιλότιμός φησιν μὴ δεῖν πράγματα ἔχειν ἐπιμελόμενον ἑαυτοῦ, οὐδὲ γὰρ πρὸς ἄνδρας στρατηγοὺς καὶ ἀνταγωνιστὰς ἀξιολόγους ἔχει· 'εἰ μὲν γὰρ πρὸς μεῖζονας εἶχον, ἴσως ἂν ἐφρόντιζον τοῦ περιεῖναι αὐτῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸς ὑποδεεστέρους ἔχω, οὐ δέος ἐστὶν μὴ περιέσσονται μου· δύναμαι γὰρ τῇ οἰκείᾳ φύσει περιγενέσθαι αὐτῶν· ἄμφω διὰ τούτων πραγματευόμενος, τὸ μήτε πράγματα θέλαιν ἔχειν ἐπιμελόμενον ἑαυτοῦ μήτε μὴν διὰ τοῦτο ἀδύνατον εἶναι δόξαι διοικεῖν τὰ τῆς πόλεως πράγματα. ὁ δὲ Σωκράτης ἀποδύρεται αὐτόν, διότι πρῶτον μὲν τοὺς συναγωνιστὰς ἀνταγωνιστὰς οἶεται εἶναι. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους στρατηγοὺς συναγωνιστὰς ὄντας ἀνταγωνιστὰς οἶεται εἶναι, ὡς εἴ τις κυβερνήτης ὦν νεὼς οἴοιτο τοὺς ναύτας ἀνταγωνιστὰς εἶναι, ἀλλ' οὐ συναγωνιστὰς, καὶ οὐ σὺν τούτοις πρὸς ἄλλους ἀνταγωνιστὰς ἔχειν, πρὸς τὴν τύχην τῆς φορᾶς τῶν ἀνέμων καὶ τῶν πνευμάτων. ὥσπερ γὰρ αἰρούμεθα ὑγιαίνειν καὶ πλουτεῖν, εἰ καὶ μηδεὶς εἰδείῃ, οὕτω δεῖ ἡμᾶς ἐπιμελεῖσθαι ἑαυτῶν, κἂν μὴ ἔχοιμεν πρὸς οὓς ἀγωνισώμεθα. οὐ γὰρ πρὸς ἑτέρους ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἡμῶν, ἀλλὰ πρὸς ἑαυτούς, καὶ καθ' ἑαυτήν, ἀλλ' οὐ πρὸς τι ἡ ἀρετὴ. καὶ διὰ τοῦτο οὐ δεῖ πρὸς ἄλλους ἀφορᾶν· καὶ ὅτι εἰ δεῖ πρὸς ἄλλους ἀφορᾶν, οὐ δεῖ πρὸς τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ὀλίγους, καὶ τούτους οὐ φαύλους, ἀλλὰ σπουδαίους. ἐλέγχει δὲ αὐτὸν καὶ κατὰ ἀντιπαράστασιν λέγων ὅτι 'εἰ καὶ μὴ πολίτας ἔχεις ἀνταγωνιστὰς, ἀλλὰ συναγωνιστὰς, ἀλλὰ ξένους ἔχεις ἀξιόους λόγου, τὸν γὰρ Περσῶν βασιλέα μέγαν καὶ τοὺς Λακεδαιμονίων βασιλεῖς, πρὸς οὓς εἴωθεν ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις διὰ παντὸς ἀγωνίζεσθαι, ὡς δηλοῦσι τὰ Περσικὰ καὶ τὰ Πελοποννησιακὰ· πάτριον δὲ ἐστὶν Ἀθηναίοις σοφία νικᾶν'.

144 Ὁ δὲ οὐδὲ οὕτως ἀφίσταται τῆς ῥαθυμίας καὶ τοῦ φιλοτίμου ἥθους, ἀλλὰ φησιν ὅτι οὐδὲ οὗτοι ἄξιοι λόγου εἰσὶν. διὸ τοῦ Σωκράτους διὰ τὸ ἐξογκῶσαι τοὺς πολεμίους καλέσαντος ποῦ μὲν 'βασιλέα μέγαν', ποῦ δὲ 'βασιλεῖς Λακεδαιμονίων', αὐτὸς 'τοὺς Λακεδαιμονίων' φησὶ 'στρατηγοῦς', ἀντὶ δὲ 'μεγάλου βασιλέως'· 'βασιλέα' ἀπλῶς. ὁ δὲ Σωκράτης βουλόμενος αὐτὸν ἀπαλλάξαι τῆς τοιαύτης φιλονεικίας καὶ τοῦ ῥαθύμου ἥθους ἐλέγχει κατὰ ἔνστασιν καὶ ἀντιπαράστασιν· κατὰ μὲν ἔνστασιν λέγων ὅτι 'μέγιστοί εἰσιν οἱ πολέμιοι πρὸς οὓς εἴωθεν ἡ πόλις ἀνταγωνίζεσθαι', κατὰ δὲ ἀντιπαράστασιν ὅτι 'εἰ καὶ δοίμεν αὐτοὺς μηδενὸς λόγου ἀξιόους, ἀλλ' οὖν δεῖ ἡμᾶς ὑποθέσθαι αὐτοὺς ἀξιόους λόγου, ἵνα οὕτως ἀρετῆς ἀντιποιησώμεθα'.

καὶ Ἀριστοτέλης μὲν ἐν τῷ Προτρεπτικῷ ἔλεγεν ὅτι ‘εἴτε φιλοσοφητέον, φιλοσοφητέον· εἴτε μὴ φιλοσοφητέον, φιλοσοφητέον· πάντως δὲ φιλοσοφητέον’. Πλάτων δὲ φησιν ‘εἴτε ἄξιοι λόγου οἱ Περσῶν βασιλεῖς καὶ Λακεδαιμονίων, φροντιστέον ἀρετῆς, ἵνα οὕτως περιεσώμεθα αὐτῶν· εἴτε μὴ τοιοῦτοί εἰσι, δεῖ ὑποθέσθαι αὐτοὺς τοιούτους, ἵνα ἀρετῆς ἀντιποιησώμεθα· πάντως δὲ ἀρετῆς ἀντιποιητέον’.

145 καὶ πάλιν ἐν Θεαιτήτῳ· ‘εἴτε ψεύδεται Πρωταγόρας, ψεύδεται· εἴτε μὴ ψεύδεται, ψεύδεται· πάντως δὲ ψεύδεται’. πολλὰ γὰρ τοιαῦτα ἔχομεν παρὰ τοῖς φιλοσόφοις. καὶ ἔχεις ἐντεῦθεν δόγμα Πλατωνικόν, ὅτι βούλεται οὐχ ὡς Ἀριστοτέλης τὸν νοῦν ἀρχὴν εἶναι, ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν, εἶγε ὁ νοῦς τῷ ψεύδει οὐχ ἱκανὸς γέγονε μεταδοῦναι ἑαυτοῦ, τὸ δὲ ἀγαθὸν καὶ τῷ ψεύδει μεταδédωκεν ἑαυτοῦ, ἔστι γὰρ ἀγαθὸν ψεῦδος· ὥσπερ ἐνταῦθα τὸ μὴ τὰ ἀληθῆ ὑπολαβεῖν ὡς ἀληθῆ διὰ τὸ ἀγαθόν· νοερὸν δὲ ψεῦδος οὐκ ἔστιν, ὥσπερ ἐστὶν ἀγαθόν. Πέντε δὲ ὄντων τρόπων καθάρσεως οἱ πέντε παραδédονται ἐν τῷ παρόντι διαλόγῳ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος. ἔστι γὰρ καθαρθῆναι καὶ διὰ τοῦ ἀποφυγεῖν εἰς τεμένην ἢ εἰς διδασκάλους ἢ διὰ τοῦ ἀσχολεῖσθαι ἐντυγχάνοντα βιβλίοις· τοῦτον δὲ τὸν τρόπον παραδédωκεν, ἡνίκα ἔλεγεν ‘ἀλλ’ ὦ μακάρι ε , πειθόμενος ἐμοί τε καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς γράμματι , γνῶθι σαυτόν’ . β’ δι’ ἐπιπλήξεως, ὃν παραδédωκεν ἡνίκα καταδρομὴ ἐχρήτο, ἐλέγχων αὐτοῦ καὶ τὸ γνωστικὸν διὰ τῆς διπλῆς ἀμαθίας καὶ τὸ ζωτικὸν ἐκτραγωδῶν καὶ τὰ ἐπόμενα τῇ διπλῇ ἀμαθίᾳ <οἷά> ἐστίν. τρίτος ὁ Πυθαγόρειος, ὃς καὶ σφαλερός, ἄκρῳ δακτύλῳ ποιῶν ἀπογεύεσθαι τῶν παθῶν, ὧ καὶ οἱ ἱατροὶ χρῶνται τὸ ‘σμικρῷ χειρὶν’ παραλαμβάνοντες· καὶ τοῦτον δὲ παραδédωκεν ἐνταῦθα λέγων ὅτι ‘ἔχεις τι ἐπιτήδειον πρὸς τὸ ἄρχειν τῆς πόλεως, τὸ φύσει ἡγεμονικόν, εἰ βουληθεῖς τοῦτο διὰ παιδείας ἐπικοσμήσαι’· διὰ τούτων γὰρ ὕψωσεν τὸ φιλότιμον αὐτοῦ.

146 τέταρτος ὁ Ἀριστοτελικὸς ὁ κακῷ τὸ κακὸν ἰώμενος καὶ τῇ διαμάχῃ τῶν ἐναντίων εἰς συμμετρίαν ἄγων· καὶ τοῦτον δὲ ἐνταῦθα παραδédωκεν, ποτὲ μὲν διὰ τοῦ ἐγκλητικοῦ καταβάλλων αὐτόν, ἄλλοτε δὲ εἰς ὕψος διὰ προτροπῆς ἀνεγείρων αὐτόν, καὶ οὕτως αὐτὸν ἀπογεννῆσαι ποιῶν τὸν ὅρισμόν τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης. πέμπτος, ὁ καὶ ἀνυσιμώτατος, ὁ Σωκρατικός, ὁ τῇ τοῦ ὁμοίου μεταβάσει χρώμενος· καὶ τούτῳ δὲ χρῆται ἐνταῦθα λέγων ‘δυνάμεως ἐρᾷς; μάθε τίς ἡ ὄντως δύναμις, ἥτις ἀναφαίρετός ἐστιν ὑπὸ τυράννου· ἡδονῆς ἐρᾷς; μάθε τίς ἡ ὄντως ῥαστώνη, ἥτις καὶ παρὰ θεοῖς θεωρεῖται’. ταῦτα ἔχει ἡ θεωρία. Εἶεν· τί οὖν διανοῇ περὶ σεαυτοῦ; καὶ τὸ ‘εἶεν’ διεγείροντός ἐστι· ‘τί ποιεῖς;’ ἐπειδὴ ἡλέγχθη καὶ κατὰ τὸ γνωστικὸν κακῶς ἔχων, διπλῇ γὰρ ἀμαθαίνων, καὶ κατὰ τὸ ζωτικόν, διὰ τοῦ δειχθῆναι πόσων κακῶν ἐστὶν αἰτία ἡ διπλῇ ἀμαθία. Ὁ δὲ φησιν ‘κοινὴ βουλή’, ἀντὶ τοῦ ‘κοινῶς βουλευσώμεθα, τί ὁ ὀφείλω ποιῆσαι’· τὸ ποιητικὸν λέγων ‘χρεῖω βουλῆς ἐμὲ καὶ σέ , διοτρεφέσ’ . καὶ τέως ἀπηλλάγη τῆς διπλῆς ἀμαθίας καὶ ἤλθεν ἐπὶ ἀπλῇ. οὔτε γὰρ ὁ διπλῇ ἀμαθαίνων βουλεύεται οὔτε ὁ ἐπιστήμων. ὁ γὰρ τεχνίτης ὡς τεχνίτης οὐ βουλεύεται· εἰ γὰρ καὶ βουλεύεται ὁ τέκτων, οὐχ ὡς τέκτων, ἀλλ’ ὡς ἄνθρωπος· ἔνδεια γὰρ φρονήσεώς ἐστιν ἡ βουλή· περὶ ᾧ γὰρ οὐκ οἶδέν ἐστιν ἡ βουλή. καὶ λοιπὸν ἀπογυμνοῖ τὰ οἰκεῖα πάθη, τὸ ῥάθυμον καὶ φιλότιμον, καὶ φησιν ὅτι ‘πάντες πλὴν ὀλίγων οἱ τὰ τῆς πόλεως διοικοῦντες ἀπαίδευτοί εἰσι’ (τὸ δὲ ‘πλὴν ὀλίγων’ διὰ Περικλέα), ‘οὐ πρὸς μεγάλους οὖν ἡμῖν ὁ ἀγών’.

147 μαθόντα καὶ ἀσκήσαντα: μάθησις λέγεται ἐπὶ λόγου, ἄσκησις δὲ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζώων, διότι δι’ ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως ταῦτα τιθασεύεται. Καὶ μανθάνοντα πράγματα ἔχειν: ‘πράγματα ἔχειν’ καὶ κατὰ τὸν λόγον καὶ κατὰ τὸ ἄλογον, καὶ ἀπλῶς κατὰ πᾶσαν ἡμῶν τὴν οὐσίαν. ‘οἶδα γὰρ ὅτι’, φησί, ‘τῇ φύσει τούτων περιέσομαι’. καὶ ἰδοὺ πῶς θαυμαστῶς υπογράφει ἄμφω τὰ πάθη τοῦ νέου. Βαβαί, οἶον, ὦ ἄριστε, τοῦτο εἶρηκας· ὡς ἀνάξιον τῆς ιδέας· πάλιν ἀποδύρεται ὁ Σωκράτης τὸν νέον καὶ ἑαυτὸν καὶ σχετλιάζει λέγων ὅτι ‘ἀγανακτῶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ· ὑπὲρ σοῦ μὲν, διότι σμικροπρεπῆς ὑπάρχεις, ὑπὲρ ἑμαυτοῦ δέ, διότι σμικροπρεποῦς

ἐρῶ. τὸ δὲ ὄϊον τοῦτο εἴρηκας τὸ ποιητικὸν πάλιν παρῳδεῖ ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων; καὶ τὸ καὶ τι ἔπος προσέηκεν ὅπερ τ' ἄρρητον ἄμεινον. τὸ δὲ ἀνάξιον τῆς ιδέας· τουτέστιν· εἶδος ἔπεςτιν, ἀλλ' οὐκ ἔστιν βίη φρεσὶν οὐδέ τις ἀλκή. Πῶς δὴ λέγεις; οὐ πρὸς τούτους μοι ὁ ἀγών; ὁ Ἀλκιβιάδης ἐρωτηματικῶς τοῦτο προάγει· οὐ πρὸς τοὺς τῆς πόλεως ἔστιν ὁ ἀγών; ὁ δὲ φησιν ὅτι· εἰ ἡβούλου τριήρη κυβερνᾶν, ἄρ' ἂν πρὸς τοὺς συνναύτας ἦν σοι ὁ ἀγών; ἢ τούτους μὲν ἔχων συναγωνιστὰς πρὸς ἄλλους ἐποιοῦ τὸν ἀγῶνα, ὄϊον πρὸς τὴν τύχην τῆς φορᾶς τῶν ἀνέμων καὶ τῶν κυμάτων; ἐπίτηδες δὲ ὁ Πλάτων τῇ τριήρει ἐχρήσατο παραδείγματι, ἀλλ' οὐ τῇ τυχούσῃ νῆϊ, διότι πρὸς τὸ πολεμεῖν ἔστιν αὕτη ἐπιτηδεΐα. Ἄρά σοι ἄξιον ἀγαπᾶν εἰ τῶν στρατιωτῶν; οὐ γὰρ δεῖ τὸν στρατηγὸν ἀμιλλᾶσθαι πρὸς τοὺς στρατιώτας, ὅπως βελτίων αὐτῶν γένηται, ἀλλὰ τούτους συναγωνιστὰς ἔχειν, πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους ἀνταγωνίζεσθαι μετ' αὐτῶν.

148 Ἀλλὰ πρὸς Μειδίαν σε δεῖ τὸν ὀρτυγοκόπον· ὁ Μειδίας οὗτος ὀρτυγοκόπος ἤκουεν ὅτι τοὺς ὀρτυγας μαχίμους ἔτρεφεν. ἅμα δὲ καὶ πληκτικὸν τοῦτο πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην, διότι φασὶν Ἀλκιβιάδου ποτὲ ἐφ' ὑψηλοῦ βήματος συνηγοροῦντος ἀποπτῆναι ἐξ αὐτοῦ ὀρτυγα. Μειδίαν δὲ φησιν οὐ τὸν δόντα Δημοσθένει τὸν κόνδυλον· οὗτος γὰρ ἐκείνου προγενέστερος ἦν. Ἔτι τὴν ἀνδραποδῶδη, φαῖεν ἂν αἱ γυναῖκες, τρίχα ἔχοντες· παροιμία ἐστὶ γυναικῶν ἐπὶ τῶν ἐλευθερουμένων δούλων καὶ ἐπιμενόντων ἐν τῇ δουλείᾳ, ὅτι ἔχεις τὴν ἀνδραποδῶδη τρίχα ἐν τῇ κεφαλῇ, τουτέστιν ἔτι τὴν δουλικὴν τρίχα ἔχεις.

149 πάλαι γὰρ καὶ τοῖς ὀνόμασι διεκέκριντο οἱ ἐλεύθεροι τῶν δούλων καὶ ταῖς θριξί, Γέται γὰρ καὶ Δάοι καὶ Φρύγες ὠνομάζοντο· νῦν δὲ καὶ ταῦτα συνεχύθησαν. ὁ δὲ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἐν τῇ κεφαλῇ φησὶν ὅτι· τὴν ἀνδραποδῶδη τρίχα ἔχεις ἐν τῇ ψυχῇ ὑπὸ ἀμουσίας.

150 Καὶ πᾶσαν παρασκευὴν παρασκευασάμενον· τουτέστιν ὅτι δεῖ φροντίδα ποιήσασθαι καὶ τῶν ὀργάνων, δόρατος καὶ ἀσπίδος, τῶν πρὸς τὰ πολεμικὰ συμβαλλομένων· εὖ μὲν τις δόρυ θηξάσθω, εὖ δ' ἀσπίδα θέσθω· καὶ μὴ ἀμελεῖν, ἵνα τοῦτο δὴ ἐν πίθῳ τὴν κεραμεῖαν καὶ τὴν τῶν πολεμικῶν ἐπιστήμην ἐκμάθωμεν. οὕτω δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀμελεῖς ὄντες τύχῃ μᾶλλον ἢ παρασκευῇ τοὺς πολέμους μετήρχοντο, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι σπουδῇ μᾶλλον καὶ ἀσκήσει κατῴρθουν. Τοὺς τε Λακεδαιμονίων στρατηγούς· ἰδοὺ ἀντὶ μὲν βασιλέων· στρατηγούς· τούτους φησὶν, ἀντὶ μεγάλου· δὲ βασιλέως· βασιλέα τὸν Πέρσῃ. Ποτέρως ἂν οἶε σαυτοῦ μᾶλλον ἐπιμεληθῆναι· ἰδοὺ τῇ ἀντιπαραστάσει κέχρηται, ὅτι εἰ καὶ μὴ εἰσιν τῷ ὄντι ἄξιοι λόγου, ἀλλ' οὖν δεῖ αὐτοὺς τοιοῦτους οἰηθῆναι, ἵνα ἐπιμέλειαν ἑαυτῶν ποιήσωμεθα. Πρᾶξις σὺν θεῷ ἰζ'· Πότερον εἰκὸς ἀμείνους γενέσθαι φύσεις ἐν γενναίοις γένεσιν ἢ μή; Ἔδει μὲν τὸν Ἀλκιβιάδην κατὰ τὴν ὑφήγησιν τοῦ Σωκράτους, εἰ καὶ μὴ ἦσαν ἄξιοι λόγου οἱ ἀνταγωνισταί, ὑποθέσθαι αὐτοὺς τοιοῦτους, ἵνα πολλὴν φροντίδα ποιήσῃται τοῦ ἀρετῆς ἀντιποιήσασθαι. ὁ δὲ ὡς ῥάθυμος, καίτοι ἀξίους λόγου ὄντας, ὅμως οὐχ ὑποτίθεται αὐτοὺς τοιοῦτους ὄντας, ἵνα μὴ πράγματα ἔχῃ ἑαυτοῦ ἐπιμελόμενος.

151 διὸ καὶ κατασκευάζει ὁ Σωκράτης ὅτι κρεῖττους εἰσὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ Πέρσαι Ἀλκιβιάδου. καὶ δείκνυσιν τοῦτο ἀπὸ τεσσάρων ἐπιχειρημάτων· ἀπὸ γένους (συμπαλαμβάνει δὲ ἐν τῷ γένει καὶ τὴν πατρίδα, γένος γὰρ καὶ ἡ πατρίς, ὡς ὁ Πορφύριός φησιν), ἀπὸ γενέσεως, ἀπὸ τροφῆς, ἀπὸ παιδείας· καὶ ταύτης διττῆς, ἢ προπαιδείας ἢ παιδείας. ἀπὸ μὲν γένους, ὅτι ἐκεῖνοι ἀπὸ Διὸς κατάγονται, σὺ δὲ ἐξ ἀνθρώπων· ἦν γὰρ Περσεὺς Διὸς καὶ Δανάης, Περσέως δὲ καὶ Ἀνδρομέδας τῆς κατ' οὐρανὸν Ἀχαιμένης, διὸ καὶ οἱ Πέρσαι Ἀχαιμενίδαι λέγονται. ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης φησὶν καὶ αὐτὸς ἐκ Διὸς κατάγεσθαι, ἦν γὰρ ἀνέκαθεν Αἰακίδης. ὁ δὲ Σωκράτης ἀστεϊζόμενος καὶ ἑαυτὸν φησι Δίϊον εἶναι, διότι Δαιδάλου ἦν ἀπόγονος, ὁ δὲ Δαίδαλος Ἡφαιστού τοῦ τοῦ Διὸς ὑπῆρχεν. Δαιδάλου δὲ ἔλεγεν ἑαυτὸν εἶναι διότι πρῶτος ὁ Δαίδαλος τῶν ἀγαλμάτων συνηγμένους ἐχόντων τοὺς πόδας διέστησεν, σύμβολον δηλῶν βαδίσεως καὶ

τοῦ αὐτοκινήτου· καὶ Σωκράτης δὲ πρῶτος τοὺς ἀνθρώπους αὐτοκινήτους ἐποίησεν μὴ ἐάσας αὐτοὺς διὰ διδαχῆς ἐπιστήμας εἰδέναι, ἀλλὰ διὰ μαieiας καὶ εὐρέσεως, διὰ τούτου αὐτοκινήτους αὐτοὺς ποιήσας.

152 καὶ φησιν ὅτι ἡμεῖς μὲν, εἰ καὶ ἐκ Διὸς καταγόμεθα κάκεῖνοι, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ἐπ' ἀμφοῖν τὸ γένος ἐστίν· ἡμεῖς μὲν ἐξυδαρώσαμεν τὸ ἡμέτερον γένος ταῖς μεταξὺ γενεαῖς καὶ μὴ φυλάξαντες ἀκέραιον τοῦτο, ἐκεῖνοι δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἀνόθευτον τοῦτο τετηρήκασιν τῇ διαδοχῇ τοῦ γένους ὄντες βασιλεῖς. λοιπὸν δὲ καὶ ἀπὸ πατρίδος ὡς ἀπὸ γένους κατασκευάζει ὅτι κρεῖττους ἐκεῖνοι· φησὶν ὅτι 'οὐκ Ἀθηναῖος εἶ τὸ ἀνέκαθεν, ὦ Ἀλκιβιάδῃ, εἴγε ἐξ Αἰακοῦ τὸ γένος εἵληφας; ἦν γὰρ Αἰγινήτης ὁ Αἰακός, καὶ ὁ Αἴας ἐκ Τελαμῶνος Σαλαμίνιος ἦν καὶ Εὐρυσάκης ἐκ τούτου γενόμενος· καὶ ὅτι ἄδηλον μὴ οὐχ ὑπάρχῃς Δίῳ, ἀλλὰ μοιχίδιος, διότι ἀπαραφύλακτοί εἰσιν αἱ Ἀθηναίων γυναικες· αἱ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἐφυλάττοντο, ὡς ἐδήλωσεν ἡ πάντολμος κωμῳδία λέγουσα 'Λακωνικὴ κλείς ἐστὶ κού περιοιστέα'. ἐφυλάττοντο δὲ διότι χρησμὸν ἔλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀτυχήσῃν, εἰ προβάλοιντο βασιλέα χωλὸν τῷ γένει, τουτέστι μὴ ὄντα ἐκ τῶν Ἡρακλειδῶν.

153 διὸ Λεωτυχίδου βασιλεύσαντος Λακεδαιμονίων ἐπιμοιχιδίου ὄντος κατόπιν ἔπραξαν Λακεδαιμόνιοι· ὁ γὰρ Ἀλκιβιάδης λακωνίσας συνεγένετο τῇ τούτου μητρί, γυναικὶ τοῦ Ἁγίδος, ὅθεν ἐγένετο. παρὰ δὲ Πέρσαις οὐδὲ ἡξίουεν φυλάττειν ἀρκούμενοι φυλακῇ τῷ δέει τῶν ἐπομένων κολάσεων. καὶ οὕτω μὲν ἀπὸ γένους· ἀπὸ δὲ γενέσεως, ὅτι παρὰ μὲν Πέρσαις ἐκ πρώτης ἀφετηρίας καὶ πρώτης βαλβίδος συναίσθησιν παρέχει τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας ὁ μέλλων βασιλεῦσαι πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις. νόμος γὰρ ἦν τὸν πρεσβύτερον βασιλεύειν· εὐθύς γοῦν θύουσιν αὐτῷ καὶ σπένδουσιν τιμῶντες ὡς θεὸν Πέρσαι τε καὶ πᾶσα ἡ Ἀσία (ἦν γὰρ πρὸ Ἀλεξάνδρου ὑπὸ Πέρσας πᾶσα ἡ Ἀσία)· Ἀλκιβιάδου δὲ τεχθέντος οὐδὲ τοῖς γείτοσι συναίσθησις γίνεται. ἀπὸ δὲ τῆς τροφῆς, ὅτι 'παρ' ἐκείνοις μὲν τεχθέντος τοῦ βασιλέως εὐθύς ἐν τοῖς βασιλείοις ἐπεμελοῦντο οἱ δοκοῦντες ἄριστοι τῶν εὐνούχων καὶ τὰ τούτου μόρια εἰς κάλλος διαπλάττουσι, γρυπὴν καὶ τὴν ῥίνα ποιοῦντες, ἐνδεικνύμενοι τὸ ἡγεμονικὸν εἶναι καὶ βασιλικὸν τὸν παῖδα'. (οὕτω γὰρ καὶ ὁ ἀετὸς γρυπὸς ἐστίν, ὡς βασιλικός· καὶ διὰ Κῦρον δὲ τοῦτο ἐπετήδευον γρυπὸν γενόμενον, ὃς βασιλικώτατος ἦν καὶ πραότατος.

154) 'σὺ δὲ τεχθεὶς ὑπὸ Θράττης ὠνητῆς τὴν ἐπιμέλειαν εἶχες, ἥτις οὐδὲν ἐφρόντισεν τοῦ κάλλους τοῦ σοῦ· οὐδὲν γὰρ ἔχεις πλείω ὧν ἡ φύσις ἐδωρήσατό σοι'. ἀπὸ δὲ παιδείας, ὅτι 'ἐκεῖνοι καὶ προπαιδεύονται καὶ παιδεύονται. μετὰ γὰρ ἔβδομον ἔτος διδάσκονται θήρας ποιεῖσθαι οὐκ ἰχθύων οὐδὲ πτηνῶν, ἀλλὰ τετραπόδων· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἑβδομαδί τέσσαρας παιδαγωγοὺς τούτοις ἀφορίζουσιν, καὶ ὁ μὲν αὐτοῖς σοφίαν διδάσκει, ὁ δὲ δικαιοσύνην, ὁ δὲ ἀνδρείαν, ὁ δὲ σωφροσύνην'. (ταύτη γὰρ ὁ Ξενοφῶν ἱστορεῖ περὶ τῆς Περσῶν παιδείας.) 'σὺ δὲ οὐδὲν τούτων ἔμαθες, εἰ μὴ γράμματα, κιθαρίζειν, παλαίειν, Περικλέους τάξαντός σοι παιδαγωγὸν Ζώπυρον ἀνάπτηρον ὄντα τὸ σῶμα καὶ ἀχρεῖον ὑπὸ γήρω· ὃν εἰ μὴ τοιοῦτος ἦν, οὐδὲ αὐτῷ ἄν σοι ἐπέστησε καὶ παρέσχεν'.

155 'Ἀλλ' ἄρα ποίας ἀρετὰς ἐπαιδεύοντο οἱ Πέρσαι; φαμέν ὅτι οὐ τὰς φυσικὰς, αὗται γὰρ ἀδίδακτοί εἰσιν· οὐδὲ μὴν τὰς πολιτικάς, ἐπεὶ οὐκ ἂν ἔλεγεν ὅτι ὁ μὲν τόδε, ὁ δὲ τόδε διδάσκει, ἀλλὰ πάσας εἰς μόνος ἱκανὸς ἦν διδάξαι, διότι αὗται ἀντιστρέφουσιν ἀλλήλαις· ἀλλὰ τὰς ἠθικάς, αὗται γὰρ καὶ παιδεύονται καὶ οὐκ ἀντιστρέφουσιν. ἀλλὰ πῶς ἂν ἀληθεύσοι ὁ Πλάτων νῦν μὲν λέγων αὐτοὺς σοφίαν παιδεύεσθαι, ἐφεξῆς δὲ λέγων τῷ Ἀλκιβιάδῃ ὅτι 'δεῖ σε ἐπιμελήσασθαι σαυτοῦ, πάτριον γὰρ τῇ πόλει σοφίαν νικᾶν'; εἰ οὖν κάκεῖνοι σοφίαν ἐπαιδεύοντο, διὰ τί κατ' ἐξαίρετον περὶ τῶν Ἀθηναίων φησὶν; ἢ δύναται ἀληθεύειν ὁ λόγος καὶ μὴ ἀληθεύειν κατ' ἄλλον καὶ ἄλλον χρόνον. οὐδὲ γὰρ ἄτοπον πάλα μὲν τοιαύτην πολιτείαν αὐτοὺς ἔχειν, ἐπὶ δὲ τῶν χρόνων Σωκράτους μεταπεσεῖν, καὶ μὴ δυσχερὲς εἶναι τὸ ἐπεγκαλέσασθαι τὴν πολιτείαν

ταύτην. διὸ οὔτε τὸ ἀπὸ τοῦ γένους ἀληθὲς ἦν· ὁ γὰρ Δαρεῖος ἐβασίλευσεν αὐτῶν διὰ χρεμετισμοῦ ἵππου μὴ ὦν Ἀχαιμενίδης· ὥστε παλαιὰν πολιτείαν ἵστορεῖ. ἢ δυνατόν λέγειν ὅτι ἴσως καὶ Δαρεῖος Ἀχαιμενίδης, εἰ καὶ μὴ υἱωνός, ἀλλ' ἐκ πλαγίου γένους οἶον, εἰ καὶ μὴ, ὡς φησιν ὁ ποιητής, ' υἱὸς υἱωνός τε Διὸς νεφεληγερέταο ' , ἀλλ' οὖν ἢ θυγατρίδοϋς ἦν ἢ καὶ ἄλλως συγγενής, ἐπεὶ οὐκ ἂν ἴσως ἐμάχετο περὶ βασιλείας μὴ ὦν Δίιος. ταῦτα ἔχει ἡ θεωρία. Πότερον εἰκὸς ἀμείνους γίνεσθαι φύσεις; ἐρωτᾷ αὐτὸν ὅτι 'νομίζεις ἀμείνους εἶναι τοὺς καταγομένους ἐκ γενναίων προγόνων, γενναίους δὲ φήσεις τοὺς εὐγενεῖς, ἀλλ' οὐ τοὺς ἰσχυροὺς;' ὡς ἐπίπαν γὰρ οἱ ἐξ εὐγενῶν ἀμείνους εἰσὶ· διὸ καὶ παρὰ τῷ ποιητῇ ' λάθρα Λαομέδοντος ὑποσχὼν θήλεας ἵππους ' .

156 πεπεισμένοι γάρ εἰσι πάντες τοὺς ἐξ εὐγενῶν εὐγενεῖς ἔσεσθαι. τοῖς ἐκείνων τὰ ἡμέτερα ἀντιτιθέντες; οὐ πολιτείαν Ἀθηναίων πρὸς Περσικὴν ἡβουλήθη συγκρίναι, ἀλλὰ πολιτείαν πρὸς Ἀλκιβιάδην. ὡς δὲ ἐρωτικὸς οἰκειοποιεῖται τὸν νέον· οὐ γὰρ βούλεται ὁ ἐρωτικὸς μόνος ἀνάγεσθαι, ἀλλὰ μετὰ τῶν παιδικῶν. τὸ δ' Ἡρακλέους γένος καὶ τὸ Ἀχαιμένους; ἐκ γὰρ Διὸς καὶ Δανάης Περσεύς· Περσέως δὲ ἀπὸ μὲν Ἀνδρομέδας Ἀχαιμένης, ἐξ ἄλλων δὲ Ἀλκαῖος καὶ Ἡλεκτρώων· καὶ Ἀλκαίου μὲν Ἀμφιτρύων, Ἡλεκτρώονος δὲ Ἀλκμήνη· Ἀμφιτρύωνος δὲ καὶ Ἀλκμήνης Ἡρακλῆς. διὸ Ἡρακλῆς ἐκατέρωθεν Δίιος, καὶ γὰρ ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς πολὺ τὸ Δίιον εἶχε καὶ τὸ γόνιμον· λέγεται γοῦν ἐν μιᾷ νυκτὶ πεντήκοντα γυναιξὶ συγγενέσθαι καὶ πάσας ἐξ αὐτοῦ τετοκέναι. καὶ ἀπορεῖ ὁ φιλόσοφος Πρόκλος διὰ τί καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους δυνάμενος δεῖξαι δι' Ἡρακλέους ἀπὸ Διὸς καταγομένους, τοῦτο μὲν οὐ ποιεῖ, διὰ δὲ τοῦ ἀνάγειν εἰς Περσέα δείκνυσιν αὐτούς. καὶ λύει αὐτός, ὅτι τοῦτον εἰκὸς καὶ ὡς πτερωτὸν προετίμησεν.

157 ἐκάτερος μὲν γὰρ ἐπὶ καθάρσει τῶν κακῶν γέγονεν, καὶ γὰρ καὶ ὁ Ἡρακλῆς· διὸ φησι περὶ αὐτοῦ ὁ Πείσανδρος ' δικαιοτάτου δὲ φονῆος ' , ἐπὶ γὰρ καθάρσει τοὺς φόνους ἐποίει. ἀλλὰ καὶ ὁ Περσεὺς τοιοῦτος, εἶχε δὲ καὶ τὸ εἶναι πτερωτός, ὡς ἐδήλωσεν ἡ κωμωδία καὶ ἡ Γοργὼ καὶ ἡ ἄρπη. οἱ μὲν Ἄργους τε καὶ Λακεδαίμονος; ἐξαίρων τὴν Πελοπόννησον τοῦτό φησιν, διότι πάλαι αὕτη εἰς πέντε μοῖρας διήρητο· Ἀργολικὴν, Μεσσηνιακὴν, Ἀρκαδικὴν, Ἠλιακὴν, Λακωνικὴν. ὧν αἱ γυναῖκες δημοσίᾳ φυλάττονται· διὰ γὰρ τὸ φυλάττεσθαι τὸ τῶν Ἡρακλειδῶν γένος τῇ βασιλείᾳ οἱ ἔφοροι τὰς γυναῖκας τῶν βασιλέων ἐφύλαττον. τρία δὲ ἦν παρ' αὐτοῖς ἐπιτίμια γάμου· ἀγαμία, βραδυγαμία, κακογαμία. κακογαμίαν δὲ ἔλεγον τὴν διὰ χρημάτων γινομένην. πρῶτον μὲν ἐορτάζουσι πάντες· ἐντεῦθεν ἀπὸ τῆς γενέσεως δείκνυσιν· ἐξ αὐτῆς γὰρ βαλβίδος συναίσθησιν παρέχεται ὁ τικτόμενος τοῖς ὑπηκόοις. διὸ πάντες εὐθὺς θύουσι καὶ τὰ γενέθλια κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον τιμῶσι τοῦ βασιλέως· διότι τιμῶσιν οἱ Πέρσαι τὰ κατ' οὐρανόν, καὶ τούτων μάλιστα τὸν ἥλιον, διὸ καὶ κατ' ἐνιαυτὸν ἐν τοῖς γενεθλίοις ἐορτάζουσιν, ὡς τοῦ ἐνιαυτοῦ συμβόλου ὄντος τοῦ ἡλίου. 'ἐνιαυτὸς' γὰρ λέγεται ὡς ἐν ἑαυτῷ ποιῶν τὸν ἥλιον. τὸ τοῦ κωμωδιοποιοῦ, οὐδ' οἱ γείτονες· Πλάτων γὰρ ὁ κωμικὸς τοῦτο παρατίθεται.

158 Ἐπειδὴν δὲ ἐπταέτις γένωνται· κατὰ γὰρ ἐπτὰ ἔτη ἐνήλλαττον τὴν ἐπιμέλειαν· διότι τιμία ἐστὶν ἡ ἑβδομάς ὡς κρίσιμος, καὶ ὅτι τὰ ἐπτάμηνα ζώσιμα, καὶ ὅτι 'ἐπτὰ' λέγεται ὡς σεπτὰ. διὸ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι τὸν ἀριθμὸν 'σεπτουμ' καλοῦσιν, ἀπὸ τοῦ ζ', ὡς τιμιωτέρου, τὸ ὅλον, ὡς τὸ 'Τεῦκρ ε , φίλη κεφαλή' .

159 Οὓς ἐκεῖνοι βασιλείους παιδαγωγούς; εἰ μὴ πρὸς Ζώπυρον παρέβαλλον τούτους παιδαγωγὸν ὄντα εὐτελεῖ, ἐπεὶ διδασκάλους ἂν αὐτοὺς ἐπυνόμαζον διδάσκοντας αὐτοὺς τὰς ἠθικὰς ἀρετάς. οἱ ἄριστοι δόξαντες; ἀντὶ τοῦ 'καθ' ἑκάστην ἡλικίαν οἱ πείραν δεδωκότες ἑαυτῶν ἐν ταῖς πράξεσι'· τούτους γὰρ φησι τοὺς 'ἄριστα δόξαντας' . Ὁ τε σοφώτατος καὶ ὁ δικαιοτάτος; προτάττει τὴν σοφίαν ὡς τοῦ τιμιωτέρου ἐν ἡμῖν μορίου οὔσαν, τοῦ λόγου· εἴτα εὐθὺς τὴν

δικαιοσύνην ὥς δι' ὅλης τῆς οὐσίας ἡμῶν διελθοῦσαν. καὶ τὸν μὲν σοφίαν διδάσκοντά φησι μαγείαν διδάσκειν, ἵνα δὲ μή τις οἰηθῇ μαγείαν λέγειν τὴν μαγγανείαν καὶ γοητείαν, ἐπάγει· ἔστι δὲ τοῦτο θεῶν θεραπεία·. ἐτίμων γὰρ οἱ Πέρσαι, ὡς εἴρηται, τὰ κατ' οὐρανόν, οὓς θεοὺς καλεῖ παρὰ τὸ αἰεθεῖν. οὐ γὰρ τὴν γοητείαν φησὶ τὴν παρὰ Δημοσθένει λεγομένην περὶ τῆς μητρὸς Αἰσχίνου· ἦν γὰρ οὗτος μητραγύρτης. Διδάσκειν δὲ καὶ τὰ βασιλικά· εἰ δὲ διδακτὴ ἡ βασιλεία, οὐκ ἄρα κατὰ κληρόν ἐστιν αὕτη, ἀλλὰ κατ' ἐπιστήμην, καὶ οὐ δεῖ ἀποδέχεσθαι τὴν κατὰ κληρον γινομένην βασιλείαν. Ὁ δὲ δικαιοτάτος ἀληθεύειν διὰ παντὸς τοῦ βίου· οὐ γὰρ μόνον ἐν ταῖς πράξεσι θεωρεῖται ἡ δικαιοσύνη, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς λόγοις. ὁ δὲ δίκαιος τὰ προσήκοντα ἐκάστω ἀπονέμει· καὶ τοῖς λόγοις ἄρα τὸ προσήκον ἀπονέμων ἀληθεύσει· οὐ γὰρ τὰ ψευδῆ ἀπονέμει.

160 Μηδὲ ὑπὸ μιᾷς ἄρχεσθαι τῶν ἡδονῶν· ἄτοπον γάρ ἐστι κρατήσαντας τῶν πολεμίων ὑπὸ τῶν λαφύρων νικᾶσθαι, εἰ τύχοιεν ὥραϊα γυναικες οὔσαι. μὴ κρατούμενοι δὲ ὄντως ἐλεύθεροι εἴημεν, μηδένα δεδιότες· 'δοῦλος' γὰρ εἴρηται παρὰ τὸ δέος· ὁ γὰρ δοῦλος ἢ δοῦλος δέδιεν καὶ ὅλος ἐστὶ τοῦ δεσπότου, αἰεὶ ἐν νῶ αὐτὸν ἔχων. Τὸν ἀχρειότατον ὑπὸ γήρως· οὐ μόνον ἀχρειότατον ὑπὸ γήρως, ἀλλὰ καὶ ἀνάπηρον ὄντα, ὃν οὐκ ἂν κατέστησέν σοι παιδαγωγὸν μὴ τοιοῦτον ὄντα, καὶ ἀχρεῖον. καὶ γὰρ καὶ νῦν τοιοῦτοὶ εἰσιν οἱ παιδαγωγοὶ τῶν παίδων. Διήλθον δὲ ἂν σοι καὶ τὴν ἄλλην τῶν ἀνταγωνιστῶν· τὸ κατὰ παράλειψιν σχῆμα, ὃ καὶ ἐξογκοῖ τὸν λόγον καὶ τὸν λέγοντα καὶ τῇ σιωπῇ μέζονα αἰνίττεται. φησὶν οὖν ὅτι· 'εἶχον ἂν σοι εἰπεῖν καὶ τὰ ἄλλα, εἰ μὴ ἐνόμιζον ἀρκεῖν ταῦτα'. Εἰ μή τις ἐραστής σου τυγχάνει ὧν· ἔδει εἰπεῖν αὐτὸν 'τῆς σῆς ἐπιμελείας οὐδεὶς φροντίζει'· ὁ δὲ διὰ τὸ φιλοκαθόλου τῶν φιλοσόφων φησὶν ὅτι· 'οὐδεὶς φροντίζει σου, πλὴν εἴ τις τύχοι ἐραστής σου τυγχάνων'. Πρᾶξις σὺν θεῷ 1η· Εἰ δ' αὖ ἐθέλης εἰς πλοῦτον ἀποβλέψαι. Παραβαλὼν ὁ Σωκράτης τὸν Ἀλκιβιάδην τῷ Περσῶν βασιλεῖ καὶ δείξας αὐτὸν ἐκ τεσσάρων τινῶν ἡττώμενον ἐκείνου, ἀπὸ πατρίδος ἥτοι γένους, ἀπὸ γενέσεως, ἢ 'γενέθλια' ἐκάλει, ἀπὸ τροφῆς, ἀπὸ παιδείας, καὶ διελὼν τὴν παιδείαν εἰς προπαιδείαν καὶ παιδείαν, ἐπειδὴ μὴ παρέβαλεν αὐτὸν καὶ τοῖς Λακεδαιμονίων βασιλεῦσι καὶ ἀπέδειξεν ἐκ τῶν αὐτῶν τεσσάρων ἡττώμενον καὶ τῶν Λακεδαιμονίων, νῦν παραβάλλει τὸν νέον εἰς δίκαιαν καὶ πλοῦτον κοινῶς ἀμφοτέροις.

161 καὶ δυσχεραίνει μὲν ἐφ' οἷς ὅλως ἐν τούτοις παραβάλλει τὸν Ἀλκιβιάδην (εἰ γὰρ ὁ ἄνθρωπός ἐστιν ἡ ψυχὴ, οὐ δεῖ ἐν τούτοις τὴν παραβολὴν ποιεῖσθαι), δυσχεραντικὸς δὲ μᾶλλον ἐστιν ἐν τῇ παραβολῇ τοῦ πλούτου, διότι ἔξωθεν ἡμῶν μᾶλλον ἐστιν οὗτος. ἡ μὲν γὰρ δίκαια περὶ σῶμα, ὁ πλοῦτος δὲ τῶν ἔξωθεν· διὸ ἐπὶ μὲν τῆς διαίτης φησὶ τὸ 'εἰ δ' αὖ ἐθέλεις', ἐπὶ δὲ τοῦ πλούτου· 'μηδὲ τοῦτο ἡμῖν ἄρρητον ἔστω'. καὶ φησιν ὅτι· 'εἰ καὶ σύ, ὦ Ἀλκιβιάδη, τῇ τρυφῇ διαίτῃ χαίρεις' (τοιοῦτος γὰρ ἦν ὁ Ἀλκιβιάδης, ὡς δηλοῦσιν οἱ γράψαντες περὶ τῆς Ἀλκιβιάδου τρυφῆς πολύστιχα βιβλία, ὥσπερ φέρεται ἔτι νῦν μαγειρικὰ βιβλία), 'ἀλλ' οὖν ὑπερβαίνει τὴν σὴν δίκαιαν ἢ Περσικὴν τράπεζα, καὶ τῆς Συβαριτικῆς τρυφηλοτέρα οὔσα· εἰ δὲ Λακεδαιμόνιοι μὴ χρῶνται τρυφῇ, ἀλλ' οὖν νικᾷ καὶ ὑπ' ἐκείνων τῇ λιτῇ διαίτῃ'. ὅθεν ἀποροῦσι πῶς ὁ Σωκράτης τὸν Ἀλκιβιάδην τοῖς Πέρσαις παραβάλλει κατὰ τὴν τρυφήν· μᾶλλον γὰρ αὐτὸν ποιεῖ ζηλοῦν αὐτοὺς κατὰ ταύτην καὶ μιμεῖσθαι αὐτοὺς ταύτη. λύομεν δὲ ἡμεῖς τοῦτο λέγοντες ὅτι· 'ἀλλ' οὐ πρὸς Πέρσας παραβάλλει αὐτὸν μόνον τρυφῶντας, ἀλλὰ καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους λιτῇ τῇ διαίτῃ χρωμένους· καὶ ὅτι ἐκ τοῦ παρὰ Ἀλκιβιάδην φαινομένου ἀγαθοῦ τὸν λόγον ποιεῖται, παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἀγαθὸν ἢ τρυφή. 'Αλλὰ καὶ κατὰ πλοῦτον ἡττων εἰ τῶν Λακεδαιμονίων'. τριττοῦ γὰρ ὄντος τοῦ πλούτου, ἢ αὐτοκινήτου ἢ ἑτεροκινήτου ἢ ἀκινήτου, καθ' ἕκαστον τούτων ἡττᾶται ὁ νέος τῶν Λακεδαιμονίων πλούτου. κατὰ μὲν γὰρ τὸν ἀκίνητον, ὅτι Μεσσήνην ἐλόντες ἠφώρισαν αὐτὴν εἶναι πρὸς τὴν ἀναγκῶν χορηγίαν· περὶ ἧς ἔφη

Τურταῖος ὁ ποιητής ‘ Μεσσήνην ἀγαθὸν μὲν ἀροῦν , ἀγαθὸν δὲ φυτεῦσαι ‘ ἦν γὰρ εὖγεος ἡ χώρα.

162 ἀλλὰ καὶ τῷ πλούτῳ τῶν αὐτοκινήτων μέγα ἐφρόνουν, εἶγε ὅλῳ ἔθναι τῷ τῶν Εἰλώτων πρὸς ὑπηρεσίαν ἐχρῶντο· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον αὐτοκίνητον, εἶγε ἱππικώτατοι ἦσαν, ὡς δημοῖ τὸ ‘ Ἄργος ἐς ἱππόβοτον ‘ . καὶ τῷ ἑτεροκινήτῳ δὲ πλούτῳ ὑπερεῖχον, εἶγε λέγεται περὶ αὐτῶν ὅτι δύο μοίρας τῶν προσόδων ἀπῆλθον τοὺς ὑπηκόους, καὶ ὅτι λέγονται εἶναι φλέβες ἀργυρίτιδες καὶ χρυσίτιδες· καὶ τὸ ‘ πολυχρύσιοι Μυκλήνησ ‘ · καὶ ὅτι λέγεται περὶ αὐτῶν ὅτι εἰσὶν τὸ χρυσίον παρ’ αὐτοῖς οὐκ ἔτι ἐξήκει. διὸ καὶ κέχρηται μύθῳ τοιοῦτῳ προσφῶρ, ὅτι λέγεταί ποτε λέων γηράσας προσποιήσασθαι νόσον· καὶ εἰσελθεῖν τὰ ἄλλα θηρία εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα ἐκεῖνον λαμβάνοντα ἐσθίειν καὶ ἀπολλύναι. τὴν δὲ ἀλώπεκα κερδῶ οὖσαν μὴ ἀνασχομένην εἰσελθεῖν, ἀλλ’ ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ στῆναι· αὐτοῦ δὲ παρακελευομένου εἰσιέναι, εἰπεῖν μηδαμῶς τοῦτο ποιῆσαι, διότι ἴχνη μὲν ὀρᾷ τῶν εἰσιόντων πρὸς αὐτόν, οὐ μὴν δὲ τῶν ἐξιόντων, καὶ ἀπὸ τοῦ μὲν οὐδοῦ προσιόντων ἔνδον ἴχνη βλέπειν, οὐ μὴν ἐπὶ τὸν οὐδὸν μετερχομένων. οὕτως οὖν καὶ παρὰ Λακεδαιμονίοις τὸ νόμισμα εἰσιέναι μὲν φησιν, οὐκ ἔτι δὲ ἐξιέναι.

163 ἀπεικάζει δὲ αὐτοὺς λέοντι γεγηρακότι, διότι κατὰ ἀριστοκρατίαν ζῶντες, ἥ οἰκείος ὁ λέων, ἐκνενευρισμένην αὐτὴν ἐποίησαν, ὡς κινδυνεύειν ἀπὸ ἀριστοκρατίας εἰς ὀλιγαρχίαν μεταπεσεῖν. Εἰ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι νικῶσι πλούτῳ τὸν Ἀλκιβιάδην, πολλῷ μᾶλλον οἱ Περσῶν βασιλεῖς ὑπερέχουσι καὶ ἐν τούτῳ τοῦ Ἀλκιβιάδου. λέγεται γὰρ περὶ αὐτῶν πόλεις ὅλας, ἡμερησίας ὁδοῦ διάστημα ἐχούσας, εἰς ἕκαστον κόσμον ἀφορίζειν τῶν γυναικῶν, ὡς ἐκ τῶν προσόδων ἕκαστον κόσμον γίνεσθαι. διὸ καὶ ὀνόματα συνέβαινεν ἀπὸ τούτων ἔχειν τὰς πόλεις· ποῦ μὲν γὰρ ἐλέγετο ‘ζώνη βασιλίδος’, ποῦ δὲ ‘καλύπτρα’ ἢ τὶ ἄλλο τοιοῦτο. καὶ οὐκ ἀπίθανον, ὅπου καὶ Θεμιστοκλεῖ αὐτομολήσαντι τρεῖς πόλεις ἀφώρισεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν χρεῖαν τῶν ἐπιτηδείων, αἰτήσαντι ἐνιαυτὸν ποιῆσαι παρ’ αὐτοῖς, ἄχρις ἂν τὰ Περσῶν ἐκμάθοι, καὶ οὕτω περὶ τῆς προδοσίας τῆς Ἑλλάδος διαλέγεσθαι αὐτός· ὡς γὰρ φησιν ὁ συγγραφεύς, Μαγνησίαν καὶ Μυοῦντα καὶ Λάμψακον αὐτῷ παρέσχεν. Καὶ πάλιν ἀποροῦσι, πῶς φαίνεται ὁ Σωκράτης προτρέπων μὴ ὄντα τοιοῦτον τὸν Ἀλκιβιάδην ὥστε γενέσθαι τοιοῦτον, παραβάλλων αὐτὸν τοῖς Πέρσαις καὶ ἀνυψῶν τὰ Περσῶν.

164 ἢ οὐκ ἐξογκοῖ τὰ τούτων, ἀλλ’ εἰς γυναῖκας μᾶλλον αὐτοὺς παραπέμπεται φιλοχρημάτων οὔσας, διὰ τὴν δυσγένειαν τῆς φύσεως οὔσας τοιαύτας· ὡς γὰρ ἀσθενέστεραι τὴν φύσιν καὶ φιλοχρήματοι μᾶλλον εἰσι. καὶ ὅτι οἱ Πέρσαις τοιοῦτοι, θηλύμορφοι, διὸ καὶ ἐλκεσίπεπλοι εἰσι καὶ κοσμίους χρῶνται. οὐ μόνον δὲ οὗτοι τοιοῦτοι, ἀλλὰ καὶ Ἴνδοι ἔχονται τῷ πάθει τούτῳ. οὕτε δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐξογκοῖ καὶ θαυμάζει, ἀλλὰ τούναντίον ὀνειδίζει τὰ τοῦ χρημοῦ λέγων· ‘ ἂ φιλοχρημοσύνα τὰν Σπάρταν ὀλεῖ , ἄλλο κ’ οὐδέν ‘ . καὶ ὅτι διὰ τοῦτο ὁ Λυκούργος ἐπέτρεπε τὰ νομίσματα παρ’ αὐτοῖς [σιδηρᾶ] χαλκᾶ εἶναι, καὶ ὅξει βρέχειν, ἵνα ταχέως διαφθαρώσιν καὶ μὴ μένωσι πολὺν χρόνον παρ’ αὐτοῖς. καὶ ὅτι λέγεται Φερεκύδης ὁ διδάσκαλος Πυθαγόρου, οὗ καὶ βίβλος θεολόγος φέρεται, ἀφικέσθαι παρὰ Λάκωσιν καὶ θεάσασθαι ὄναρ, εἰπεῖν τοῖς Λακεδαιμονίων βασιλεῦσιν μὴ φεῖδεσθαι χρημάτων, καὶ τῇ αὐτῇ νυκτὶ λέγεται φανῆναι τῷ ἐτέρῳ τῶν βασιλέων, πείθεσθαι Φερεκύδει καὶ ἀναστάντος Φερεκύδου καὶ εἰρηκότος τῷ βασιλεῖ λέγεται μεταβαλεῖν αὐθις μέλλουσιν εἰς ὀλιγαρχίαν μεταπεσεῖν τὴν ἑαυτῶν πολιτείαν. Ἐφ’ οἷς ἐλέγχας τὸν Ἀλκιβιάδην ὁ Σωκράτης καὶ διὰ τοῦ κατὰ ἀποτάδην λόγου—διότι ἐν ταῖς ἱστορίαις τῷ κατὰ ἀποτάδην λόγῳ δεῖ κεχρηῆσθαι, ἐπειδὴ περὶ μερικῶν ἐστὶν ὁ λόγος, ἐν δὲ τοῖς καθόλου πρέπει ἢ κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν διάλεκτος, διότι ὁ μὲν κατὰ πεῦσιν λόγος πρέπει τοῖς ἀσωμάτοις ἀμερέσιν οὔσιν, ὁ δὲ κατὰ ἀποτάδην λόγος τοῖς σώμασιν ἔοικεν μεριστοῖς οὔσι καὶ διαστατοῖς· διὸ καὶ οἱ ῥήτορες τῷ κατὰ ἀποτάδην

χρῶνται λόγῳ ὥς περὶ μερικὰ καταγινόμενοι· —ἐλέγξας οὖν αὐτὸν διὰ τοῦ πρώτου τμήματος ἀγνοοῦντα ἑαυτὸν, ἐντεῦθεν ἀρχόμενος τοῦ τρίτου τμήματός φησιν· ‘ ἄλ λ’ , ὦ μακάρι ε , πειθόμενος ἑμοί τε καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς γράμματι , γινώθι σαυτὸν ‘ .

165 ἐφ’ οἷς σὺν θεῷ πληροῦται τὸ δεύτερον τμήμα καὶ ἡ παροῦσα θεωρία. Εἰ δ’ αὖ ἐθέλης εἰς πλοῦτον ἀποβλέψαι: ἰδοὺ πῶς δυσχεραίνει ὁ Σωκράτης παραβάλλων τὸν Ἀλκιβιάδην τοῖς Περσῶν βασιλεῦσι κατὰ δίαίταν· διὸ καὶ φησιν ‘ εἰ δ’ αὖ ἐθέλῃς ‘ . ἐφεξῆς δὲ ἔτι δυσχεραντικώτερος ὀφθήσεται, ὅτε εἰς πλοῦτον παραβάλλει αὐτόν, διότι ἔτι ἐκτὸς ἡμῶν ἐστὶν ὁ πλοῦτος· διὸ καὶ ὥς ἔτι δυσχεραίνων φησὶν ‘ μηδὲ τοῦτο ἄρρητον ἡμῖν ἔστω ‘ . καὶ ὅρα πῶς ἐν καιρῷ ῥητορεύει ὁ Σωκράτης καὶ πομπεὶα κέχρηται, ἀντὶ ἐνικοῦ πάντα πληθυντικῶς παραφέρων, ‘ πλούτους ‘ λέγων καὶ ‘ τρυφᾶς ‘ . ‘ ἱματίων ‘ δὲ ‘ ἔλξεις ‘ φησὶ δύο μέρη λέγων, διότι ποδήρεις χιτῶνας φοροῦσιν οἱ Πέρσαι (διὸ καὶ ‘ ἐλκεσίπεπλοι ‘) καὶ Ἴνδοί, καθάπερ καὶ οἱ Ἴωνες. Καὶ θεραπόντων πλήθους ἀκολουθίας: ἰδοὺ καίτοι μιᾶς οὔσης τῆς ἀκολουθίας πληθυντικῶς προήγαγεν διὰ τὸ ἐξογκῶσαι.

166 Εἰ δ’ αὖ ἐθελήσειας εἰς σωφροσύνην καὶ κοσμιότητα: τρέπεται μετὰ τὴν παραβολὴν τὴν πρὸς Πέρσας, καὶ παραβάλλει αὐτὸν τοῖς Λάκωσιν. καὶ ζητητέον πῶς σώφρονας λέγει τὰς Λακαίνας, εἵγε ἀληθὲς ἐστὶ τὸ τῆς κωμωδίας ‘ Λακωνικὴ κλείς ἐστὶ κοῦ περιοιστέα ‘ καὶ τὸ ‘ οὐ παντὸς ἀνδρὸς εἰς Κόρινθόν ἐσ θ’ ὁ πλοῦς ‘ · ἐκεῖθεν γὰρ ἦν ἡ Λαῖς, Λάκαινα δὲ ἡ Ἑλένη. ἡ σώφρονας λέγει τοὺς Λάκωνας ὡς ὑποκατακλινομένους τοῖς ἄρχουσιν. οὕτω γὰρ καὶ ὁ ποιητὴς περὶ μὲν τῶν Τρώων φησὶν ‘ Τρῶες δὲ κλαγγῇ ‘ καὶ τὰ ἐξῆς, περὶ δὲ τῶν Ἑλλήνων ‘ σιγῇ δειδιότες σημάντορας ‘ . οἰκεῖον δὲ τοῦτο τῇ σωφροσύνῃ, τὰ χεῖρω ὑποκατακλίνειν τοῖς κρείττοσι· περὶ γὰρ τὸ ἔσχατον μόριον καταγινόμενη τῆς ψυχῆς ὑποκατακλίνεσθαι τοῦτο ποιεῖ τῷ λόγῳ. Καὶ φιλοπονίαν καὶ φιλονικίαν καὶ φιλοτιμίαν: φιλόπονοι γὰρ καὶ οἱ Λάκωνες, διὸ ἐκ παίδων ἐθίζοντες ἑαυτοὺς πονεῖν ἑμαστιγοῦντο· ἀπὸ γὰρ τετραέτους χρόνου αἱ μαστιγώσεις παρελαμβάνοντο. ἀλλὰ καὶ φιλογυμναστίαν ἥσκουν παρὰ τὸν Εὐρώταν, ὡς φησιν ὁ Εὐριπίδης, κοινῶς ἄνδρες καὶ <γυναῖκες> γυμναζόμενοι.

167 τὸ δὲ φιλονικίαν διὰ τοῦ ι γραπτέον, ἔχαιρον γὰρ τῇ νίκῃ. καὶ ἰδοὺ κατήντησεν εἰς τὴν φιλοτιμίαν, διότι κατὰ τὴν τοιαύτην πολιτείαν ἐπολιτεύοντο, κατὰ γὰρ τὸ φιλότιμον. Γῆν μὲν γὰρ ὅσην ἔχουσι τῆς τε ἑαυτῶν καὶ Μεσσήνης: ἰδοὺ ἄρχεται ἀπὸ τῆς συγκρίσεως τοῦ πλούτου· καὶ πρῶτον συγκρίνει κατὰ τὸν ἑτεροκίνητον πλοῦτον. πενταμεροῦς δ’ οὔσης τῆς Πελοποννήσου ἐν μέρος ἦν τὸ τῆς Μεσσήνης. τὸ δὲ ῥητὸν ὑπερβατῶς ἀναγνωστέον· ‘ γῆν μὲν γὰρ ὅσην ἔχουσι πλήθει οὐδ’ ἀρετῇ τῆς τε ἑαυτῶν καὶ Μεσσήνης οὐδ’ ἂν εἰς ἀμφισβητήσειεν ‘ . Πολλὰς γὰρ ἤδη γενεὰς εἰσέρχεται μὲν αὐτοῖς ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων: ἰδοὺ καὶ ἐκ τούτων ἐστὶ δεῖξαι ὅτι ὀνειδίζει αὐτοῖς μᾶλλον ὁ Πλάτων, εἵγε φθονερὸν τὸ μεταλαμβάνειν μόνον καὶ μὴ μεταδιδόναι. καὶ ἔνυλον γὰρ ποιεῖ τὸν πλοῦτον αὐτῶν· οἰκεῖον γὰρ τῇ ὕλῃ τοῦτο τὸ μεταλαμβάνειν μόνον καὶ μὴ μεταδιδόναι, διὸ καὶ ὁ Πλάτων οὐκ ἄλλως αὐτὴν καλεῖ ἐν τῷ Τιμαίῳ εἰ μὴ μεταληπτικόν. πῶς οὖν ἀποδέχεται αὐτούς, ὅς ὀνειδίζει αὐτοῖς, μετὰ τῆς Πυθίας καὶ Φερεκύδου καὶ Λυκούργου; καὶ παράγει λοιπὸν τὸ παράδειγμα τῆς ἀλώπεκος, χαριέντως καὶ προσφόρως πεφρασμένον. ἡ γὰρ Πλατωνικὴ χάρις αἰεὶ ἀκμάζει, μηδέποτε γηρῶσα. Καὶ τοῦ εἰς Λακεδαίμονα νομίσματος: μετέβαλε τὸ ὄνομα τοῦ λέοντος εἰς τὸ νόμισμα· θηρίῳ γὰρ ἀπέεικασεν αὐτό. Ἐπεὶ ποτε ἤκουσα ἐγὼ ἀνδρὸς ἀξιοπίστου: περὶ Ξενοφώντος φασὶ λέγειν αὐτόν· οὗτος γὰρ ἐν τῇ Ἀναβάσει ἱστόρηκεν τὰ Περσῶν, Κύρῳ συνανελθὼν ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀρτοξέρξην.

168 Ζώνης τῆς βασιλέως γυναικός: οὐκ ἄτοπον ἀφωρίσθαι πόλεις πρὸς κόσμον ἕκαστον τῶν παρὰ Πέρσαις βασιλίδων, εἵγε καὶ παρ’ ἡμῖν ἡ Τύρος πορφυρία λέγεται, ἀφ’ ἧς ἡ πορφύρα, διὰ τὸ αὐτὴν μόνην ἀφωρίσθαι πρὸς τὴν ἀλουργίδα τοῦ βασιλέως. καὶ ἰδοὺ εἰς γυναῖκας ἀπέπεμψε

τὸν τοιοῦτον λόγον· διὰ γὰρ τὴν δυσγένειαν τὴν ἑαυτῶν αὐταὶ καὶ τὴν ἀσθενῆ φύσιν φιλόπλουτοὶ εἰσι. διὸ καὶ οἱ Πέρσαι θηλύμορφοί εἰσι, χαίροντες τῷ τοιούτῳ κόσμῳ. εἰ δὲ καὶ παρ’ ἡμῖν κοσμίους χρῶνται οἱ στρατευόμενοι, ὡς μεταβάλλοντες τὸ ἑαυτῶν ἦθος εἰς βάρβαρον τοῦτο ποιοῦσιν. Εἴ τις εἴποι τῇ βασιλέως μητρί· ἐξογκοῖ τὸν λόγον ἀπὸ τῶν προϋπαρχόντων καὶ συνυπαρχόντων καὶ μεθυπαρχόντων, βασιλέως λέγων μητρί, γυναικί, θυγατρὶ. φησὶ δὲ ὅτι ‘εἴ τις εἴποι ὅτι Ἀλκιβιάδης διαγωνίσασθαι θέλει τῷ αὐτῆς υἱεῖ, τῷ ποτὲ τρόπῳ σὲ ἔδει θαρροῦντα αὐτῷ ἀγωνίσασθαι; οὐδενὶ γὰρ ἄλλῳ ἐπιχειρητέον σοι τοῦτο ποιεῖν ἢ τῇ ἐπιμελείᾳ τῇ ἀπὸ σοφίας· πάτριον γάρ ἐστι τὸ τοὺς Ἀθηναίους σοφία νικᾶν’. ὅτε ἄρα ἄνω ἔλεγεν ὅτι παιδεύουσι τοὺς Περσῶν βασιλεῖς οἱ δ’ ὕστερον, καὶ ὁ μὲν διδάσκει ἀνδρείαν, ὁ δὲ φρόνησιν, οὐ τὰς κυρίως ἀρετὰς χρὴ ἀκούειν. ‘εἴτα οὐκ αἰσχρόν’, φησὶν, ‘ὦ Ἀλκιβιάδη, ἡττᾶσθαι ἡμᾶς ὑπὸ πολεμίων, καὶ οὐ μόνον ὑπὸ πολεμίων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ γυναικῶν τούτων; καὶ μὴ μόνον τοῦτο, ἀλλ’ ὅτι κάκεῖναι ἴσασι τὸν τρόπον τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ἡμεῖς δὲ ἀγνοοῦμεν’.

169 Ὁ Δεινομάχης υἱός· καὶ τοῦτο ἐμφατικόν· ποῦ μὲν γὰρ ἐξώγκωσε τὸν λόγον ἀπὸ τῶν προϋπαρχόντων καὶ συνυπαρχόντων καὶ μεθυπαρχόντων, νῦν δὲ φησιν ‘ὁ Δεινομάχης υἱός’ . Οὗτος ὁ Ἀλκιβιάδης· καὶ τοῦτο ὡς ἐμφατικόν, τουτέστιν ‘ὁ μήπω γεγονώς <ἔτη κ’> , ἐν γ’ μοίρᾳ τάξας ἑαυτόν· “ κεῖνος γὰρ πανάριστος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσε ι , ἐσθλὸς δ’ αὖ κάκεῖνος ὃς εὖ εἰπόντι πείθηται ι ” ‘· ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἐν τῇ γ’ μοίρᾳ ἔρριπται ὡς μήτε ἄλλῳ πειθόμενος. Ἐπειτα παντάπασιν ἀπαίδευτος· ἀντὶ τοῦ ‘διπλῇ ἀμαθαίνων καὶ ἀγνοῶν ἑαυτὸν καὶ τὰ πράγματα’. Μαθόντα καὶ ἐπιμεληθέντα αὐτοῦ καὶ ἀσκήσαντα· ἡ μὲν μάθησις ἐπὶ λόγου εἴρηται, ἡ δὲ ἀσκήσις ἐπὶ τῆς ἀλόγου ψυχῆς. ἀντιδιήρηται γὰρ ἡ μάθησις τῇ ἀσκήσει, καὶ γὰρ καὶ τὰ ἄλογα δι’ ἀσκήσεως παιδεύονται· κοινὴ δ’ ἀμφοῖν ἡ ἐπιμέλεια. Οἶμαι δὲ καὶ Λαμπιδῶ τὴν Λεωτυχίδου θυγατέρα· ἄλλην πολιτείαν ὑπογράφει, Λακεδαιμονίων πολιτείαν, καὶ πάλιν ἐξογκοῖ τὸν λόγον ἀπὸ τῶν προϋπαρχόντων καὶ συνυπαρχόντων καὶ μεθυπαρχόντων. Καίτοι οὐκ αἰσχρόν δοκεῖ εἶναι, εἰ αἱ τῶν πολεμίων γυναικες· τὸ εἰρημένον φησὶν, ὅτι αἰσχρόν ἐστιν ἡττᾶσθαι τῶν πολεμίων, καὶ οὐ μόνον τῶν πολεμίων, ἀλλὰ καὶ τῶν γυναικῶν τούτων· καὶ ἔτι αἰσχρότατον, τὸ ἐκείνας μὲν εἰδέναι τὸν τρόπον τῆς θεραπείας, ἡμᾶς δὲ ἀγνοεῖν. Τέλος σὺν θεῷ τοῦ β’ τμήματος. ΑΡΧΗ ΤΟΥ Γ’ ΤΜΗΜΑΤΟΣ Πρᾶξις σὺν θεῷ ιθ’ Ἀλλ’, ὦ μακάριε, ἐμοὶ πειθόμενος καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς γράμματι, γνῶθι σαυτόν.

170 (1τ) Ἐπειδὴ κοινὸν καταγώγιον ὑπῆρχεν τὸ α’ καὶ τὸ β’ τμήμα τῶν ἐλέγχων τοῦ Ἀλκιβιάδου (ἐν μὲν γὰρ τῷ α’ ἔδειξεν αὐτὸν ἀγνοοῦντα ἑαυτὸν κατὰ ψυχὴν, ἐν δὲ τῷ β’ κατὰ σῶμα καὶ κατὰ τὰ ἐκτός· κατὰ μὲν ψυχὴν, ὡς ὅτι μὴ εἰδὼς οἶεται εἰδέναι καὶ διπλῇ ἀμαθαίνει· ἢ ὡς τις ἰατρός ὑπάρχων οἷοιτο ἑαυτὸν φιλοσοφεῖν, πρὸς ὃν καὶ ἔγραψεν ὁ Ἀλέξανδρος ‘ μέν ε , ὦ ταλαίπωρ ε , ἀτρέμας σοῖς ἐν σπληνίοις , οὐδὲν γὰρ οἶδας ὧν δοκεῖς σά φ ’ εἰδέναι ‘· ἢ κατὰ τὸ σῶμα, ὡς εἴ τις Θερσίτης ὧν νομίσοι ἑαυτὸν ὠραῖον εἶναι· ἢ κατὰ τὰ ἐκτός, ὡς εἴ τις ἄσματος ὑπάρχοι διὰ τὸ οἶεσθαι ἑαυτὸν πλούσιον εἶναι μὴ ὄντα), διὰ ταῦτα οὖν ἐν τῷ γ’ τμήματι προοιμιαζόμενος ἀπαντᾷ πρὸς τοὺς δύο ἐλέγχους τοὺς παραδοθέντας ἐν τοῖς δύο τμήμασι λέγων· ‘ ἀλλ’ , ὦ μακάρι ε , ἐμοὶ τε πειθόμενος καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς γράμματι , γνῶθι σαυτόν ‘ .

171 ‘ μακάριον ‘ δὲ αὐτόν φησιν ὡς μέλλων αὐτὸν συνάπτειν θεοῖς ἐν τούτοις γὰρ ἡ μακαριότης διὰ τὴν στέρησιν τῆς κηρός , τὸ γὰρ μα στερητικόν. προτάττει δὲ αὐτόν τοῦ θεοῦ ὡς προσεχὲς αἴτιον ὧν τῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου σωτηρίας. διὰ δὲ τοῦ ‘ γνῶθι σαυτόν ‘ ἐδήλωσε τὸ προσταττόμενον, διὰ γὰρ τῆς προστάξεως τὸ προσταττόμενον ἐδήλωσεν· διὰ μὲν τοῦ ‘ γνῶθι ‘ , ὅτι οὐκ ἐσμεν σῶμα (τοῦτο γὰρ οὐ γινώσκει), οὐ συναμφοτέρον (οὔτε γὰρ τοῦτο καθὸ συναμφοτέρον γινώσκει, οὐ γὰρ δὴ κατὰ τὸ σῶμα), ἀλλὰ ψυχὴ, καὶ ψυχὴ οὐ φυτική, (αὕτη γὰρ οὐ γινώσκει)· διὰ δὲ τοῦ ‘ σεαυτὸν ‘ ὅτι οὐδὲ ἄλογος (ἀνεπίστροφος γὰρ ἐστὶ πρὸς ἑαυτὴν ἢ ἄλογος), ἀλλὰ λογικὴ, καὶ λογικὴ οὐκ ἀεὶ τελεία, ἀλλὰ ποτὲ καὶ ἀγνοοῦσα. διὸ καὶ προστάττει

τὸ ‘ γνῶθι ’· οὐδεὶς γὰρ τῷ ποιοῦντι προστάττει ποιεῖν· νῦν δὲ προστάττει αὐτῷ γινῶναι ἑαυτόν. ‘Πολλῆς γάρ’, φησὶν, ‘ἐπιμελείας χρειαν ἔχεις, καὶ οὐ μόνον σύ, ἀλλὰ καὶ ἐγώ. πάντες μὲν γὰρ ἄνθρωποι μᾶλλον τῶν ἄλλων ζῶων πολλῆς ἐπιμελείας δεόνται, κατ’ ἐξάριτον δὲ καὶ μάλιστα ἐγώ τε καὶ σύ’. καὶ ζητήσωμεν ὅπως ἔχει τὰ τρία δόγματα ταῦτα· πῶς γὰρ ἀγνοεῖ ἑαυτόν ὁ Σωκράτης; πῶς δὲ μόνος ἄνθρωπος τῶν ἄλλων ζῶων ἐπιμελείας δεῖται; πῶς δὲ καὶ τὸ τρίτον κατ’ ἐξάριτον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων Σωκράτης καὶ Ἀλκιβιάδης δεόνται ἐπιμελείας; τὸ μὲν οὖν πρῶτον, ὅτι πολλαχῶς ἐστὶ γινῶναι ἑαυτόν· ἔστι γὰρ γινῶναι ἑαυτόν κατὰ τὰ ἐκτός· ἀλλὰ δὴ καὶ κατὰ σῶμα· ἔστι γινῶναι ἑαυτόν πολιτικῶς, ὅτε τις γινῶ ἑαυτόν κατὰ τὴν τριμέρειαν τῆς ψυχῆς· ἔστι γινῶναι ἑαυτόν καθαρτικῶς, ὅτε τις γινῶ ἑαυτόν ἀπολυόμενον τῶν παθῶν· ἔστι γινῶναι ἑαυτόν θεωρητικῶς, ὅτε ἀπολελυμένον ἑαυτόν τις θεάσεται· ἔστι καὶ θεολογικῶς, ὅτε τις γινῶ ἑαυτόν κατὰ τὴν ἰδέαν τὴν ἑαυτοῦ· ἔστι καὶ ἐνθουσιαστικῶς, ὅτε τις γινῶ ἑαυτόν κατὰ τὸ ἔν, καθ’ ὃ συναπτόμενος τῷ οἰκείῳ θεῷ ἐνθουσιᾷ.

172 ἡγνόει οὖν ἑαυτόν ὁ Σωκράτης ἐνθουσιαστικῶς διὸ καὶ ἐν Φαίδρῳ φησὶ ‘ γελοῖόν ἐστι τὰ μὲν ἄλλα εἰδέναι, ἑαυτόν δὲ ἀγνοεῖν ’. πρὸς δὲ τὸ δευτέρον φασὶ ὅτι μᾶλλον τῶν ἄλλων ζῶων ἐπιμελείας δεῖται ὁ ἄνθρωπος, οὐ μόνον κατὰ τὸ σῶμα, διότι γυμνὸν τοῦτο ἐποίησεν ἡ φύσις, τοῖς ἄλλοις ζῴοις δι’ ὅλου τρίχας καὶ κέρατά τισι καὶ ὅπλᾳ ποιήσασα· οὐ μόνον κατὰ τὰ ἐκτός, διότι δεῖται τοῦτο μόνον τὸ ζῶον σκέπης τῆς ἀπὸ τῶν οἰκῶν· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν λόγον, διότι δριμύτατα εἰσι αἱ κακίαι τῶν ἀνθρώπων, τῶν ἄλλων ζῶων πλεον, διότι ἐνδον ἐστὶν ὁ πολυμήχανος λόγος οἷόν τις Ὀδυσσεὺς ἐξυπηρετῶν τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ ποικίλλων τὰ πάθη. διὸ καὶ εἴρηται ‘ οὐδὲν ἀκιδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιον ’. διὰ τοῦτο οὖν, φησί, μᾶλλον ὁ ἄνθρωπος δεῖται ἐπιμελείας.

173 τὸ δὲ τρίτον, ὅτι μᾶλλον τῶν ἀνθρώπων Ἀλκιβιάδης καὶ Σωκράτης. Ἀλκιβιάδης μὲν, διότι αἱ μεγάλαι φύσεις ἀμελούμεναι μεγάλων κακῶν αἰτίαι γίνονται, ὥσπερ ἐπιμελείας τυγχάνουσαι μεγάλων ἀγαθῶν. καὶ γὰρ ὥσπερ ἡ πίειρα γῆ ἐπιμελουμένη μὲν καὶ γεωργομένη ἀγαθοὺς καρποὺς ἐκδίδωσιν, ἀμελουμένη δὲ ἀκάνθας πέφυκεν ἀποτίκτειν (οὐδὲν γὰρ οἶδεν ἢ γεννᾶν μὴ προσλογισαμένη τὸ κάρπιμον, εἴτε ἀκανθῶδές ἐστιν εἴτε ἕτερον), οὕτω καὶ αἱ δεξιαί φύσεις διάκεινται. ὅθεν καὶ ὅπου ἔρρεψεν ὁ Ἀλκιβιάδης τροπὴν ἐποίησε. καὶ παρὰ Λάκωσι γενόμενος συνεγένετο τῇ τοῦ βασιλέως γυναικί τε καὶ μητρὶ καὶ θυγατρὶ· γενόμενος δὲ ἐν ταῖς Ἀθήναις συνεβούλευσε τῷ ἐπιτρόπῳ Περικλεῖ βουλευσασθαι ὅπως μὴ ποιήσοι λόγους Ἀθηναίοις τῶν ἀναλωθέντων χρημάτων εἰς τὴν Φειδίου Ἀθηνᾶν. διὸ κάκεῖνος ἔλεγε πρὸς τοὺς ἐξετάζοντας τὴν δαπάνην τῶν χρημάτων ὅτι ‘εἰς τὸ δέον ἀνηλώθη’. καὶ ἡ κωμῳδία περὶ αὐτοῦ φησὶν ‘ εἰς τὸ δέον ἀπώλεσα ’, οὐκ ‘ἀνήλωσα’. ὅθεν ἐκινήθη ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος. διὰ ταῦτα πολλῆς ἐπιμελείας ἐδεῖτο ὁ Ἀλκιβιάδης· ἀλλὰ καὶ Σωκράτης ὁμοίως διὰ τὸ ὑψηλὸν τῆς αὐτοῦ φιλοσοφίας. ἢ καὶ ὡς ἐρωτικὸς βούλεται τὰ αὐτὰ ἔχειν τοῖς παιδικοῖς καὶ σὺν αὐτοῖς φησὶν ἑαυτόν πολλῆς ἐπιμελείας δεῖσθαι. ταῦτα ἔχει ἡ θεωρία. Πειθόμενος ἐμοί τε καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς· συντάττει ἑαυτόν τῷ θεῷ· πολλαχοῦ δὲ τοῦτο ποιεῖ.

174 οὕτως ἐν τῷ Φαίδρῳ ὁμόδουλον ἑαυτόν τοῖς κύκνοις φησὶν· οὕτως ἐν τῷ παρόντι διαλόγῳ συντάττειν ἑαυτόν τῷ Ἀπόλλωνι ὀνειδίζων τοῖς Λακεδαιμονίοις τὸ φιλοχρήματον (ἦν γὰρ ὁ χρησμὸς δοθεὶς περὶ αὐτῶν ‘ ἂ φιλοχρημοσύνα τὰν Σπάρταν ὅλε ἰ, ἄλλο δέ κ ’ οὐδέν ’)· οὕτως ἐν τῷ Θεαιτήτῳ ‘ θεὸς οὐδεὶς δύσνους ἀνθρώπων, οὐδὲ ἐγὼ τοῦτο δυσνοῖα δρῶ, ἀλλὰ μοι ψευδές τε συγχωρῆσαι καὶ ἀληθὲς ἀφανίσαι οὐδαμῶς θέμις ’. ‘Ὅτι οὗτοι ἡμῖν εἰσὶν [οὗτοι] ἀντίπαλοι: οἱ γὰρ Πέρσαι καὶ Λάκωνες ἡμῖν εἰσὶν ἀντίπαλοι καὶ ἀνταγωνισταί, ἀλλ’ οὐχ ὡς σύ ᾧ ’ (ἐκεῖνοι γὰρ συναγωνισταί ἦσαν)· ὧν οὐ δυνάμεθα περιγενέσθαι ἄλλῳ τινὶ ἢ σοφίᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ’. καὶ ἰδού καὶ ἑαυτόν εἶπεν ἀγνοεῖν ἑαυτόν. Ἐν Ἑλληνί τε καὶ βαρβάροις, οὗ μοι δοκεῖς ἔρᾶν: ἡθεραπεία ἢ Σωκρατική, ὅτι ‘εἰ ὀνομαστὸς ἐφίη γενέσθαι, μάθε τίς ἢ πολιτικὴ

ἐπιστήμη· αὕτη γὰρ μόνη ὀνομαστόν σε δύναται ποιῆσαι. ἀπὸ γὰρ τῶν ὁμοίων ἡ Σωκρατικὴ ἴασις γίνεται ἐπὶ τὰ ὅμοια, δίκην τῶν ἱατρῶν τῶν τὰ ὅμοια φάρμακα τοῖς χυμοῖς προσαγόντων καὶ ταύτη κενοῦντων τὴν πλεονάζουσαν κακοχυμίαν.

175 Ἔχεις ἐξηγήσασθαι; παντὸς γὰρ μᾶλλον ἔοικας· εὐφυῶς ὁ νέος ἀπεκρίνατο· ἐξηγητὴν γὰρ αὐτὸν καλεῖ, διότι ἐτιμᾶτο Ἀθήνησιν ὁ Ἀπόλλων ὡς ἐξηγητής, διότι διὰ τῆς τῶν χρησμῶν ἐξηγήσεως σωτηρίας αἷτιος ὑπῆρχεν τοῖς Ἑλλήσιν. ὡς οὖν συντάξαντα ἑαυτὸν τῷ θεῷ ‘ἐξηγητὴν’ αὐτὸν εἶπεν. Ναί· ἀλλὰ γὰρ κοινῇ βουλή; ἰδοὺ ἀγνοεῖ καὶ Σωκράτης, διὸ καὶ κοινῶς βουλευέται. βουλευέται μὲν γὰρ ἀγνοῶν μετὰ τῶν παιδικῶν, ὡς δὲ ἐπιστήμων δύναται εἰδέναι. συναγνοεῖ δὲ τοῖς παιδιοῖς ὡς ἐρωτικός. Ἐγὼ γὰρ οὐ περὶ μὲν σοῦ λέγω ὡς χρή παιδευθῆναι· ‘κοινὸν γὰρ τοῦτο’, φησὶν, ‘ἐμοί τε καὶ σοί, τὸ ἀγνοεῖν ἑαυτοὺς καὶ δεῖσθαι παιδείας διὰ τοῦτο· διαφέρομεν δὲ ἐνί τινι μόνῳ, τῷ τὸν μὲν ἐπίτροπον τὸν σὸν Περικλέα εἶναι, τὸν δὲ ἐμὸν θεὸν εἶναι’, ὅπερ ἐν τῷ ὅλῳ ἐστίν. οὕτω καὶ ἀλλαχοῦ· ‘ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲν οἶδα πλὴν ἐν μόνῳ ν, τὸ διδόναι λόγους καὶ λαμβάνειν’, τουτέστι τὴν διαλεκτικὴν, ὅπερ τὸ ὅλον ἐστίν, εἴγε φιλοσοφία ἐστὶν πάντα τὰ ὄντα γινώσκουσα. τί οὖν; Ἀλκιβιάδου οὐκ ἦν ἐπίτροπος θεῖος; καίτοι λέγεται ἐν τῷ Φαίδωνι ὅτι μετὰ τελευτὴν ἄγει αὐτὸν ὁ δαίμων πρὸς τοὺς δικαστάς, ὅσπερ ζῶντα εἰλήχειν [εἶχεν] αὐτόν. ἀλλ’ οὐ μετὰ συναισθήσεως, ὥσπερ ὁ Σωκράτης. Ὅτι ἡ ἐπιφάνεια· κοινῶ ὀνόματι ἐχρήσατο τῇ ἐπιφανείᾳ καὶ ἐπὶ τοῦ θεοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀλκιβιάδου· διότι κυρίως ἐπιφάνεια ἐπὶ θεοῦ λέγεται. ἦν γὰρ <φιλότιμος> ὁ Ἀλκιβιάδης, τῷ δὲ φιλοτίμῳ φίλον ὑπάρχει τὸ ἐπιφανεῖ εἶναι. καὶ ἰδοὺ πῶς ἐν καιρῷ μεγαληγορεῖ, ὅτι ‘δι’ ἐμοῦ ἔσται σοι ἡ ἐπιφάνεια’.

176 Παίξεις, ὦ Σώκρατες. Ἴσως· παίζειν αὐτόν φησιν διὰ τὸ λέγειν αὐτὸν ὅτι ‘κάγῳ ἐπιμελείας δέομαι’. ὁ δὲ φησιν Ἴσως παίζω· ἡ γὰρ περὶ τὰ δεύτερα ἐνέργεια παίγνιον ἐστὶ. διὸ καὶ τὸ ‘ἄσβεστος δ’ ἄρ’ ἐνῶρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσι ν, ὡς ἴδον Ἥφαιστον περὶ δώματα πομπύοντα’. τὸν γὰρ ἔφορον τοῦ σωματικοῦ παντὸς ἐκατέρωθεν χωλεύοντα εἰρήκασιν οἱ ποιηταί· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ‘ἀμφιγυῆις’. Πάντες ἄνθρωποι, ἀτὰρ νῶι τε καὶ μάλα σφόδρα· σκόπει τὴν διαφορὰν τῶν Σωκράτους ῥημάτων καὶ τοῦ παρ’ Ὀμήρῳ Ἀχιλλέως. ἐκεῖνος γὰρ φησι πρὸς τὸν Πάτροκλον διεγείροντα αὐτὸν πολεμεῖν· ‘μηδέ τις ὦν Τρώων θάνατον φύγοι, ὅσοι ἔασιν, μήτε τις Ἀργείῳ ν, νῶϊν δὲ φύγοιμεν ὄλεθρον’. ὁ μὲν γὰρ φησι ‘πάντες ἀπόλωνται, ἡμεῖς δὲ σωθώμεν’. Σωκράτης δὲ ὡς κηδεμὼν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως λέγει πάντας ἀνθρώπους ἐπιμελείας πολλῆς δεῖσθαι. Οὐκ ἀπορητέον οὐδὲ μαλθακιστέον· ‘οὐκ ἀπορητέον’, διὰ τὸν λόγον· δεῖ γὰρ καὶ τὸν λόγον μὴ ἔχειν ἐκνευρισμένον· ‘οὐ μαλθακιστέον’ δέ, διὰ τὴν ἐπιθυμίαν· δεῖ γὰρ ἔχειν ταύτην ἀμάλθακτον καὶ συντεταμένην πρὸς ἔφεσιν ὠφελείας. Πράξις σὺν θεῷ κ’· Καί μοι λέγε· φαμέν γὰρ ἄριστοι βούλεσθαι γενέσθαι.

177 (1τ) Ἐπειδὴ σκοπὸς τοῦ διαλόγου τὸ γινῶναι ἑαυτούς· οὐ κατὰ τὸ σῶμα, οὐ κατὰ τὰ ἐκτός (ἐπιγέγραπται γὰρ ‘Ἀλκιβιάδης ἡ περὶ ἀνθρώπου φύσεως’), ἀλλὰ κατὰ ψυχὴν καὶ ψυχὴν οὐ τὴν φυτικὴν, οὐ τὴν ἄλογον, ἀλλὰ τὴν λογικὴν· καὶ κατὰ ταύτην οὐ δήπου γινῶναι ἑαυτοὺς καθαρικῶς ἐνεργοῦντας ἢ θεωρητικῶς ἢ θεολογικῶς ἢ θεωρητικῶς, ἀλλὰ πολιτικῶς (οὐκ ἂν γὰρ ὁ Ἀλκιβιάδης ἠβούλετο πράγματα ἔχειν περὶ τὸ ζητούμενον, εἰ μὴ εἶχε δέλεαρ τι τὸ ζητούμενον, ὅπου γε καὶ ἐν τούτῳ δυσχεραίνει ὡς ῥάθυμος περὶ τὴν ζήτησιν· ὑπόκειται γάρ, ὡς φησιν ἡ λέξις, ἄττων ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως πράγματα, καὶ διὰ τοῦτο ὁπωσοῦν ἔχει τινὰ πόθον περὶ τὸ ζητούμενον)· καὶ ὅτι καὶ τὰ ἐπαγόμενα συμφωνεῖ τῷ τοιοῦτον εἶναι τὸν σκοπὸν (ὀρίζεται γὰρ ἐφεξῆς τὸν ἄνθρωπον ‘ψυχὴν λογικὴν ὀργάνῳ χρωμένῃ τῷ σώματι’· μόνος δὲ ὁ πολιτικὸς τοιοῦτος· ὁ γὰρ καθαρικὸς οὐδὲ ὀργάνῳ αὐτῷ χρῆται, εἴγε τὰ ὄργανα παραλαμβανόμενα συντελεῖ τῷ χρωμένῳ, ἐπὶ δὲ τοῦ καθαρικοῦ μᾶλλον ἐμπόδιον γίνεται τὸ σῶμα, καλῶς εἰρημένου τοῦ ὑπὸ Ἀριστοτέλους· ὁ γὰρ νοῦς ποῖον ἐφέξει μόνιον ἢ πῶς,

χαλεπὸν καὶ πλάσαι ᾽· καὶ ὅτι ἔδει τινὰ παραληφθῆναι ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ παρόντος διαλόγου συμβαλλόμενα πρὸς τὸν ἐφεξῆς διάλογον τὸν Γοργίαν, περὶ τῶν πολιτικῶν ἀρετῶν διαλαμβάνοντα, ἔδει οὖν εἰπεῖν τίς ὁ πολιτικός· ἢ διὰ τοῦτο οὖν ἢ διὰ δὴ τοῦτο παραδίδωσιν ἐνταῦθα τὰ αἷτια τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης, τὸ ὑλικόν, τὸ εἰδικόν, τὸ ποιητικόν, τὸ τελικόν.

178 Ὑλικὸν μὲν οὖν ἐστὶν οὐχὶ τὰ θεωρητά, ἀλλὰ τὰ πρακτά· καὶ πρακτὰ οὐ τινὰ (καὶ γὰρ τῷ τέκτονι τινὰ πρακτὰ ὑπόκειται, οἷον τὰ ξύλα, καὶ ἡ ναυπηγία τινὰ ἔχει, οἷον τὰς ναῦς), ἀλλὰ πάντα τὰ πρακτά. ὥσπερ γὰρ ἐκάστη μὲν τέχνη ἐν οἶδεν, πολλὰ δὲ ἀγνοεῖ, ὁ δὲ φιλόσοφος πάντα τὰ ὄντα οἶδεν, οὕτως ἐκάστης τῶν ἄλλων τεχνῶν ἐν ἐχούσης ὑποκείμενον καὶ περὶ αὐτὸ εὖ βουλευομένης ἡ πολιτικὴ πάντα τὰ ὄντα ἔχει ὑποκείμενα πρὸς τὸ ἄμεινον πράττειν περὶ αὐτά. ἄτοπον γὰρ ἐν μόνον αὐτὴν ἔχειν ὑποκείμενον, εἴγε ὁ πολιτικὸς μιμεῖται τὸν δημιουργὸν καὶ βουλεύεται μιμεῖσθαι ἐκεῖνον παράγοντα, καὶ διὰ τοῦτο κάκεῖνος ἄμεινον αὐτὰ βούλεται διοικεῖν. καὶ οὐ διὰ τοῦτο ἀδικεῖ τὰς ὑποβεβηκυίας τέχνας ἡ πολιτικὴ, χρωμένη τοῖς ἔργοις ἐκείνων, τούναντίον γὰρ καὶ σώζειν αὐτὰς βούλεται συμβουλεύουσα εἰ δεῖ χρησθαι ἐκείναις καὶ πότε δεῖ. οὕτω γοῦν καὶ ὁ παρ' Ὀμήρῳ Ἀχιλλεὺς παρακελεύεται μάντει χρῆσασθαι, μὴ τὰ τοῦ μάντεως ποιήσας καὶ μαντευσάμενος. Εἶδος δὲ τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης τὸ ἄρχειν· ἄρχειν δὲ οὐκ ἀλόγων τῶν πληγῇ νεμομένων ν, ἀλλ' ἀνθρώπων· καὶ ἀνθρώπων οὐχ ἀπλῶς, ἐπεὶ καὶ ὁ ἱατρὸς ἄρχει ἀνθρώπων τῶν καμνόντων· οὐ θεριστῶν (γεωργίας γὰρ τοῦτο), οὐ πλεόντων (κυβερνητικῆς γὰρ τοῦτο), οὐκ ἁδόντων (χοροδιδασκαλικῆς γὰρ τοῦτο), ἀλλ' ἀνθρώπων ὡς ἀνθρώποις χρωμένω ν. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ ὁ κυβερνήτης ἄρχει ἀνθρώπων τῶν κελευστῶν (λέγονται δὲ κελευσταὶ οἱ περὶ τὰ ἄρμενα ἰστάμενοι) ἀρχόντων ἀνθρώπων τῶν ἐρετῶν, καὶ ὁ χοροδιδάσκαλος ἄρχει τῶν αὐλητῶν τῶν ἡγουμένων τῶν ἁδόντων, διὰ τοῦτο προστίθησιν ὅτι ὁ πολιτικὸς ἄρχει ἀνθρώπων, ἀνθρώπων μὲν ἡγουμένων, κοινωνούντων δὲ ἀλλήλοις ἐν ταῖς κατὰ τὰ συμβόλαια ὁμολογίαις.

179 Τὸ δὲ ποιητικὸν αἷτιον οὐ σοφία, ἀλλὰ φρόνησις ἡ περὶ τὰ πρακτὰ καταγινομένη. Τέλος δὲ ἔχει ὁ πολιτικὸς τὸ ὁμόνοιαν καὶ στοργὴν ἐμποιεῖν τῇ πόλει, ἢ ἐν γνώσεσι, καὶ ποιεῖ ὁμόνοιαν (οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἐστὶν ὁμόνοια ἢ κοινωνία γνώσεων καὶ ὁμοδοξία), ἢ ἐν ζωαῖς, καὶ ποιεῖ στοργὴν (ἢ γὰρ <στοργή> φυσικὴ φιλία). καὶ οὐ ταῦτὸν ἄμφω ταῦτα, διότι ἐστὶ καὶ στοργὴ μὴ ἔχουσα ὁμόνοιαν, εἴγε ἀνὴρ καὶ γυνὴ στέργουσιν ἀλλήλους μὴ ὁμονοοῦντες (οὐ γὰρ συμφωνοῦσι περὶ γνώσιν· οὕτε γὰρ ἡ γυνὴ συμφωνεῖ τῷ ἀνδρὶ ἐν τοῖς πολεμικοῖς καὶ ἐν τῷ εἰδέναι ὀπλιτεύειν οὕτε ὁ ἀνὴρ τῇ γυναικὶ ἐν τῇ γνώσει τῇ περὶ ταλασιουργίαν), ἔστι δὲ καὶ τὸ ἀνάπαλιν ὁμόνοια μὴ ἔχουσα στοργὴν, εἴγε οἱ κεραμεῖς ὁμονοοῦσιν ὡς περὶ τὰ αὐτὰ γνωστὰ καταγινομένοι καὶ τὰ αὐτὰ νοοῦσι (διὰ γὰρ τοῦτο λέγεται ὁμόνοια), οὐ μὴν καὶ στέργουσιν ἀλλήλους, διὰ τὸ ' καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ φθονέει καὶ τέκτονι τέκτων '. καὶ πῶς ἂν ποιήσοι ὁ πολιτικὸς ὁμόνοιαν καὶ στοργὴν ἐν τῇ πόλει; στοργὴν μὲν ποιήσοι, εἰ τοὺς πολίτας ποιήσῃ διακεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ ἐνὸς γένους οὔσης τῆς πόλεως καὶ ὥστε παραμετρεῖσθαι ταῖς ἡλικίαις τὰς συγγενείας, καὶ τοὺς μὲν γέροντας πάντας πατέρας οἶεσθαι, τοὺς δὲ πολλῶν σμικροτέρους υἱέας, τοὺς δὲ ὁμήλικας ἀδελφούς, ἵνα ἀνθ' ὧν φησὶν ἐκεῖνος ' ἥλιξ ἥλικα τέρπει ' ἡμεῖς εἴπωμεν ' πολίτης πολίτην τέρπει '.

180 ὁμόνοια δὲ γίνεται, εἰ τοῖς αὐτοῖς πάντες ἀκουστοῖς χαίροιν καὶ τοῖς αὐτοῖς ὁρατοῖς. ἦν γὰρ ἡ ὁμόνοια κοινωνία γνώσεων· ταῦτα δὲ ἔχοντες κοινὴν ὄψιν καὶ κοινὴν ἀκοὴν ἔχοιεν, αἱ γὰρ αἰσθήσεις γνώσεις τινές εἰσι. ταῦτα ἔχει ἡ θεωρία. Καί μοι λέγε· φάμεν γὰρ δὴ ὡς ἄριστοι βούλεσθαι γενέσθαι· τουτέστι βουλόμεθα ἄριστοι γενέσθαι, δεῖ οὖν διὰ τοῦτο μαθεῖν τὴν πολιτικὴν ἐπιστήμην'. καὶ ἐντεῦθεν εἶπε τὸ προοίμιον τῆς πράξεως, ἐν ᾧ λέγει τίς ἡ ὕλη τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης. Δῆλον ὅτι ἦν περ οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοί· ὡς μεῖράκιον ὁ Ἀλκιβιάδης οὐ καλῶς ἀπεκρίνατο εἰπὼν ' τὴν ἀρετὴν δεῖ ἔχειν ἦν περ οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοί '.

181 ἔδει γὰρ εἰπεῖν, ποῖαν ἀρετὴν, ἄρα τὴν κατὰ τὰ θεωρήματα ἢ τὴν κατὰ τὰ πρακτά. διὸ ὁ Σωκράτης ἐρωτᾷ αὐτὸν ‘οἱ τί ἀγαθοί;’ οὔτε γὰρ προέρχεται ἡ λέξις καθὼς ἡ θεωρία, παραδιδούσα τὴν ὕλην τοῦ πολιτικοῦ εὐτάκτως, ἀλλὰ δι’ ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως, διότι μὴ βούλεται ὁ Σωκράτης αὐτὸς εἰπεῖν τὴν ὕλην, ἀλλὰ μετὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὡς μαιευτικός· εἰ γὰρ ἤθελεν καθ’ ἑαυτὸν εἰπεῖν, ὡς ἡ θεωρία ἂν ἔλεγεν. Δῆλον ὅτι οἱ πράττειν τὰ πράγματα· ἰδοὺ τέως ἕνα βαθμὸν ὠφελήθη ὁ Ἀλκιβιάδης· ἡτόμωσε γὰρ τὸν λόγον, εἰπὼν τὰ πρακτὰ ὑποκεῖσθαι τοῖς πολιτικοῖς. διὸ πάλιν ἐρωτᾷ αὐτὸν ‘ποῖα πρακτά; ἄρα τὰ ἵππικα;’ ὁ δὲ φησιν ‘οὐ’· βουλόμενοι γὰρ ταῦτα μαθεῖν πρὸς ἵππικους ἐφοιτῶμεν. εἰδότος γὰρ περὶ ἐκάστου ἡ συμβουλὴ ἢ, καὶ οὐ πλουτοῦντο ς. Ἄπερ Ἀθηναίων οἱ καλοὶ τε κάγαθοι· τοῦτο μόνον ὠφελήθη ὁ Ἀλκιβιάδης, ὅτι ἀντιστρέφει καλὸν καὶ ἀγαθόν. λοιπὸν ἐρωτᾷ αὐτὸν ὅτι ‘ἄρα καθὼς οἶδέ τις οὐκ ἔστι φρόνιμος; οὐκοῦν καὶ ὁ σκυτοτόμος φρόνιμος ὢν εἰς ὑποδημάτων ἐργασίαν καὶ ἀγαθὸς ἔσται, εἰς δὲ ἄλλο, οἷον εἰς ὑφαντικὴν, ἄφρων· καὶ ἔσται ὁ αὐτὸς ἀγαθὸς καὶ κακός’. καὶ οὐκ ἄτοπον μὲν τοῦτο ἐπὶ σκυτοτόμου, ἐπὶ δὲ πολιτικοῦ τοῦ βουλομένου πάντα τὰ πρακτὰ ὠφελεῖν, διότι ὑποδύεται τὸν δημιουργόν, ἄτοπον. τί οὖν; λέγεις τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας εἶναι κακοὺς; ἰδοὺ ἐν τῷ συμπεράσματι δίδωσιν ὅτι πάντα τὰ πρακτὰ ὑπόκειται τῷ πολιτικῷ· φησὶ γὰρ ὅτι οἱ ἀγαθοὶ οὐδαμῶς εἰσὶ κακοί, ὅπερ ἐπὶ τῶν τεχνιτῶν συμβαίνει, καὶ ἀγαθοὺς καὶ κακοὺς εἶναι. Ἀλλὰ τίνας ποτὲ τοὺς ἀγαθοὺς καλεῖς; ἐντεῦθεν τὸ εἶδος παραδίδωσι τοῦ πολιτικοῦ, ὅτι τὸ ἄρχειν.

182 καὶ πάλιν διὰ τῶν οἰκείων ἐρωτήσεων ἀπὸ τῶν καθόλου ἐπὶ τὸ τῷ ὄντι εἶδος ἔρχεται. ἀναγκάζει γὰρ αὐτὸν εἰπεῖν διὰ τῶν προσφυῶν ἐρωτήσεων ὅτι τὸ ἄρχειν ἀνθρώπων χρωμένων ἀνθρώποις ἐν τοῖς κατὰ νόμον συμβολαίοις. καὶ ἔστι θαυμάσαι τὴν μαιείαν τὴν Σωκρατικὴν, πῶς τῷ πλήθει τῶν παραδειγμάτων τὸ στενὸν τῆς ψυχῆς ἀνευρύνει καὶ ἀποτεκεῖν ποιεῖ τὸ ἀληθές. Ἀλλ’ οὐδὲν ποιούντων· τουτέστιν ‘ἀργούντων’. ὁ δὲ φησιν ‘οὐ’. Οὐκοῦν τῶν καὶ συμβαλλόντων ἑαυτοῖς; ἰδοὺ πάλιν ὠφελήθη ὁ νέος ὅτι ἀνθρώπων οἰκούντων ἄρχοντα καὶ συμβαλλομένων ἄλλοις, τουτέστιν ἀρχόντων ἄλλων. Κοινωνούντων ἐγὼ λέγω πολιτείας καὶ συμβαλλόντων πρὸς ἀλλήλους; ἰδοὺ τελεία ἀπόκρισις, ὅτι ἄρχειν ἀνθρώπων χρωμένων ἄλλοις ἐν τοῖς κατὰ νόμον συμβολαίοις. Τίς οὖν αὕτη ἡ τέχνη; ἐντεῦθεν τὸ ποιητικόν, ὅτι φρόνησις καὶ οὐ σοφία. Εὐβουλίαν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες· ἀντὶ ἕξεως ἐπὶ ἐνέργειαν μετέλθεν ὁ νέος. ἔδει γὰρ αὐτὸν εἰπεῖν φρόνησιν, ὁ δὲ εἶπεν εὐβουλίαν· καὶ εἰπὼν εὐβουλίαν ἀπλῶς εἶπεν, ἔδει γὰρ εἰπεῖν ποῖαν εὐβουλίαν. σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ἀνωτέρω ἀντὶ τῆς ἕξεως τῆς μετεχομένης, μὴ δυνάμενος ταύτην καθορᾶν, ἐπὶ τὰ μετέχοντα μετέλθεν, ὥσπερ τις μὴ δυνάμενος κατιδεῖν τὰ μικρὰ γράμματα ἐπὶ τὰ μεγάλα τράποιτο γράμματα. Ἄμεινον δὲ διοικεῖται τις παραγενομένου· ὅτι τυχὸν στοργῆς παραγενομένης καὶ διχονοίας ἀπογενομένης, ἣν ἐφεξῆς ‘στάσιν’ καλεῖ, τουτέστι τὸν ἐμφύλιον πόλεμον.

183 περὶ οὗ καλῶς εἴρηται τὸ ποιητικὸν ‘ἀφρήτω ρ, ἀθέμιστο ς, ἀνέστιός ἐστιν ἐκεῖνο ς, ὃς πολέμου ἔραται ἐπιδημίου υ, ὁκρυόεντος’. Τυφλότητος δὲ ἀπογινομένης; τί οὖν; δυνατόν τυφλότητα ἀπογενέσθαι δι’ ἀνθρωπίνης ἐπινοίας; θείας γὰρ ἐλλάμψεως τοῦτο. ἢ δυνατόν τυφλότητα λέγειν αὐτὸν τὴν δι’ ἐπίχυσιν γινομένην. Ὅταν φιλία μὲν αὐτοῖς γίνηται· τοῦ Σωκράτους πολλοῖς χρησαμένου παραδείγμασιν πρὸς τὸν νέον εἰπεῖν τί τὸ τελικὸν αἷτιον τοῦ πολιτικοῦ, ἐντεῦθεν ὁ Ἀλκιβιάδης ἀποτίκει τοῦτο λέγων ὅτι ‘τὸ φιλίαν ἐμποιεῖν τοῖς πολίταις’. ἀπλῶς δὲ εἰρηκότος αὐτοῦ τοῦτο, διὰ τῶν ἐφεξῆς ποιεῖ αὐτὸν ὁ Σωκράτης διακρίναι τὸ τέλειον καὶ ἀποφύνασθαι. Πρᾶξις σὺν θεῷ κα’ Ἄρα οὖν φιλίαν λέγεις ὁμόνοιαν ἢ διχόνοιαν; Ἐπειδὴ τέλος ἔλεγεν ὁ Ἀλκιβιάδης τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης τὴν φιλίαν, ἀντιλέγει αὐτῷ ὁ Σωκράτης, οὐχ ὡς οὐ βουλούμενος τέλος εἶναι καὶ αὐτὸς τὴν φιλίαν, ἀλλ’ ὅτι ᾤετο τὸν Ἀλκιβιάδην μὴ ἡγεῖσθαι στοργὴν διακρίνειν ἀπὸ φιλίας, ἀλλὰ ταῦτόν εἶναι. δείκνυσι δὲ ὅτι καὶ

ἡ ὁμόνοια φιλία ἐστὶ καὶ ἐπ' εὐθείας καὶ διὰ ἀδυνάτου. ἐπ' εὐθείας μὲν οὕτως· 'εἰ ἡ διχόνοια ἔχθρα ἐστίν, ἡ ὁμόνοια ἄρα φιλία· καὶ διὰ τοῦτο οὐ μόνον ἡ στοργὴ φιλία ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ἡ ὁμόνοια'. διὰ ἀδυνάτου δὲ οὕτως· 'εἰ ἀνὴρ καὶ γυνὴ μὴ ὁμονοοῦσιν, εἶγε ἐλέγομεν ὁμόνοιαν τὴν τῶν αὐτῶν γνῶσιν, <οὐ> τὰ αὐτὰ δὲ οὗτοι γινώσκουσιν, ὁ μὲν γὰρ οἶεται μὴ ὀφείλειν εἰδέναι τὰ περὶ ταλασιουργίας, ἡ δὲ τὰ ἱππικά· οἱ μὴ τοῖς αὐτοῖς γνωστοῖς χαίροντες οὐ φιλοῦσιν ἀλλήλους· ἀνὴρ ἄρα καὶ γυνὴ οὐ φιλοῦσιν ἀλλήλους'.

184 δῆλον δὲ ὅτι οὐχ ὁμονοοῦσι κατὰ τὸ προσεχὲς τέλος, καθ' ὅσον ὁ μὲν οἶδε τυχὸν ἱππικὴν, ἡ δὲ ταλασιουργίαν· ἐπεὶ κατὰ τὸ πόρρω ὁμονοοῦσιν, ὁ μὲν γὰρ πολεμεῖ διὰ τὸ σῶσαι τὴν γυναικα ('πρὸ τε παίδων· γὰρ· καὶ πρὸ γυναικῶν'), ἡ δὲ ταλασιουργεῖ πρὸς φυλακὴν τοῦ ἀνδρός, ἵνα μὴ φθειρῇται ὑπὸ προσβολῆς τοῦ ἀέρος. Εἴτα λαβὼν ἐξ αὐτοῦ ὅτι οἱ μὴ τοῖς αὐτοῖς γνωστοῖς χαίροντες οὐ φιλοῦσιν ἀλλήλους, δείκνυσιν ὅτι οὐ δύνανται οἱ δίκαιοι καλῶς οἰκεῖν τὰς πόλεις. καὶ προσλαμβάνει λῆμμα ἐν δευτέρῳ σχήματι δεικνύμενον· 'οἱ τὰ αὐτῶν πράττοντες καὶ μὴ ἀλλοτριπραγοῦντες οὐ φιλοῦσιν ἀλλήλους· οἱ εὖ οἰκοῦντες τὴν πόλιν φιλοῦσιν ἀλλήλους (ἦν γὰρ τοῦτο τέλος τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης, ἡ φιλία καὶ ἡ ἔνωσις)· οἱ ἄρα τὰ αὐτῶν πράττοντες οὐ φιλοῦσιν ἀλλήλους'. τοῦτο τὸ συμπέρασμα λαβὼν συλλογίζεται προστιθεὶς ἕξωθεν ἄλλην πρότασιν· 'οἱ δίκαιοι τὰ αὐτῶν πράττουσιν· οἱ τὰ αὐτῶν πράττοντες οὐκ εὖ οἰκοῦσι τὰς πόλεις· οἱ ἄρα δίκαιοι οὐκ εὖ οἰκοῦσι τὰς πόλεις'. Ἔδει δὲ τὸν Ἀλκιβιάδην ἐννοεῖν ὅτι πολλαχῶς ἡ φιλία. ἔστι γὰρ φιλία ἡ κατὰ τὸ ἔν, ἥτις καὶ ἔνωσις λέγεται, ἥτις ἐν ἐνθουσιασμοῖς γίνεται τοῦ ἐνὸς πρὸς τὸ κρεῖττον. ἔστιν ἡ ἐν νῶ φιλία, ἥτις ὁμόνοια λέγεται. ἔστιν ἡ ἐν διανοίᾳ, ἥτις ὁμοφροσύνη λέγεται· διὸ καὶ τὸ 'ἐν φρεσὶ πευκαλίμῃσι'. ἔστιν φιλία ἐν δόξῃ, ἥτις ὁμοδοξία λέγεται. ἔστιν ἐν ἡθεσιν, ἥτις ὁμοιοπάθεια· διὸ καὶ τὸ 'ἄλιξ ἄλικά τέρπει', διὰ τὸ ὁμοιοπαθές, οἱ γὰρ παῖδες ἀλλήλοις χαίρουσι καὶ οἱ νέοι καὶ οἱ πρεσβῦται, διὰ τὸ χαίρειν τοῖς αὐτοῖς πάθεσιν.

185 ἔστιν καὶ ἄλλη φιλία ἡ κατὰ τὰ γένη, ἥτις λέγεται συγγένεια. ταῦτα ἔχει ἡ θεωρία. Ἄρα οὖν φιλίαν λέγεις ὁμόνοιαν, καὶ τὰ ἐξῆς· τὸ λεγόμενον τοῦτό ἐστιν, ὅτι ὁμόνοιαν λέγεις διὰ τὸ τοῖς αὐτοῖς γνωστοῖς χαίρειν· οἷον ὁμονοεῖν περὶ ἀριθμοὺς λέγεις τὰ αὐτὰ νοεῖν διὰ τὴν ἀριθμητικὴν· ἄρα καὶ περὶ μεγέθη οὐ λέγεις ὁμονοεῖν διὰ τὴν μετρητικὴν, καὶ ἐν σταθμοῖς διὰ τὴν στατικὴν· καὶ ἔχεις τέως ἐντεῦθεν ὅτι τρία εἶδη βούλεται ποσοῦ ὁ Πλάτων, διωρισμένον, συνεχές, ῥοπήν, εἶγε ἐκ τῶν τριῶν ἐπεχείρησεν καὶ ἀντιδιέστειλεν τὴν στατικὴν ταῖς ἄλλαις. καὶ ἐπὶ μὲν ἀριθμητικῆς ἀπὸ τοῦ πλήθους ἀρξάμενος κατήντησεν εἰς τὸ ἐν εἰπὼν· ὁμονοοῦσιν αἱ πόλεις περὶ ἀριθμῶν πρὸς ἀλλήλας διὰ τὴν ἀριθμητικὴν· καὶ· οἱ ἰδιῶται· καὶ· αὐτὸς ἑαυτῷ. ἐπὶ δὲ τῆς γεωμετρίας τὸ ἀνάπαλιν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἥρξατο καὶ κατήντησεν εἰς τὸ πλήθος εἰπὼν· 'τί δὲ περὶ μεγέθους; οὐκ αὐτὸς ἑαυτῷ, καὶ οἱ ἰδιῶται ἀλλήλοις καὶ αἱ πόλεις;· διότι οἰκεῖον τῇ ἀριθμητικῇ μὲν τὸ πλήθος, περὶ ἀριθμοὺς καταγινομένη, τῇ δὲ γεωμετρίᾳ τὸ ἐν, περὶ τὸ συνεχές καταγινομένη, ἐκείνη δὲ περὶ τὸ διωρισμένον ποσόν. ἐπὶ δὲ στατικῆς οὐδὲν τούτων εἶπεν, οὔτε ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἥρξατο κατήντησεν δὲ εἰς τὸ πλήθος, οὔτε ἀπὸ τοῦ πλήθους καὶ κατήντησεν εἰς τὸ ἐν, διότι ἑτέρα ἐστὶ τούτων. ὅτι γὰρ ἑτέρα ἐστὶ παρὰ τὸ συνεχές ἡ ῥοπή δῆλον, εἶγε ἀντιπεπόνθασιν ταῦτα ἀλλήλοις· ὀλίγη γὰρ ῥοπή ἐν πολλῷ μεγέθει καὶ τὸ ἀνάπαλιν.

186 καὶ Ὅμηρος μὲν κατεφρόνησε σολοικισμοῦ, ἵνα ἀταξίαν κινήσεως ἵππου ὑφηγήσῃται, ἐξομοίων τοὺς λόγους τοῖς περὶ ὧν ὁ λόγος καὶ εἰπὼν· ὥς δ' ὅτε τις στατὸς ἵππος ἀκοστήσας ἐπὶ φάτνην ῥίμφα ἐγοῦνα φέρει· Πλάτων δὲ ἄνευ τοῦ ἀμαρτάνειν ἐν τοῖς λόγοις μιμεῖται τὰ πράγματα. τίς ἐστὶ καὶ περὶ τοῦ, καὶ τίς αὐτὴν τέχνη παρασκευάζει; ἄξιον ζητῆσαι πῶς πολλὰ ἐρωτᾷ ὁ Σωκράτης. ἐρωτᾷ γὰρ τίς ἐστὶν ἡ ὁμόνοια αὕτη, καὶ ἐν τίσι, καὶ τίς ἡ ποιητικὴ αὐτῆς αἰτία, καὶ εἰ ταῦτόν τὸ πολιτικὸν τῷ ἠθικῷ καὶ οἰκονομικῷ. διὸ εἰδὼς καὶ αὐτὸς ὅτι πολλὰ ἠρώτησεν, φησὶν· μὴ κάμῃς ἀποκρινόμενος, εὐκαίρως ῥηθέντος τοῦ· μὴ κάμῃς· διὰ τὰς

ἐρωτήσεις πολλὰς οὕσας. καίτοι αὐτὸς ἐν τῷ Γοργία ἐμέμψατο τῷ Πώλῳ ὡς πολλὰ ἐρωτήσαντι. τέως μὲν οὖν μάθωμεν, τίνες εἰσὶν αἱ ἐρωτήσεις, πρὸ τῆς λύσεως. ‘τίς αὕτη ἡ ὁμόνοια’· ὅτι κοινωνία γνώσεως. ‘ἐν τίσιν ἐστίν’· ὅτι ἐν τοῖς διδακτοῖς γνωστοῖς, ἀλλ’ οὐκ ἐν τοῖς πρακτοῖς. ‘τίς ἐστὶν ἡ τέχνη ἡ ποιητικὴ ταύτης’· ἡ πολιτικὴ, αὕτη γὰρ ποιεῖ χαίρειν τοῖς αὐτοῖς γνωστοῖς διὰ διδαχῆς· οὐ γὰρ ὥσπερ ἡ στοργὴ φυσικὴ ἐστὶ πατέρων πρὸς τέκνα, οὕτως καὶ ἡ ὁμόνοια. καὶ ‘εἰ ταῦτόν πολιτικόν, ἠθικόν, οἰκονομικόν, ἢ οὐ ταῦτόν’· ταῦτόν ἐστιν ὥσπερ γὰρ οὐ διαφέρουσι τὰ μεγάλα γράμματα τῶν μικρῶν γραμμάτων τῷ εἶδει (τὸ γὰρ μᾶλλον καὶ ἥττον οὐ ποιεῖ εἰδους ἐξαλλαγὴν), οὕτως οὐδὲ τὰ πράγματα διαφέρει διὰ τὸ μέγεθος· καὶ ὅτι ἔχομεν ἐν τοῖς προλαβοῦσιν ὅτι ὁ ἕνα πείθων καὶ πολλοὺς πείθει, καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐστὶ τοῦτο τοῦ πολλοὺς πείθοντος καὶ ἕνα πείθειν· καὶ ὅτι ὥσπερ οὐ διαφέρει ἱατρὸς ὁ ἕνα ἱατροῦν τοῦ πολλοὺς ἱατροῦντος καὶ τοῦ πάντας (οὐ γὰρ ἡ διαφορὰ ἢ κατὰ τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον τοῦ ὑποκειμένου διαφορὰν ποιεῖ τῶν ἔξεων), οὕτως οὐδὲ ὁ πολιτικὸς τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ ἠθικοῦ.

187 λεκτέον λοιπὸν διὰ τί πολλὰ ἐρωτᾷ. ἢ ὅτι τὰ πολλὰ εἰς ἓν καταντᾷ καὶ συνέχειαν ἔχει τὰ ἐρωτώμενα. πρῶτον γὰρ ἠρώτησε ‘τίς αὕτη’, καὶ ‘ἐν τίσιν ἐστίν’, καὶ ‘τίς τέχνη ποιητικὴ ταύτης’, καὶ ‘εἰ διαφέρει πολιτικὸν ἠθικοῦ, οἰκονομικοῦ’· καὶ οἷον πάντα ἓν εἰσιν. εἰπέ δὲ καὶ ἄλλην λύσιν· ὅτι οὐ δεῖ πολλὰ ἐρωτᾶν ἐν διαλεκτικαῖς ἐρωτήσεσιν, ἔνθα οὐ χρεῖα λόγου, ἀλλ’ ἀρκεῖ ἢ κατανεῦσαι ἢ ἀνανεῦσαι καὶ τὸ ναὶ ἢ οὐ, διότι εἰ πολλὰ ἐρωτήσωμεν ἀδηλὸν ἐστὶ πρὸς ποίαν ἀπεκρίνατο ἐρώτησιν, ἐν δὲ ταῖς πυσματικαῖς ἐρωτήσεσιν τοῦτο οὐκ ἀδύνατον, διότι δύναται καὶ διὰ λόγου προσενεχθῆναι καὶ διορίσασθαι πρὸς ποίαν ἀποκρίνεται. οὕτω καὶ ὁ ποιητὴς ἐν ταῖς πυσματικαῖς ἐρωτήσεσιν πολλὰ εἶπεν· ‘τίς πόθεν εἷς ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις ἡδὲ τοκῆς;’· ὅτε ἡδύνατο διὰ λόγου ἀποκρίνασθαι. Ἄρα ἥπερ πόλει αὐτῇ καὶ ἰδιώτῃ· τὸ τέταρτον ἐρωτᾷ· ἄρα ταῦτόν ἐστιν οἰκονομικόν, πολιτικόν, ἠθικόν; διὰ μὲν γὰρ τοῦ εἰπεῖν ‘ἥπερ πόλει’ ἐδήλωσε τὸ πολιτικόν, διὰ δὲ τοῦ ‘αὐτῷ τε πρὸς ἑαυτὸν’ τὸ ἠθικόν, διὰ δὲ τοῦ ‘καὶ πρὸς ἄλλον’ τὸ οἰκονομικόν. ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης φησὶν ‘εἰκὸς γε’. καὶ πόθεν τηλικούτο δόγμα ἥδει ὁ Ἀλκιβιάδης, ὅτι ταῦτά εἰσι ταῦτα; ἢ ὠφελήθη ἐκ τοῦ παρόντος διαλόγου, ἐκ τοῦ λόγου τοῦ λέγοντος ‘ὁ ἕνα πείθων καὶ πολλοὺς πείθει’. Ἐγὼ μὲν οἶμαι φιλίαν τε λέγειν καὶ ὁμόνοιαν· ἰδοὺ διὰ ταῦτα ἐδέησεν τῷ Σωκράτει τοῦ ἐλέγχου τοῦ λέγοντος ὅτι οὐ τέλος τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης ἡ φιλία, εἴγε φαίνεται φιλίαν καὶ στοργὴν ταῦτόν λέγων ὁ Ἀλκιβιάδης.

188 φησὶ γὰρ ὅτι ‘ἐγὼ ὁμόνοιαν λέγω τὴν πατρὸς πρὸς τέκνα καὶ ἀδελφῶν πρὸς ἀδελφούς’. Οἷε ἂν οὖν, ὦ Ἀλκιβιάδη, ἄνδρα γυναικί· ἐντεῦθεν ἐλέγχει καὶ παραδίδωσι τὴν διὰ ἀδυνάτου δεῖξιν, δεικνὺς ὅτι καὶ ἡ ὁμόνοια φιλία. ταλασιουργία δὲ λέγεται ἡ ξαντικὴ παρὰ τὸ τὰ λάσια ἐργάζεσθαι· ἢ παρὰ τοὺς ταλάρους· εἰ δὲ καὶ αἱ ἡμίονοι ‘ταλαεργοὶ’ λέγονται, παρὰ τὸ ὑπομενητικὸν καὶ τὸ περὶ τὰ ἔργα ταλαιπωρεῖν, εἴληπται δὲ ἀπὸ τῆς ταλασιουργίας. τοιαῦται δὲ καὶ αἱ γυναικες, ὑπομενητικά, οὐ γὰρ οἱ ἄνδρες διὸ καὶ εἴρηται περὶ αὐτῶν ‘ἔξω μολὼν ἔπαυσε καρδίας ἄσπην’. Γυναικεῖον γὰρ τοῦτό γε τὸ μάθημα· καὶ πῶς, εἰ κοιναὶ αἱ ἀρεταὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, διὰ τί φησι ‘γυναικεῖον γὰρ τοῦτό γε <τὸ> μάθημα’; ἢ κατὰ τὴν τοιαύτην πολιτείαν. Δύναιτο ἂν ὁμονοεῖν μὴ μαθοῦσα· καλῶς τὸ ‘μὴ μαθοῦσα’, διὰ τὰς Ἀμαζόνιας πολεμικὰς οὕσας.

189 ἴσως αὖ φαίης ἂν εἶναι· καλῶς τὸ ‘ἴσως’ καὶ τὸ ‘φαίης ἂν εἶναι’. κοιναὶ γὰρ αἱ ἀρεταὶ τῶν ἀνδρῶν, εἴγε κοιναὶ αἱ φύσεις· εἰσωθούμενα γὰρ τὰ ἀνδρεῖα μόρια γυναικεῖα γίνεται, καὶ τὸ ἀνάπαλιν τὰ γυναικεῖα ἐξωθούμενα· καὶ εἰ ἡ κύων οὐδὲν διαφέρει τοῦ ἄρρενος κατὰ τὸ φρουρεῖν, ἀλλ’ ἄμφω φρουρητικοί εἰσιν. εἰ οὖν κοιναὶ αἱ φύσεις, διὰ τί μὴ καὶ κοιναὶ αἱ γνώσεις καὶ αἱ ἀρεταί; καὶ οὐκέτι δεῖ εἰπεῖν ‘γυναικεῖον’ ἢ ‘ἀνδρεῖον’ τὸ μάθημα, ἀλλ’ ‘ἀνθρώπινον’, κοινῶς γὰρ ‘ἀνθρωποι’. Οὐδὲ ἄρα φιλία· εἴγε μὴ ὁμονοοῦσιν, οὐ φιλοῦσιν

ἀλλήλους, εἴπερ ἡ φιλία ὁμόνοια ἦν, φησίν. Οὐδὲ εὖ ἄρα οἰκοῦνται αἱ πόλεις· ἐντεῦθεν βούλεται δεῖξαι ὅτι οἱ δίκαιοι οὐκ εὖ οἰκοῦσι τὰς πόλεις, καὶ προσλαμβάνει τὸ λῆμμα καὶ λοιπὸν συλλογίζεται ὅτι ‘φιλίας μὴ παρούσης ἐν τοῖς τὰ ἑαυτῶν πράττουσιν, ἧς ἐγγινομένης ἐλέγομεν καλῶς διοικεῖσθαι τὰς πόλεις’, τὸν συλλογισμόν πλέκων οὕτως ‘οἱ τὰ αὐτῶν πράττοντες οὐ φιλοῦσιν ἀλλήλους· οἱ εὖ οἰκοῦντες τὴν πόλιν φιλοῦσιν ἀλλήλους, διότι τοῦτο τέλος τῆς πολιτικῆς· οἱ τὰ ἑαυτῶν ἄρα πράττοντες οὐκ εὖ οἰκοῦσι τὰς πόλεις’.

190 Ἀλλὰ μοι δοκεῖ κατὰ τὰ αὐτά· ἀντιλέγει ὁ Ἀλκιβιάδης τῷ Σωκράτει ὅτι ‘ἀλλ’ εὖ οἰκοῦσι τὰς πόλεις δι’ αὐτὸ τοῦτο, διότι τὰ αὐτῶν πράττουσιν· ὁ δὲ Σωκράτης φησὶν ὅτι ‘πάλαί ὑπὸ σοῦ ταῦτα ἐλέγετο’. Δίκαια δὲ πράττουσιν ἢ ἄδिका· ἐντεῦθεν τὸν συλλογισμόν παραδίδωσιν, ὅτι οἱ δίκαιοι τὰ αὐτῶν πράττουσιν. Ἀλλὰ μὰ τοὺς θεούς, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ αὐτὸς οἶδα ὅ τι λέγω· ἰδοὺ ἐναργῶς ὁ Ἀλκιβιάδης ὠφέληται· καὶ γὰρ ἦλθεν ἀπὸ διπλῆς ἀμαθίας ἐπὶ ἀπλῇν, ὁμολογεῖ γὰρ ἄγνοεῖν. καὶ Ἀριστείδης μὲν <φησι> περὶ Δημοσθένους τοῦ ῥήτορος ὅτι Ἑρμοῦ λογίου τύπος ἦν εἰς ἀνθρώπους ἐλθὼν· ἐγὼ δὲ φαίην ἂν εὐκαιρότερον περὶ Σωκράτους τοῦτο, εἶγε πρῶτον μὲν τῷ Ἑρμῇ ὠκείωται (λέγεται γὰρ ἑρμογλύφου υἱὸς εἶναι), καὶ ὅτι ὥσπερ ὁ Ἑρμῆς μιᾷ ῥάβδῳ καὶ ὕπνον ἐποίει καὶ ἐγρήγορσιν (‘οὐς ἐθέλε ι, τοὺς δ’ αὖτε καὶ ὑπνῶντας ἐγείρει’), οὕτω καὶ ὁ Σωκράτης μιᾷ ῥάβδῳ, τῇ διαλεκτικῇ, καὶ ἀπαυθαδιζομένους κατέκλινεν καὶ πάλιν καταβληθέντας διανίστη καὶ ἐπανεκαλεῖτο.

191 οὕτω τὸν Ἀλκιβιάδην ἄνω μὲν διὰ τῶν ἐλέγχων κατέβαλλεν δεικνὺς αὐτὸν διπλῇ ἀμαθαίνοντα, νῦν δὲ διεγείρει αὐτὸν καταβληθέντα λέγων ‘θάρρει, νέος γὰρ εἶ καὶ δύνη μαθεῖν’ (‘νέων’ γὰρ ‘οἱ μεγάλοι πόνοι’, καὶ ‘νέω δὲ τε πάντ’ ἐπέοικεν’). ‘εἰ μὲν γὰρ ἧς ὑπὲρ τὰ ν’ ἔτη, χαλεπὸν ἦν σε μαθεῖν’. καὶ καλῶς τὸ ‘χαλεπὸν’, ἀλλ’ οὐκ ‘ἀδύνατον’· βούλεται γὰρ ὁ Σωκράτης πάντας ἀνθρώπους ὠφελῆσαι, καὶ εἰ νέος ἐστὶ καὶ εἰ πρεσβύτης. Τί οὖν τὸν αἰσθανόμενον χρή ποιεῖν; ἐρωτᾷ αὐτὸν τί δεῖ ποιεῖν πρὸς τὸ μαθεῖν· ὁ δὲ φησιν οὐδὲν χαλεπὸν οὔτε τὰ τοῦ Ὡτου καὶ Ἐφιάλτου ποιῆσαι (‘Ὅσσαν ἐπ’ Οὐλύμπῳ μέμασαν θέμεν’), ἀλλὰ δοῦναι λόγον καὶ λαβεῖν. καὶ Ἀρχιμήδης μὲν μετὰ τὴν εὔρεσιν τοῦ βαρυούλκου, ἐν ᾧ ἔδειξεν ὅτι τῇ τυχούσῃ δυνάμει τὸ τυχὸν βάρος κινήσει, ἐπειδὴ ὅσον ἐπὶ τούτῳ καὶ εἷς ἄνθρωπος ἠδύνατο κινήσει τὴν γῆν, μέγα ἐφθέγγετο καὶ ἀδύνατον, ὅτι ‘πᾶ βῶ καὶ κινῶ τὰν γᾶν’· ἀδύνατον γὰρ μὴ εἶναι ἐν τόπῳ· Σωκράτης δὲ εὐτελεῖ αἰτεῖ. Ἐὰν θεὸς θέλῃ· ‘θεὸν’ λέγει τὸν εἰληχότα δαίμονα, τοῦτον γὰρ καὶ ἄνω ‘θεὸν’ ἔλεγεν.

192 τὸ δὲ ‘εἴ τι δὴ καὶ τῇ ἐμῇ μαντείᾳ’ ἐστίν, διότι διττὴ ἡ μαντεία· ἡ μὲν θεία, ἥτις καὶ μανία ἐστίν· ἡ δὲ τεχνική, ἥτις μαστεία λέγεται. κατὰ οὖν τὴν διπλῇ μαντείαν νῦν φησὶν ὁ Σωκράτης· καὶ διὰ τὴν θεϊαν, διότι φησὶν ‘ἐὰν θέλῃ’ καὶ θεοῦ ἐμνημόνευσεν, καὶ διὰ τὴν τεχνικὴν, εἶγε ἐτεκμήρατο ἐκ τῆς φύσεως τοῦ Ἀλκιβιάδου δύνασθαι αὐτὸν μαθεῖν. Σὺ τε κἀγὼ βέλτιον σχήσομεν· πῶς καὶ Σωκράτης βέλτιον σχήσει; ἡ δὴλον ὅτι ὡς συναναγόμενος τοῖς παιδικοῖς. Πρᾶξις σὺν θεῷ κβ’ Ἄρα οὖν φιλίαν λέγεις ὁμόνοιαν ἢ διχόνοιαν; Ἐπειδὴ τέλος ἔλεγεν ὁ Ἀλκιβιάδης τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης τὴν φιλίαν, ἐντεῦθεν ἐλέγχει τοῦτον ὁ Σωκράτης, οὐχ ὅτι οὐ βούλεται τοῦτο, ἀλλὰ νομίζων λέγειν ταῦτον τὴν φιλίαν τῇ στοργῇ. καὶ τρία ταῦτα δείκνυσιν ἢ μετὰ χεῖρα λέξις. πρῶτον ὅτι ἡ φιλία οὐ μόνον στοργὴ ὑπάρχει, ἀλλὰ καὶ ὁμόνοια· καὶ τοῦτο εὐθὺς ἐν ἀρχῇ δείκνυσιν. εἰ γὰρ ἡ διχόνοια ἔχθρα ἐστίν, ἡ ὁμόνοια φιλία· ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον, καὶ τὸ δεύτερον ἄρα. δεύτερον δείκνυσιν ὅτι ἐστὶ φιλία ἢ κατὰ τὴν ὁμόνοιαν, ὡς ἐπὶ τῶν τεχνῶν· οἱ γὰρ τεχνῖται ὁμονοοῦσιν ἀλλήλοις καὶ κατὰ τοῦτο φιλοῦσιν ἀλλήλους, καθὸ τοῖς αὐταῖς γνωστοῖς χαίρουσιν, οὐ μὴν στέργουσι, διὰ τὸ ‘καὶ κεραμεὺς κεραμεὶ κοτέει’ (αὐτὸς δὲ φιλοσόφοις χρῆται παραδείγμασιν, ἀριθμητικοῖς τε καὶ γεωμετρικοῖς καὶ στατικοῖς)· οὐκοῦν ἐστὶ φιλία μὴ οὔσης στοργῆς. τρίτον δείκνυσιν ὅτι ἐστὶ καὶ τὸ ἀνάπαλιν στοργὴ ἄνευ ὁμονοίας· ἀνὴρ γὰρ καὶ γυνὴ στέργουσιν ἀλλήλους, οὐ μὴν ὁμονοοῦσιν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ φρονεῖ

ὁ ἀνὴρ περὶ ταλασιουργίας τῇ γυναικί (πῶς γάρ, εἶγε ἀγνοεῖ;) οὔτε μὴν περὶ ἵππικῆς ἢ γυνὴ τῷ ἀνδρί.

193 δῆλον δὲ ὅτι κατὰ τὸ προσεχὲς τέλος οὐχ ὁμονοοῦσιν, ἐπεὶ ὡς εἴρηται κατὰ τὸ πόρρω ὁμονοοῦσιν. τοῦτο δὲ ποιεῖ δεικνὺς ὅτι ἡ φιλία καὶ τῇ ὁμονοίᾳ ὑπάρχει καὶ τῇ στοργῇ, εἶγε ἐστὶ φιλία θατέρου μόνου τούτων ὑπάρχοντος. Διὰ τίνα οὖν τέχνην ὁμονοοῦσιν αἱ πόλεις περὶ ἀριθμούς; ἰδοὺ τὸ δεύτερον διὰ τούτων δείκνυσιν, ὅτι ἐστὶ φιλία κατὰ τὴν γνῶσιν, οὐ μὴν κατὰ τὴν στοργήν, διὰ τοὺς τεχνίτας· φιλοῦσι γὰρ ἀλλήλους κατὰ τοῦτο, εἶγε τὰ αὐτὰ νοοῦσι, καὶ ἥ μὲν τεχνῖται φίλοι εἰσίν, ὡς δὲ ἄνθρωποι φθονοῦσιν ἀλλήλοις καὶ μισοῦσιν. δεῖ δὲ προσθεῖναι ἐνταῦθα τὰ ἄνω εἰρημένα. Ἦν δὲ δὴ σὺ λέγεις ὁμόνοιαν, τί ἐστίν; ἐνταῦθα δέον ἐπαγαγεῖν καὶ τὸ ἄλλο, ὅτι ἐστὶ στοργὴ ἄνευ ὁμονοίας, ὡς ἐπὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, μεσολαβεῖ τὸν λόγον καὶ ἐρωτᾷ αὐτὸν τέσσαρά τινα· τίς ἡ ὁμόνοια, ἐν τίσιν ἐστίν (ὅτι ἐν διδακτοῖς, ἀλλ’ οὐκ ἐν πρακτοῖς), τίς ἡ ποιητικὴ αὐτῆς, εἰ ταυτόν ἐστιν οἰκονομικόν, πολιτικόν, ἠθικόν. ἰστέον δὲ ὅτι καὶ ἄλλοθεν ἐστὶ δεῖξαι ὅτι οὐκ ἄτοπον ἐν πυσματικαῖς ἐρωτήσεσι πολλὰ ἐρωτᾶν. αὐτὸς γοῦν ἐν Ἀπολογίᾳ πολλὰ ἐρωτᾷ· ‘ τίς , καὶ ποδαπὸς , καὶ ποῖος ὁ μισθός ; ‘ ὁ δὲ ἀποκρίνεται αὐτῷ, πρὸς μὲν τὸ ‘ τίς ‘ λέγων ‘ Εὐῆνος , ‘ πρὸς δὲ τὸ ‘ ποδαπὸς ‘ λέγων ὅτι ‘ Πάριος ‘ , πρὸς δὲ τὸ τρίτον ὅτι ‘ ἐ’ μνᾶς λαβῶν ‘ . Εἰκός γέ τοι· ἰδοὺ κρείττων Ἀλκιβιάδης Ἀριστοτέλους, ὠφεληθεὶς ἐκ τοῦ παρόντος διαλόγου ὅτι ὁ ἕνα πείθων καὶ πολλοὺς πείθει, ὅτι ταυτόν ἐστιν ἠθικόν, οἰκονομικόν, πολιτικόν, μόνον τῷ μεγάλῳ καὶ μικρῷ διαφέροντα καὶ μὴ ἔχοντα παρὰ τοῦτο ἐτέραν φύσιν, ἐκείνου ἀντιδιαιροῦντος ταῦτα. πλὴν ἵνα μὴ καθέλωμεν τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀριστοτέλους, εἴπωμεν ὅτι κρείττων Ἀλκιβιάδης Ἀριστοτέλους οὐ καθ’ ἑαυτόν, ἀλλὰ μετὰ Σωκράτους ἐνεργῶν.

194 Ἐγὼ μὲν οἶμαι φιλίαν τε λέγειν· διὰ τοῦτο ἠναγκάσθη ὁ Σωκράτης ἐλέγξει τὸν Ἀλκιβιάδην τέλος λέγοντα τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης τὴν φιλίαν, διότι ταυτόν φαίνεται εἰδῶς ἐνταῦθα φιλίαν καὶ στοργήν, διὰ τῶν παραδειγμάτων· πλὴν καὶ ἀμαρτάνων ἐν τούτῳ οὔτε τοῦ εἶδους τῆς στοργῆς ἡδυνήθη καταδράξασθαι, ἀλλὰ κατῆλθεν ἐπὶ παραδειγμάτων· καὶ ὅτι οὐκ ἡδυνήθη τὸ ἀπλοῦν εἶδος αὐτῆς συνιδεῖν, ἀλλὰ κατῆλθεν ἐπὶ τὸ σύνθετον, καὶ ἀπὸ μικρῶν γραμμάτων εἰς μεγάλα. Οἶει ἂν οὖν, ὦ Ἀλκιβιάδη, ἄνδρα γυναικί· τὸ τρίτον δείκνυσιν, ὅτι ἐστὶ στοργὴ ἄνευ ὁμονοίας, καὶ ἐρωτᾷ ὅτι ‘ ὁ ἀνὴρ τῇ γυναικί ὁμονοεῖ περὶ ταλασιουργίας, ἐὰν τὰ αὐτὰ φρονῇ; ‘ ἦν γὰρ ἡ ὁμόνοια ἡ τῶν αὐτῶν γνῶσις ὁμοίως. καλῶς δὲ ‘ τὸν μὴ ἐπιστάμενον τῇ ἐπισταμένῃ ‘ · δύναται γάρ τις μαθεῖν ὑφάντης. εἰ μὴ οὖν ὁμονοοῦσιν, οὔτε φιλοῦσιν ἀλλήλους· ἔλεγε γὰρ ὁ Ἀλκιβιάδης προσεχῶς διὰ τῶν παραδειγμάτων ταυτόν ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν, ὁμόνοιαν λέγων τὴν στοργήν. Ἀνδρεῖον γὰρ τοῦτο γε ἴσως ἂν φαίης· εἰ αἱ ἀρεταὶ κοιναὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν εἰσίν, ὡς ἐν τῇ Πολιτείᾳ ἀποδεδείκται, εἶγε κοινὴ φύσις ἐστίν (τὰ γὰρ αὐτὰ ἐστὶ μόρια ἀνδρεῖα καὶ γυναικεῖα, παρὰ τὴν θέσιν μόνον ἔχοντα τὴν διαφοράν) καὶ κοινὴ παιδεία (ὡσαύτως γὰρ τὸ φρουρητικὸν ὑπάρχει καὶ ταῖς θηλείαις κυσὶν ὥσπερ τοῖς ἄρρεσι), καὶ ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων ἐν μιᾷ ξυνωρίδι ἔμιξε τὸ θῆλυ τῷ ἄρρενι, ὡς δηλοῖ τὸ ‘ Αἶθην τὴν Ἀγαμεμνονέην τὸν νέον τε Πόδαργον ‘ , πῶς φησὶ νῦν ἄλλο ἔργον εἶναι ἄρρενος καὶ ἄλλο θήλεος καὶ μὴ ἐν ἔργον εἶναι ἀνθρώπου παντός; ἢ ταῦτα λέγεται οὐ κατὰ τὴν εὖ ἔχουσαν πολιτείαν ἀλλὰ κατὰ ἄλλην· καὶ ὅτι φησὶ ‘ κατὰ τὸν σὸν λόγον ‘ , καὶ ὅτι ‘ ἴσως ‘ φησίν, καὶ ὅσα τοιαῦτα.

195 πλέκεται δὲ ὁ συλλογισμὸς ἐν δευτέρῳ σχήματι οὕτως· ‘ γυνὴ καὶ ἀνὴρ οὐχ ὁμονοοῦσιν, οὐ γὰρ περὶ τὰ αὐτὰ γνωστὰ καταγίνονται· οἱ φιλοῦντες ἀλλήλους ὁμονοοῦσιν, εἶγε δέδεικται ὅτι ἡ διχόνοια ἔχθρα ἐστίν· ἀνὴρ ἄρα καὶ γυνὴ οὐ φιλοῦσιν ἀλλήλους· . Οὐδὲ εὖ ἄρα ταύτη οἰκοῦνται αἱ πόλεις· δεῖξας δι’ ἐνὸς ἀτόπου ὅτι οὐ ταυτόν φιλία καὶ ὁμόνοια, ἀλλ’ ἐπὶ πλεόν ἐστὶν ἡ φιλία, διὰ τοῦ δεῖξαι ὅτι ἀνὴρ καὶ γυνὴ οὐ φιλοῦσιν ἀλλήλους, ἐντεῦθεν καὶ δεύτερον ἄτοπον ἐπάγει τῷ λόγῳ, ὅτι οἱ δίκαιοι οὐκ εὖ οἰκοῦσι τὰς πόλεις, προάγειν δὲ δεῖ τὸν συλλογισμὸν οὐχ ὡς ἡ

θεωρία ἐποίησεν ἐν πρώτῳ σχήματι, ἐπεὶ ἀτόπῳ διαλεκτικῷ ἐμπίπτομεν τῷ ἐξ ἀποφάσεων πλέκειν συλλογισμόν, ἀλλὰ δεῖ ἀναλῦσαι τὸ λεγόμενον εἰς προσυλλογισμοὺς καὶ συλλογισμόν. προσυλλογίζεται γὰρ οὕτως· οἱ τὰ αὐτῶν πράττοντες οὐχ ὁμονοοῦσιν, διότι μὴ τὰ αὐτὰ γνωστὰ ἔχουσιν· οἱ φιλοῦντες ἀλλήλους ὁμονοοῦσιν· οἱ τὰ αὐτῶν ἄρα πράττοντες οὐ φιλοῦσιν ἀλλήλους· β' προσυλλογισμός, λαβὼν τὸ συμπέρασμα τοῦ συλλογισμοῦ· οἱ τὰ αὐτῶν πράττοντες οὐ φιλοῦσιν ἀλλήλους· οἱ εὖ οἰκοῦντες τὰς πόλεις φιλοῦσιν ἀλλήλους· οἱ ἄρα τὰ αὐτῶν πράττοντες οὐκ εὖ οἰκοῦσι τὰς πόλεις·.

196 λοιπὸν ὁ συλλογισμός· οἱ δίκαιοι τὰ αὐτῶν πράττουσιν, οὐ γὰρ ἀδικοῦσιν ἀλλήλους· οἱ τὰ αὐτῶν πράττοντες οὐκ εὖ οἰκοῦσι τὰς πόλεις· οἱ δίκαιοι ἄρα οὐκ εὖ οἰκοῦσι τὰς πόλεις·. Πῶς λέγεις, φιλίας μὴ παρούσης; ἐπειδὴ εἶπεν ὁ Ἀλκιβιάδης ὅτι· οἶμαι εὖ οἰκεῖσθαι τὰς πόλεις ὅταν ἕκαστοι τὰ αὐτῶν πράττουσι καὶ μὴ ἀδικῶσιν ἀλλήλους·, ἐρωτᾷ αὐτὸν ὁ Σωκράτης ὅτι· πῶς λέγεις, φιλίας μὴ παρούσης δυνατόν ποτε οἰκεῖσθαι καλῶς τὰς πόλεις; δέδωκας γὰρ ὅτι οἱ τὰ αὐτῶν πράττοντες οὐ φιλοῦσιν ἀλλήλους, ὅτε περὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἐποιοῦμεθα τὸν λόγον·. ὁ δὲ φησιν· ἀλλὰ κατ' αὐτὸ τοῦτο, καθὼς τὰ αὐτῶν πράττουσι καὶ μὴ ἀδικοῦσιν ἀλλήλους, φιλία γίνεται·. Οὐκ ἄρτι γε· νῦν δὲ πῶς αὖ λέγεις; ὁ Σωκράτης φησὶν ὅτι· οὐκ ἄρτι γε τοῦτο ὠμολόγησας, νῦν δὲ ἐρωτῶ σε πάλιν· πῶς λέγεις; ὁμονοίας μὴ παρούσης φιλία δύναται ποτε γενέσθαι; ἢ δυνατόν ὁμόνοιαν εἶναι περὶ ὧν μὴ ἐστὶν ὁμοιότης γνώσεων;· καὶ [οἱ] ἐν τούτοις ἀναλύει ἅ πάσαι κατὰ σύνθεσιν ἔδειξεν. Τίνα οὖν ποτὲ λέγεις τὴν φιλίαν ἢ τὴν ὁμόνοιαν; ἐρωτᾷ πάλιν ὁ Σωκράτης, ἐπειδὴ ἤλεγξεν αὐτὸν καὶ ἔδειξε τοὺς δικαίους μὴ εὖ οἰκοῦντας τὰς πόλεις, ὅτι· εἰπέ μοι οὖν, τί λέγεις τὴν φιλίαν ἢ τὴν ὁμόνοιαν;· τουτέστι· πρὸς οἷαν θέλεις τῶν προτάσεων ἀνάθου·. Ἀλλὰ μὰ τοὺς θεοὺς, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ αὐτὸς οἶδα ὅ τι λέγω·· πολλοῦ ἐλεγχθεὶς ὁ Ἀλκιβιάδης, καὶ ὅτε ἔδειξεν αὐτὸν διπλῇ ἀμαθίᾳ περὶ τὸ δίκαιον, καὶ ὅτε ἔλεγεν ἕτερον εἶναι δίκαιον καὶ συμφέρον, καὶ νῦν, οὐδαμοῦ οὕτως ἀσχάλλει ὥς ἐνταῦθα, διότι περὶ ὃ μάλιστα ἐσπούδαζεν ἐδείχθη ἀγνοῶν, περὶ γὰρ τὸ τέλος τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης· διὸ φησιν· οὐδὲ οἶδα ὅ τι λέγω·. Κινδυνεύω δὲ καὶ πάσαι λεληθέναι ἐαυτὸν αἰσχιστὰ ἔχων· καὶ ἰδοὺ ὠφελήθη, τὴν ἀμαθίαν αἴσχος καλέσας.

197 διττὴ γὰρ ἡ κακία, ὥς ἐν τῷ Σοφιστῇ εἴρηται· ἢ ἐν ψυχῇ, καὶ λέγεται αἴσχος καὶ πονηρία· ἢ ἐν τῷ ζῳῳ, καὶ λέγεται νόσος. Ἀποκρίνασθαι τὰ ἐρωτώμενα, ὦ Ἀλκιβιάδη· τουτέστιν· οὐδὲν μέγα, ἀλλ' ἢ ἀποκρίνασθαι πρὸς τὰ ἐρωτώμενα ἢ καταδέξασθαι λόγον ἐξ ἐμοῦ μαθεῖν·. Πρᾶξις σὺν θεῷ κγ'· Φέρε δὴ, τί ἐστὶ τὸ ἐαυτοῦ ἐπιμελεῖσθαι; Ἐπειδὴ κατήντησεν ὁ Σωκράτους λόγος εἰς τὸ δεῖν πολλὴν ἐπιμέλειαν ποιήσασθαι, πρὸ τοῦ διδάξαι τίς ὁ τρόπος τῆς ἐπιμελείας δύο λήμματα προλαμβάνει συμβαλλόμενα αὐτῷ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν τοῦ προκειμένου. πρῶτον ὅτι οὐχ ὁ τῶν αὐτοῦ ἐπιμελούμενος καὶ ἐαυτοῦ ἐπιμελεῖται. τρία γὰρ τινά εἰσιν τὰ εἰωθότα περιφέρεσθαι· ἐγώ, τὸ ἐμόν, τὰ τοῦ ἐμοῦ. φησὶν οὖν ὅτι οὐχ ὁ ἐπιμελούμενος τῶν αὐτοῦ ἤδη καὶ αὐτοῦ ἐπιμελεῖται οὐδὲ ὁ τῶν τοῦ αὐτοῦ ἐπιμελούμενος ἤδη καὶ τῶν αὐτοῦ ἐπιμελεῖται. καὶ ἀποροῦσι πρὸς τὸ δευτέρον ἀπορίας· ἰδοὺ γὰρ γυμναστικὴ καὶ ἰατρικὴ τῶν αὐτοῦ ἐπιμελοῦνται (ἡ μὲν γὰρ ὑγείας ἐστὶ περιποιητικὴ, ἡ δὲ φυλακτικὴ), καὶ ὅμως καὶ αὐτοῦ ἐπιμελοῦνται· διὰ γὰρ τοῦ ὑγίαιαν περιποιεῖν ἐπιμελοῦνται τοῦ ἐνεργεῖν τὴν ψυχὴν ἀπαραποδίστως διὰ τοῦ σώματος·. ἢ ἄλλο ἐστὶν αὐτοῦ φροντίσαι καὶ ἄλλο ἐπιμελῆσθαι ψυχῆς εἰς τὸ ἐνεργῆσαι. ὁ μὲν γὰρ τῆς οὐσίας αὐτῆς φροντίζει, ὁ δὲ τῆς ἐνεργείας· ἡ δὲ ἐνέργεια πρῶτον κτῆμά ἐστὶ τῆς ψυχῆς, ἀλλ' οὐκ αὐτή·. πάλιν ἀποροῦσιν· ἰδοὺ ἡ ὑφαντικὴ καὶ ὑποδηματουργικὴ ἐπιμελοῦνται τῶν τοῦ αὐτοῦ, ἡ μὲν ἐσθῆτος, ἡ δὲ ὑποδημάτων, καὶ τῶν αὐτοῦ ἐπιμελοῦνται, ἡ μὲν ποδῶν, ἡ δὲ τοῦ ὅλου σώματος·.

198 ἢ πάλιν ἄλλη ἐστὶν ἡ τῆς οὐσίας τοῦ σώματος φροντίζουσα γυμναστικὴ καὶ ἰατρικὴ, καὶ ἄλλη ἡ τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ, ὥς ὑφαντικὴ καὶ ὑποδηματουργικὴ, ἵνα εὐκόλως ἐνεργῇ. ὅθεν διὰ τὰς

ἀπορίας ταύτας φησὶν ὅτι δεῖ φροντίζειν τῆς οὐσίας τῆς ψυχῆς, ὅπως βελτίστην αὐτὴν ποιήσωμεν. δεύτερον λῆμμα, ὅτι δεῖ τὸν ἐπιμελούμενόν τινος πολλῶ πρότερον τὴν οὐσίαν αὐτοῦ εἰδέναι· πρὸς γὰρ τὴν διάφορον οὐσίαν διάφορος καὶ ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἡ τελειότης. εἰ μὲν γὰρ σῶμα ἤμεν, ἐπεμελόμεθα ἂν ὅπως κάλλος ἔξωμεν καὶ ἰσχύν· εἰ δὲ φυτική ψυχὴ, πάλιν ἐφροντίζομεν ὅπως ἐκκρίνωμεν τὰ περιττὰ καὶ ἀνυφάνωμεν τὸ λεῖπον· εἰ δὲ θυμός, τέλος ἦν ἡμῶν ἡ νίκη (τοιοῦτος γὰρ ὁ θυμός, πάντων μὲν κρατέειν ἐθέλω ν)· εἰ δὲ ἡ τριμέρεια ἦν ἡμῶν ἡ οὐσία, τέλος ἂν ἡμῶν ὑπῆρχεν ἡ μετριοπάθεια (χρηῖται γὰρ ὁ τοιοῦτος ἐν καιρῷ τῷ θυμῷ μεμετρημένως κατὰ τῶν ἐπιόντων, ὥσπερ καὶ ἐπιθυμία ἀντιποιοῦμενος τῆς ἐπιμελείας τοῦ σώματος)· ἐπειδὴ δὲ λόγος ἐσμέν, τέλος ἐστὶν ἡμῶν ἡ ἀπάθεια. Ταῦτα εἰπὼν, δέον ἐπαγαγεῖν καὶ εἰπεῖν τὸν τρόπον τῆς ἐπιμελείας ἑαυτῶν, ἀντὶ τούτου ὀρίζεται τίς ὁ ἄνθρωπος καὶ δοκεῖ ποιεῖν ὃ μὴ προέθετο, οὐδαμοῦ γὰρ ἐπάγει τοῦτο. καὶ λύομεν τοῦτο, ὅτι δι’ ὧν ἐποίησεν καὶ τὸ προκείμενον ἐδίδαξεν. ἐν μὲν γὰρ ἱατρικῇ οὐχ ὁ μαθὼν τοὺς ἱατρικοὺς λόγους, οὗτος πάντως καὶ θεραπεύει· ἐπὶ δὲ φιλοσοφίας ὁ γνοὺς τὴν οὐσίαν τοῦ ἀνθρώπου, οὗτος εὕρισκει ὅτι ψυχὴ ἐστίν· ὁ δὲ εἰδὼς τὴν ψυχὴν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ λόγους οἶδεν· ὁ δὲ εἰδὼς τοὺς ἐν αὐτῇ λόγους πάντα τὰ ὄντα οἶδεν, διότι εὕρισκει αὐτὴν ἀμμορφον ἄγαλμα τῶν ὄντων πάντων, καὶ δι’ ἐνὸς πράγματος οἶδε τὰ ὄντα πάντα καὶ οὐ μοχθεῖ περὶ τὴν γνῶσιν τῶν ἄλλων· ὁ τοιοῦτος οἶδε τὸν λόγον τοῦ δικαίου ἐν αὐτῇ ὄντα· καὶ ἐπεὶ, ὡς ἐν τῷ Γοργία δείκνυται, ὁ εἰδὼς τὰ δίκαια δίκαιος, ὁ εἰδὼς τὴν ψυχὴν ἄρα δίκαιος ἔσται.

199 καὶ καλῶς τοῦτο μόνον ἐπεγέγραπτο ἐν τῇ Πυθίᾳ πρὸ τῶν ναῶν τοῦ Ἀπόλλωνος, τὸ ‘ γνῶθι σαυτόν ‘, διότι ὁ εἰδὼς ἑαυτὸν τὰ ὄντα πάντα οἶδεν, μάντεως δὲ τὸ τὰ ὄντα πάντα εἰδέναι. ταῦτα ἔχει ἡ θεωρία. Τί ἐστὶ τὸ ἑαυτοῦ ἐπιμελεῖσθαι; ‘δεῖ’, φησὶν, ‘εἰδέναι τί ἐστὶ τὸ ἑαυτοῦ ἐπιμελεῖσθαι, τί τὸ τοῦ αὐτοῦ, καὶ τρίτον τί τῶν τοῦ αὐτοῦ, ἵνα μὴ λάθωμεν καὶ οἰηθῶμεν τῶν ἐκτὸς ἐπιμελούμενοι [τοῦ] ἑαυτῶν ἐπιμελεῖσθαι. καὶ δεῖ εἰδέναι πότε τοῦτο αὐτὸ ποιεῖ ἄνθρωπος, καὶ ἑαυτοῦ ἐπιμελεῖται· ἄρα ὅταν φροντίζῃ τῶν ἑαυτοῦ;’ ὁ δὲ ἀποκρίνεται ὡς ἀμαθὴς ὅτι ‘ναί’. Τί δέ; ποδῶν ἄνθρωπος πότε ἐπιμελεῖται; ἐρωτᾷ αὐτὸν πάλιν εἰ ποδῶν ἐπιμελεῖται ὁ ὑποδημάτων ἐπιμελούμενος, ὁ δὲ φησὶν ὅτι ‘οὐ μανθάνω’, διότι δοκεῖ ὁ ἐπιμελούμενος ὑποδημάτων καὶ ποδῶν ἐπιμελεῖσθαι. διὸ ὁ Σωκράτης εἰς τὸ ἀναμφισβήτητον μετὰγει τὸν λόγον λέγων ὅτι ‘ἄρα ὁ δακτυλίου ἐπιμελούμενος δακτύλου ἐπιμελεῖται;’ ὁ δὲ φησὶν γὰρ ἐνταῦθα ὅτι οὐδὲν συμβάλλεται τῷ δακτύλῳ πρὸς τὴν οὐσίαν ὁ δακτύλιος, μᾶλλον ἤπερ ἐπὶ ὑποδημάτων καὶ ὑφαντικῆς, διὸ καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης ἐτοίμως ἀποκρίνεται ἐνταῦθα ὅτι ‘οὐ δῆτα’, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων μετὰ ἐνδοιασμοῦ ‘οὐ πάνυ μανθάνω’, ὡς Σώκρατες. ἐνταῦθα εὐκαιρότερόν ἐστιν εἰπεῖν ‘ἀλλὰ τοῦτο Ἀλκιβιάδης οὕτω ἐώρα, ὅτι ὁ τῶν ἑαυτοῦ ἐπιμελούμενος οὐχ ἑαυτοῦ ἐπιμελεῖται’, ὃ Ἀριστοτέλης περὶ Παρμενίδου εἶπεν ἐν τῇ φυσικῇ, τοῦ διδασκάλου Πλάτωνος.

200 Ἰδὲ ὅταν βέλτιόν τις ποιῇ, τότε ὀρθὴν ἐπιμέλειαν λέγεις; ἰδοὺ διὰ τούτων ἔλυσεν τὰς δύο ἀπορίας, ὅτι ‘ἐκέῖνον λέγω ἐπιμελεῖσθαι τὸν τὴν οὐσίαν βελτίω ποιοῦντα, οὐ τὴν ἐνέργειαν’. τρεῖς γὰρ εἰσι συστοιχίαι καὶ τρία πράγματα· ἐγώ, τὸ ἐμόν, τὸ τοῦ ἐμοῦ. καὶ οὔτε τὰ πράγματα συγγέονται πρὸς ἄλληλα οὔτε ἡ ἐπιμέλεια οὔτε αἱ τελειότητες, ἀλλὰ μὴν οὔτε αἱ τέχναι αἱ ποριστικαὶ τῆς τελειότητος. ἑαυτῶν μὲν γὰρ τελειότης γίνεται διὰ φιλοσοφίας, τοῦ ἐμοῦ δὲ διὰ γυμναστικῆς καὶ ἱατρικῆς, τῶν δὲ τοῦ ἐμοῦ διὰ χρηματιστικῆς. Ἡ ἐκεῖνη ἢ πόδας βελτίους ποιοῦμεν; τουτέστιν ὅτι ‘οὐ διὰ σκυτικῆς βελτίους ποιοῦμεν τοὺς πόδας, ἀλλὰ ἄλλῃ τέχνῃ· αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα ποιοῦσα βέλτιον, ὡς ἡ γυμναστική’. Ἡ οὖν ἔγνωμεν ἂν ποτε τίς τέχνη; τὸ δεύτερον λῆμμα, ὅτι ἀδύνατον ἐπιμελεῖσθαί τινος μὴ εἰδότα πρότερον τὴν οὐσίαν αὐτοῦ.

Καί τις ἦν φαῦλος ὁ τοῦτο ἀναθεῖς εἰς τὸν ἐν Πυθοῖ νεών; ‘φαῦλος’ ἐνταῦθα οὐχ ὁ μοχθηρὸς τὸν τρόπον, ἀλλ’ ὁ εὐτελής. τουτέστιν ‘εὐτελής ἦν ἄνθρωπος εἷς τῶν ζ’ σοφῶν ὁ ἀναθεῖς τοῦτο εἰς τὸν ναὸν τοῦ μαντώου θεοῦ;’ ἦν δὲ Χίλων ὁ Λακεδαιμόνιος. Ἐμοὶ μὲν, ὦ Σώκρατες, πολλάκις ἔδοξε παντὸς εἶναι: ἐδόκει τῷ Ἀλκιβιάδῃ τοῦτο ποτὲ μὲν ῥάδιον, ποτὲ δὲ παγχάλεπον, τὸ γνῶναι ἑαυτόν, διὰ τὴν τραγῳδίαν λέγουσαν ‘ τὸ γνῶθι σαυτὸν ἐν λόγοις οὐδὲν μέγα , ἔργῳ μόνος δὲ Ζεὺς ἐπίσταται θεῶν ‘ . τῷ μὲν γὰρ ὀνόματι ἐδόκει μικρὸν εἶναι, τῷ δὲ πράγματι δυσχερές. Ἀλλ’, ὦ Ἀλκιβιάδη, εἴτε ῥάδιον: τὸ ἀλλαχοῦ λεγόμενον ‘ εἴτε ῥάδιον εἴτε μὴ , ταύτῃ ἰτέον ‘ . εἴτε γὰρ δυσχερές ἐστίν εἴτε ῥάδιον τὸ γνῶναι ἑαυτοῦς, δεῖ πάντως γνῶναι ἑαυτούς. Πρᾶξις σὺν θεῷ κδ’ Φέρε δὴ, τίνα τρόπον εὐρεθείη αὐτὸ τὸ αὐτό; Τὸ προκειμένον ἐστὶν εὐρεῖν τίς ἡ οὐσία ἡμῶν, ὅτι οὐ τὸ σῶμά ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, οὐ τὸ συναμφότερον.

202 καὶ δείκνυσι τοῦτο διὰ δύο συλλογισμῶν, ἐνὸς κατηγορικοῦ καὶ ἐτέρου ὑποθετικοῦ. καὶ προτάττει τὸν κατηγορικόν, ὡς ἰσχυρότερον, τοῦ ὑποθετικοῦ· καὶ ἐν μὲν τῇ παρούσῃ θεωρίᾳ τὸν κατηγορικὸν παραδίδωσιν, ἐφεξῆς δὲ καὶ τὸν ὑποθετικὸν παραδῶσει. ἔστι δὲ ὁ κατηγορικὸς τοιοῦτος· ‘ὁ ἄνθρωπος ὁργάνῳ χρῆται τῷ σώματι, καὶ γὰρ δεσπόζει αὐτοῦ, ὅτε γὰρ βούλεται καὶ ἐφ’ ὅσον βούλεται καὶ ὅπου βούλεται κινεῖ αὐτό· τὸ ὁργάνῳ χρώμενον τῷ σώματι ψυχὴ ἐστίν· ὁ ἄνθρωπος ἄρα ψυχὴ ἐστίν’. Φέρε δὴ, ἐκατέραν τῶν προτάσεων κωδωνίσωμεν· δόξει γὰρ μὴ εὖ ἔχειν ἢ ἐλάττων, ἀλλὰ τὸ ζητούμενον ὁμολογούμενον λαβεῖν. ζητούμενον γάρ, εἰ ὁ ἄνθρωπος ψυχὴ ἐστίν· εἶπεν δὲ ὅτι ὁργάνῳ χρῆται τῷ σώματι, ὃ ψυχῆς ἴδιον· ὥστε πρὸ τοῦ δεῖξαι λαμβάνει ὁμολογούμενον ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐστὶν ἡ ψυχὴ. καὶ αὐτὸς μὲν κατασκευάζει τὴν ἐλάττονα διὰ τῶν καθ’ ἕκαστα λέγων ‘εἰ ὁ κιθαριστὴς χρῆται ὁργάνῳ τῷ πλήκτρῳ καὶ ὁ σκυτοτόμος τῇ χειρί, καὶ εἰσὶν ἕτεροι αὐτοὶ παρὰ τὰ ὄργανα, δηλὸν ἄρα ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁργάνῳ χρώμενος τῷ σώματι ἄλλος ἂν εἴη’.

203 ἀλλ’ ἐπεὶ δοκεῖ, ὡς εἴρηται, τὸ ζητούμενον ὡς ὁμολογούμενον λαβεῖν, ῥητέον ὅτι τὸ ὅλον, ἐν τοῖς μέρεσιν ἔχον τὴν ὑπόστασιν, οὐ περιφρονεῖ τοῦ μέρους, ἐπεὶ τῆς οἰκείας ἐφεθήσεται φθορᾶς· ὁ ἄνθρωπος δὲ προδίδωσι τὸ σῶμα ἐν τοῖς δεινοῖς ἀνδριζόμενος· ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐκ ἔστι τὸ συναμφότερον. ἀλλ’ ὅσον ἐπὶ τούτῳ καὶ τὰ ἄλογα ζῶα ἢ ἄλογος ψυχὴ ἔσσονται, εἴγε περιφρονεῖ τοῦ εἶναι ἐν τῷ μάχεσθαι τοῖς προσιούσιν. ἢ κάκεῖνα πέπεισται ὅτι ἡ ψυχὴ ἢ ἄλογος οὐκ ἔστιν ἐν τῷ ὀστρεῖν, ἐπεὶ οὐκ ἂν προεδίδου τὸ σῶμα· προδίδωσι δὲ ἅτε δὴ εἰδότα ὅτι οὐ συναπόλλυται ἡ ψυχὴ τῷ σώματι, οὐ γὰρ συγκινδυνεύει τὸ χρώμενον τῷ ὁργάνῳ, ὥσπερ τὸ ὅλον τοῖς μέρεσιν. ὥστε καλῶς ἔχει ἢ ἐλάττων πρότασις. ἀλλὰ καὶ ἡ μείζων· τὸ γὰρ τῷ σώματι ὡς ὁργάνῳ χρώμενον ἡ ψυχὴ ἐστίν, οὔτε γὰρ σῶμα οὔτε συναμφότερον. σῶμα μὲν, ἐπειδὴ οὐδέποτε σῶμα σώματι χρῆται ὡς ὁργάνῳ, ἑτεροκίνητον ὂν· ἀλλὰ μὴν οὔτε τὸ συναμφότερον, διότι διάφορόν ἐστι τὸ χρώμενον παρὰ τὸ ὄργανον. ἵνα οὖν μὴ ταῦτόν ᾗ μέρος καὶ ὄργανον, ψυχὴ ἄρα ἐστίν. καὶ ταῦτα μὲν τὰ τῆς λέξεως. Φέρε δὲ ἔξωθεν περὶ ὀνομάτων διαλεχθῶμεν καὶ ζητήσωμεν, τί μὲν κατὰ τὸν φιλόσοφον Πρόκλον ἐστίν ‘ αὐτὸ ‘ καὶ ‘ αὐτὸ τὸ αὐτό ‘ , τί δὲ κατὰ τὸν φιλόσοφον Δαμάσκιον. τρία τοίνυν λέγει ὁ φιλόσοφος Πρόκλος εἶναι· ‘ αὐτό ‘ , τὴν τριμέρειαν τῆς ψυχῆς· ‘ αὐτὸ ‘ δὲ ‘ τὸ αὐτό ‘ καλεῖ τὴν λογικὴν ψυχὴν· ‘ αὐτὸ ‘ δὲ ‘ τὸ αὐτό ‘ ἕκαστον ‘ τὸ ἄτομον.

204 εἰ γάρ, φησὶν ἡ λέξις, γνοίημεν τί ἐστίν ‘ αὐτὸ τὸ αὐτό ‘ , δεῖ μαθεῖν τί ἐστίν καὶ ‘ αὐτὸ τὸ αὐτό ‘ ἕκαστον ‘ , διότι οὐκ ἄρκει τὸ γνῶναι ἀπλῶς ἄνθρωπον, ἀλλὰ δεῖ εἰδέναι καὶ τί ἐστὶ τὸ ἄτομον, διότι πρόκειται ὠφελῆσαι Ἀλκιβιάδην καὶ γνῶναι αὐτὸν τίς ἐστὶν οὗτος, ὅτι ἡ ψυχὴ αἰ δὲ πράξεις περὶ τὰ καθ’ ἕκαστα καταγίνονται. καὶ οὐ μόνον διὰ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἡμαρτεν ὁ Περίπατος περὶ τὸ ἄτομον, οἰηθεὶς αὐτὸ ἐκ τῆς συνδρομῆς τῶν συμβεβηκότων γίνεσθαι. διὸ καὶ οὕτως ὀρίζεται αὐτό· ‘ οὗ τὸ ἄθροισμα οὐκ ἂν ἐ π’ ἄλλου ποτὲ γένοιτο ‘ · καὶ ἀπὸ τῶν χειρόνων, τῶν συμβεβηκότων, τὰ κρείττονα ἐποιοῦν. ὁ δὲ γε Δαμάσκιος ‘ αὐτὸ ‘ μὲν καλεῖ τὴν πολιτικὴν

ψυχὴν, τὴν ὁργάνῳ χρωμένῃ τῷ σώματι· αὐτὸ δὲ τὸ αὐτὸ τὴν καθαρτικὴν καὶ τὴν θεωρητικὴν, ἥτις οὐδὲ ὁργάνῳ χρῆται τῷ σώματι. καὶ ἔοικεν ὁ μὲν Δαμάσκιος ἐπιστημονικώτερον λέγειν, ὁ δὲ γε φιλόσοφος Πρόκλος ἐξηγηματικώτερον τῆς λέξεως συμφωνεῖ γὰρ αὐτῷ ἡ λέξις· ἀρχόμενος γὰρ φησιν ὅτι, ἐὰν εὐρεθῇ αὐτὸ τὸ αὐτό, δεῖ ζητῆσαι καὶ τί αὐτὸ τὸ αὐτὸ ἕκαστον.

205 πρόκειται δὲ ἐνταῦθα παραδοῦναι οὐ καθαρτικόν, οὐ θεωρητικόν, ἀλλὰ τὸν πολιτικὸν ἄνθρωπον· διὸ καὶ οὕτως ὀρίζεται αὐτόν, «ψυχὴν λογικὴν ὁργάνῳ χρωμένῃ τῷ σώματι». ὥστε ὁ μὲν τοῖς πράγμασι προσέσχευεν, ὁ δὲ τῇ λέξει. ταῦτα ἔχει ἡ θεωρία. Οὕτω μὲν γὰρ τάχ' ἂν εὕροιμεν τί ποτ' ἐσμὲν αὐτοί· «εἰ μάθοιμεν», φησὶν, «τί ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, δεῖ πρὸς τούτῳ εἰδέναι καὶ τί ἐστὶν ἕκαστος ἡμῶν, οὕτω γὰρ ταχὺ ἂν μάθοιμεν τοῦτον· τούτου δὲ ἀγνοομένου, τοῦ κοινοῦ, ἀδύνατον τὸ ἄτομον εἰδέναι». Ἔχε οὖν, πρὸς Διός· τῷ διαλέγῃ σὺ νῦν; ἐντεῦθεν κατασκευάσαι βούλεται τὴν ἐλάττονα, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὁργάνῳ χρῆται τῷ σώματι. «εἰ γάρ», φησὶν, «σὺ ἐμοὶ διαλέγῃ, τὸ δὲ διαλεγόμενον ψυχὴ ἐστὶν ὁργάνῳ χρησαμένη τῷ σώματι» (ἔστι γὰρ ἡ διάλεκτος καὶ ἀποτέλεσμα καὶ ὄργανον ψυχῆς· διὰ γὰρ αὐτῆς ἐξαγγέλλει τὰ νοήματα, ὥσπερ καὶ ἡ λογικὴ Ἀριστοτέλους καὶ ὄργανόν ἐστι καὶ ἀποτέλεσμα, ὥσπερ ὁ ἄκμων τοῦ χαλκῆος καὶ ἡ σφύρα τοῦ τέκτονος)· ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ ἀκούων Ἀλκιβιάδης ἐστίν, καὶ τοῦτο δὲ ἴδιον ἀνθρώπου, τὸ ἀκούειν (πρόσθετος σὺ τὸ οὕτως ἀκούειν, διὰ διαλέκτου· ἀκούει γὰρ καὶ τὰ ἄλογα ζῶα)· καὶ ὥς οὖν διαλεγομένη καὶ ὥς ἀκούουσα ἀνθρωπὸς ἐστὶν ἡ ψυχὴ μερικῶ ὁργάνῳ χρωμένη.

206 ἀλλ' ἐπεὶ οὐ δεῖ παράδειγμα λαβεῖν τὸ μερικὸν ὄργανον, λέγει παράδειγμα τὴν σκυτικὴν ὄλῳ ὁργάνῳ χρωμένῃ ἐν ταῖς ἐργασίαις. Ὡσπερ σκυτοτόμος τέμνει που τομεῖ· ἰδοὺ τὸ παράδειγμα τὸ χρώμενον ὁργάνῳ ὄλῳ τῷ σώματι. εἰ γὰρ καὶ μόνη χειρὶ χρῆται, ἀλλὰ δέχεται ἀπορροίας καὶ μέρη ἐκ τῶν ἀρχῶν, οἷον ἀρτηρίας καὶ φλέβας καὶ νεῦρα. διὸ καὶ καλῶς ὁ Περίπατος ἔλεγε μὴ δεῖν τὴν χεῖρα λέγειν ὑφαίνειν, ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπον τῇ χειρὶ ὑφαίνειν, τὸ γὰρ ὅλον ἐστὶν τὸ ποιοῦν διὰ τοῦ μέρους. δύνασαι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τῆς γλώττης τὸ αὐτὸ εἰπεῖν, ὅτι παραδείγματι χρῆται ὄλῳ διὰ ταῦτα· ἀλλ' ἐναργὲς ἐπὶ τούτων. οὐ ταῦτόν δὲ σμίλη καὶ τομεὺς· σμίλη μὲν γὰρ ἐστὶν ἡ ἰσόπεδον ἔχουσα τὴν βάσιν, τομεὺς δὲ ὁ κυκλικήν. Τέμνειν ὄργανοις μόνον ἢ καὶ χερσίν; ὄργανοις· τοῖς ἔξωθεν, «χερσὶ» δὲ ἀντὶ τοῦ «τοῖς συμφυέσιν», ὧν καὶ δεόμεθα ἐν τῷ λόγῳ. Οὐκ ἔχω λέγειν· καλῶς ὁ Ἀλκιβιάδης ἀμφέβαλεν πρὸς τὸν ὀρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, διότι λείπει αὐτῷ ἡ μείζων πρότασις πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ εἶναι τὸν ἄνθρωπον ψυχὴν λογικὴν· καὶ ἐπάγει αὐτήν. Πρᾶξις σὺν θεῷ κε' Οὐκοῦν ἄρχουσα; Ναί.

207 (1τ) Καὶ μὴν τόδε γ' οἶμαι οὐδένα. Δείξας ὁ Σωκράτης διὰ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ ὅτι ἄνθρωπος ψυχὴ ἐστὶ, νῦν τοῦτο αὐτὸ καὶ δι' ὑποθετικοῦ κατασκευάζει. καὶ προσλαμβάνει τούτου λῆμμα τοιοῦτον, ὅτι ἄνθρωπος ἄρχει τοῦ σώματος· καὶ τοῦτο δῆλον οὐ μόνον ἐκ τῶν ἐγκρατῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀκρατῶν, εἴγε δυνάμενοι κρατῆσαι ἑαυτῶν οὐκ ἐκράτησαν· εἰ γὰρ ἐξ ἀνάγκης ἀκρατεῖς ἦσαν, οὐκ ἂν ἐπεπλήττομεν αὐτοῖς. τούτου προσληφθέντος κατασκευάζει δι' ὑποθετικοῦ λόγου οὕτως· «ὁ ἄνθρωπος ἢ σῶμά ἐστὶν ἢ ψυχὴ ἢ τὸ συναμφοτέρων· ἀλλὰ σῶμα μὲν οὐ δύναται εἶναι, διότι σῶμα μὲν οὐδέποτε ἄρχει τοῦ σώματος, ἐπεὶ καὶ ἑαυτοῦ ἄρξει καὶ ἐπιστρέψει πρὸς ἑαυτό· ἀλλ' οὔτε τὸ συναμφοτέρων ἢ συναμφοτέρων, ἐπεὶ πάλιν, ἐπειδὴ σῶματος ἄρχει, ἑαυτοῦ ἄρχει τὸ σῶμα, καὶ ἔστι πάλιν σῶμα· λείπεται ἄρα τὴν ψυχὴν ἄνθρωπον εἶναι». Οὕτω προελθόντος τοῦ λόγου τινὲς λαμβάνονται αὐτοῦ λέγοντες· ὅσον ἐπὶ τούτῳ, ἐπειδὴ τὸ μελίκρατον ὕδωρ ἐστὶν ἢ μέλι ἢ μέλι καὶ ὕδωρ· καὶ μέλι μὲν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ μὴν μέλι καὶ ὕδωρ· ὑπόλοιπον αὐτὸ ὕδωρ εἶναι.

208 ἀλλὰ φαμεν ὅτι «τὰ μὲν ὑμῶν λήμματα ψευδῇ εἰσίν, διότι ἀμηγέπως μέλι ἐστὶ τὸ μελίκρατον καὶ ἀμηγέπως μέλι καὶ ὕδωρ, εἰ καὶ νενοθευμένον· τὰ δὲ τοῦ Πλάτωνος ἀληθῆ. ὁ γὰρ

ἄνθρωπος οὐδὲ ὅλως σῶμά ἐστιν, εἴγε ὁ ἄνθρωπος τοῦ σώματος ἄρχει, οὐδέποτε δὲ τὸ σῶμα, ὡς εἴρηται, ἑαυτοῦ ἄρχει· οὔτε μὴν τὸ συναμφοτέρον, ἐπεὶ εἰ καθὸ συναμφοτέρον ἄρχει τοῦ σώματος, καὶ ἑαυτοῦ ἄρξει· ὥστε οὐχ ὁμοίον ἐστὶ τὸ παράδειγμα. Ταῦτα προλαβὼν ὀρίζεται τὸν ἄνθρωπον ψυχὴν λογικὴν ὀργάνῳ χρωμένῃ τῷ σώματι. καὶ ἵνα μὴ περιλαμβάνῃ ὁ ὅρος καὶ τὰς οὐρανίας ψυχάς, δεῖ προσθεῖναι ‘τῷ εὐθυφορουμένῳ σώματι’. καὶ λαμβάνεται τούτων τῶν ἀποδείξεων λέγων αὐτὰς παχυμερεῖς εἶναι, καὶ ταύτας διορισμοῦ δεομένας, διότι ὁρισμὸν ἐποίησαν τοῦ πολιτικοῦ ἀνθρώπου, οὐ δήπου δὲ τοῦ καθαρτικοῦ ἢ τοῦ θεωρητικοῦ ἢ τοῦ ἐνθουσιαστικοῦ· ἐκεῖνοι γὰρ οὐδὲ ὀργάνῳ χρῶνται τῷ σώματι. παχυμερῶς οὖν ἐκάλεσεν τὸν πολιτικὸν ἄνθρωπον ὡς πρὸς ἐκείνους. ταῦτα ἔχει ἡ θεωρία. Οὐκοῦν ἄρχουσα; διὰ τοῦ ῥητοῦ τούτου τὸ λῆμμα παραδίδωσιν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἄρχει τοῦ σώματος, οὐ μόνον διὰ τοὺς ἐγκρατεῖς, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἀκρατεῖς· μεμφόμεθα γὰρ αὐτοῖς, οὐκ ἂν δὲ τοῦτο, εἰ ἐξ ἀνάγκης ἡμάρτανον. Ἄρα οὖν καὶ σῶμα αὐτὸ αὐτοῦ ἄρξει; οὐ γὰρ δυνατόν σῶμα σώματος ἄρξει, ἐπεὶ καὶ αὐτεπίστροφον ἔσται.

209 Ἀλλ’ ἄρα τὸ συναμφοτέρον: οὐ γὰρ τὸ συναμφοτέρον καθὸ συναμφοτέρον ἄρχει. πάλιν γὰρ τὸ αὐτὸ ἄτοπον συμβήσεται καὶ τὸ σῶμα ἑαυτοῦ ἄρξει. Ἔτι οὖν δεῖ σαφέστερον ἀποδειχθῆναι ὅτι ἡ ψυχὴ ὁ ἄνθρωπος; ἐρωτᾷ αὐτὸν ὅτι ‘νομίζεις ἔτι ὀφείλῃν σαφέστερον ἀποδειχθῆναι ὅτι ἡ ψυχὴ ὁ ἄνθρωπος ἢ δεόμεθα ἀκριβεστέρων λόγων δεῖξαι ὅτι καὶ ὁ καθαρτικὸς καὶ ὁ θεωρητικὸς καὶ ὁ ἐνθουσιαστικὸς ἄνθρωπος ἡ ψυχὴ ἐστίν; ἢ ἀσύμμετρόν ἐστι τοῦτο πρὸς σέ;’ ὁ δὲ φησιν ‘ἰκανῶς ἔχει’, ὡς ῥάθυμος. Εἰ δέ γε μὴ ἀκριβῶς; ἰδοὺ καὶ αὐτὸς λαμβάνεται τῶν τοιούτων λόγων, καὶ ταῦτα ἐξ ὁρισμοῦ προελθόντων, καὶ φησιν αὐτοὺς παχυμερεῖς, παραβάλλων πρὸς τὸν ἐνθουσιαστικὸν καὶ τοὺς λοιπούς. Ὁ ἄρτι οὕτω πως ἐρρήθη: πάλαι μὲν ἐκράτει ἡ ἐξήγησις τοῦ φιλοσόφου Πρόκλου, ὅτι ‘αὐτὸ ‘μὲν καλεῖ τὴν ψυχὴν, ‘αὐτὸ ‘δὲ’ τὸ αὐτὸ ‘τὴν λογικὴν· νῦν δὲ ἡ τοῦ φιλοσόφου Δαμασκίου, ὅτι ‘αὐτὸ ‘ἡ πολιτικὴ ψυχὴ, ‘αὐτὸ ‘δὲ’ τὸ αὐτὸ ‘ἡ καθαρτικὴ καὶ ἡ θεωρητικὴ ψυχὴ. φησὶ γὰρ ὅτι ‘νῦν παρήλθομεν ἀπλῶς εἰπόντες αὐτὸ τὸ αὐτὸ ἐπὶ τῆς πολιτικῆς ψυχῆς· τότε δὲ ἀκριβῶς εἰσόμεθα ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἡ ψυχὴ, καὶ τί κυρίως αὐτὸ τὸ αὐτὸ ἀκριβολογησόμεθα. Πρᾶξις σὺν θεῷ κς’ Ἀποσημειώσεις Φέρε δὴ, τίνα ἂν τρόπον· ‘αὐτὸ τὸ αὐτὸ ‘καλεῖ τὴν λογικὴν ψυχὴν τὴν μὴ χρωμένῃ ὀργάνῳ τῷ σώματι ἢ τῷ ἐν σώματι ζῆν, οἷον τὸν καθαρτικὸν ἢ τὸν θεωρητικόν· ‘αὐτὸ ‘δὲ τὴν λογικὴν ψυχὴν τὴν προσχρωμένῃ ὀργάνῳ τοῖς πάθεσι καὶ τῷ σώματι, τουτέστι τὴν πολιτικὴν ψυχὴν.

210 τοῦτο δὲ τὸ ‘αὐτὸ ‘καὶ ‘αὐτὸ ἕκαστον ‘καλεῖ διὰ τὴν προσφῦσαν ἄτομον ζωὴν ἐκ τοῦ περὶ τὰ ἄτομα ἐνεργεῖν. καὶ ἐπεὶ προθέμενος εὐρεῖν αὐτὸ τὸ αὐτὸ <εὔρεν> αὐτὸ ἕκαστο ν, ἐπισημαίνεται ἐξῆς ὅτι οὐχ εὔρε τὸ προκείμενον. τάχα δὲ οὐδὲ αὐτὸ ἕκαστον εὐρίσκει, ἀλλ’ αὐτὸ μόνον· τίς γὰρ ὁ πολιτικὸς ἄνθρωπος εὐρίσκει, ἀλλ’ οὐ τίς ὁ Σωκράτης. διὸ ὁ Πρόκλος ζητεῖ [ὁ] οὐκ ἐν παρενθήκης μέρει, ἀλλὰ τὴν λέξιν ἐξηγούμενος, τίς ὁ κοινὸς ἄνθρωπος καὶ τίς ὁ ἴδιος. οὐ γὰρ κατορθοῖ ὁ Περίπατος περὶ τὸν ἄτομον ἄνθρωπον, ἐκ συμβεβηκότων ποιῶν τὴν οὐσίαν. καὶ τοῦτο καὶ ἡ λέξις ἐφεξῆς ἐπάγει λέγουσα ‘ἐὰν μὲν γὰρ εὐρωμεν τὸν κοινὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸν καθ’ ἕκαστα εὐρήσομεν τάχα, οὗ καὶ δεόμεθα· τούτου γὰρ καὶ ἐπιμελούμεθα· περὶ γὰρ Σωκράτους καὶ Ἀλκιβιάδου ἦν ὁ λόγος. εἰ δὲ μὴ τὸ α’, οὐδὲ τὸ β’. Ὅτι λογικῆς ψυχῆς ὁ λόγος καὶ ἐνέργεια καὶ ὄργανον, ὡς καὶ ἡ σφύρα τοῦ τέκτονος καὶ ὁ ἄκμων τοῦ χαλκέως, ὡς καὶ ἡ λογικὴ πραγματεία τοῖς φιλοσόφοις. Ὅτι καὶ τὸ ἀκούειν, τὸ δηλοῦν, τὸ ξυνιέναι λόγου, λογικῆς ἐστὶ ψυχῆς. Ὅτι σμίλη μὲν ἐστὶν ἡ τὴν βάσιν εὐθεῖαν ἔχουσα, τομεὺς δὲ ὅταν ἡ βάσις περιφερὴς ᾖ· τοιοῦτος γὰρ καὶ ὁ ἐν γεωμετρίᾳ τομεύς. Ὅτι καὶ ἡ σκυτικὴ τῆς λογικῆς, ἐπεὶ καὶ πᾶσα τέχνη νοῦ ἀπήχημα.

211 καὶ πρῶτος τεχνίτης ὁ Ἥφαιστος, καὶ αἱ παρ’ αὐτῷ φύσαι τὴν φύσιν δηλοῦσιν. Ὅτι κυρίως τὸ ‘ἴσως’· Ἀλκιβιάδῃ μὲν γὰρ ἀρκεῖ ὁ πολιτικὸς ἄνθρωπος, Σωκράτει δὲ οὐκ ἀρκεῖ. Ὅτι οὐδὲ τὸ

ζῶον ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, ἀλλ' ἐξ ἰνδάλματος ἀλόγου καὶ σώματος ἀλλ' εἰ ἄρα, μόνον τὸ φυτὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος. Ὅτι ὁ Πλάτων οὐδὲ τὸ σῶμα ἐξ ὕλης καὶ εἶδους βούλεται εἶναι, ἀλλ' εἶδος ἐν ὕλῃ, ὡς καὶ ὁ ἐν τῷ τόπῳ ἄνθρωπος καὶ ὁ ἐν τῷ πίνακι Ἀχιλλεύς.

212 σκιάς γὰρ βούλεται τὰ τῆδε εἶδη τῶν ἰδεῶν· καὶ τὴν ὕλην ' ἐν ᾧ ' καλεῖ, οὐκ ' ἐξ οὗ ' , τὸ δὲ εἶδος ' ὅ '. καὶ τὰ ἐκ τινων ὄντα ἐκ ποιοῦντων καὶ πασχόντων ἐστίν, ὡς τὸ μελίκρατον, οὐδὲν δὲ πάσχει ὑπ' ἀλλήλων ὕλη καὶ εἶδος. ἐκ πολλοῦ ἄρα τοῦ περιόντος οὐκ ἔστιν ὁ ἄνθρωπος παρὰ Πλάτωνι ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος. Τί ποτε οὖν ὁ ἄνθρωπος; ἰδοὺ τὸν μέσον ὅρον τοῦ πρώτου συλλογισμοῦ ὁρισμὸν βούλεται εἶναι, ὡς καὶ ἀκριβοῖ τὸν συλλογισμὸν οὐ μόνον ἐκ τῶν καθ' αὐτό, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν μετ' αὐτό, ἐκ γὰρ τῶν ὅρων ἀντιστρεφόντων. Ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ κατὰ Πλάτωνα ψυχὴ χρωμένη σώματι εὐθυπόρῳ· τοῦτο γὰρ προσθετέον διὰ τὰς τῶν οὐρανίων ψυχάς. φυτικὴ δὲ καὶ ἄλογος οὐ παραληφθήσονται, ὡς προεῖρηται, διὰ τὸ μὴ μόνον ὀργάνῳ κεχρησθαι τῷ σώματι, ἀλλὰ καὶ ὑποκειμένῳ. Ὅτι ἐσπουδασμένοι εἰσὶν οἱ λόγοι τῷ Πλάτωνι οἱ δείξαντες τὸν ἄνθρωπον ψυχὴν ὄντα ἢ τὴν ψυχὴν ἄνθρωπον οὔσαν, ἀλλ' οὐκ ἐνδοιάζει περὶ αὐτοὺς καὶ πολιτικῶ σκοπῶ προφέρεται αὐτούς, τὸν Ἀλκιβιάδην ἐπιστρέψαι μόνον βουλόμενος, δηλοῖ τὸ ' ἥκιστα πάντων ' , διατατικὸν ὄν, καὶ τὸ ' ἀποδειχθέν ' . Ἔχε οὖν: ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὀργάνῳ χρηταὶ τῷ σώματι, δείκνυσιν ἡ λέξις δι' ἐπαγωγῆς, εἰ ὁ Σωκράτης Ἀλκιβιάδῃ διαλέγεται, ὁ δὲ διαλεγόμενος λόγῳ χρηταὶ, ὁ δὲ λόγῳ χρώμενος ὀργάνῳ κέχρηται τῷ σώματι· εἰ ὁ σκυτοτόμος καὶ ὁ κιθαριστὴς ὀργάνῳ κέχρηται τῷ σώματι· καὶ γὰρ διηρημένῳ καὶ συμφυεῖ, καὶ μέρει καὶ τῷ ὅλῳ σώματι. τὴν δὲ μέζονα ἐναργῶς ἐκ διαιρέσεως δείκνυσιν. Ὅτι, ἐπειδὴ τὸ ὅλον τῷ μέρει κέχρηται, διὰ τῆς αὐτῆς ἐπαγωγῆς δείκνυσιν ὅτι τὸ χρώμενον ἕτερόν ἐστι τοῦ ᾧ κέχρηται ὀργάνῳ. Πρᾶξις σὺν θεῷ κζ' Οὐκοῦν καλῶς ἔχει οὕτω νομίζεин.

213 (1t) Τὸ διαλέγεσθαι Σωκράτην Ἀλκιβιάδῃ καὶ προοίμιον ἐποίησατο τῶν διαλεκτικῶν ἀγώνων καὶ συμπέρασμα διὰ τὸ μεθύειν τὰ ἐρωτικά. πρέπει γὰρ τῷ ἔρωτι καὶ ἡ ἀποκατάστασις, ἐπιστροφὴ ὄντι, καὶ τὸ διαλέγεσθαι τὸν ἐραστὴν τῷ ἐρωμένῳ· ὄργανον γὰρ κοινωνίας ὁ λόγος. τοῦτο δὲ τὸ διαλέγεσθαι πάλαι μὲν ἐνόει τοῦτο· ἐπειδὴ Σωκράτης Ἀλκιβιάδῃ διαλέγεται, λόγῳ προσκέχρηται, καὶ διὰ τοῦτο ὄργανον ἔχει τὸ σῶμα. νῦν δὲ τὸ αὐτὸ διαλέγεσθαι διάνοιαν ἔχει τοιαύτην· ἐπειδὴ Σωκράτης Ἀλκιβιάδῃ διαλέγεται, ψυχαὶ δὲ ἐδείχθησαν, αἱ ψυχαὶ διαλέγονται ἀλλήλαις ἐφιέμεναι τῆς ἀλλήλων κοινωνίας· καὶ ἔστι νῦν πόρισμα. διὸ καθεὶς ἑαυτὸν εἰς πόρισμα καὶ ἄλλα τρία πορίσματα τούτῳ συνάπτει. τῶν γὰρ ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ τὰ μὲν ἐστὶν ὁ σκοπός, οἷον οἱ συλλογισμοὶ οἱ δεικνύντες ὅτι ἡ ψυχὴ ἐσμεν· τὰ δὲ προηγείται τοῦ σκοποῦ, ὡς ἡ κάθαρσις τῆς β' ἀγνοίας καὶ ἡ προτροπὴ· τὰ δὲ ἔπεται, ὡς τὰ νῦν πορίσματα. Δεύτερον πόρισμα, ὅτι οὐδεὶς τῶν καθ' ἕκαστα χειροτεχνῶν ἑαυτὸν οἶδε. καὶ ἀναφαίνεται ἐνταῦθα δόγμα Πλατωνικόν, ὅτι οὐ βούλεται τῶν τεχνητῶν εἶναι λόγους (εἰ γὰρ ἦσαν ἐν τῇ ψυχῇ, ἐγίνωσκεν ἑαυτὸν ὁ τεχνίτης)· καὶ ὅτι ἐκείνων τῶν μαθημάτων φροντιστέον. ἃ μὴ περιγράφη τὸ χρήσιμον ἑαυτῶν μέχρι τοῦ τῆδε βίου, ἀλλὰ συμβάλλεται ἡμῖν καὶ μετὰ τὴν ἔξοδον. προπαιδεῖα γὰρ τὰ τῆδε τοῦ ἐκεῖ βίου πολλαπλασίου ὄντος. Τρίτον πόρισμα· οὐδεὶς καθ' ἕκαστα τεχνίτης σῶφρων ἐστὶν ὡς μὴ γινώσκων ἑαυτόν.

214 ἀλλὰ πῶς τὸ γινώσκειν ἑαυτὸν σωφροσύνης ἐστὶν καὶ οὐ φρονήσεως; ἢ ὅτι σωφροσύνης ἡ ἐπιστροφή· περὶ γὰρ τὸ χερίστον ἔχουσα καὶ μὴ ἔχουσα περαιτέρω κατελθεῖν, ἀνείσιν. ἢ διὰ τὸ ἐναντίον· αἱ ἐ π ' ἄκρον εὐεξία σφαλῆρα ἰ . ὅλως γὰρ τὸ γινώσκειν ἑαυτὸν πάσης ἀρετῆς ἐστί· καὶ γὰρ σωφροσύνης, διὰ τὴν ἐπιστροφήν, ὡς εἴρηται· καὶ φρονήσεως, ἐπειδὴ διὰ γνώσεως ἡ ἐπιστροφή· καὶ ἀνδρείας, ἐπειδὴ μὴ ὑποκατακλίνεται ταῖς περὶ ἑαυτοῦ ζητήσεσιν· καὶ δικαιοσύνης, ἐπειδὴ προσήκει πρὸς τῶν ἄλλων ἑαυτὸν εἰδέναι. καὶ πῶς ἐν Παρμενίδῃ διήλεγξεν ὁ Σωκράτης τὸν ὅρον τῆς σωφροσύνης τὸν λέγοντα σωφροσύνην εἶναι τὴν ἑαυτοῦ γνῶσιν; ὅτι εἰ καὶ ἀντακολουθοῦσιν ἀλλήλαις αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ τῇ ιδιότητι διαφέρουσιν· οὐ γὰρ εἰσι μία,

ἀλλὰ πᾶσαι ἐν μὲν τῇ ἀνδρείᾳ εἰσὶν ἀνδρείως, ἐν ἄλλῃ δὲ σωφρονικῶς ὥς καὶ πάντες οἱ θεοὶ ἐν μὲν τῷ Διὶ εἰσὶ Διίως, ἐν ἄλλῳ δὲ Ἡραίως, οὐδεὶς γὰρ θεὸς ἀτελής. καὶ ὥς Ἀναξαγόρας ἔλεγεν πάντα ἐν πᾶσιν, ἐν δὲ πλεονάζειν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν θείων ἐροῦμεν. πᾶσα γὰρ ἀρετὴ φρόνησίς ἐστιν ὥς τὰ πρακτὰ εἰδυῖα· πᾶσα ἀνδρεία ὥς ἀγωνιζομένη· πᾶσα σωφροσύνη ὥς ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπανάγουσα· πᾶσα δικαιοσύνη ὥς τὰ προσήκοντα τοῖς πρακτοῖς ἀπονέμουσα.

215 καὶ τῶν μὲν πολιτικῶν ἀρετῶν ἑκάστη ὑποκείμενον ἴδιον ἔχει, αἱ δὲ ὑπὲρ ταύτας πᾶσαι ἐν τῷ λόγῳ εἰσὶν. ἀλλὰ πῶς οὐδεὶς τεχνίτης σώφρων; ἢ τριττὴ ἡ σωφροσύνη. πᾶσα μὲν γὰρ ἐπιστροφή ἀπὸ τοῦ χείρονος ἐπὶ τὸ κρεῖττον· καὶ ὅτε μὲν ὁ λόγος πρὸς ἑαυτὸν ἐπιστρέφει, ὥς ἐπιστρέφων χείρων ἐστὶ τοῦ πρὸς ὃ ἐπιστρέφει. καὶ ἡ μὲν τοῦ ἀλόγου πρὸς τὸν λόγον ἐπιστροφή πολιτικὴ ἐστὶ σωφροσύνη, καὶ μόνον τὴν σωφροσύνην ταύτην δύνανται ἔχειν καὶ οἱ καθ' ἕκαστα τεχνῖται καὶ οἱ πολιτικοί· ἡ δὲ τοῦ λόγου πρὸς ἑαυτὸν ἡ καθαρτικὴ σωφροσύνη· ἡ δὲ τοῦ λόγου πρὸς τὰ κρεῖττονα ὥς ἡ θεωρητικὴ σωφροσύνη. οἶδεν οὖν ὁ πολιτικὸς ἑαυτὸν κατὰ τὴν κοινὴν σωφροσύνην, τὴν ἀλόγου πρὸς λόγον, οὐ κατὰ τὴν καθαρτικὴν ἢ θεωρητικὴν σωφροσύνην. Τέταρτον πόρισμα· οὐδεὶς τῶν ἄλλων ἐραστῶν Ἀλκιβιάδου ἐρᾷ, ἀλλὰ τινος τῶν Ἀλκιβιάδου, μόνος δὲ Σωκράτης Ἀλκιβιάδου ἐρᾷ καὶ μόνος ἐστὶ κυρίως ἐραστής· ἐπειδὴ τέλος τοῦ ἔρωτος ἡ ἔνωσις, τὰ δὲ σώματα τόπῳ περιγράφεται καὶ δι' ἀλλήλων οὐ χωρεῖ, αἱ δὲ ψυχαὶ δύνανται δι' ὁμοηθείας καὶ ὁμοζωΐας διελθεῖν δι' ἀλλήλων (καὶ γὰρ πρὸ τῆς ἐνταῦθα καθόδου πᾶσαι ἐν ἦσαν, ὥς καὶ πᾶσαι αἱ ἰδέαι ἐν εἰσιν καὶ τὸ αὐτοζῶον ποιοῦσι τῇ διίξει καὶ τὸν νοητὸν κόσμον πρὸ τοῦ αἰσθητοῦ)· καὶ ὅτι ὁ ἔρωτος τοῦ καλοῦ ἐστίν, ὄντως δὲ καλὸν τὸ ἐν ψυχῇ, τὸ γὰρ σῶμα αἰσχροῦ τῇ ὕλῃ ἐπινέχεται. Ἐφ' οἷς τὸ τῆς ἐρωτικῆς τέλος γίνεται, ὁ ἀντέρως. ἀντερᾷ γὰρ Ἀλκιβιάδης Σωκράτους καὶ ἐκλιπαρεῖ αὐτὸν μὴ ἀποστῆναι· καὶ ἐπαγγέλλεται Σωκράτης μὴ ἀφίστασθαι τοῦ ἐρᾶν, εἰ μὴ διαφθαρεῖ ὑπὸ τοῦ δήμου. δεινὸς γὰρ διδάσκαλος ὁ δῆμος, διότι ἐπαινῶν τοὺς ῥήτορας παρασκευάζει αὐτοὺς λόγους συντιθέναι ἀρέσκοντας τῷ δήμῳ.

216 καὶ ὥσπερ Ἑρμῆς Ὀδυσσεῖ, τῷ Ἀλκιβιάδῃ γίνεται ὁ Σωκράτης ἰέναι πρὸς τὸν δῆμον ἀντὶ τῆς Κίρκης μέλλοντι φάρμακον ἀλεξητήριον τὸ κληθέν μῶλυ δίδωσι· δίδωσι δὲ πρὸς τὸ μὴ θηριωθῆναι ὑπὸ τοῦ δήμου. τὸ δὲ φάρμακον, μὴ ὅλον ὁμοῦ τὸν δῆμον θεάσασθαι, ἀλλὰ σκοπῆσαι τὰ ἐξ ὧν ὁ δῆμος. οὐ γὰρ ἀπὸ δρυὸς ἢ ἀπὸ πέτρης τὴν γένεσιν ἔχει ὁ δῆμος, ἀλλ' ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα· εὐρήσεις γὰρ τοὺς μὲν γναφεῖς, τοὺς δὲ σκυτεῖς, τοὺς δὲ τέκτονας, καὶ εὐόικασιν οἱ τὸν δῆμον καταπληττόμενοι τοῖς ἐνὸς μὲν κιβδήλου νομίματος καταφρονοῦσιν, πολλὰ δὲ ἅμα τοιαῦτα θαυμάζουσι. καίτοι μυρία ἀποφάσεις ἕνα συλλογισμὸν οὐ ποιοῦσι, τῆς μιᾶς ποιοῦσης. καὶ οὐ δεῖ ἐθέλειν ὑπὸ πολλῶν κυνῶν ὑλακτεῖσθαι· καὶ μᾶλλον γὰρ συγκέχεται τὸ πλῆθος ἢ ἕκαστον. καὶ τὸ πλῆθος οὐκ ἐπιτήδειον εἰ μὴ πρὸς τὴν διὰ χειρῶν βίαν. οὕτω δὲ καὶ Σωκράτης Ἀλκιβιάδῃ πεποίηκεν· περιαγαγὼν γὰρ αὐτὸν εἰς τὰ ἐργαστήρια καθ' ἕκαστον ἡρώτα, εἰ ἄξιοι ὑπὸ τούτου ἐπαινεῖσθαι, τοῦ δὲ καθ' ἕκαστον ἀποφάσκοντος ἐπήγαγεν· ἀλλὰ μὴν ὁ δῆμος ἐκ τούτων· καὶ καλεῖ τὸ φάρμακον οὐ μῶλυ, ἀλλὰ 'ἀπόδυσιν'· ἀποδύει γὰρ ἀπ' αὐτοῦ τὸ πλῆθος, οἷον πολλοὺς χιτῶνας. οὕτω καὶ ὁ παρ' Ὀμήρῳ Ὀδυσσεὺς οὐ τὸ κοινὸν ὅλον ἅμα ἐθεάσατο, ἀλλ' 'ἕκαστον ἐσέδρακεν ὀφθαλμοῖσιν'. δηλοῖ δὲ καὶ ἡ Κίρκη, ἐπειδὴ ταύτης ἐμνήσθημεν, τὸν ἔφορον τῆς αἰσθητικῆς ζωῆς· διὸ καὶ Ἡλίου θυγάτηρ τοῦ ἡγεμονοῦντος ἐν τοῖς αἰσθητοῖς, παρέχει δὲ αὐτῷ καὶ ἄλλο ἀλεξιφάρμακον· παραινεῖ γὰρ αὐτῷ ἐπιμελεῖσθαι ἀρετῆς δι' ἀσκήσεως καὶ μαθήσεως· καὶ ἡ μὲν ἄσκησις πρέπει τῷ ἀλόγῳ, ἡ δὲ μάθησις τῷ λόγῳ.

217 ἥδει γὰρ τὸν νέον ἐπτοημένον περὶ τὸν δῆμον. Μέχρι τούτων διαλεχθεὶς περὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ διδάξας τίς ὁ πολιτικὸς ἄνθρωπος, διαλέγεται ἐντεῦθεν καὶ περὶ τοῦ αὐτοῦ τὸ αὐτὸ ὅ, τουτέστι τοῦ καθαρτικοῦ καὶ θεωρητικοῦ, καὶ φησιν ὅτι 'ὥσπερ εἰ προσέταττεν τῇ κόρῃ ὁ Πύθιος "ἴδε σεαυτήν"' (καὶ οἰκεῖον τὸ προστάττον τῷ προσταττομένῳ, διότι ὥσπερ ὁ ἥλιος πηγὴ φωτός, οὕτω καὶ ἡ ὄψις ἡλιοειδὴς οὔσα ἀναλογεῖ ἡλίῳ)· 'κάκείνη πεισθεῖσα τῷ προστάττοντι ὥς

οἰκείῳ ἡγεμόνι καὶ μὴ δυναμένη εἰς ἑαυτὴν ἐπιστρέψαι διὰ τὸ ἑτεροκίνητον, πάντως ἂν ἢ εἰς ἄλλην ἀφεώρα ἢ εἰς κάτοπτρον, ἐξ οὗ δύναται ἑαυτὴν θεάσασθαι· οὕτω καὶ σύ, ἐπειδὴ ἐξετύφλωσας τὸ ἐν σοὶ αὐτοκίνητον καὶ ἑτεροκινήτως ἐνεργεῖς, μὴ δυνάμενος εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέψαι ἴδε εἰς τὴν ἐμὴν ψυχὴν, καὶ γνῶσι δι' αὐτῆς καὶ τὴν σὴν. ἀποβλέπων δὲ εἰς τὴν ἐμὴν εὐρήσεις ἐνόντα θεῖα ἀγάλματα, νοῦν γὰρ καὶ θεόν· καὶ διὰ μὲν τοῦ νοῦ καθαρτικῶς ἐνεργήσεις, διὰ δὲ τοῦ θεοῦ θεωρητικῶς. ἔστιν γὰρ ἐν αὐτῇ ὁ κατὰ σχέσιν θεός· καὶ διὰ μὲν τῆς τοῦ νοῦ ἐλλάμψεως ἔχομεν τὰς κοινὰς ἐννοίας, διὰ δὲ τῆς τοῦ θεοῦ τοὺς ἐνθουσιασμούς· ἐβούλετο γὰρ ὡς ἐρωτικὸς μὴ καθ' ἑαυτὸν ἀνάγεσθαι τὸν νέον, ἀλλὰ μεθ' ἑαυτοῦ. διὸ καὶ διὰ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἐβούλετο αὐτὸν ἀνάγεσθαι καὶ μὴ ἔχειν διεστραμμένον τὸ ἑαυτοῦ αὐτοκίνητον. Ἄλλ' ἐπειδὴ περὶ τῶν ἐν τοῖς κατόπτροις φαινομένων εἰδώλων γέγονεν ὁ λόγος, οὐ δεῖ οἰηθῆναι, καθὼς ὁ φιλόσοφος Πρόκλος οἶεται, τὸν Πλάτωνα δοξάζειν ὅτι ἀνακλάσεις εἰσὶν. αὗται γὰρ Περιπατητικαὶ καὶ μηχανικαὶ εἰσιν ἐννοιαί, τὸ λέγειν τὰς σκιὰς δι' ἐπιπρόσθησιν σώματος γίνεσθαι.

218 οὐ γὰρ οἶεται αὐτὰς ὁ Πλάτων ἀμενηνὰς καὶ ἀσθενεῖς καὶ ἀδρανεῖς, ἀλλ' ὑποστάσεις βούλεται αὐτὰς εἶναι· διὰ γὰρ ἀπορροϊῶν γίνεσθαι ταύτας ἐκ τῶν αἰσθητῶν ἐξιούσας, οἷον ἐν τῷ ὀφθαλμῷ, καὶ πηγνυμένας ἐν τῷ κατόπτρῳ φαινομένας, ὡς πάλιν δι' ὁμοιότητος γίνεσθαι τὴν γνῶσιν. εἰκόσιν γὰρ αἱ ἀπόρροιαὶ τοῖς ὧν εἰσὶν ἀπόρροιαὶ διὸ τὸ κρυσταλλοειδὲς διὰ τῶν οἰκείων ἀπορροϊῶν οἷον ἑαυτὸ ὁρᾷ ἐν τῷ κατόπτρῳ. ὥσπερ γὰρ, φησὶν ὁ φιλόσοφος Δαμάσκιος, ὁ ἐν εἰκόνι ἑαυτὸν ὁρῶν οὐ δι' ἀνακλάσεως ἑαυτὸν ὁρᾷ, οὕτω καὶ ἐν τῷ κατόπτρῳ οὐ δι' ἀνακλάσεως, ἀλλὰ τῷ εἶναι ἐκεῖ ἀπεικόνισμα τοῦ ὀφθαλμοῦ. καὶ τοῦτο καὶ ἀλλαχοῦ βούλεται ὁ Πλάτων. ἐν γὰρ τῷ Σοφιστῇ λέγει τὰς σκιὰς δαιμονία μηχανῇ γίνεσθαι, διὰ τὸ ὁξὺ τῆς πῆξεως· πᾶν γὰρ τὸ ὁξὺ δαιμόνιον καλοῦσιν οἱ παλαιοὶ διὰ τὸ δραστήριον τῶν δαιμόνων, διὸ καὶ Ἀριστοτέλην δαιμόνιον καλοῦσιν ὡς ὁξύτατον γενόμενον. καὶ περὶ τοῦ ὕλλου δὲ τοῦ ποταμοῦ ἱστοροῦσιν ὅτι εἴ τις ἐκ τοῦ ὕδατος αὐτοῦ ποτήριον πληρώσῃ εὐθύς γεννᾶσθαι ἰχθύς· διὸ καὶ ὁ ποιητὴς κατ' ἐξάρετόν φησιν τὸ 'Ὑλλῳ ἐν ἰχθυόεντι', καίτοι καὶ ἄλλων ποταμῶν ἰχθύς γεννῶντων, ἀλλὰ διὰ τὸ ταχὺ τῆς πῆξεως καὶ τῆς γενέσεως.

219 ὅτι δὲ τοῦτο ἀληθές ἐστι, κατασκευάζουσιν οἱ παλαιοί, τουτέστι τὸ εἶναι ὑποστάσεις τὰς σκιάς· πρῶτον μὲν ὅτι, εἰ κυνὸς καθεύδοντος ἐν ὑψηλῷ τόπῳ ἡ σκιά αὐτοῦ ἐκπέμποιτο εἰς τὴν γῆν, ὕαινα διελθοῦσα καὶ πατήσασα τὴν σκιὰν καταπεσεῖν ποιεῖ τὸν κύνα· δηλον ἄρα ὅτι οὐκ εἰσιν ἐμφάσεις, ἀλλὰ ἀπόρροιαί. δεύτερον ὅτι εἰ αἱ καθαιρόμεναι γυναῖκες τὴν ἐπιμήνιον φορὰν ἴδοιεν εἰς κάτοπτρον, εὐθέως αὐτὸ κηλιδοῦσιν, ὥστε σαφὲς ἐξ ἀπορροϊᾶς αὐτῶν τοῦτο γίνεται.

220 ταῦτα ἔχει ἡ θεωρία. Εὐ γὰρ ποιῶν, ὦ Σώκρατες· ἰδοὺ πῶς ἐκλιπαρεῖ αὐτὸν μεῖναι, δι' οὗ δηλοῦται ὁ ἀντέρως. τοῦτο γὰρ τέλος τοῦ ἐρωτικοῦ, τὸ ἀντερᾶσθαι ὑπὸ τῶν παιδικῶν καὶ μεταβάλλειν τὸ σχῆμα τοῦ ἔρωτος, ὡς τὸν μὲν πάλαι ἐρῶντα ἐρώμενον ποιῆσαι, τὸν δὲ πάλαι ἐρώμενον ἐραστήν. Προθυμοῦ τοίνυν ὅτι κάλλιστος εἶναι· τουτέστιν 'εἰ βούλει με μὴ ἀποστήναι, ἔσο κάλλιστος'· ὡς γὰρ ἐρωτικὸς οὐκ ἀνέχεται εὐτελοῦς ἐρᾶν. ὁ γὰρ ἔρως ὡς ἐρρωμένος ὢν (διὸ καὶ οὕτως ὠνόμασται) καὶ ὡς ἡρωϊκὸς ὢν εὐτελοῦς πράγματος οὐκ ἀνέχεται, ἀλλ' ὑψηλὸν βούλεται εἶναι τὸν ἐρώμενον. Ὡς οὕτω γὰρ σοὶ ἔχει· οὔτε ἐγένετο, ὡς ἔοικεν· φησὶν ὅτι 'βούλομαι σε κάλλιστον εἶναι, οὐ γὰρ ἐγένετό τις ἐρῶν Ἀλκιβιάδου εἰ μὴ μόνος Σωκράτης'. τί δὲ ἄρα ἐστὶν 'ἀλλ' ἢ εἷς μόνος, καὶ οὗτος ἀγαπητός'; δοκεῖ γὰρ ἀδιανόητον εἶναι τοῦτο· εἰ γὰρ εἷς, καὶ ἀγαπητός. ἢ οὕτως δεῖ ἀκούειν τοῦ λόγου, ὅτι 'εἷς σου γέγονεν ἐραστής, καὶ οὗτος ὁ ἀγαπητός' (λείπει γὰρ τὸ ἄρθρον), 'Σωκράτης ὁ Φαιναρέτης τῆς μαίας ὁ υἱὸς καὶ Σωφρονίσκου τοῦ λιθοξόου'· ὥστε οὐκ ὠφέλησεν οὐδὲν τὸν Ἀλκιβιάδην ἢ εὐγένεια (ἦν γὰρ Ἀλκμαιωνίδης καὶ Αἰακίδης) οὔτε κατέβλαψε τὸν Σωκράτην πρὸς σοφίαν ἢ δυσγένεια.

τὸ δὲ ‘ὥς οὕτω γέ σοι ἔχει ‘τουτέστιν ‘οὕτως ἔχει τὰ πράγματα’. Οὐκοῦν ἔφησθα σμικρὸν φθῆναί με παρελθόντα σοι: τοῦτο γὰρ ἐν ἀρχῇ ἔλεγεν, ὅτι ‘σμικρὸν με ἔφθης διειλεγμένος, ἐπεὶ ἐγὼ ἐβουλόμην σε ἐρέσθαι, διὰ τί οὐκ ἀπαλλάττη μου’. καὶ φησιν ὅτι ‘τοῦτο μόνον αἴτιον τοῦ μὴ ἀπαλλάττεσθαι με, τὸ μόνον εἶναι με ἐραστὴν σόν. διὸ ἐκεῖνοι μὲν ἀνθοῦντος τοῦ σώματος παρήσαν, ἐγὼ δὲ τούτου μὲν ἀπανθοῦντος, τῆς δὲ ψυχῆς ἀνθούσης πάρειμι. καὶ νῦν ‘, φησίν, ‘καὶ ἀεὶ, εἰ μὴ διαφθαρῆς ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίων δήμου’ (ἥδει γὰρ αὐτὸν φιλόδημον ὄντα) ‘οὐ μὴ σε ἀπολείπω’. οἷον γὰρ ἐστὶν ὅτι ἐνὸς ἐκάστου καταφρονοῦμεν, τὸν δὲ πολὺν ὄχλον περὶ πολλοῦ ποιούμεθα. καίτοι μία μὲν ἀπόφασις συλλογισμὸν ποιεῖ, πολλὰ δὲ οὐ ποιοῦσιν· ἔοικε γὰρ τὸ πλῆθος ἀποφάσει συναγωγῇ εἰς μίαν σύγχυσιν τὰ πράγματα, οὕτω γὰρ καὶ τὸ πλῆθος συγχύσεως αἴτιον. Πολλοὶ γὰρ ἤδη καὶ ἀγαθοὶ αὐτὸ πεπόνθασιν: εἰ ἀγαθοί, πῶς δήμου ἐρασταὶ γεγόναναι καὶ διεφθάρησαν; ἢ κατὰ τὴν ἔξιν μόνον ἦσαν ἀγαθοί. Εὐπρόσωπος γὰρ ὁ τοῦ μεγαλήτορος δήμος: παρῳδεῖ τὸ ἔπος ‘δήμος Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος’. ‘ἀλλὰ δεῖ αὐτὸν ἀποδύντα τὸ πλῆθος θεάσασθαι’ καὶ ἰδοῦν τὸ ὄνομα τοῦ Σωκρατικοῦ μῶλυνος ἀπόδυσιν. οὕτω καὶ Ὀδυσσεύς ‘αὐτὰρ ἕκαστον ἐσέδρακεν ὀφθαλμοῖσιν’. τὸ δὲ ‘εὐπρόσωπος’ ἐπὶ ὅλου ὥς ὅλου εἴρηται, ἐπεὶ ἕκαστος αὐτῶν εὐτελής. Γύμνασαι πρῶτον, ὦ μακάριε, καὶ μάθε: ἰδοῦ ἄλλο ἀλεξιφάρμακον δίδωσι, τὴν ἄσκησιν καὶ τὴν μάθησιν τῆς ἀρετῆς.

222 Ἀλλὰ πειρῶ ἐξηγεῖσθαι: ἰδοῦ πάλιν σημεῖον τοῦ ἀντέρωτος, λιπαρεῖ γὰρ αὐτὸν διδάξαι. τὸ δὲ ‘ἡμῶν αὐτῶν’ δηλοῖ διὰ τοῦ διπλασιασμοῦ τὸ αὐτὸ τὸ αὐτὸ, τὸν καθαρτικὸν βίον καὶ τὸν θεωρητικόν· μέχρι γὰρ τῶν ἐνταῦθα ὁ πολιτικὸς βίος. ἀλλ’ εἰ ἠθικὸς ὁ σκοπὸς τοῦ διαλόγου, πῶς διαλέγεται περὶ τοῦ καθαρτικοῦ καὶ θεωρητικοῦ βίου; ἐντεῦθεν γὰρ οἱ περὶ αὐτοῦ λόγοι. ἢ κατὰ μὲν τὸν φιλόσοφον Πρόκλον ἠθικὸς ἐστὶν ὁ σκοπός, αὐτὸ μὲν γὰρ ἀκούει τὴν τριμέρειαν, αὐτὸ δὲ τὸ αὐτὸ τὴν λογικὴν ψυχὴν ὀργάνῳ χρωμένῃ τῷ σώματι· κατὰ δὲ τὸν φιλόσοφον Δαμάσκιον καὶ πολιτικὸν σκοπὸν ἔχει καὶ καθαρτικὸν καὶ θεωρητικόν, διότι αὐτὸ ἀκούει τὴν λογικὴν ψυχὴν ὀργάνῳ χρωμένῃ τῷ σώματι, αὐτὸ δὲ τὸ αὐτὸ τὴν ἄνευ ὀργάνου. Ὁ γὰρ ἐσμεν ἐπιεικῶς ὡμολόγηται: ἰδοῦ φησι ‘πεπέρανται τὸ γνῶναι ἡμᾶς πολιτικῶς ἑαυτοῦς’ τοῦτο γὰρ δηλοῖ διὰ τοῦ ‘ἐπιεικῶς’, τὸν πολιτικὸν βίον. τὸ δὲ ‘ἔστι ταῦτα’ διὰ τοῦ πληθυντικοῦ τὸ αὐτὸ τὸ αὐτὸ ἐδήλωσεν. Ὅτι ψυχῆς ἐπιμελητέον καὶ εἰς τοῦτο βλέπτεον: ‘ψυχῆς οὖν φροντίδα ποιητέον’, φησίν, ‘ἀλλ’ οὐ τοῦ πρώτου κτήματος, οἷον τοῦ σώματος, ἢ τοῦ δευτέρου, οἷον τῶν χρημάτων· ἐπεὶ πάλιν πολιτικῶς ἑαυτοὺς εἰσόμεθα, νῦν δὲ καθαρτικῶς καὶ θεωρητικῶς βουλόμεθα ἑαυτοὺς γνῶναι’.

223 Τίνα οὖν τρόπον ἂν γνοίημεν αὐτὰ ἐναργέστατα; οἰκεῖον τὸ ‘ἐναργέστατα’ τῷ ‘γνώθι σαυτὸν’, ἡλίῳ ὄντι, ὃς ἔφορος τῆς ἐναργείας. πάλιν δὲ φησιν ‘ἡμᾶς αὐτοῦς’ ἐφεξῆς, διὰ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ τὸ αὐτὸ <τὸ> αὐτὸ δηλῶν. Κινδυνεύει γὰρ οὐδὲ πολλαχοῦ εἶναι παραδείγματα αὐτῆς: τουτέστιν ‘οὐκ ἔστιν οἰκειότερον παράδειγμά τι ὅψεως διὰ τὸ καὶ αὐτὴν ἡλιοειδῆ εἶναι καὶ οἰκείαν τῷ προστάξαντι’. Εἰς τὰ κάτοπτρά τε καὶ τὰ τοιαῦτα: διὰ μὲν τῶν κατόπτρων ἐδήλωσε τὰ τεχνητὰ κάτοπτρα, διὰ δὲ τοῦ ‘καὶ τὰ τοιαῦτα’ τὰ φυσικά, οἷον ὕαλον ἢ κέρας. ἰστέον δὲ ὅτι ‘κόρη’ λέγεται ἢ διὰ τὸ πλησιάζειν τῷ κρυσταλλοειδεῖ καθαρῷ ὄντι· τοιαύτη δὲ καὶ ἡ κόρη, ἡ ἴθεος οὔσα· ἢ διὰ τὸ πεφυλάχθαι πολλοῖς χιτῶσιν, καθάπερ καὶ ἡ κόρη. Πρᾶξις σὺν θεῷ κη’ Τὸ δὲ γινώσκειν ἑαυτὸν ὁμολογοῦμεν.

224 (1t) Ἐπειδὴ ἔγνωμεν ἑαυτοὺς καὶ πολιτικῶς (γνόντες ὅτι ψυχὴ ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ὀργάνῳ χρωμένῃ τῷ σώματι) καὶ καθαρτικῶς (γνόντες ὅτι ψυχὴ ἐστὶ λογικὴ μὴ προσχρωμένῃ ὀργάνῳ τῷ σώματι, ἀλλ’ ἐπιστρέφουσα πρὸς ἑαυτήν) καὶ θεωρητικῶς (γνόντες ψυχὴν λογικὴν ὄντα τὸν ἄνθρωπον μὴδὲ ὡς ὀργάνῳ χρωμένῃ τῷ σώματι, ἐπιστρέφουσαν πρὸς τὰ κρείττονα), ἐξαίρει τὸ γινώσκειν ἑαυτὸν, λέγων ὅτι ὁ μὴ γινώσκων ἑαυτὸν οὐκ ἔστι πολιτικός. τοῦτο δὲ φησιν, διότι ὁ Ἀλκιβιάδης ἐφρόντιζε τοῦ πολιτικὸς εἶναι· ἑώρα γὰρ αὐτὸν ἄττοντα ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως

πράγματα. καὶ οὐ μόνον πολιτικὸς οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ καὶ ἄθλιος, ὡς ἀμαρτάνων· καὶ μᾶλλον ἄθλιος, εἰ δύναμιν προσλάβοι· καὶ οὐ μόνον ἄθλιος, ἀλλὰ καὶ ἀθλιοποιός, διότι ἐτέρων προέστηκεν· καὶ μάλιστα ἀθλιοποιός, εἰ δύναμιν αὐτοῖς περιποιήσεται, οἷον νεώρια καὶ λιμένας καὶ τεῖχη καὶ πρόσοδον. ταῦτα δὲ λέγει αἰνιττόμενος εἰς Περικλέα τὸ τεῖχος κτίσαντα τοῦ Πειραιῶς καὶ Θεμιστοκλέα τὰς τριήρεις κατασκευάσαντα διὰ τὸν χρησμόν· ‘τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα Ζεὺς’· Καὶ κατασκευάζει τρία τινά· ὅτι ὁ ἀγνοῶν ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ ἀγνοεῖ.

225 (καὶ πῶς ἐλέγομεν ἀνωτέρω τὸν ἱατρὸν εἰδέναι μὲν τὰ ἑαυτοῦ, ἀγνοεῖν δὲ ἑαυτόν, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν χρηματιστήν· ἢ τὰ ἑαυτοῦ καὶ τὰ [τῶν] τοῦ ἑαυτοῦ ἢ οἰκείαν φύσιν ἔχει, καὶ οὕτως οἶδεν αὐτὰ ὃ τε χρηματιστὴς καὶ ὁ ἱατρός· ἢ συντελοῦντα πρὸς τὸ χρώμενον καὶ ὄργανα ὄντα, καὶ οὕτως ἀγνοοῦσιν οὗτοι ταῦτα. οὕτως οὖν ἐλευθερώσωμεν αὐτὸν τῆς φαινομένης ἐναντιολογίας τῆς πρὸς ἑαυτόν. διὸ καὶ αὐτὸς ἐπισημαίνεται λέγων ὅτι ‘οὐ πάνυ ὀρθῶς ὡμολογήσαμεν ὁμολογοῦντες ἄρτι εἶναι τινὰς οἱ ἑαυτοὺς μὲν οὐ γινώσκουσι, τὰ ἑαυτῶν δὲ ‘. ἄμφω γὰρ ἀληθῆ κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον.) οἱ τὰ ἑαυτῶν ἀγνοοῦντες καὶ τὰ ἄλλων ἀγνοοῦσιν, μία γὰρ τῶν ἀντικειμένων ἐπιστήμη· ὁ τὰ τῶν ἄλλων ἀγνοῶν τὰ τῶν πολιτῶν ἀγνοεῖ· ὁ τοιοῦτος οὐ πολιτικός· ὁ ἄρα ἀγνοῶν ἑαυτὸν οὐκ ἔστι πολιτικός. Εἴτα ἐποικοδομεῖ τούτῳ καὶ ἄλλα πολλὰ ἄτοπα, ‘Ὅσσαν ἐπ’ Οὐλύμπῳ’, κατὰ τὸ ποιητικόν· ὅτι οὐδὲ ἠθικός ἐστίν οὐδὲ οἰκονομικός, οὕτως ‘ὁ ἀγνοῶν ἑαυτὸν οὐκ ἔστι πολιτικός· ὁ μὴ ὢν πολιτικός οὐκ ἔστιν οὔτε ἠθικός οὔτε οἰκονομικός, τῷ γὰρ μεγάλῳ καὶ μικρῷ διαφέρουσιν, ὥσπερ τὰ μικρὰ γράμματα καὶ τὰ μεγάλα· ὁ μὴτε ἠθικός μὴτε οἰκονομικός, εἰ μὲν ἠθικός ἦ, εἰς ἑαυτὸν ἀμαρτάνει, εἰ δὲ πολιτικός, εἰς πολλούς· ὁ εἰς ἑαυτὸν ἀμαρτάνων ἄθλιος, καὶ μάλιστα ἄθλιος, εἰ δύναμιν ἔχοι· ὁ δὲ εἰς πολλούς, ἀθλιοποιός, καὶ μάλιστα εἰ δύναμιν αὐτοῖς περιποιήσῃ· ὁ ἄρα ἀγνοῶν ἑαυτὸν οὐ μόνον ἄθλιός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ἀθλιοποιός’. Τρίτος συλλογισμός, ὅτι ὁ πολιτικός γινώσκει ἑαυτόν· ‘ὁ γὰρ πολιτικός ἀγαθοὺς ποιεῖ τοὺς πολίτας (οὗτος γὰρ ὁ ὀρισμὸς τοῦ πολιτικοῦ, τὸ ἀγαθοὺς ποιεῖν)· ὁ ἀγαθοὺς ποιῶν ἀγαθός (οὐδὲ γὰρ μεταδίδωσιν οὐ μὴ ἔχη)· ὁ ἀγαθὸς θεοφιλής (ταῦτόν γὰρ ἀγαθὸς καὶ θεός)· ὁ θεοφιλής τὸ ἐν αὐτῷ θεῖον οἶδεν· ὁ τοιοῦτος ἑαυτὸν οἶδεν, διότι τὸ ἀκρότατον οἶδεν τῆς ψυχῆς καὶ τὸ ἀπάνθισμα· ὁ ἄρα πολιτικός οἶδεν ἑαυτόν’.

226 Δείκνυσιν δὲ καὶ τὸ λοιπόν, ὃ παρέλαβεν ἐν τῷ β’ συλλογισμῷ ἀναπόδεικτον, ὅτι ὁ ἀγνοῶν ἑαυτὸν μᾶλλον ἀθλιοποιός ἐστιν, εἰ δύναμιν προσλάβοι. πρῶτον μὲν, ὅτι ἔοικεν οὗτος νοσοῦντι νοῦν μὴ ἔχοντι, μὴ πειθομένῳ ἱατροῖς, ἀλλ’ ἐκτρέφοντι τὸ σῶμα κακόχυμον ὄν, καίτοι εἰς κακοχυμίαν τῆς τροφῆς μεταβαλλομένης. καλῶς γὰρ εἴρηται· ‘τὰ μὴ καθαρὰ τῶν σωμάτων ὁκόσῳ ἂν θρέψῃς μᾶλλον βλάβεις’. δεῦτερον ἐπιχείρημα, ὅτι ἔοικεν ὁ τοιοῦτος τυράννῳ· οὐδὲν γὰρ ἐστὶν ὁ τύραννος ἢ δύναμις ἐστερημένη λόγου. τρίτον, οὔτε δύναμιν ἔχει ἢ μὲν γὰρ δύναμις σωστική ἐστὶ τοῦ ἔχοντος, οὗτος δὲ φθείρει τὸ ἔχον. ὡς γὰρ κακία φθαρτική ἐστὶ, καὶ ὅμοιον ὡς εἰ ἄπειρος κυβερνητικῆς ἐπιχειρήσοι κυβερνᾶν· αἴτιος γὰρ γίνεται οὐ μόνον τῆς ἑαυτοῦ ἀπωλείας, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν συνναυτῶν καὶ τῶν συμπλεόντων. Ἐφ’ οἷς δείκνυσιν ὅτι τοῦ παλαιοῦ λόγου λέγοντος τὴν ἀρετὴν ἀδέσποτον καὶ ἐλευθέραν—ἐστὶ γὰρ φύσει ἐλευθέρη ἢ ἀρετὴ, μὴ ἀνεχομένη τοῖς χείροσιν ὑποκατακλιθῆναι, διὸ καὶ ἡ ψυχὴ φύσει ἐλευθέρη ἐστὶν ὡς αὐτοκίνητος καὶ φύσει ἀρχική· ὅθεν καὶ δυσχερὲς ἀνθρώπων ἄρχειν ὡς φύσει ἀρχικῶν, διὸ καὶ ὁ Πλάτων τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἐν τῷ Φαίδρῳ ἵπποις ἀπέεικασεν διὰ τὸ γαῦρον, τοιοῦτο δὲ καὶ τὸ ἀρχικόν—ὁ δὲ Σωκράτης οὐκ ἀνέχεται μόνον τούτων, ἀλλὰ καὶ ἄρχειν λέγει τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν κακὸν δοῦλον εἶναι, κἂν βασιλεὺς ᾖ. φύσει γὰρ δοῦλος ὁ κακός, κἂν πάντων ἀνθρώπων ἄρχῃ, ὥσπερ ὁ ἀγαθὸς ἐλεύθερος, κἂν δοῦλος ᾖ. καὶ δείκνυσιν τούτων ἐκάτερον· ὁ μὲν γὰρ ἀγαθὸς ἄρχων, διότι συνάπτει ἑαυτὸν θεῷ πάντων ἄρχοντι, ὁ δὲ

κακὸς φύσει δοῦλος, διότι συνάπτει ἑαυτὸν τῇ ὕλῃ χειρίστη οὔσῃ καὶ ὑπὸ πάντων ἀρχομένη. Ἐφ' οἷς ἐν τῷ πέρατι τοῦ διαλόγου ἀναφαίνεται ὁ ἀντέρως ἀντερᾶ γὰρ Ἀλκιβιάδης Σωκράτους.

227 διὸ καὶ ἀντιπελαργῆσαι αὐτὸν βούλεται· ὥσπερ γὰρ οἱ πελαργοὶ γηράσαντας τοὺς γονεῖς ἐκτρέφουσιν, λούουσιν, ἐποχοῦσι, πάντα ἀπλῶς ἐκτελοῦσιν ὅσα οἱ πατέρες εἰς αὐτοὺς ἐπετέλεσαν, οὕτω καὶ Ἀλκιβιάδης μιμεῖται τὸν πελαργόν. ἀπείκαται γὰρ ὁ ἀντέρως τῷ πελαργῷ, οὐ μόνον διὰ τὴν ἐπιστροφὴν, ἢ οἰκεῖα τῷ ἔρωτι, ἀλλὰ καὶ διότι ὑπόπτερος ὁ ἔρως, ὥς ἐν Φαίδρῳ φησὶν· διὸ καὶ 'πτέρωσ' λέγεται παρὰ τὸ πτέρον. ταῦτα ἔχει ἡ θεωρία· συγκαταπαύεται γὰρ αὐτῇ σὺν θεῷ καὶ ὁ παρὼν διάλογος. Τὸ δὲ γινώσκειν ἑαυτὸν λέγομεν σωφροσύνην εἶναι· ἐλέγετο γὰρ καὶ πάλαι ὡς ἡ σωφροσύνη οἰκεῖα τῇ ἐπιστροφῇ, διότι περὶ τὸ ἔσχατον μόριον ἐποχεῖται τῇ ἐπιθυμίᾳ. ἐπειδὴ οὖν οὐ δύναται ἡρεμεῖν ἡ ἡμέτερα φύσις, μὴ δυναμένη προϊέναι ἔτι ὑποστρέφει πρὸς τὰ κρείττω. αἱ γὰρ εἰς ἄκρον εὐεξίαι διὰ τοῦτο λέγονται σφαλεραί. Ἄρα οὖν γινώσκοντες ἡμᾶς αὐτούς· ἐντεῦθεν τοῦ πρώτου προβλήματος ἡ πρώτη πρότασις, ὅτι ὁ ἀγνοῶν ἑαυτὸν οὐδὲ τὰ ἑαυτοῦ οἶδεν. καὶ εἴρηται ἡ ἀπορία ἐν τῇ θεωρίᾳ καὶ ἡ λύσις. Καὶ πῶς ἂν τοῦτο γένοιτο, ὧ Σώκρατες; ἐτοίμως ἀποκρίνεται ὁ Ἀλκιβιάδης, διότι ὠφελήθη ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ ὅτι ὁ μὴ εἰδὼς τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν οὐδὲ τὴν τελειότητα ἑαυτοῦ οἶδεν.

228 ἐπειδὴ οὖν εἶπεν 'ἀγαθὰ καὶ κακά', φησὶν ὅτι 'καὶ πῶς τοῦτο δυνατόν; Ἀδύνατον ἴσως σοι φαίνεται· ἰδοὺ ἡ λύσις τῆς ἀπορίας διὰ τοῦ 'ἴσως', ὅτι ἀδύνατον ἴσως ἐστὶ διὰ τὸν ἱατρὸν, εἰδότα μὲν τὰ ἑαυτοῦ, οὐ μὴν ἑαυτόν. λέγει δὲ σαφέστερον τὴν λύσιν ἐφεξῆς· φησὶν γὰρ ὅτι οὐ γινώσκει τὰ Ἀλκιβιάδου ὅτι Ἀλκιβιάδου ἐστίν, ἀντὶ τοῦ 'εἰ καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτῶν οἶδεν αὐτά, ἀλλ' οὐ τῇ πρὸς ἕτερον ἀναφορᾷ'. Εἰ ἄρα μὴδὲ τὰ ἡμέτερα, οὐδὲ τὰ τῶν ἡμετέρων· τοῦτο ἐκ περιττοῦ, ὅτι ὁ ἀγνοῶν τὰ ἡμῶν κτήματα καὶ τὰ τοῦ ἡμῶν ἤρκει γὰρ τὸ πρῶτον, ἀλλὰ διὰ περιουσίαν δυνάμεως πάλιν [δὲ] διὰ τούτων αἰνίττεται τὴν λύσιν, λέγων 'τὰ τῶν ἡμετέρων', ὅτι τῇ πρὸς αὐτὸν σχέσει. Οὐκ ἄρα πάνυ τὸ ὀρθῶς ὁμολογοῦμεν· ἰδοὺ καὶ αὐτός, ὡς εἴρηται ἐν τῇ θεωρίᾳ, ἐπισημαίνεται τὰ ἀνωτέρω. φησὶν γὰρ ὅτι 'οὐ καλῶς ἐλέγομεν τὸν χρηματιστὴν καὶ τὸν ἱατρὸν εἰδέναι τὰ ἡμῶν καὶ τὰ τοῦ ἡμῶν μὴ εἰδότας ἑαυτούς· εἷς γὰρ καὶ ὁ αὐτὸς οἶδεν ἐμέ, τὸ ἐμόν, τὸ τοῦ ἐμοῦ'. Ὅστις δὲ τὰ αὐτοῦ ἀγνοεῖ· ἡ δευτέρα πρότασις μία γὰρ τῶν ἀντικειμένων ἐπιστήμη. λοιπὸν δὲ ἐπάγει καὶ τὸ συμπέρασμα, ὅτι οὐδὲ [ὁ] πολιτικός. Οὐκ ἄρ' ἂν γένοιτο ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ πολιτικός· ἐν τῷ συμπεράσματι ἐξαίρει τὸν λόγον λέγων ὅτι οὐ δύναται ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ πολιτικός εἶναι, τουτέστι 'τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ παρὰ σοὶ οὐ δύναται ἀπολαῦσαι'. οὕτω καὶ οἱ ῥήτορες ἐν τοῖς ἐπιλόγοις ἐξαίρουσι τὰ περὶ ὧν οἱ λόγοι. Οὐ μὴν οὐδὲ οἰκονομικός· ὁ δεύτερος συλλογισμός, ὅτι <ὁ> μὴ πολιτικός οὐδὲ ἠθικός οὐδὲ οἰκονομικός· τῷ γὰρ μεγάλῳ καὶ μικρῷ διαφέρει. Ὁ δὲ μὴ εἰδὼς οὐχ ἁμαρτήσεται; κατ' ἐρώτησιν τοῦτο· ὅτι καὶ ἄθλιός ἐστιν, εἰ ἑαυτοῦ μόνου ἐπιμελοῖτο, εἰ δὲ καὶ ἄλλων, ἀθλιοποιός, καὶ μάλιστα εἰ δύναμιν λάβοι.

229 Οὐδὲ ὁ πλουτήσας ἀθλιότητος ἀπαλλάττεται· ὁ μὲν Τίμαιος τῇ ἐπινοίᾳ ἐχώρισεν τὸ θεῖον τοῦ κόσμου, ἵνα κατόψηται τὸν κόσμον, ὁποῖος ἔδει εἶναι χωριζομένου τοῦ θεοῦ· ὁ δὲ Σωκράτης τὴν δύναμιν ἐχώρισεν φιλοσοφίας, ἵνα κατόψηται αὐτὴν τοιαύτην οὖσαν, ὅποια ὀφείλει εἶναι χωριζομένη τοῦ σπουδαίου. Οὐκ ἄρα τειχῶν οὐδὲ τριήρων· ἐντεῦθεν ἄρχεται τοῦ δευτέρου συλλογισμοῦ τοῦ λέγοντος ὅτι ὁ πολιτικός γινώσκει ἑαυτόν. φησὶν γὰρ ὅτι 'οὐκ ἄρα φροντιστέον τειχῶν καὶ τριήρων, ταῦτα γὰρ οὐκ εἰσιν αἵτια τοῦ εὐδαιμονεῖν, ἀλλὰ τοῦ κακοδαιμονεῖν· φροντιστέον δὲ τῷ πολιτικῷ τοῦ ἀγαθοῦ ποιεῖν τοὺς πολίτας καὶ <οὐ> πλουσίους'. Δύναιτο δ' ἂν τις μεταδιδόναι ὃ μὴ ἔχοι; ἡ δευτέρα πρότασις, ὅτι 'ὁ ἀγαθὸς ποιῶν ἀγαθός, οὐδὲ γὰρ οὐ μὴ ἔχη μεταδίδωσιν. εἰ δὲ τοῦτο, δεῖ σε ἀρετῆς ἀντιποιεῖσθαι'. Οὐκ ἄρα ἐξουσίαν σοι οὐδὲ ἀρχήν· ὅτι οὐ δεῖ πλοῦτον καὶ ἐξουσίαν περιποιεῖν, ἀλλὰ δικαιοσύνην καὶ

σωφροσύνην. τούτων δὲ τῶν ἀρετῶν ἐμνήσθη, διότι τὰς ἄλλας εἶχεν, φρόνησιν ὡς ἔξιν ἔχων διοικητικὴν τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων, καὶ ἀνδρείαν ὡς στρατηγικός. Δικαίως μὲν γὰρ πράττοντες καὶ σωφρόνως: τὴν τρίτην πρότασιν, ὅτι ὁ ἀγαθὸς θεοφιλής. Εἰς τὸ θεῖον καὶ λαμπρόν: ἄλλη πρότασις, ὅτι ὁ θεοφιλής τὸ ἐν ἑαυτῷ θεῖον οἶδε. διὰ δὲ τοῦ λαμπροῦ ἐδήλωσε τὸ νοερόν· διὸ καὶ ἐφεξῆς ἀντιτάττει τούτοις τὸ ἄθεον καὶ σκοτεινόν. εἰ δὲ τοῦτο, περὶ τοῦ θεοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου καὶ τοῦ νοεροῦ τοῦ ἀνθρωπίνου διαλέγεται, εἶγε καὶ τῶν ἀντικειμένων ἐμνήσθη· τὰ δὲ ἀντικείμενα ἐν μιᾷ ὕλῃ θεωρεῖται. πῶς δὲ ἄρα λέγει τὸν πολιτικὸν θεωρεῖν εἰς τὸ ἐν ἑαυτῷ θεῖον, εἶγε καὶ ὁ ἐπαναβεβηκὼς τοῦτον οὐκ οἶδεν τὸ ἐν ἑαυτῷ θεῖον, ὁ καθαρτικός; τοῦτο γὰρ οἰκεῖον τῷ ἐνθεαστικῷ. ἢ τὸ θεῖον τριττόν ἐστιν· ἢ κατ' αἰτίαν ἢ καθ' ὑπαρξιν ἢ κατὰ μέθεξιν.

230 οἶδεν οὖν ὁ ἐνθεαστικός τὸ ἐν ἑαυτῷ καθ' ὑπαρξιν, οὗτος δὲ τὸ κατὰ μέθεξιν. Ἀλλὰ μὴν οὕτω γε πράττοντας ὑμᾶς· δείξας διὰ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ λέγοντος ὅτι ὁ ἀγνοῶν ἑαυτὸν ἄθλιός ἐστιν, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἀθλιοποιός—διὰ τοῦτο αὐτάρκη τὴν κακίαν πρὸς κακοδαιμονίαν δείξας· διὰ δὲ τοῦ δευτέρου συλλογισμοῦ τοῦ λέγοντος ὅτι ὁ πολιτικός γινώσκει ἑαυτὸν δείξας ὅτι αὐτάρκης ἢ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν· φησὶν ἐνταῦθα ὅτι 'ἐγγυήσασθαι τοῦτο αὐτὸ βούλομαι ἐκατέρω λόγῳ, ὅτι ὁ μὲν εὐδαίμων, ὁ δὲ κακοδαίμων'. ἀσφαλὴς δὲ ἐγγυητὴς ὁ Σωκράτης ὡς ἐπιστήμων ἐν λόγοις ἀσφαλὴς ἐγγυητὴς. καὶ ὁ μὲν Περίπατος ἐν τούτων δέχεται, ὅτι αὐτάρκης ἢ κακία πρὸς κακοδαιμονίαν, οὐ μὴν τὸ λοιπόν, διότι βούλεται ἀνθρωπινώτερον ὁ Ἀριστοτέλης δεῖσθαι πρὸς εὐδαιμονίας κτῆσιν καὶ τῶν ἐκτός· ὁ δὲ Πλάτων ἄμφω δέχεται. Ὡς γάρ, ὧ φίλε Ἀλκιβιάδη, ἐξουσία μὲν ἢ ποιεῖν ὁ βούλεται· ἐντεῦθεν δείκνυσιν τὸ ἀκατασκεύως παρειλημμένον, ὅτι μᾶλλον ἄθλιός ἐστιν ὁ δύναμιν ἔχων καὶ κατασκευάζει τοῦτο διὰ τριῶν λόγων, πρώτου μὲν τοιούτου· 'ἔοικεν οὗτος νοσοῦντι ἱατρικὸν νοῦν μὴ ἔχοντι καὶ μὴ πειθομένῳ ἱατρῷ· οὗτος γὰρ χρώμενος τροφαῖς ἀτάκτοις ἐπαύξει τὴν κακοχυμίαν'. καὶ ταῦτα δεῖ ὑπεκκαίειν ἐν τῇ ψυχῇ δίκην ἀργυρίου, ἵνα συνουσιῶνται ἡμῖν.

231 Τυραννοῦντι δὲ ὡς μηδὲν ἐπιπλήττοι τις αὐτῶ· τὸ δεύτερον, ὅτι ἔοικε τυράννῳ. τὰ γὰρ ὄργανα μάλιστα βλάπτει τοῦ χρωμένου καλῶς ἀμοιρήσαντα· διὸ καὶ εἴρηται 'αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα σίδηρος'. Ἄρα οὐχ, ὡς τὸ εἰκός, διαφθαρήναι τὸ σῶμα; τὸ τρίτον, ὅτι οὔτε δύναμὶς ἐστιν, ἀλλ' ἀδυναμία, διότι οὐδεμία δύναμις φθείρει τὸν ἔχοντα. καὶ παράγει τὸ τοῦ κυβερνήτου παράδειγμα, καὶ δείκνυσιν ὅτι καὶ ἄθλιος ὁ κακὴν δύναμιν ἔχων καὶ ἀθλιοποιός. Πρὶν δὲ τὴν ἀρετὴν ἔχειν τὸ ἄρχεσθαι ἄμεινον· τὸ ἄλλο κατασκευάζει, ὅτι οὐ μόνον ἐλευθέρᾳ ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, ἀλλὰ καὶ ἀρχικὴ· ἢ γὰρ ἀρετὴ συνάπτει ἑαυτὴν θεῷ τῷ πάντων ἄρχοντι, ἢ δὲ κακία τῇ ὕλῃ ὑπὸ πάντων ἀρχομένη καὶ ἐσχατιᾷ οὕσῃ. τί οὖν; οὐ δουλεύει θεῷ ὁ σπουδαῖος; ἢ ἡ δουλεία αὕτη κρείττων ἐστὶ πάσης ἀρχῆς καὶ τῇ τοιαύτῃ δουλείᾳ ἄρχει τῶν ἄλλων, ἄμεινον γὰρ τὸ τοιοῦτο ἑτεροκίνητον τοῦ αὐτοκινήτου. φησὶν οὖν ὅτι ἄμεινον δοῦλον εἶναι ἢ δεσπότην καὶ ἄρχοντα τὸν μὴ ἔχοντα ἀρετὴν. Οὐκοῦν τό γε ἄμεινον καὶ κάλλιον; δέδεικται γὰρ ὅτι πᾶν καλὸν ἀγαθὸν καὶ τὸ ἀνάπαλιν. Πρέπει ἄρα τῷ κακῷ δουλεύειν· ὁ ἄρα Ἀλκιβιάδης ὁ πάντων ἀνθρώπων ἄρχειν ἐθέλων δοῦλος ἀποδέδεικται, εἰ μὴ ἀρετῆς ἀντιποιήσεται. Μάλιστα γε, ὧ Σώκρατες· ἐτοίμως ἀποκρίνεται, διότι ἀρχικὸς φύσει ὢν οὐκ ἀνέχεται δουλεύειν. Αἰσθάνει δὲ νῦν πῶς ἔχεις; ἐλευθεροπρεπῶς; ἦν γὰρ φύσει ἐλευθεροπρεπὴς ὁ Ἀλκιβιάδης· διὸ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἐκκλησιαζομένοις περὶ πόρου χρημάτων αὐτεπάγγελτος δέκα τάλαντα ἐπιδέδωκε τῇ βουλῇ. Ἵνα μὴ ὀνομάζωμεν· τῇ ἀποσιωπήσει ἐξογκοῖ τὸ πρᾶγμα, οἷον 'τὸ δουλοπρεπές'. πρέπει γὰρ τῇ ὕλῃ ὡς αἰσχροῖ καὶ ἀνειδέῳ τὸ ἀκατονόμαστον.

232 ὁ δὲ φησιν ὅτι 'ἐὰν βούλῃ σὺ, ὧ Σώκρατες, ἀποφυγεῖν ἔχω'. καὶ οὐκ ἀποδέχεται τὸν λόγον ὁ Σωκράτης· φησὶ γὰρ ὅτι 'οὐ καλῶς εἶπας, ἀλλ' ἐὰν βουληθῇ ὁ θεός'. αἱ γὰρ ἀρεταὶ ὡς μὲν ἀρεταὶ

ἀνθρώπιναί εἰσιν, ὥς δὲ εὐδαιμονίας περιποιητικά καὶ θεόθεν παράγονται· διὸ ἄμφω ἀληθῆ, καὶ τὸ Ἀλκιβιάδου καὶ τὸ Σωκράτους. Καὶ πρὸς τούτοις μέντοι τόδε λέγω: ἐντεῦθεν ὁ ἀντέρως φησὶ γὰρ ὅτι ‘κινδυνεύομεν μεταβαλεῖν τὸ σχῆμα καὶ γενέσθαι ἐγὼ ἐραστής, σὺ δὲ ἐρώμενος’. Καὶ ἄρξομαί γε ἐντεῦθεν τῆς δικαιοσύνης: ἀκούσας πελαργοῦ φησὶν ὅτι ‘ἄρξομαι δίκαιος εἶναι’, διότι δίκαιον τὸ ζῶον. Βουλοίμην δ’ ἄν σε καὶ διατελέσαι: ‘ἤθελον μὲν διατελέσαι σε, φοβοῦμαι δὲ διότι δήμου ἐραστής ὑπάρχεις’. καὶ ἰδὼν καὶ ὁ Σωκράτης οἶδεν ὅτι οὐ μενεῖ, ἀλλὰ χωρήσει ἐπὶ τὸ χεῖρον. Μὴ ἐμοῦ τε καὶ σοῦ κρατήσῃ: πῶς κρατεῖ καὶ Σωκράτους ὁ δῆμος; ἢ ὡς ἐρωτικοῦ καὶ μετὰ τῶν παιδικῶν αὐτοῦ κρατήσῃ. Θεῷ τελείῳ χάρις. Σχόλια εἰς τὸν Πλάτωνος Ἀλκιβιάδην ἀπὸ φωνῆς Ὀλυμπιοδώρου τοῦ μεγάλου φιλοσόφου.